

PERSFOCUS

ELFDE JAARGANG NUMMER 3 - MAART 1995

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

IN DIT NUMMER:

Kinderporno-netwerkers gedaagd	pag. 2
Seksueel misbruik op telefoon- en Internet	pag. 9
Misbruik bij 'Telefacts'...	pag. 12
...en in Stamford's gids?	pag. 13
Ziet 'ChildRight' spoken?	pag. 14
Belgische jongens van de straat	pag. 16
Misbruikte jongens	pag. 19
De strijd tegen misbruik...	pag. 22
...en tegen misbruik van misbruik	pag. 24
Ontucht in Den Helder	pag. 25
Ontucht in Zandpol en Zeist	pag. 26
Ontucht van de maand	pag. 27
Kleine mensen, grote gevoelens	pag. 29
De schone kunsten	pag. 33
De vieze kunsten?	pag. 36
Onterecht	pag. 37
O.I. op school	pag. 38
Achtergrond	pag. 39

PERSFOCUS, ELFDE JAARGANG, NUMMER 3, MAART 1995

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Groen Weekblad (Almere)	
Dagblad van Almere	DvA
Gooi en Eemlander	G+E
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Groene Amsterdammer	GA
Vrij Nederland	VN
Uitleg	
Het Schoolblad	HS
Jeugd en Samenleving	J&S
De Gazet	
Tijdschrift Gezondheidsvoorlichting	TGV
XL	
Sekstant	
Uit Duitsland:	
Bild Zeitung	BIL
Express	EXP
Szene Magnus	SMAG
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
HUMO	
Uit Engeland:	
The Independent	IND

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Onderzoek Amsterdamse politie Omvangrijk netwerk van kinderporno

Van een verslaggever

AMSTERDAM - Er is in Nederland veel meer kinderpornografie in omloop dan onderzoekers bij justitie en politie steeds veronderstelden. Dit blijkt uit een inventarisatie van de speciale eenheid van de jeugd- en zedenpolitie in de regio Amsterdam, het enige kinderporno-team in het land.

Minstens 240 mensen in de regio Amsterdam zijn actief betrokken bij maken, verspreiden en handelen in kinderporno. Van hen hebben veertig Nederlanders en 21 buitenlanders - met name Engelsen en Amerikanen - kinderporno vervaardigd. De anderen namen de video's, foto's en boekjes af, ruilden ze door of verkochten ze. Er zijn 89 bedrijven bij betrokken: seks- en homoclubs en im- en exportbedrijven. In de hoofdstad werden 44 postbussen gebruikt voor de verspreiding van kinderporno. De politie heeft bij haar jacht op kinderporno geen enkele professionele studio aangetroffen. Bij de gevonden banden, hoe amateuristisch gemaakt ook, gaat het wel vaak om harde scènes met gewelddadige verkrachtingen van soms kleine kinderen, verminkingen en andere perversiteiten.

Omvangrijker

Volgens J. Hoek, projectleider van het kinderpornoteam, toont het onderzoek aan dat het bestaan van kinderporno in ons land ten onrechte steeds wordt gebagatelliseerd. „Er is veel in omloop. Het is omvangrijker dan steeds werd aangenomen.” Volgens hem komt ruil en handel in kinderporno overal in het land voor. Er zijn ook aanhou-

dingen gedaan in Rotterdam, Drachten, Alphen aan den Rijn, Arnhem, Haarlem en Zwolle.

De politie hoopt dat het parlement met spoed een wetsvoorstel aanneemt, dat straffen op kinderporno aanzienlijk verscherpt. Nu nog stelt - sinds 1986 - artikel 240b in het Wetboek van Strafrecht het bezit van kinderporno niet strafbaar. Op vervaardiging, verspreiden en tentoonstellen is een gevangenisstraf van drie maanden en een boete van f 10.000 het maximum.

Een aanscherping van de strafbaarstelling, voorgesteld door de vorige minister van Justitie Hirsch Ballin, wacht nog op behandeling door de Eerste Kamer. De strafmaat gaat daarin naar maximaal vier jaar en f 20.000 boete; bovendien wordt dan ook bezit van kinderporno strafbaar.

Tot voor kort werd de kinderporno in ons land nog vaak afgedaan als 'Amerikaanse en Britse zedenhysterie'. Ook seksuologen, bekend met pedofielen, betwijfelden steeds of wel zo'n grote markt van (harde) kinderporno bestaat. Dat justitie en politie zich meer met onderzoek en opsporing bezig gingen houden, gebeurde wel na buitenlandse druk.

Pagina 5: Eis: 7 jaar voor ontucht en porno

Meer kinderporno in omloop dan werd aangenomen

Geld. 1/3

Door Rinze Brandsma

AMSTERDAM - Er is veel meer kinderpornografie in omloop dan onderzoekers bij justitie en politie steeds veronderstelden. Daarbij zijn veel kinderen seksueel misbruikt. Het betreft in hoofdzaak 'home-video's', door amateurs in de huiskamer gemaakt, bestemd voor onderlinge ruil binnen groepen pedofielen.

Verreweg de meeste kinderporno is niet uit commerciële motieven voor de handel geproduceerd. Ook is geen sprake van georganiseerde criminaliteit.

Dit blijkt uit een inventarisatie over kinderporno-affaires van de afgelopen drieënehalf jaar in Amsterdam. Het strategisch onderzoek is uitgevoerd door een sinds twee jaar bestaande speciale eenheid van de jeugd- en zedenpolitie in de regio Amsterdam; het enige kinderporno-team in het land.

Volgens de Amsterdamse politie zijn voor het eerst duidelijke cijfers boven tafel gekomen en wordt nu zichtbaar hoe omvangrijk kinderporno is. Aangevoerd is dat bij elkaar minstens 240 mensen in de regio Amsterdam actief betrokken zijn geweest bij het maken, verspreiden en handelen in kinderporno.

Van hen hebben 40 Nederlanders en 21 buitenlanders - met name Engelsen en Amerikanen - kinderporno vervaardigd. De anderen namen de video's, foto's en boekjes af, ruilden ze door of verkochten ze. Er zijn 89 bedrijven bij betrokken: seks- en homoclubs en im- en exportbedrijven. In de hoofdstad werden 44 postbussen gebruikt voor de verspreiding van kinderporno.

Perversiteiten

De politie heeft bij haar jacht op kinderporno geen enkele professionele studio aangetroffen. Bij de gevonden banden, hoe amateuristisch gemaakt ook, gaat het wel vaak om harde scènes met gewelddadige verkrachtingen van soms kleine kinderen, verminkingen en andere perversiteiten. Toch wil de jeugd- en zedenpolitie de 'zachte' kinderporno niet minder hard aanpakken.

Volgens Jaap Hoek, projectleider van het kinderpornoteam, toont het onderzoek aan dat het bestaan van kinderporno in ons land ten onrechte steeds wordt gebagatelliseerd. „Er is veel in omloop. Het is omvangrijker dan steeds werd aangenomen.” Volgens hem komt ruil en handel in kinderporno overal in het land voor. Er zijn ook aanhoudingen gedaan in Arnhem, Rotterdam, Drachten, Alphen aan den Rijn, Haarlem en Zwolle.

Lees verder Binnenland:
Strengere wetten

Amsterdam: campagne politie tegen kinderporno

Door onze Amsterdamse redactie

AMSTERDAM, 1 MAART. De Amsterdamse politie is een campagne begonnen om meer aangiften te krijgen van seksuele kindermishandeling. Gisteren presenteerde de afdeling sociale jeugd en zedenpolitie een film over dit onderwerp, bestemd voor basis- en middelbaar onderwijs. Leerkrachten en ouders worden geattendeerd op mogelijke signalen van seksueel misbruik van kinderen.

De Amsterdamse politie houdt zich pas sinds twee jaar intensief bezig met seksuele kindermishandeling. De ervaring leert, aldus chef P. Holla van de afdeling, dat de 'aangiftebereidheid' bij seksueel misbruik van kinderen gering is. Vertrouwensarts U. Roschar van Noord-Holland maant in de film ouders om „het er niet bij te laten” als ze iemand niet vertrou-

Krant neemt pr van de politie klakkeloos over

Het houdt maar niet op. Zo langzamerhand moet je, als ouder, wel het gevoel krijgen dat op iedere hoek van de straat het gevaar loert. Ouders, houdt de kinderen binnen! Maar, zijn ze daar wel veilig, is er niet een of andere oom met gore plannen, of, erger nog, kan ik mijn eigen man wel vertrouwen? Want op school is net de anti-kinderporno-video van de politie vertoond. De ene na de andere 'kinderporno-affaire' verschijnt in de media. Klakkeloos worden alarmerende berichten over kinderporno-netwerken overgeschreven. De politie (lees: de Amsterdamse politie, lees de hoofdstedelijke zedenpolitie, lees Jaap Hoek persoonlijk) heeft daar alle belang bij. Maar al te graag wil meneer Hoek de middelen in handen krijgen om met man en macht de jacht op pedofielen te kunnen openen.

Nu kan dat alleen, wanneer de pedofiel zich schuldig maakt aan een strafbaar feit. De meesten doen dat nooit, en dat vindt meneer Hoek een groot probleem, want dat betekent dat 'die viezeriken' vrij rond blijven lopen. Dus moet het begrip 'strafbaar' maar eens worden opgerekt. Maar nu de feiten: 240 mensen

wen die veel met hun kind omgaat. Een opa-figuur kan best zijn wat hij voorgeeft, aldus de arts, „maar houd het in de gaten.”

Ter ondersteuning van de campagne presenteerde de dienst cijfers over kinderpornografie in Amsterdam - onder de uitdrukkelijke vermelding dat „het onderwerp noch overtrokken noch gebagatelliseerd dient te worden”. In de afgelopen drieënehalf jaar, zo blijkt uit de politiedossiers, heeft de politie 240 mensen 'geassocieerd' met kinderpornografie. Hoeveel van die mensen ook daadwerkelijk als verdachten zijn aangemerkt, kon Holla niet zeggen. In 1994 werden 42 personen aangehouden en werden 41 slachtoffers gehoord.

De politie houdt het erop dat commercie niet het eerste oogmerk van de producent is. „Het is huisvuil, maar de huisvuil wordt steeds beter.”

Politie: strengere wetten tegen kinderporno

Geld. 1/3

Vervolg van Voorpagina

AMSTERDAM - De Amsterdamse politie hoopt dat het parlement met spoed een wetsvoorstel aanneemt, dat straffen op kinderporno aanzienlijk verscherpt. Nu nog stelt - sinds 1986 - artikel 240b in het Wetboek van Strafrecht het bezit van kinderporno niet strafbaar. Op vervaardiging, verspreiden en tentoonstellen is nu een gevangenisstraf van drie maanden en een boete van 10.000 gulden het maximum.

Een aanscherping van de strafbaarstelling, voorgesteld door de vorige minister van justitie Hirsch Ballin, wacht nog op behandeling door de Eerste Kamer. De strafmaat gaat daarin naar maximaal vier jaar en 20.000 gulden boete; bovendien wordt dan ook bezit van kinderporno strafbaar. De politie klaagt dat de lage strafbaarheid haar tot nu toe te weinig handvat

geeft om de handel in kinderporno aan te pakken. Invallen bij sekshops zijn daarmee bijvoorbeeld niet mogelijk. En omdat volgens het bestaande wetsartikel onvoldoende bewijs bestond, werden van de 240 betrokkenen bij kinderporno in de regio Amsterdam maar 42 mensen, onder wie enkele vrouwen aangehouden.

De politie heeft nog geen duidelijk beeld hoeveel kinderporno onder de toonbank bij sekshops wordt verhandeld. Volgens Hoek zijn daarvoor wel aanwijzingen. Vorig jaar zijn bij een videoshop in Amsterdam onder 4000 in beslag genomen pornobanden 475 kinderporno-video's aangetroffen. Ook die waren voornamelijk door amateurs gemaakt.

'Zedenhysterie'

Tot voor kort werd de kinderporno in ons land nog vaak afgedaan als 'Amerikaanse en Britse zedehys-

terie'. Ook seksuologen, bekend met pedofielen, betwijfelden steeds of wel zo'n grote markt van (harde) kinderporno bestaat, en of die toeneemt, zoals werd verondersteld. Dat justitie en politie zich meer met onderzoek en opsporing bezig gingen houden, gebeurde wel na buitenlandse druk.

In 1984 werd op een hoorzitting van een senaatscommissie in de VS gesteld dat in Nederland op grote schaal kinderporno vervaardigd werd. Na onderzoek concludeerde een werkgroep van het ministerie van justitie in ons land dat dat meeviel en kinderporno hier een 'marginale verschijnsel' was. Er zou vooral sprake zijn van een onderling ruilcircuit van pedofielen en andere ontuchtplegers, geen commerciële vervaardiging en vaak ging het om oud materiaal. Wel ging de kinderporno-ruil wereldwijd, via de bulletinboards van computernetwerken.

Deskundigen bij de landelijke researchdienst CRI zeiden weinig harde gegevens te hebben. Wel is het volgens de CRI zeker dat de vraag groot is en dat er grof geld met kinderporno verdiend kan worden: er zijn lieden die er tussen de f 40.000 en f 60.000 per maand aan verdienen.

Pikant is dat bij de in Amsterdam opgerolde kinderporno-netwerken ook Britten en Amerikanen betrokken zijn. Juist in hun landen wordt steeds naar Nederland gewezen als produktieland van kinderporno. In samenwerking met de Britse politie werd in Engeland een advocaat gearresteerd, die in zijn woning 160 videobanden met kinderporno en zo'n 600 foto's en boekjes had.

Netwerken

In november en december vorig jaar zijn achter elkaar door de Amsterdamse, Rotterdamse en Zuidlimburgse politie enkele groot-

schalige netwerken van pedofielen aangepakt, waar op grote schaal huiskamer-kinderpornovideo's werden geproduceerd - waaronder uiterst harde, gewelddadige - die ook voornamelijk binnen hun eigen gesloten netwerk geruild werden. Een van de netwerken werd opgerold nadat door een inwoner van Leiden in advertentiebladen 'Lolita-banden' voor f 1500 per stuk werden aangeboden.

In juli 1989 werden in Amsterdam vier Britten gearresteerd, die volgens tegen betaling voor kinderporno aan het ronselen waren. In 1990 beweerden Britse organisaties dat in Amsterdam regelmatig opnames voor zogenoemde 'snuff movies' werden gemaakt. Daarin zouden kinderen, na seksueel misbruik, vermoord worden. Bewijs voor het bestaan van dergelijke gruwelijke films is echter nooit gevonden.

houden zich volgens de krant van 28 februari, bezig met maken, verkopen of afnemen van kinderporno. En dat in de afgelopen drie-en-een-half jaar. En waarvan ook nog eens een heel groot deel afnemers uit het buitenland.

Tjonge, dat is me een aantal! Hoeveel mensen zouden zich in de afgelopen drie-en-een-half jaar bezig hebben gehouden met roofovervallen en heling? Om nog maar te zwijgen van het aantal mensen dat criminele goederen afneemt. Om misverstanden te voorkomen: natuurlijk moeten producenten van kinderporno worden aangepakt. Waar ik bezwaar tegen maak is dat er de laatste maanden een hetze aan de gang is tegen alles wat maar enigszins naar pedofiel neigt.

Dat valt ook de media te verwijten. Zo'n kinderporno-verhaal is natuurlijk een lekkere opening van de krant, dat scoort. Maar zijn journalisten nu definitief de boodschappers geworden van de voorlichters of wordt er ook nog eens een kritische vraag gesteld?

Fred Molenaar,
Nieuwegein.

Allemaal waar,
of opgeklopt?

Een verhaal over het oprollen van een kinderporno-bende hoort uiteraard in de krant (28 februari

il.). Maar als ik alle 'smeuige' informatie tot mij neem, bevangt me het gevoel dat het inmiddels ook tot de politiekorpsen in Nederland is doorgedrongen hoe ze de pers in stelling moeten brengen ter meerdere eer en glorie van hun vangst-successen.

Wat is de naakte realiteit en wat opgeklopt? Vraagt u zich zulks ook wel eens af of zet u het bericht zonder enige reflectie op de belangrijkste plaats in de krant?

W. Visser,
Amersfoort.

Naschrift redactie: de door de politie verstrekte informatie is vaak niet op hun juistheid te controleren. Maar de ervaring leert dat eventuele foutieve gegevens slechts uit vergissingen voorkomen. Dat is hier bepaald niet aan de orde. De prominente plaats in de krant kan worden verklaard uit het feit, dat eerdere publicaties over vermeende pornohandel met kinderen nu ook juist blijken te zijn. En de handel wordt bovendien op grotere schaal bedreven dan tot nu toe werd vermoed.

Zeker 240 mensen in Amsterdam bezig met handel kinderporno

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM, woensdag
Een speciaal kinderporno-team van de Amsterdamse politie heeft vastgesteld dat in de afgelopen drie jaar zeker 240 mensen in de hoofdstad en omgeving actief betrokken zijn geweest bij het vervaardigen van en de handel in kinderporno.

Opvallend is dat vooral Nederlanders, Britten en Amerikanen nauw betrokken zijn bij deze zaken. Uit het onderzoek van de politie kwamen geen aanwijzingen dat het vervaardigen van kinderporno in handen ligt van de georganiseerde misdaad.

„De daders opereren veelal in kleine groepjes en onderhouden onderling contacten in de vorm van netwerken. Wel is duidelijk naar voren gekomen dat er productie, distributie en vraag naar kinderporno in Amsterdam is,” aldus Peter Holla van de Amsterdamse Jeugd- en Zedenpolitie.

Film

De schokkende resultaten van het onderzoek zijn voor de politie aanleiding geweest een film te laten maken voor hulpverleners waarin zij signalen kunnen herkennen die wijzen op seksueel misbruik van kinderen. De film met de titel 'Foute Geheimen', waarin onder meer slachtoffers, ouders en hulpverleners aan het woord komen, wordt ook aan scholen beschikbaar gesteld.

De Sociale Jeugd- en Zedenpolitie is de afgelopen jaren volop in de weer geweest om kinderporno-netwerken in de hoofdstad bloot te leggen. Zo werden vorig jaar 25 onderzoeken verricht en konden 42 personen worden aangehouden die worden verdacht van misbruik van kinderen in combinatie met kinderpornografie. Het ging hierbij om 41 slach-

offers. Totaal werden 2497 videobanden in beslag genomen. Op 213 banden bleek kinderpornografie te staan waarbij kinderen onder meer waren vastgebonden en seksueel werden misbruikt.

Volgens vertrouwens-arts mevrouw U. Roschar gaat het niet alleen om seksueel misbruik door mannen maar is er ook duidelijk een toename te constateren van vrouwelijke verdachten in dit soort zaken. „Wel is het nog steeds zo dat meer jongens dan meisjes het slachtoffer zijn alhoewel daar ook een verschuiving in begint te komen,” aldus vertrouwens-arts Roschar.

Eis 7 jaar voor kinderporno

ANP
Rotterdam

Officier van justitie C. van Beuningen heeft gisteren voor de rechtbank van Rotterdam zeven jaar cel en tbs met dwangverpleging geëist tegen de 40-jarige J.G. wegens seksueel misbruik van zijn stiefkinderen en handel in kinderporno.

De Rotterdammer werd in november tegelijk met acht andere ver-

dachten uit de Randstad en Limburg aangehouden. De verdachten maakten volgens de politie deel uit van een netwerk dat zich jarenlang heeft beziggehouden met productie, uitwisseling en verkoop van kinderporno.

Uit het onderzoek bleek dat de 40-jarige G. sinds 1987 geregeld ontucht pleegde met zijn drie stiefkinderen. De kinderen, twee meisjes van elf en dertien jaar en een jongen van twaalf, werden door de

Rotterdammer ook mishandeld. G. maakte foto- en videoregistraties van seks met zijn stiefkinderen. Dat materiaal wisselde hij uit met andere pedoseksuelen uit Heerlen, Kerkrade en Maastricht.

Bij huiszoekingen werden duizend videobanden en foto's met kinderporno aangetroffen. G. liet zijn stiefkinderen ook door anderen misbruiken, in ruil voor de levering van kinderporno. De man heeft bekend. Uitspraak 13 maart.

Eis 7 jaar en tbs voor seksueel misbruik van stiefkinderen

Van een onzer verslaggevers

ROTTERDAM - Tegen een 40-jarige Rotterdammer is een gevangenisstraf van zeven jaar en tbs met dwangverpleging geëist wegens jarenlang seksueel misbruik van zijn drie stiefkinderen. De twee meisjes (11 en 13 jaar) en een jongen (12) fungeerden ook als prooi voor familieleden en kennissen van de verdachte.

De Rotterdammer maakte deel uit van een kinderporno-netwerk dat eind vorig jaar werd opgerold in Amsterdam, Rotterdam en Zuid-Limburg. De drie stiefkinderen van de verdachte werden tijdens het plegen van de ontucht gefilmd. Onder meer deze film werd te koop aangeboden in het Haagse advertentieblad Via Via.

Een rechercheur zag de advertentie onder het kopje 'Erotische contacten' en stelde een onderzoek in. Daardoor kwam er voor 30 uur aan kinderporno op videofilms boven water. In totaal werden 38 kinderen slachtoffer van de 19 personen tellende bende.

De 40-jarige Rotterdammer betuigde gisteren zijn spijt tegenover de rechtbank. Hij is twee keer eerder veroordeeld geweest wegens ontucht. „Nu wil ik graag verder worden geholpen”, zo sprak de verdachte over de geëiste dwangverpleging. Advocaat mr. J. Spigt vroeg de gevangenisstraf zo kort mogelijk te houden, zodat de behandeling van zijn client snel kon beginnen. De eis was aanzienlijk zwaarder dan de straffen die in de Epese incest-affaire zijn opgelegd.

Negen jaar cel wegens kinderporno

ROTTERDAM, 14 MAART. Negen jaar cel, terbeschikkingstelling en dwangverpleging heeft de Rotterdamse rechtbank vandaag opgelegd aan de 40-jarige J.G. wegens jarenlang seksueel misbruik van zijn drie stiefkinderen en handel in kinderporno.

Tegen de man was zeven jaar en eveneens tbs met dwangverpleging geëist. Hij is de eerste veroordeelde in de kinderpornozaak 'Rotterdam-Limburg' met in totaal zes verdachten.

Rechtbankpresident mr. J. in 't Velt-Meijer sprak van een „weezinwekkende” reeks verkrachtingen door G. van zijn drie minderjarige stiefkinderen. De Rotterdammer maakte ook pornofotografische video-opnamen van zijn stiefkinderen en nam de hoofdrol voor zijn rekening. Hij wisselde bandjes uit met de 51-jarige W.B. uit Heerlen, die binnenkort voor de rechter moet verschijnen.

de hij met de 51-jarige W.B. uit Heerlen, de hoofdverdachte in de zaak uit Limburg. Deze moet zich op 5 april verantwoorden voor de Maastrichtse rechtbank, evenals de 64-jarige W.K. uit Maastricht. Tegen een 37-jarige Rotterdamse vriend van G. is op 7 maart in Rotterdam twee jaar cel geëist. (ANP)

Man veroordeeld voor kinderporno

ROTTERDAM - Wegens het jarenlang seksueel misbruiken van zijn drie stiefkinderen en handel in kinderporno is de Rotterdammer J.G. (40) veroordeeld tot negen jaar celstraf, tbs en dwangverpleging. G. maakte pornografische video-opnamen van zijn stiefkinderen en nam de hoofdrol voor zijn rekening. Hij wisselde bandjes uit met de 51-jarige W.B. uit Heerlen, die binnenkort voor de rechter moet verschijnen.

Negen jaar voor seks-terreur

ROTTERDAM, woensdag
Negen jaar cel, tbs en dwangverpleging heeft de Rotterdamse rechtbank gisteren opgelegd aan de 40-jarige J.G. wegens jarenlang seksueel misbruik van zijn drie stiefkinderen en handel in kinderporno.

Tegen de man was zeven jaar en eveneens tbs met dwangverpleging geëist. Hij is de eerste veroordeelde in de kinderpornozaak „Rotterdam-Limburg” met in totaal zes verdachten.

Rechtbankpresident mr. J. in 't Velt-Meijer sprak van een weezinwekkende reeks verkrachtingen door G.

De Rotterdammer maakte ook porno-opnames van zijn wandaden. Die ruidde hij met de 51-jarige W.B. uit Heerlen, hoofdverdachte in de zaak. Deze komt op 5 april voor evenals de 64-jarige W.K. uit Maastricht. Tegen twee andere verdachten in Kerkrade en Maastricht is 2,5 jaar en één jaar cel geëist. Tegen een 37-jarige Rotterdamse vriend van G. is eerder twee jaar cel geëist. (ANP)

Hoofdverdachte naar psycholoog

Tot 2,5 cel geëist in kinderpornozaak

MAASTRICHT (GPD) - Een 51-jarige man uit Heerlen, volgens justitie 'de spin in het web' in de grote landelijke ontuchtzaak waarin ook schokkende eigengemaakte kinderpornovideo's opdoeken, wordt eerst psychologisch onderzocht. Pas daarna kan de rechtszaak worden voortgezet.

De Maastrichtse rechtbank nam gisteren dit advies van psychiater Van Leeuwen over en brak de behandeling van de strafzaak tegen hem en tegen een eveneens van pedofiele misdrijven verdachte man (61) uit Maastricht af tot 5 april. Tegen twee andere verdachten werden straffen van tweeënehalf en één jaar geëist.

De Heerlenaar bekende gisteren wel seksueel misbruik van soms met slaapmiddelen gedroegerde zeer jonge kinderen en zelfs baby's. Onder het gehoor op de publieke tribune bevonden zich meerdere ouders van misbruikte kinderen. Niet alleen, zo bleek, werden kinderen van kennissen of familieleden mis-

bruikt. Ook een 8-jarig jongetje uit Berlijn werd zijn slachtoffer. Het kind was door de Stichting Europa Kinderhulp naar Limburg gehaald en bij hem in huis geplaatst om vakantie te vieren.

De verdachte legde ook verkrachtingen op video vast en bood banden tegen betaling aan andere pedoseksuelen aan. In Limburg kwam een onderzoek op gang toen de Rotterdamse politie bij een verdachte pornobanden van de Heerlenaar vond. Officier van justitie mr. C. van Hilten-Van Heeswijk eiste gisteren wel tegen een al veertien keer eerder voor ontucht veroordeelde man (52) uit Kerkrade 2,5 jaar celstraf en tegen een Maastrichtenaar (43) twaalf maanden, waarvan zes voorwaardelijk.

De vier verdachten die gisteren voor ontucht van kinderen terechtstonden, zaten allen in dezelfde praatgroep van het Riagg-Maastricht 'Omgaan met pedofiele gevelens'. Of de verdachten tijdens of na hun sessies 'ervaringen' uitwisselden, bleef gisteren wat vaag.

Tweeënhalf jaar voor ontucht met kinderen

MAASTRICHT (ANP) - De rechtbank in Maastricht heeft een 52-jarige man uit Kerkrade conform de eis veroordeeld tot 2,5 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf wegens het herhaaldelijk plegen van ontucht met twee minderjarige neefjes.

De rechtbank zette een eerdere voorwaardelijke veroordeling van acht maanden gevangenisstraf om in een even lange onvoorwaardelijke straf. De man uit Kerkrade is een van de vier Limburgse verdachten in de Rotterdams/Limburgse kinderpornozaak die in december vorig jaar aan het licht kwam. De zaak tegen drie andere verdachten is aangehouden.

Met kinderporno ging het van kwaad tot erger

vrijdag 10 maart 1995

Europa Kinderhulp zint op maatregelen tegen misbruik door pedofielen

OP VAKANTIE NAAR DE HEL

door MARIE-THERÈSE ROSENDAAL

TEL

Woord voor woord volgde Bert Westerveld deze week het proces tegen het pedofielen-netwerk dat tegen betaling porno-video's en foto's uitwisselde. „Met snel wisselende emoties. Variërend van bijna fysieke walging tot rancune. En ook schuldgevoelens, ja.”

Zijn Europa Kinderhulp had immers — ongewild — drie slachtoffertjes geleverd voor deze gruwelijke zedendelicten. Deze stichting biedt Europese 'bleekneusjes' uit achterstandsmilieus vakanties aan bij Nederlandse gastgezinnen.

„Twee kinderen uit Berlijn en eentje uit Hannover belandden ver van huis rechtstreeks in het hol van de leeuw. Met huid en haar werden ze overgeleverd aan een zieke geest. Drie weken in de hel. Als je hoort wat die man met ze heeft uitgespookt, dat is met geen pen te beschrijven.”

Uitzonderlijk

De verdachte, de 51-jarige Heerlenaar Wout B., stond bij Europa Kinderhulp te boek als keurig vader: „Geen smet op zijn blazen, we hadden niet de geringste argwaan. Na de scheiding had hij zijn kinderen, in de leeftijd van 12 tot 17 jaar, toegewezen gekregen en dat is nog steeds vrij uitzonderlijk in Nederland. Kapot waren we dan ook, toen we in december van Justitie hoorden wat die B. op zijn kerfstok had. Radeloos wilden we meteen ons werk stoppen, want verdikkeme waar hadden wij gefaald.”

„Wrang genoeg hadden we juist kort daarvoor besloten alleenstaande mannen als gastouder te werven. Dit naar aanleiding van onder andere een documentaire over pedofielen die naar een jongenskoor kwamen luisteren. Onder hen was één man die voor ons gastvader was. We vonden hem altijd al wat 'kleverig' met de kinderen. Begrijp me goed: pedofilie hoeft niet per se in pedoseksualiteit te ontfaan. 't Kan natuurlijk best bij een aai over de bol blijven. Maar we vonden en vinden dat we elk risico uit moeten bannen.”

De slachtoffertjes — die in hun eigen land hulp krijgen — gaven zelf geen signalen: „Logisch, ze bevatten op die jonge leeftijd nauwelijks wat er gebeurt. Eén jongetje had kort na zijn verblijf bij B. wel aangegeven dat hij niet meer terug wilde. In het vervolg moeten we op dit soort uitingen dus doorvragen, dat is duidelijk.”

■ BERT WESTERVELD van de Stichting Europa Kinderhulp voelt onmacht en woede: „Dit zedenmisdrif blijft me door het hoofd spoken. Onwetend hebben wij kinderen die aan ons werden toevertrouwd overgeleverd aan liederlijk gedrag.”

FOTO: COR VOS

Bert Westerveld werkt er hard aan dit soort zedendelicten nog beter te voorkomen: „'t Is de tijd. Vroeger — wij bestaan al 30 jaar — stapte je bij een gezin naar binnen, dacht 'gezellig, hier' en de zaak was beklonken. Nu is de selectieprocedure al jaren veel strenger. We eisen van de gastouders een bewijs van goed gedrag, ondertekend door de burgemeester. Dit om dubieuze gevallen eruit te zeven. Voorheen konden we ook bij de politie navraag doen, die ons dan grif alle gegevens verstrekke. Door de wet op de privacy is dat een gepasseerd station.”

Schrijnend

„Als iemand bijvoorbeeld niet veroordeeld is maar wel ooit is verdacht van seksueel misbruik, komen wij dat niet aan de weet. Schrijnend genoeg was dat het geval bij Wout B. Hij werd in '89 al verhoord in verband met zijn pedofilie, maar is toen niet veroordeeld. Als wij dat hadden geweten was deze kinderen een hoop leed bespaard gebleven. Hopelijk is dit een aanzet om ons dit soort gegevens wel te verstrekken.”

De stichting wil bovendien een zwarte lijst opstellen, samen met soortgelijke stichtingen of clubs: „Dan kunnen we voorkomen dat dergelijke gestoorden bij een ander gaan 'shoppen' als ze bij de een nul

op het rekest krijgen.” Wout B. verdient tbs, vindt Westerveld. Met grondige afkeer: „Levenslang. Die man is ziek, zijn bovenkamer is niet in orde.”

Tot 2,5 jaar gevangenisstraf geëist Kinderen uit Duitsland slachtoffer Limburgs netwerk van pedofielen

TEL 8/3

door Fred Soeteman

Maastricht, donderdag

Kinderen uit achterstandsmilieus in o.a. Berlijn en Hannover zijn het slachtoffer geworden van een pedofielen-netwerk in ons land dat tegen betaling pornovideo's en -foto's uitwisselde.

De Stichting Europa Kinderhulp, die voor zulke kinderen vakanties in onder meer Nederland regelt, heeft tegen wil en dank jarenlang de nu 51-jarige Wout B. uit Heerlen 'bevoorradad'.

Dit bleek gisteren tijdens het proces tegen vier Limburgers, die eind november werden gearresteerd nadat in de Randstad bij een onderzoek naar seksueel kindermisbruik en handel in kinderporno hun namen waren opgedoken.

Wout B. spant als verdachte, met veertien slachtoffertjes, triest de kroon. Hij heeft onder meer bekend dat hij een meisje vanaf haar zevende jaar

Van onze verslaggever Jelle Brandsma

ROTTERDAM

Tien en twaalf jaar waren Brigitte en Angelique. Hun stiefvader G. nam hen regelmatig mee naar het huis van Van D. Daar werden de twee seksueel misbruikt en werden foto's gemaakt voor de handel in kinderporno.

Van D. stond dinsdag terecht in Rotterdam. Volgens officier van justitie mr C. van Beuningen heeft hij bijgedragen aan 'de lichamelijke pijn en geestelijke vernedering en verwarring'. Van D. worden seksuele handelingen met de twee kinderen en het vervaardigen en verspreiden van kinderporno ten laste gelegd. Van Beuningen eiste twee jaar gevangenisstraf tegen hem.

Van D. is slechts een van de verdachten in een groter netwerk van seksuele mishandeling en handel in kinderporno. De groep had contacten in Den Haag, Gouda en Heerlen. 'Het zwaartepunt zit in Limburg', aldus de officier van justitie. Daar behandelt de rechtbank vandaag de zaak tegen een aantal verdachten, waarbij zelfs verkrachting en het drogeren van kinderen aan de orde is. 'Het gaat om een beperkte kring mensen die elkaar hielpen', aldus de officier.

De verdachten in Zuid-Holland en Limburg wisselden videobanden en foto's uit. G. stelde zijn pleegkinderen 'ter beschikking' in ruil voor videobanden. Tegen de veertigjarige hoofdverdachte G. werd vorige week zeven jaar en tbs geëist. De 37-jarige Van D. was een leverancier van kinderporno voor G.

'Ik ken G. van de rommelmarkt', verklaarde Van D. tegenover de rechtbank. 'Hij had mij verteld dat

hij belangstelling voor kinderporno had en ik kende iemand die banden had. In het begin kwam hij met de kinderen aan de deur. Hij begon ze uit te kleden. Ik wilde er eerst niet aan meedoen. Hij had het idee er foto's van te maken, want hij had een afnemer. Toen ging het van kwaad tot erger.'

De twee meisjes werden gedwongen de mannen te pijpen. Ook staken G. en Van D. hun vinger bij de

meisjes in de vagina. 'Alles ging zo normaal, alsof ze het al jaren deden', aldus Van D. 'Maar ze werden onder druk gezet, geslagen en mishandeld.'

Mr J. in 't Velt-Meijer, voorzitter van de rechtbank: 'Wat er allemaal met die kinderen is gebeurd, kun je je niet voorstellen.'

Van D. stelde dat G. toch de grote boosdoener was geweest. 'Alles is van hem uitgegaan. Hij heeft het

mij opgedrongen. Hij had een video nodig', mompelde hij. Maar de officier van justitie stelde dat Van D. 'toch eigenlijk een hele actieve rol heeft gespeeld'.

Volgens de officier van justitie heeft Van D. in drie jaar tijd voor 7500 gulden aan kinderporno uitgegeven. 'Het gebeurde niet op grote schaal, maar de contacten waren er wel.' Zij stelde verder dat de schade die aan de meisjes is toegebracht, 'hun hele leven voelbaar' zal zijn. De twee zusjes zijn vorig jaar aan de ouderlijke macht onttrokken en in een tehuis geplaatst. 'Het gaat heel slecht met de meisjes', aldus de officier.

Van D. stapte in oktober vorig jaar met het verhaal naar de politie, en dat vindt de officier een verzachtende omstandigheid. Uit het rapport van de psycholoog komt Van D. naar voren als een man met 'geen vrolijke jeugd'. Kindertehuizen, verschillende baantjes en verblijf in de gevangenis zijn elementen uit zijn voorgeschiedenis, aldus het rapport.

De psycholoog meent dat Van D. 'oprecht berouw' heeft en schaaft zijn intelligentie in op 'krap gemiddeld'. Volgens het rapport heeft hij een beperkt incasseringsvermogen en is hij beperkt toerekeningsvatbaar.

De advocaat van Van D., mr R. Veerkamp, verklaarde dat de feiten die zijn cliënt ten laste worden gelegd, bewezen zijn: 'We praten alleen nog maar over de strafmaat.'

De officier van justitie eiste celstraf tegen Van D., maar zij is van mening dat eerst moet worden uitgezocht of de verdachte in aanmerking kan komen voor behandeling in een kliniek. Over vijf weken buigt de rechtbank zich daarover.

drie stiefkinderen voor misbruik beschikbaar stelde.

Tot een strafeis tegen B. is het nog niet gekomen. Hij moet nog nader gedragskundig worden onderzocht. Ook over de 61-jarige Wim K. uit Maastricht moet nog psychiatrische rapportage worden afgeleverd. Hij heeft bekend dat hij zich heeft vergrepen aan de 8- en 11-jarige zontjes van een ex-Joegoslavische vrouw, die bij hem als schoonmaakster was komen werken.

De officier van justitie eiste tegen mede-verdachte Willem C. uit Kerkrade 2,5 jaar gevangenisstraf en de tenuitvoerlegging van acht maanden die hem eerder voorwaardelijk waren opgelegd.

Een eis van een jaar (zes maanden voorwaardelijk) was er voor thans alternatief genezer in spe Leo K. (43) uit Maastricht. Hem wordt ontucht verweten met een 11-jarige, met wie hij zeven jaar is omgegaan.

Het proces wordt 5 april herwat. In de zaken waarin een eis is gesteld wordt gevonnist op 22 maart.

Verdachte kinderporno 'bestelde' slachtoffertjes bij vakantieclub

Van onze correspondent
André Lammerse

MAASTRICHT

Zijn Duitse slachtoffertjes zocht Wout B. uit via de stichting Europa Kinderen. Het 51-jarige kopstuk van het Zuidlimburgse ontucht netwerk kon zelfs leeftijd en geslacht opgeven bij Europa Kinderen, een stichting die buitenlandse kinderen een leuke vakantie moet bezorgen bij Nederlandse gastgezinnen. Van de twee Berlijnse broertjes die hij in de zomer van 1994 over de vloer kreeg, vond hij de jongste van tien jaar 'seksueel erg aantrekkelijk'.

In de twee weken die volgden, vergreep hij zich meerdere malen aan het kind, terwijl hij een videocamera liep meelopen. B. kon ongestoord zijn gang gaan. Al eerder beproefde hij de methode om bij zijn minderjarige logés slaaptabletten tussen hun boterhammen te verpulveren. De doses stemde hij af op de mate van perversie die hij voor zijn sex-spelletjes in petto had.

Het Duitse jongetje werd een van de 35 kinderen die de afgelopen tien jaar in Zuid-Limburg seksueel werden misbruikt. Sommige kinderen

werden bruut verkracht, wat stevast op video en foto werd vastgelegd. Voor het pornografisch materiaal en de ontucht is een zestal pedofielen verantwoordelijk: twee uit Rotterdam, vier uit Zuid-Limburg. De Limburgse connectie stond woensdag terecht voor de rechtbank van Maastricht.

Tegen twee Limburgse verdachten werden gisteren al gevangenisstraffen geëist: tegen een 52-jarige Kerkradenaar tweeënhalve jaar onvoorwaardelijk, tegen een 33-jarige Maastrichtenaar één jaar, waarvan zes maanden voorwaardelijk. De zaak tegen hoofdverdachte B. uit Heerlen en een 61-jarige Maastrichtenaar is aangehouden tot 5 april, als er een psychologisch rapport over hen is opgesteld.

De bende werd in december van het vorig jaar opgerold. Bij de verdachten werd een hondertal video's in beslag genomen, bestemd voor uitwisseling tussen een kleine groep mannen. Omdat de verdachten vaak zelf in de films te zien waren, hebben de meesten meteen een volledige bekentenis moeten afleggen. De ouders lieten hun kinderen vaak met een gerust hart bij de verdach-

ten achter. Ze stonden bekend als kindervriend of leuke oppas.

De officier van justitie C. van Hilten heeft het vervaardigen van kinderporno bewust buiten de dagvaarding gehouden, omdat voor dat delict maximaal drie maanden gevangenisstraf kan worden geëist. In plaats daarvan heeft zij de vier mannen aangeklaagd voor seksueel misbruik, waar maximaal twaalf jaar op staat. Van Hilten: 'Voor een beetje leuke kinderporno moet al gauw anale sex in beeld worden gebracht. Voor zo'n ernstig vergrijp haal je geen wetsartikel uit de kast, waarvoor iemand maar drie maanden de gevangenis in kan draaien.'

Opvallend is dat B. en de andere verdachten weinig berouw tonen. Zij stellen zich op het standpunt dat de kinderen meewerkten uit nieuwsgierigheid of experimenteel. Zo zei B. over een zevenjarig meisje dat hij een slaaptablet had gegeven en 'anaal en vaginaal gebruikte': 'Ik vond het prettig en zij vond het prettig. Wij hadden elkaar lief, zij noemde mij haar man.'

De rechtbank doet in de zaak tegen de eerste twee verdachten uitspraak op 22 maart.

Er zijn netwerken waarin jonge jongens worden gepröstitueerd en netwerken waarin porno met kleuters wordt gemaakt. Maar er zijn ook huisvrienden die alleen voor de kinderen blijken te komen. En dan zijn er nog de chauffeurs van schoolbusjes, de sporttrainers en de voorzitters van speeltuinverenigingen die niet van kinderen kunnen afblijven. Allemaal volwassenen met een seksuele voorkeur voor kinderen: pedofielen. Justitie en politie zijn tegenwoordig weer zeer alert. Maar gevangenisstraf helpt niet. Dus poogt men te behandelen.

"Maar je hebt zo je zwakte hè," zegt de pedofiel. De therapeut: "Genezen kan niet, je streeft naar controle."

ONBEDWINGBARE

Lust

door LOES DE FAUWE

HET EERSTE kwartier zit hij stijf rechtop. Een kleine, gedrongen man. De handen gevouwen op zijn schoot, zijn hoofd wat naar beneden en zijn blik afwisselend vragend en hulpeloos, terwijl hij toch ook zeer op zijn hoede is. Alsof hij, Johan (61), op het matje is geroepen bij de juf.

Johan is pedoseksueel. Hij heeft drie verschillende kinderen langdurig misbruikt. Maar hij is geen kinderverkrachter, zegt hij. Of we daarvan wel even nota willen nemen. "Het was altijd betasten. Meer niet."

Johan had tot voor kort thuis ruim vierhonderd pornobanden, waarvan de helft met kinderen. Maar sinds een van zijn slachtoffers in oktober vorig jaar aangifte deed bij de politie, is zijn leven veranderd. Zijn bandenbestand is 'opgeschoond' - alle 'naturalistische' films zijn eruit - en hij is, in afwachting van een eventuele rechtszitting, in therapie gegaan: "Misschien wordt die rechtszaak wel niets, anders ben ik ze zo mooi een stap voor. Ja, dat was een goede hint van mijn zwager."

Een keer per week komt hij vanuit het oosten van het land voor therapie naar Leiden. Daar zit het Ambulant Bureau

Welzijnszorg van de psycholoog dr. Ruud Bullens. Hij behandelt slachtoffers van seksueel misbruik, maar ook daders: incestplegers en pedofielen. Bullens schetst het onoplosbare van pedofilie in één alinea: "Zoals wij ons absoluut niet kunnen voorstellen dat je seks hebt met een kind, heeft een pedofiel dat ten aanzien van seks met volwassenen. Die zal seks met een grote harige man of met een rondborstige vrouw pervers vinden. Stel je maar voor dat men plots zou zeggen: volwassen heteroseks is amoreel, schadelijk en bij de wet verboden, doe het maar met kinderen. Zo'n omschakeling maak je niet. We verlangen van de pedofiel dus iets wat niet kan. Bij behandeling praat je dan ook niet over genezing, maar over controle."

Hij is lang, slank, een eind in de veertig, maar hij lijkt ouder door zijn getekende gezicht: Kees. Hij lijkt zijn schuchterheid te verbergen door zich omstandig te installeren. Als hij praat heeft hij iets gekwelds, en af en toe iets

defensiefs. Maar ook iets aardigs. Hij heeft het altijd gehad, zegt hij, zich aangetrokken voelen door kinderen. Hij kan zich goed herinneren, hij moet een jaar of veertien zijn geweest, hoe verschrikkelijk spannend hij het vond als in het zwembad een kind stiekem keek bij het omkleeden. Die opwinding. Hij ontdekte, zoals hij zegt, dat hij meer seksuele gevoelens had bij het kijken naar een kind, dan bij het kijken naar een vrouw. Een ontdekking die hem vooral eenzaam maakte: "Ik heb er altijd een vreselijk schuldgevoel over gehad, maar het heeft toch te maken met al je emoties, met je hele wezen. Dan is het moeilijk leven met de wetenschap dat het niet mag. Ik was ook bang dat ik 'vreemd' was en dan ga je zwijgen."

Bij Johan begon het allemaal toen hij in de jaren vijftig, als jongeman, bij de kampeervereniging zat. Hij betastte slapende kinderen. "Het gebeurde soms maar één keer per jaar. Ik vond dat leuk. Ik deed ze geen pijn hoor, nee, dat is een andere groep die dat doet."

Hij had weleens verkering gehad, vertelt hij, maar die raakte uit. "Als ik met dat meisje was getrouwd, was ik vast geen pedofiel geworden," zegt hij nu. "Maar je had je verlangens. Toen ik zesendertig was, heb ik nog geprobeerd via advertenties een vrouw te krijgen, maar dat lukte ook niet. En je wilde toch wat. Nou goed, denk je dan, ga ik het met een meisje of een jongetje doen. Dat onbedorvene hè, zo zonder haartjes, of beginnende haartjes,

dat trok mij wel. Ik ging later ook wel naar het naaktstrand, dan zie je ze zó lopen. Dat is leuk om naar te kijken. En dan komen die specifieke verlangens."

Opspraak

Johan is inmiddels wat op zijn gemak, leunt ietwat mijmerend achterover. Hij vond dat van zichzelf niet vreemd, zegt hij, die specifieke verlangens: "Toen ik het deed, was pedofilie nog niet zo in opspraak. Nu wel. Ik was mij er niet van bewust dat ik slachtoffers maakte. Ik dacht: ze zwijgen, ze vinden het leuk."

"Het voorbeeld dat de meeste moeders voor ogen zweeft, is dat van het oude mannetje dat op een bankje in het park zit en kinderen met een snoepje poogt mee te tronen. De 'kinderlokker' is echter met zijn tijd meegegaan. Hij beschikt tegenwoordig veelal over een brommer of een scooter."

Dit schreef de kinderarts B. Scheper in 1961 onder het kopje *Waarschuw uw kinderen!* in het wachtkamerblaadje *Spreekuur Thuis*.

Het was nog de tijd waarin seks taboe was, een tijd van gebrekkige kennis en dientengevolge weinig nuanceringen. Prof. dr. Pieter Baan, de latere naamgever van de psychiatrische onderzoekskliniek van justitie het Pieter Baancentrum, sprak in datzelfde jaar op een congres over seksuele vergrijpen over 'geestelijk abnormalen', die behandeling nodig hebben. Intussen was het goed, zo betoogde Baan, om kinderen weerbaar te maken en voorlichting te geven aan ouders die 'vaak ontstellend naïef en nonchalant zijn'.

In 1971 richtte de NVSH haar eerste werkgroep pedofilie op. Een werkgroep die zich tot taak had gesteld dat leden 'net als homoseksuelen' voor hun pedofilie moesten kunnen uitkomen. Onder leiding van het toenmalige Eerste Kamerlid en tevens advocaat mr. E. Brongersma werd een offensief ingezet dat tot ver in de jaren zeventig zou duren en vruchtbaar zou blijken. Brongersma maakte het Nederlandse volk duidelijk dat men onderscheid diende te maken tussen de pedofiel, de 'kinderminnaar' zoals Brongersma hem definieerde, die 'geen psychopaat is' en de pedoseksuelen - Brongersma noemde hen 'noodbehulpers' - die alleen het seksuele zoeken en geen liefde voelen voor het kind.

Het eerste NVSH-congres over pedofilie, onder het motto: 'De pedofiel komt uit de bosjes', werd gehouden in 1977. Daar hekelde Brongersma de 'vooroordelen' over schadelijkheid van seksuele contacten tussen volwassenen en kinderen: het komt allemaal voort, zo betoogde hij, uit het taboe op seks. Een psycholoog van de reclassering, Koos Beljaars, verwoordde op datzelfde congres de ambivalentie van toenmalig progressief Nederland: dat het allemaal wel zou moeten kunnen, maar liever alleen in theorie: "Niemand zit met enthousiasme te wachten op het bericht dat zijn dochtertje een met name seksuele relatie heeft met een oudere man. Je komt, hoe begrijpend, hoe geëmancipeerd dan ook, in actie, want dat gedonder moet je niet."

Maar de toon leek gezet. De seksuele revolutie bereikte eind jaren zeventig haar hoogtepunt en de NVSH-werkgroep proclameerde de Verklaring van de Seksuele Rechten van het Kind. "Ieder kind heeft het recht om de kunst der liefde te leren, het recht zelf een sekspartner te kiezen, het recht op erkenning van de eigen seksualiteit, het recht op seksuele informatie, emotionele groei en sensuele gevoelens." De Utrechtse kinder- en jeugdpsycholoog prof. Wim Wolters was een van de weinigen die in al die voortvarendheid tegengas gaf met de stelling dat pedofiele contacten voor het kind een geforceerde sprong naar volwassenheid te weegbrengen die het kind niet alleen sociaal isoleren, maar die ook tekortdoen aan het eigen tempo van ontwikkeling en 'rijping' van een kind, waardoor schade ontstaat.

Kees was begin dertig toen hij zijn huidige vrouw ontmoette. Hij verzweg aanvankelijk zijn pedofilie. "Maar ik ben een keer door de zedenpolitie van huis gehaald. Ik had kinderen aan mij laten komen. Daarover waren klachten gekomen. Het was de eerste keer dat ik in aanraking kwam met de politie. Ja, dat gaf veel commotie en verdriet. We waren net in ondertrouw. Maar ondanks alle adviezen tegen, wilde ze toch met me trouwen. Ze dacht: als hij nu trouwt, dan gaat het wel over. En dat dacht ik ook, of eigenlijk, ik hoopte het meer. Want die gevoelens kwamen terug."

Kees: "Wat mij raakt, is het hele kind. Je hebt pedofielen die alleen de seks zoeken, die geslachtsgemeenschap willen. Dat heb ik niet. Voor mij staat de relatie voorop, en als daaraan dan toevallig wat seksualiteit te pas komt, dan vind ik dat niet onprettig."

Hij legde zijn contacten vooral in het zwembad. "Je trekt ze natuurlijk niet zomaar van de straat. Nee, je ontmoet een kind. En dat kan klikken of niet, zoals dat met volwassenen ook is. Erotiek komt pas later; je maakt een grapje, zo'n kind is nieuwsgierig, je raakt hem aan en hij doet dat terug. Dat is spannend. Heel speels allemaal. En de kinderen kwamen gewoon op mij af. Ze waren dol op mij. Ik kan uren stoeien, ze klommen op mijn rug en zo ging dat dan. En als het dan wel eens tot iets seksueels kwam, wat strelen over genitaliën, dan gebeurde dat alleen als ik dacht dat het kind het ook plezierig vond. Want ik denk dat mensen die alles seksueel zien, voorbijgaan aan het kind. Ik heb nooit dwang gebruikt."

Fixatie

Pedofielen zijn, stelt therapeut Bullens, ergens in hun emotionele ontwikkeling blijven stilstaan. Daaruit komt die seksuele fixatie voort. Het blijkt onmogelijk in de behandeling van pedofielen de draad van die gestagneerde ontwikkeling weer op te pakken, zegt hij. Het zijn kinderen, gevangen in een volwassen lijf. Altijd 'spelen'. Maar het onderscheid tussen het echte kind en de pedofiel komt bij de seks, zo schetst Bullens. "Want de pedofiel heeft een seksuele gerichtheid. Kinderen vinden hem op: die biljetjes, het geslachtsdeel van zo'n jongetje. En de één zal alleen strelen, een ander gaat veel verder, maar dat hoeft niet. De pedofiel projecteert zijn seksualiteit op dat kind, geeft eraan toe en zegt: 'Dat kind wilde'. Hij zal elk sprankje dwang veroordelen. Hij zal vinden dat hij door dat kind is 'verleid', alsof de macht bij dat kind ligt, maar zo zit het natuurlijk niet in elkaar. Nee, hij weerstaat zijn eigen drang niet en ziet niet in dat een kind van hem verwacht dat hij zich als volwassene gedraagt, grenzen stelt."

Kinderen die met pedofielen in contact komen, zijn vaak kinderen die gevoelsmatig tekort komen, zo leert de ervaring. Bullens: "Ze zoeken iets wat ze thuis vaak niet krijgen: warmte en aandacht. En dat voelt de pedofiel loepzuiver aan. Hij herkent het: daar kan ik wat mee. Of hij zoekt het op. Als een vaderfiguur. Er zijn ook mannen die contact zoeken met gescheiden moeders. Ik heb hier zo'n man behandeld. Ze komen een tijdje over de vloer en op een gegeven moment zeggen ze tegen die vrouw: 'Joh, ga er eens lekker uit, ik pas wel op'. Of: 'Laat hem eens een weekje bij mij logeren, ben jij even vrij'. Die man investeert, wint vertrouwen. Dat kind voelt zijn onvoorwaardelijke beschikbaarheid: heeft die misschien in geen jaren gehad. Pedofielen zeggen zelf: 'Ik trek kinderen aan', maar die mannen 'verleiden' zelf. Door uren en uren te spelen. En als het 'spel' dan verandert, zegt zo'n kind geen 'nee' meer."

Johan zocht ze uit, vertelt hij: "Je merkt het meteen bij je benadering. Je klampt natuurlijk niet een vreemd

kind aan, je zoekt ze bij familie of kennissen. Je ziet het, hè, en daar speel je op in. Een kennis van mij had bij voorbeeld een dochter van tien en dat kind was helemaal gek op mij. Ze noemde mij oom. Ik weet niet wat ik heb, maar kinderen voelen zich tot mij agetrokken. En dat meisje was een ontzettend vrij kind en die kwam weleens logeren. Het was mijn bedoeling helemaal niet om haar te betasten, maar het tweede weekje klonk ze bij mij in bed en zei ze: 'Je mag alles met me doen, als het maar lekker is'. Ik vond dat niet raar, nee, ik dacht: ze is vroeg rijp. Zo gebeurde het, en ik was weg. En zo is het een tijd gebleven. Nu denk ik wel: wat raar. Nu weet ik dat dat meisje ook door haar grootvader is misbruikt. Nu weet ik dat het fout is geweest, want er wordt veel meer over geschreven, het wordt vervolgd. Je kunt nog beter een moord begaan dan een kind betasten. Maar ik heb nooit gemeenschap gehad hoor, daar ben ik fel tegen. En als ze niet wilden, dan deed ik het niet."

"De laatste acht jaar heb ik niets gedaan, nou ja, sporadisch dan met mijn neef. Mijn eerste neefje was negen jaar toen hij bij me kwam. Tja, je hebt een soort verlangen en dan komt zo'n kind logeren. Het begon ermee dat hij met mij in bad wilde. Tja, ik had mijn zwakte en dat was dit. Dus in bad kwam het tot betasten en dat kind vond dat nog lekker ook. Die zei niet: 'Wat doe je nou'. Dus ik dacht: dat is in orde. Het heeft geduurd tot hij twaalf was."

Aangifte

"In oktober vorig jaar is alles veranderd. Toen heeft een van die neven namelijk aangifte gedaan. Toen heeft mijn zwager, een heel agressieve kerel, mij in elkaar geslagen. Hij zei: 'Als ik je nog eens zo iets zie doen, maak ik je van kant'. Ik was bang dat ik in de gevangenis zou komen en toen heb ik een zelfmoordpoging gedaan: ik heb onder de kraan mijn pols doorgesneden. Maar toen dacht ik: 'Dat is hij niet waard' en toen heb ik mijn andere zus gebeld. Mijn oudste zwager kwam toen meteen en die zei: 'Je moet zelf naar de politie gaan'. Toen heb ik mij gemeld. Er viel een last van mijn schouders."

Bullens: "Een pedofiel zal altijd zeggen: het overkwam mij. 'Opeens' lig ik daar met dat meisje in bed. Alsof hij dat niet zelf heeft gestuurd. Ik heb een man die zijn stiefdochtertje heeft misbruikt. Hij heeft gezeten, kwam vrij en zette weer contactadvertenties. Zegt hij tegen mij: 'Wat mij nou weer gebeurt: krijg ik weer een reactie van een vrouw met een kind van acht. Ik trek het gewoon aan!' En hij gaat voorbij aan het feit dat zij misschien één van de vijftig was die reageerden."

"Hij zoekt het dus gericht op: hij doet aan 'kans-maximalisering'. Een pedo-

fiel gaat heus niet werken als directeur van een bejaardentehuis, nee, hij zoekt werk of een vrijetijdsbesteding waardoor hij veel met kinderen te maken krijgt. Hij stelt zijn huis open voor buurtkinderen. Vroeger met de sjoelbak, nu met computerspelletjes. En als hij naar het zwembad gaat, gaat hij zitten in de buurt van groepen kinderen. Met zakken snoep. Hij zoekt oogcontact, of hij zegt tegen zo'n kind: 'Je mag mij in het water niet pakken hoor!' Bingo natuurlijk. En zo begint het. Later zegt hij dan wel: 'Dat kind had toch 'nee' kunnen zeggen, het wilde zelf'. Nee dus, die kinderen hebben gewoon geen schijn van kans."

De jaren tachtig moeten zo voor menig 'kinderminnaar' een koude douche zijn geweest. Net toen de boel was voorgekookt voor een fikse liberalisering van de zedelijkheidswetgeving, opende de vrouwenbeweging een geheel nieuw perspectief op huwelijk en seksualiteit. Als in serie geschakeld richtten de spotlights zich op vrouwen-mishandeling, incest, kindermishandeling, verkrachting, seksuele kindermishandeling, kortom op wat nu, als totaal, seksueel geweld wordt genoemd. Vrouwen, kinderen - meisjes en jongens - deden na jaren hun mond open en het ene slachtofferverhaal na het andere werd opgetekend. Evenals de soms desastreuze gevolgen van seksueel misbruik van kinderen.

De werkgroep pedofilie van de NVSH zette de PR voorlopig op een zacht pitje.

Hoewel de pedofielenbeweging nog steeds meent dat de maatschappelijke acceptatie van pedofilie, net als bij homofilie, een kwestie van tijd is, is seks met minderjarigen, ook in de vernieuwde zedelijkheidswetgeving, nog steeds strafbaar. Er is nog steeds, wat men tegenwoordig noemt, een 'pedolobby' die seksuele contacten tussen kinderen en volwassenen propageert en goedpraat met veel getheoretiseerde en oneigenlijke vergelijkingen. Die lobby kon niet voorkomen dat bij politie en justitie meer aandacht ontstond voor seksuele delicten. Die lobby kon ook de ommezwaai niet tegenhouden: de vaststelling dat daders van seksuele delicten, verkrachters, incestplegers en pedofielen, toch behandeling behoeven.

Precies wat prof. dr Pieter Baan al had gezegd in 1961.

Kees: "Een aantal jaren geleden kwam ik met een meisje van tien in een situatie terecht dat ik dacht: 'Nu moet ik oppassen, anders komt het tot gemeenschap' en dat wilde ik niet. Want dat is je angst, hè, dat je te ver gaat en dat je een keer met een kind een hoogtepunt hebt en dat het dan altijd zo moet zijn. Die grens wilde ik niet over, want daar zijn kinderen niet voor gecreëerd."

Ik dacht: 'Nu moet ik hulp zoeken'. Zo kwam het dat ik het ook mijn vrouw moest vertellen. We hadden inmiddels kinderen en het was voor haar een grote teleurstelling. Ik ben in behandeling gegaan bij de Riagg en we hebben geprobeerd het stil te houden. Maar na anderhalf jaar kwam er een klacht,

want dat meisje had het verteld aan haar moeder. Dat heeft geleid tot een veroordeling wegens ontucht, met ook nog een ander kind. Ik heb twee jaar gehad, waarvan één voorwaardelijk. Dus toen zat ik in de lik."

"Mijn vrouw heeft het de kinderen moeten uitleggen. Want de kinderen werden op straat aangesproken. Dat is heel moeilijk voor ze geweest. Ze hebben nooit de details gehoord, maar ik weet nog goed dat toen ik de eerste keer op weekendverlof was en in de tuin kwam, een van mijn dochttertjes haar vriendjes wegstuurde. Dus ze had het wel begrepen."

Onderdeel van de behandeling is met de dader het 'delict-scenario' blootleggen en analyseren: op grond van precies welke gedachten zijn ze op welk moment tot hun daden gekomen. Bullens: "Hij heeft al gefantaseerd over seks met kinderen, hij heeft interne en externe remmingen moeten overwinnen, en de weerstand van dat kind. Je moet ze bewust laten worden van de processen waar zij doorheen gaan. Want de pleger gaat door een heel proces van voorbereiding heen om dat kind te krijgen waar hij het hebben wil: tussen de lakens. Want daar is het uiteindelijk om te doen. De Amerikanen hebben dat grooming genoemd: dat spelen, de aandacht, de cadeautjes. Zo doen ze het allemaal. Ze laten niets aan het toeval over, ze kijken, ze plannen, ze voeren uit. Ze investeren in dat kind en willen die investering terug hebben, liefst in de vorm van seksualiteit."

"Door te leren kijken door de ogen van een ander, te leren zien wat de gevolgen kunnen zijn, worden remmingen ingebouwd. Dat is de weg om controle over zichzelf te krijgen. We zeggen: 'Hoe kun jij je een kindervriend noemen, als je niet de garantie hebt dat jouw seksuele handelingen het kind niet schaden'. Die pleger kan zo in de behandeling rationeel overzicht krijgen, al kan hij die kennis emotioneel niet integreren. Maar die ratio moet hem op koers houden: wel kijken, niet aankomen."

"Want we weten dat seks tussen volwassenen en kinderen potentieel schadelijk is en daarom moeten volwassenen zich ervan onthouden. Het kind is er nog niet aan toe. Dat is achteraf ook altijd de klacht van die kinderen: hun eigen ontwikkelingstempo is doorgekruist. Je geeft een vijf- of een achtjarige ook geen alcohol of drugs, je geeft een twaalfjarige ook niet de sleutels van de auto, ook al wil hij die. De pedo-

Behandeling van pedofielen en incestplegers is vaak opgelegd als een bijzondere voorwaarde bij een (on-)voorwaardelijke straf. Op last van de rechter dus. Een enkeling zoekt behandeling op eigen initiatief. Wat doorgaans betekent dat hij is gestuurd door zijn naaste omgeving.

Aldus psychotherapeut dr Ruud Bullens, die op het Ambulant Bureau Welzijnszorg in Leiden slachtoffers van seksueel geweld behandelt, maar ook daders, zoals incestplegers en pedofielen.

Bullens is, als een van de eersten in Nederland, daarmee ruim tien jaar geleden begonnen. Hij heeft sindsdien zo'n vierhonderd daders behandeld, voornamelijk incestplegers. Vijftien mensen uit die 'cliëntengroep' waren pedofielen of pedoseksuelen, onder wie vier vrouwen. Over het succes van behandelingen valt nog niet veel te zeggen. Bullens: "Voor zover wij weten, recidiveert een heel laag percentage: vier tot vijf procent. Maar dat is wat wij 'toevallig' horen. Er is nog geen gericht onderzoek gedaan."

In de wereld van de therapeuten wordt onderscheid gemaakt tussen pedofielen en pedoseksuelen. Bullens: "De pedofiel heeft een exclusieve voorkeur voor kinderen, die houdt van de kinderwereld. Hij zoekt naar een affectieve band met het kind, en daar kan op den duur ook seksuali-

De pedofiel koestert zichzelf in het kind

teit aan te pas komen. De pedoseksueel heeft die exclusieve voorkeur niet en die heeft de neiging om contacten met kinderen direct te seksualiseren. Die is alleen maar uit op eigen behoeftenbevrediging."

Natuurlijk zijn er gradaties, zegt Bullens: "Binnen de pedofiele wereld heb je net zulke schakeringen als binnen de hetero- of homo-wereld." In het strafrecht maakt dat overigens niets uit.

Volgens de huidige theorieën is een pedofiel ergens in zijn emotionele ontwikkeling blijven stilstaan. Een stagnatie in de narcistische fase, om het psychologenjargon te gebruiken, dus sterk op zichzelf gericht. In hun voorkeuren voor sexe of leeftijd spiegelen zij zichzelf. "De pedofiel zoekt en koestert zichzelf in dat kind," zo schetst Bullens: "Alsof hij zichzelf streelt, een soort masturbatie."

"Essentieel van pedofielen is dat ze zeggen: 'Ik ben kind met de kinderen'. Ze voelen zich kind. Ze praten dan stuk voor stuk over 'spelletjes'. Dat is een typerend kenmerk: op deelgebieden zijn ze volwassen, emotioneel zijn het kinderen en opereren ze vanuit hun eigen behoeften. Ze houden er geen rekening mee, of zien gewoon niet, dat zo'n kind dat contact negatief zou kunnen beleven. Ontstellend ego-centrisch. Bovendien zijn het allemaal slechte probleemoplossers: spanningen reageren ze af met seks."

lobby komt dan altijd weer met casuïstiek, met gevallen waarin het kind het achteraf prima heeft gevonden. Maar die gevallen interesseren mij niet. In de praktijk zie je de kinderen die er last van hebben. Ook van handelingen die 'onschuldig' lijken in de ogen van een volwassene. Je weet van tevoren niet wat het een kind zal doen. En degenen die er geen last van hebben, zien wij niet."

Eer

Johan: "Dat meisje is nog steeds ontzettend kwaad op mij, ik heb die moeder later gesproken. Ze heeft geen trauma hoor, maar ze wil mij niet meer zien. Ze voelt zich aangetast in haar eer, zegt ze. Nee, ik begrijp dat niet helemaal. Als ze toen nou gewoon 'nee' had gezegd, had ik het niet gedaan. Kijk, heel weinig kinderen zoeken toenadering. Al die gevallen die ik heb meegemaakt, die wilden allemaal zelf. Nu ik in behandeling ben, weet ik dat je er even goed vanaf moet blijven, maar ja, het is je zwakke punt hè, en dan is het raak."

"Ik wil wel leren mezelf onder controle te houden. Ik zou natuurlijk nog wel wat met kinderen willen hebben, over zo'n bolletje aaien, maar voorlopig moet ik ze niet op schoot. Dan ben ik toch bang dat ik niet sterk genoeg zal zijn. Laatst op de sportvereniging kwam er een ventje tegen me aan staan, een aanhalig kind. Maar ik leg mijn arm niet meer om zijn schouder, zo'n kind zou misschien later een slachtoffer kunnen worden. Nee, je moet er vanaf blijven."

Kees: "In de gevangenis had ik in gedachten mijn hele gezin al vaarwel gezegd. Ik wilde dood. Onder begeleiding heb ik gesprekken gehad met mijn vrouw. Ik heb haar de keuze gelaten. Zij wilde graag met mij verder. Dat is geen gemakkelijke weg. Ik ben een vent die op slot zit op het niveau van een tienjarige, ik heb niets te geven. Maar zij is geduldig. We hopen dat onze relatie zich zal herstellen."

"Dus nu ben ik in therapie. Mijn therapeut gaat er vanuit dat je jezelf kunt zijn, met uitzondering van het seksueel handelen met kinderen. Zo wil ik het ook, maar het is een moeilijke weg. Een soort celibaat. Maar of zo'n voornemen ook de garantie geeft dat het nooit meer zo gaat, dat is de vraag. Nog steeds kan ik urenlang naar een kind kijken. Ik heb die gevoelens nog steeds. Ik weet dat als een kind onder de deur van het hokje doorkijkt en mij in mijn blootje ziet, en vervolgens roept: 'Meneer, nu sta ik in mijn blootje en nu moet u kijken', dat ik kijk. Zo'n lulhannes ben ik dus. Dan denk ik later wel: 'Ik ben gek'. En toch kijk ik."

Schade

Bullens: "Behandelen betekent dus ook dat je een pedofiel ontzettend veel afneemt, namelijk dat lijfelijke contact, en dat is niet niets. Maar het moet wel, vanwege dat kind. Die gerichtheid op kinderen haal je niet weg. Dus moet hij zich onthouden. De legitimering daarvan blijft dat elk geseksualiseerd contact tussen een volwassene en een kind schade kan doen. Je kunt geen wissel trekken op de toekomst. Het is misschien behelpen, maar er zijn niet zoveel alternatieven. Chemisch castreren helpt wel, maar dan moet iemand zijn pillen wel slikken. En een gewone castratie, dat is natuurlijk onzin. Want dan gebruikt iemand zijn handen of zijn tong of zijn neus. Ik bedoel: dan moet je alle uitstekende lichaamsdelen afsnijden."

Johan: "Dat ik nu sterk ben, komt door mijn therapie. Ik weet zeker: ik doe het nooit meer. Dus nu geef ik veel geld uit aan meisjes van de escort. Want je hebt toch je verlangens, hè. En ik kan in de zomer evengoed naar een naaktstrand gaan, dat kun je niet tegenhouden. Ik heb gewoon mijn zwakke punt. Daar kom je niet vanaf."

Kees: "En als je dan ziet hoe justitie reageert, hoe de hele maatschappij je uitkotst... daar denk ik wel eens aan als iemand een kind om het leven brengt. Ik kan mij die radeloosheid voorstellen, dat je zelf weer in de fout gaat, dat je weer naar de gevangenis moet en dat je dan in die waanzinnige angst overgaat

Geen heksenjacht op pedofielen, wel grenzen stellen

In Rotterdam vindt deze week het eerste van een reeks strafprocessen plaats tegen personen die betrokken zijn bij het vervaardigen van en handelen in kinderporno voor pedofielen. Daaraan voorafgaand schreef Loes de Fauwe in PS van Het Parool van 4 maart een artikel: 'Onbedwingbare lust'. Enige reacties.

Eind januari werd ik gebeld door Parool-verslaggeefster Loes de Fauwe. Of ze me mocht interviewen voor een artikel over pedofilie in Het Parool. Hoewel ik wist dat zelfs een gematigd positief artikel over pedofilie van haar niet te verwachten is, stemde ik toe. Om drie redenen:

1. Het leek me nuttig als ze tenminste met één pedofiel zou praten die zichzelf niet afficheert als zielepiet; die zich niet door een of andere therapeut heeft laten aanpraten dat er van alles en nog wat aan hem mankeert; die zich er niet voor schaamt dat hij zich seksueel tot kinderen voelt aangetrokken; die voorzover hij vrijt met kinderen dat niet doet omdat hij zich niet kan beheersen, maar omdat hij vindt dat krampachtig niet met kinderen vrijen ze wel eens meer zou kunnen schaden dan dat bij gelegenheid wel doen; die de gedachte absurd vindt dat volwassenen die seksuele gevoelens voor kinderen hebben daarom niet echt van kinderen zouden kunnen houden enzovoort.

2. Als je je als pedofiel verschuilt in de anonimiteit, kun je de journalistiek moeilijk verwijten dat ze het principe van hoor en wederhoor niet toepast.

3. Ik vind dat pedofielen zich ongehoorzaam maken als ze aan de ene kant vragen om het vertrouwen dat ze op fatsoenlijke manier met kinderen omgaan, maar aan de andere kant zelf uitsluitend wantrouwen betrachten tegenover eenieder die het niet bij voorbaat met ze eens is.

Het gesprek dat ik met Loes de Fauwe had was niet onplezierig. Ik had haar er weliswaar niet van kunnen overtuigen dat mijn visie op pedofilie wel eens van meer respect voor kinderen zou kunnen getuigen dan die van pedofielenbestrijders als Jos Frenken en Wim Wolters, maar dat kun je op grond van een gesprek van een paar uur ook niet verwachten. Wel leek ze ervan overtuigd geraakt dat kinderen voor mij in ieder geval geen 'objecten' zijn. Ik was daarmee tevreden.

Het artikel 'Onbedwingbare lust' (Het Parool van 4 maart) las ik uiteraard met meer dan normale belangstelling. Pas toen ik me door de stapel onbewezen stellingen, vergaande generalisaties en misselijkmakende insinuaties van Ruud Bullens had heen geworsteld werd me duidelijk dat De Fauwe gewoon heeft weggelaten wat niet in haar straatje past. Hier alsnog wat ik te zeggen heb:

Voorzover kinderen schade onder vinden van (ook door henzelf gewenste) seksuele contacten met volwassenen, is dat niet het gevolg van die contacten, maar van negatieve reacties van de omgeving die meestal volgen op het bekend worden ervan. Erg moeilijk om die schade te vermijden is het trouwens niet. Ouders die hun kinderen zelfrespect hebben bijgebracht, hoeven daarvoor niet zo bang te zijn. Maar enig risico is er altijd. Wel is dit een risico waar wat tegenover staat: vriendschap, liefde, genegenheid en tederheid.

Alkmaar ROBERT REHM

tot 'het moet stil zijn, stil zijn'. Daarvoor krijg je haast begrip. Want eigenlijk blijf je zoeken, het blijft een leegte. Je lijf schreeuwt om dat contact. Want het is alsof je verschrikkelijk dorst hebt en iets lekkers te drinken krijgt, zo van 'hè hè'. Dus nu ben ik bang. Doodsbang."

LOES DE FAUWE

Uit de schaduw

Uit het artikel van Loes de Fauwe over pedofilie (Het Parool 4 maart) komen pedofielen naar voren als mensen met een niet te genezen of te behandelen probleem: hun seksuele voorkeur voor kinderen. Geen leuk pakketje, want in onze samenleving mag je aan die voorkeur niet openlijk uitdrukking geven.

Wij doen onszelf in onze menselijke waardigheid tekort als we met onze problemen in de schaduw moeten blijven, want dat betekent uitgesloten (misschien zelfs uitgestoten) worden. Daarom wil ik bepleiten pedofielen niet langer als misdadigers of viezerikken te beschouwen, maar als mensen met een probleem.

Geef de pedofiel een volwaardige plaats in de samenleving, waardoor hij in staat is de verantwoordelijkheid voor zijn probleem op zich te nemen. Laat hem uit de schaduw treden en voor de dag komen met zijn geaardheid, opdat hij hulp en steun kan inroepen. Er rust een grote verantwoordelijkheid op zijn schouders, omdat het om kinderen gaat. En het is ons aller taak te zorgen dat zij niet beschadigd worden.

Amsterdam Y.H. KLINKERT

Misselijkmakend motto

Regelmatig melden de media gevallen van seksuele mishandeling van kinderen ('Onbedwingbare lust' door Loes de Fauwe, Het Parool van 4 maart). Het wordt hoog tijd dat we het misselijkmakende motto 'alles moet kunnen' overboord gooien. Hoe diep zijn wij gezonken, dat we werkeloos toezien hoe weerloze kinderen bijna doodgemarteld worden door geldbeluste lieden, die dat zonder scrupules doen voor verziekte geesten?

Zijn we monddood gemaakt door de 'deskundigen' die zich verdringen om ons op tv te vertellen dat het zo'n vaart niet loopt, dat wij ons niet aan massahysterie moeten schuldigen maken en dat al die vroeger misbruikte kinderen hoogstwaarschijnlijk aan collectieve geheugenstoornis lijden.

Een heksenjacht op het soort psychopaten dat niet zonder de kick van sadistische seks met kinderen kan, zal ik niet propageren. Het maakt mij eigenlijk niet zoveel uit met wie en hoe iedereen het doet, zolang maar twee regels absoluut niet overschreden worden: het moet vrijwillig gaan en handen af van kinderen.

Als twee criminelen tijdelijk in een cel worden ondergebracht en hun tandenborstel niet op tijd krijgen aangereikt, worden er vragen in de Kamer gesteld, maar nu staan we zwijgend langs de zijlijn en halen machteloos onze schouders op.

In plaats van zich te beroepen op hun zwijgplicht zouden artsen de meldplicht moeten hebben. Het is tijd dat kinderen zich verzekerd weten van onze bescherming in deze toch al kind-onvriendelijke wereld.

Amsterdam MARLIES MULLENDERS

Hij is ertegen om ze te verstoten: de ernstig gestoorde delinquenten die ter beschikking zijn gesteld. Dr H.J.C. van Marle, hoogleraar, geneesheer-directeur van het Pieter Baan Centrum en freudiaan, is geïnteresseerd in de zielerorselen van de moordenaar en de brandstichter. Hij promoveerde gisteren op een proefschrift over de merkwaardige interactie tussen ^{VK} gevangenen en ^{Z-3} behandelaars.

door Jan Tromp

DR H.J.C. VAN MARLE, hoogleraar forensische psychiatrie en geneesheer-directeur van het Utrechtse Pieter Baan Centrum, observatiekliniek voor delinquenten: 'Er komt een groep aan van gestoorde delinquenten die vermoedelijk nooit meer van hun tbs ontslagen zullen worden. Dat is nieuw in Nederland. Het gaat om een groep van zo'n vijftig mensen, het zijn vooral pedofiele delinquenten en chronisch psychotische patiënten.'

'Ik vind het verschrikkelijk dat je moet zeggen: deze ter beschikking gestelden zijn zo gevaarlijk, dat ze niet naar buiten kunnen, nu niet en vermoedelijk nooit niet. Ik vind niet dat we ons daar zonder slag of stoot bij moeten neerleggen. Hoe kunnen we vermijden dat ze zo maar worden opgegeven?'

Een kleine man met een grote, goud omrande bril. Liefst elf pijpen op het bureau, een twaalfde in zijn knuist. Gisteren promoveerde hij aan de universiteit van Utrecht. Zijn proefschrift, getiteld *Een gestolen systeem*, beschrijft haarfijn het verkeer en de verwevenheid tussen gestoorde delinquenten en hun behandelaars. Bijna elf jaar lang werkte Van Marle in de Van Mesdagkliniek in Groningen, waar de gevaarlijkste tbs-patiënten van het land zijn ondergebracht. Zijn proefschrift is de wetenschappelijke weerslag van zijn Groningse ervaringen, van de merkwaardige interactie tussen gevangenen en behandelaars en de therapeutische werking hiervan. Van Marle: 'Of alle betrokkenen dat nu willen of niet, er ontstaat een wederzijdse afhankelijkheid.'

Hij wordt weliswaar ernstig in beslag genomen door management-taken, maar nog steeds is hij ook de therapeut van ernstig gestoorde delinquenten. Wat drijft hem? 'Tja, hoe moet je dat noemen? Zorg voor de misdeelden. Ik mag graag bij Justitie werken, ik hoef inderdaad geen gezellige particuliere praktijk voor echtscheidingsperikelen.'

De wereld van de ter beschikking gestelden houdt hem in de ban. Hoe zit een moordenaar in elkaar? Hoe woelt het om aandacht in het hoofd van een verkrachter? Fascinerende vragen, vindt hij. Wat beweegt de brandstichter? En wat moet je doen om herhaling te voorkomen? 'Ik vind het beslist geen uitschot. Ik zal niet zeggen: ze moeten meteen vrij. Zo is het ook niet. Maar ik kom op

voor de belevingswereld van deze mensen.'

Schlemielen zijn het. 80 Procent van de tbs-patiënten heeft een ellendige jeugd achter zich, een verwaarloosde opvoeding, zowel naar normen als naar affectie. Kindermis-handeling en seksueel misbruik zijn de trefwoorden.

'Als niemand van jou houdt, slaag je er ook niet in om zelf van iemand te houden. Wat je er niet in stopt, komt er ook niet uit.' Van Marle is een echte freudiaan: de wortel van alle kwaad ligt in het begin, in de eerste drie levensjaren. Daar wordt in neurologische en psychologische zin het fundament gelegd voor de persoonlijkheid.

'Ik heb sympathie voor ter beschikking gestelden. Wat voor vreselijke dingen ze ook gedaan hebben. Sommigen vind ik ronduit sympathiek, kan ik het goed mee vinden, de meesten vind ik boeiend.'

Het opmerkelijke is: weerzin voelt hij voor de kinderverkrachter, met name als er geweld wordt gebruikt. Daarin is de therapeut niet minder rigouzeus dan de eerste de beste cafébaas op de hoek.

'Ik zie het ook wel als mijn plicht dat ik mij inspan voor hen, maar het kost me veel moeite. Dat erken ik. Ik heb moeite, ook als therapeut, om mij te verhouden tot mensen die kinderen mishandelen, kinderen doodmaken. Bovendien zijn het over het algemeen rigide mensen. Dat maakt het leggen van contacten sowieso tot een opgave.'

Als persoon voelt hij weerzin, als professional voelt hij zich geroepen om te protesteren tegen de definitieve verstoting die juist voor deze groep dreigt. Pedotelen vormen de harde kern van een nieuwe groep ter beschikking gestelden die vermoedelijk nooit meer vrijkomen. Het zijn chronische patiënten aan het worden.

Van Marle: 'Wat je nu krijgt is dat een aantal seksuele delinquenten al zo lang in tbs zit en dat iedereen hun als zo gevaarlijk beschouwt, dat gezegd wordt: die zijn dus onbehandelbaar. En in één adem wordt de vervolgvraag naar de efficiency gesteld: er is een wachtlijst van tbs-patiënten, kunnen we het dure geld niet beter gebruiken. Je ziet dat de groep nu snel het certificaat hopeeloos krijgt opgespeld.'

'Ik wil een dam opwerpen. Ik weet ook wel dat het moeilijk is, maar wat willen we? Willen we deze mensen opgeven? Meneer we dat? Moeten we niet het uiterste proberen?'

'Behandelaars willen graag behandelen. Wat ze niet kunnen behandelen, hoort dus bij hen niet thuis. Zo is de reactie. Er wordt gezegd: daar valt geen eer aan te behalen, doe dat maar weg; ons goud, onze dure behandelplekken kunnen beter door anderen worden bezet.'

Hij zegt te vrezen dat straks een oude, aftandse bajes zal worden ingericht als opbergplek. Kan het niet milder? Kan het oude mannenhuis niet in ere worden hersteld?

'Ik heb een tijdje in het oude mannenhuis van Veldzicht gewerkt, de Rijks TBS inrichting bij Ommen. Het was een humane plek, er werd een borreltje geschonken, er was bewegingsvrijheid. Het bleef een onderdeel van de hele inrichting, en dus van de maatschappij.'

'Ik ben benaauwd voor rigouze maatregelen, voor uitstoting. Niet alleen omdat het inhumaan is. Het is ook gevaarlijk. Natuurlijk krijg je desperado's, wat wil je?'

Zijn proefschrift gaat over het alledaagse verkeer in de inrichting. Hij heeft willen aangeven hoe los van heroïsche therapieën een verantwoord klimaat kan bijdragen aan de behandeling. 'Als je fatsoenlijk met de jongens omgaat, zullen ze geneigd zijn veel van je aan te nemen. Door te motiveren kom je ook een heel eind.'

Hij legt in zijn proefschrift grote nadruk op het therapeutische belang van wat hij noemt 'vasthouden'.

'Ik vond het wel een mooi woord. Vanwege zijn dubbelzinnigheid. Je houdt een kind vast, opdat het niet valt. Je houdt een kind ook vast opdat het voelt dat het vastgehouden wordt. Er zit geborgenheid in en fysieke bescherming.'

Denkt de buitenwereld over de verkrachter en de moordenaar niet vooral: val dood? 'Daar ben ik het dus volstrekt niet mee eens. Natuurlijk moeten we de delinquenten hier vasthouden, gevangen houden. We moeten de maatschappij beschermen tegen het gevaar dat ze in zich dragen. Maar laten we dat vasthouden in negatieve zin nu ook eens ombouwen naar vasthouden in het positieve.'

Is het waar dat de maatschappij steeds meer gestoorde mensen produceert? Hij onderschrijft het moeiteloos. 'Onze maatschappij produceert steeds meer mensen met een

psychose.' Het heeft een aantal oorzaken. Gestoorde mensen hebben tegenwoordig veel meer mogelijkheden om relaties aan te gaan, om kinderen te krijgen. 'Het is natuurlijk voor een baby'tje uiterst verwarrend om groot te moeten worden met een verwarde moeder. Gezinnen hangen tegenwoordig ook als los zand aan elkaar, veel meer dan vroeger.'

Ook overspannen verwachtingen dragen bij aan de gekte van de wereld. Veel ouders hebben volgens hem de neiging het kinderbezit te idealiseren, de werkelijkheid valt vaak tegen. 'Ook al heeft een kindje een jurkje aan van honderd gulden, als het luierslag heeft of dauwvorm, is het niet om aan te zien. Dat is een vies kindje dat we ons niet gewent hadden, dat we niet graag vertonen. Nogal wat ouders zijn tegenwoordig teleurgesteld in hun kinderen, niet vanwege de kinderen maar door hun eigen overtrokken verwachtingen. Dat werkt door. Op den duur staan ze hier op de stoep.'

Pleit hij eigenlijk voor de zorgzame samenleving? 'Ja, ik denk het wel. Ik vind dat er veel onverschilligheid is. De normen en waarden van de jaren vijftig zouden voor een deel moeten terugkeren. De sterken redden zich wel. Maar voor de zwakken in onze samenleving is veel meer gemeenschapsgevoel nodig. Wat sociale cohesie betreft en sociale controle zou ik wel terug willen naar die tijd. Het zou een hoop ontwrichting schelen. Er is een grote discrepantie tussen de glamour van Veronica, het imago van jong en onstuimig en wat menigeen daar in zijn eigen leven van waar kan maken. Dan zeg ik: doe mij maar de zorgzame samenleving. Het zal saai zijn, maar het is in ieder geval een stuk degelijker. Het scheelt een hoop ongeluk.'

Hij moet denken aan een liedje van Paul Young, een oubollige Engelse zanger die tien jaar geleden zijn hoogtepunt beleefde. Het ging over *living the life of the common people*. Dat bedoelt-ie.

Kinderverkrachter

'Mededogen met de opgeborgene kinderverkrachter', aldus de kop van het interview met H.J.C. van Marle, geneesheer-directeur van het Pieter Baan Centrum (*de Volkskrant*, 3 maart). Van Marle is er tegen om kinderverkrachters te verstoten en uit de maatschappij te sluiten. Prima. Daar ben ik het mee eens. Ik vind dat je hier genuanceerd over moet kunnen nadenken.

Ik heb geen moeite met Van Marles standpunt, maar ik heb er moeite mee dat weer eens gepleit wordt voor mededogen met de dader, terwijl zo zelden gepleit wordt voor mededogen met het (vrouwelijke) slachtoffer.

Ik zou wel eens met dezelfde objectiviteit en genuanceerdheid een pleidooi voor meer mededogen met de slachtoffers van incest en seksueel geweld willen zien, zodat ook zij de positieve aandacht krijgen die ze verdienen. Het zou goed zijn voor de openbare meningsvorming. Seksueel geweld vindt meestal in het verborgene plaats, wat op zich al erg genoeg is voor het slachtoffer.

Het lijkt net alsof men het nog steeds moeilijk vindt te erkennen dat mannen beesten kunnen zijn ten opzichte van vrouwen. En dat zij zoveel pijn kunnen veroorzaken, dat je levenslang veroordeeld bent tot dezelfde vorm van isolement die Van Marle zijn daders niet gunt.

NIJMEGEN Kitty Zeelen

Vier jaar geëist tegen klant schandknappen

ANP Rotterdam

UN 29/3

De officier van justitie in Rotterdam heeft gisteren vier jaar cel geëist tegen een 41-jarige bezoeker van jongensbordelen. Hij staat terecht als eerste klant van een omvangrijk netwerk van zo'n 25 schandknappen. Zij werden de afgelopen twee jaar te werk gesteld in Rotterdam, Utrecht en Amsterdam.

In totaal vervolgt justitie de komende maanden 26 mannen die zich in vier Rotterdamse privéhuizen hebben vergrepen aan minderjarige jongens vanaf 13 jaar. De 41-jarige klant uit Maassluis bleek een regelmatige bezoeker van privéclubs in het centrum van Rotterdam. Een mede-verdachte stelde in zijn eigen woning jongens te werk waar B. veelvuldig gebruik van maakte.

Officier van justitie mr. P. Oskam verweet hem vooral dat hij zes jongens tegen hun zin zou hebben gebruikt. De rechter ondervroeg hem hierover nauwgezet, hieruit bleek dat de jongens zijn verkracht. Zelf ontkende B. dwang te hebben uitgeoefend.

De slachtoffers zagen B. als de moeilijkste klant omdat hij altijd gemeenschap wilde. Hij mag van de jongens meer gevangenisstraf krijgen dan de 34-jarige hoofdverdachte L. G. die de privéhuizen runde en over enkele weken voor de rechter komt. Hij was het die op de slinkse wijze zo'n dertig jongens ronselde uit Nederland, Duitsland en Polen.

Met name in Polen waren de kinderen wel geïnteresseerd in een beter bestaan dat G. hen voorspiegelde. Hij vertelde dat de jongens alleen escortwerk zouden doen of dat zij hooguit mannen moesten masseren voor veel geld. Eenmaal in een Rotterdams privéhuus bleken de taken toch zwaarder en werden de verdiensten steeds verder teruggeschroefd.

Na verloop van tijd wisselde G. 'zijn' schandknappen uit met privéclubs in Amsterdam en Utrecht. Zo bleef er vers bloed voor de clientèle.

Geld 29/3

ROTTERDAM (ANP) - Vier jaar onvoorwaardelijke celstraf werd gisteren voor de rechtbank in Rotterdam geëist tegen een 41-jarige bezoeker van jongensbordelen. Hij stond terecht als eerste klant van een omvangrijk netwerk van 25 minderjarige schandknappen. Zij werden de afgelopen twee jaar vooral in Rotterdam te werk gesteld en incidenteel in Amsterdam en Utrecht.

In totaal vervolgt Justitie de komende maanden 26 mannen die zich in vier Rotterdamse privéhuizen hebben vergrepen aan minderjarige jongens vanaf 13 jaar. De 41-jarige klant uit Maassluis bleek een regelmatige bezoeker van privéclubs in onder meer de kubuswoningen in het centrum van Rotterdam. Een mede-verdachte stelde in zijn eigen woning jongens te werk waar de 41-jarige veelvuldig gebruik van maakte.

Officier van Justitie mr. P. Oskam

verweet de gedaagde vooral dat hij zes jongens tegen hun zin zou hebben gebruikt. De rechter ondervroeg hem hierover nauwgezet.

Hieruit bleek dat de jongens zijn verkracht. Zelf ontkende de man dwang te hebben uitgeoefend. De man is pas op latere leeftijd homoseksueel geworden na een actief bestaan binnen de Nederlandse Hervormde Kerk, zo blijkt uit het rapport van de reclassering.

Die adviseert de rechtbank een korte straf op te leggen, gevolgd door een training. Door een korte straf zou de man zijn baan als bedrijfsleider kunnen behouden.

De slachtoffers zagen de man als de moeilijkste klant omdat hij altijd gemeenschap wilde. Hij mag van de jongens meer gevangenisstraf krijgen dan de 34-jarige hoofdverdachte die de privéhuizen runde en over enkele weken voor de rechter komt. Deze man ronselde dertig jongens uit Nederland, Duitsland en Polen. Hij vertelde de jongens dat ze alleen escortwerk zouden doen of dat zij hooguit mannen moesten masseren voor veel geld. Eenmaal in een Rotterdams privéhuus bleken de taken toch zwaarder en werden de ver-

jongensbordelen

TEL Van onze Rotterdamse redactie 29-3

ROTTERDAM, woensdag

Een 41-jarige bezoeker van jongensbordelen heeft gisteren voor de Rotterdamse rechtbank vier jaar onvoorwaardelijke celstraf tegen zich horen eisen.

De man stond terecht als eerste klant van een omvangrijk netwerk van zo'n 25 minderjarige schandknappen. Zij werden de afgelopen twee jaar voornamelijk in Rotterdam en incidenteel in Amsterdam en Utrecht te werk gesteld.

Justitie vervolgt de komende maanden in totaal 26 mannen, die ervan worden verdacht zich in vier Rotterdamse privéhuizen aan minderjarige jongens vanaf 13 jaar te hebben vergrepen.

De klant die gisteren terecht stond, Johannes B. uit Maassluis, bleek een regelmatige bezoeker van privéclubs, onder meer in een kubuswoning in hartje Rotterdam.

Officier van justitie mr. P. Oskam verweet B. vooral dat hij zes jongens tegen hun zin zou hebben gebruikt. De verdachte ontkende echter dwang te hebben uitgeoefend.

De slachtoffers zagen B. als de lastigste klant, omdat hij altijd grof intiem contact wilde. Wat hen betreft mag hij strenger worden gestraft dan de 34-jarige hoofdverdachte Lothar G., die de privéhuizen runde. Deze zal eind april terecht staan. De Rotterdamse justitie wil eerst nog onderzoek doen in Polen, waar ook een jongensbordeel door Nederlanders zou zijn opgezet.

G. ronselde op slinkse wijze zo'n dertig jongens uit Nederland, Duitsland en Polen. Met name in Polen waren de kinderen wel geïnteresseerd in een beter bestaan. G. vertelde hen dat ze alleen escortwerk zouden doen of dat zij hooguit voor veel geld mannen moesten masseren. Eenmaal in een Rotterdams privéhuus bleken de taken echter zwaarder en werden de verdiensten bovendien steeds verder teruggeschroefd.

Klant B. leidde jarenlang een dubbelleven. Hij was een keurige drogist en kerkelijk functionaris, die op latere leeftijd uiting aan zijn homoseksuele gevoelens ging geven.

De reclassering adviseert de rechtbank B. een korte straf op te leggen, gevolgd door een training. Daardoor zou hij zijn baan kunnen behouden. B.'s uiterlijke kalmte en gebrek aan emoties zijn er volgens de reclassering het resultaat van dat het hem aan verantwoordelijkheidsgevoel voor zijn daden ontbreekt.

Uitspraak: 11 april.

diensten steeds verder teruggeschroefd.

Na verloop van tijd wisselde de bordeelhouder 'zijn' schandknappen uit met privéclubs in Amsterdam en Utrecht. Zo bleef er 'vers bloed' voor de clientèle. Een Amerikaanse zakenman kreeg als financier van het netwerk een vorstelijke behandeling in Rotterdam-Zuid. Hij mocht daar wekenlang onbeperkt jongens gebruiken in een door hem zelf gehuurd pand. Deze man zal op 25 april voor de rechtbank verschijnen.

Landelijk onderzoek naar 06-verslaving bij kinderen

Door onze verslaggever

HOOFDDORP - Er komt een landelijk onderzoek naar 06-verslaving onder basisscholieren. De stichting 06-Klachtenlijn heeft hiertoe besloten omdat dagelijks duizenden kinderen naar een 06-lijn zouden bellen.

Volgens de oprichter van de stichting, E. Zilverberg, is het hoog tijd dat er aandacht wordt besteed aan de 'verborgen verslaving' van scholieren aan het telefoneren met 06-lijnen. „Die verslaving moet erkend worden”, aldus Zilverberg.

Volgens hem is er nog nooit een serieus onderzoek naar telefoonverslaving verricht. Zijn initiatief is hem ingegeven door diverse publicaties over het verschijnsel. „Daaruit valt op te maken dat dagelijks zo'n half miljoen mensen een 06-amusements- of sekslijn belt.” Eigen onderzoek leerde Zilverberg

dat zich onder hen 'duizenden kinderen' bevinden. De stichting is van mening dat 06-bellers - en zeker de jeugd - door voorlichting gewezen moeten worden op de gevaren en de gevolgen van hun gewoonte of verslaving. Volgens Zilverberg is hier een taak weggelegd voor de gezondheids- en verslavingszorg.

De Hogeschool Edith Stein, een lerarenopleiding voor de basisschool, maakt bij het onderzoek gebruik van een Internet-netwerk (e-mail) waarop landelijk circa vierhonderd scholieren zijn aangesloten. Via dit systeem zullen de enquêteformulieren worden verzonden en geretourneerd. De resultaten van het onderzoek worden medio april verwacht, zegt Zilverberg. De stichting heeft niet de bedoeling een kruistocht tegen 06-lijnen te starten, aldus Zilverberg.

Meisjes na gesprek via babbelbox misbruikt

HENGELO (ANP) - Meisjes die gebruik maken van de gratis babbelboxen lopen indirect gevaar seksueel misbruikt te worden door degene die zij opbellen. Met de meisjes wordt soms een afspraak gemaakt, waarna ze onzedelijk betast of verkracht worden.

Dat blijkt uit reacties van verontruste ouders, die naar aanleiding van een enquête over de babbelboxen onder 11- en 12-jarige meisjes de Pedagogische Hogeschool Edith Stein in Hengelo hebben gebeld. Deze school is onlangs op verzoek van de 06-klach-

tenlijn met de enquête gestart op scholen in Overijssel en Gelderland. Ook scholen uit Noord-Brabant, Utrecht en Friesland doen hieraan mee. De reagerende ouders hadden hierover in de media gelezen.

Tot nu toe zijn op de enquête zo'n 150 reacties van de verwachte 400 binnengekomen. Nu al blijkt dat veel meer meisjes de gratis babbelboxen bellen dan aanvankelijk was aangenomen, namelijk 83 procent van de ondervraagden.

Half april zal het onderzoek zijn afgerond.

06-VERSLAAFDE MEISJES SLACHTOFFER ZEDENDELICT

door JAN COLIJN

TEL 23-3 HENGELO, woensdag

Meisjes van elf en twaalf jaar kunnen in grote problemen raken als gevolg van een 06-verslaving. Niet alleen komt het voor dat er via de telefoon oneerbare voorstellen aan de kinderen worden gedaan maar ze lopen ook het risico slachtoffer te worden van een zedendelict. In een aantal gevallen is dat daadwerkelijk gebeurd.

Dit blijkt uit de eerste resultaten van een onderzoek van de hogeschool Edith Stein in Hengelo. Deze lerarenopleiding is momenteel binnen het basisonderwijs bezig met een grootscheepse enquête naar 06-verslaving onder leerlingen van groep 8.

Via de computer kunnen scholieren in onder meer Twente, Friesland, Utrecht, Gelderland en Brabant reageren. In een week tijd zijn al 100 elektronische formulieren binnengekomen. Het onderzoek is een initiatief van de Stichting 06-Klachtenlijn.

Het grootste probleem doet zich voor bij bepaalde 06-sekslijnen, waarvoor mannen weliswaar moeten betalen maar vrouwen gratis kunnen bellen. Meisjes van 11 en 12 maken dankbaar gebruik van deze mogelijkheid. „Meestal gebeurt het in groepjes. De jongens laten de meisjes bellen en luisteren vervolgens mee. Meestal blijft het bij wat gegiechel. Soms gaat het echter verder en wordt wat er besproken is, nagedaan”, constateert hoofd Onderwijstechnologie John Bronkhorst.

Oneerbaar

Ook komt het volgens Bronkhorst voor dat jeugdige belsters door volwassen mannen oneerbare voorstellen worden gedaan of dat ze worden uitgenodigd. „Bekend is dat meisjes zijn gevraagd voor een ontmoeting bij McDo-

nald's. Meisjes zijn onzedelijk betast en in een aantal gevallen moest er langdurige hulpverlening aan te pas komen.”

Nadat bekend werd dat vanuit Edith Stein onderzoek naar 06-verslaving werd gedaan, is Bronkhorst vorige week overstelpt met meldingen: „Het regende telefoontjes van ouders. Een aantal verklaarde dat hun kind seksueel was misbruikt.”

„Daar ben ik behoorlijk van geschrokken. Aanvankelijk ging ik er vanuit dat er bij de 06-lijnen sprake was van gezonde nieuwsgierigheid bij deze meisjes. Ik had niet verwacht dat het zo'n vaart zou lopen.”

Van de ondervraagden heeft 40 procent aangegeven dat er daadwerkelijk sprake is van een verslaving, 50 procent zegt te vrezen voor een 06-obsessie, terwijl slechts 10 procent vindt dat daar absoluut geen sprake van is. De jongens zeggen „uit verveling” met de lijnen te bellen, de meisjes vinden het „spannend.”

Volgens Bronkhorst tonen de eerste onderzoeksgegevens de ernst van de situatie aan: „Dit is voor ons reden bij de ministeries aan te dringen op maatregelen.” Een verbod op de gratis 06-lijnen kan volgens Bronkhorst al veel problemen wegnemen: „Betaling werpt een drempel op. Bovendien is er dan controle mogelijk doordat de ouders een nota ontvangen.” De enquête wordt medio april afgerond.

Meisjes vallen via babbelbox in handen van engers

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM

Door een lucratief idee van 06-ondernemers lopen jonge meisjes gevaar enge mannen te treffen. Uit een onderzoek van de Pedagogische Hogeschool Edith Stein in Hengelo blijkt dat meisjes (van elf en twaalf jaar) die iemand ontmoeten via gratis babbelboxen, soms seksueel worden misbruikt.

In mannenbladen adverteren 06-exploitanten voor lijnen die mannen direct in contact brengen met jonge vrouwen. In bladen voor jonge meisjes staan advertenties voor gratis babbelboxen, waarmee meisjes telefonisch met leuke jongens kunnen spreken.

De nummers zijn doorgeschakeld. De mannen die op zoek zijn naar spannende telefoonsex, krijgen de onschuldige meisjes aan de lijn, en de 06-ondernemer verdient op een gemakkelijke manier geld. Sommige meisjes maken afspraken met die mannen en worden dan misbruikt.

De hogeschool in Hengelo houdt een enquête naar 06-verslavingen van kinderen in groep acht van de basisschool. Scholen in Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant, Utrecht en Friesland doen mee. De hogeschool houdt het onderzoek op verzoek van de Stichting 06-Klachtenlijnen. Het onderzoek loopt via Internet. In Overijssel is 80 procent van de scholen op Internet aangesloten.

Onderzoeker J. Bronkhorst is geschokt door de reacties die hij tot nu toe heeft ontvangen, vooral die van ouders. Ouders voelen zich machteloos. Niemand doet iets, de politie niet en de PTT niet.

Kinderen reageren op een andere manier. Ongeveer evenveel jongens als meisjes bellen de babbelboxen; zij doen dat vaak in gemengde

groepjes. Meisjes bellen vooral omdat ze het spannend vinden, jongens doen het uit verveling.

Bronkhorst heeft geen bezwaar tegen de 'gezonde nieuwsgierigheid in de pre-pubertijd'. Maar hij heeft de indruk dat het soms misgaat, onder andere omdat bijna de helft van de kinderen aangeeft verslaafd te zijn aan babbelboxen.

Bronkhorst wil eerst alle uitslagen afwachten, maar als deze voorlopige uitkomsten worden bevestigd, wil hij pleiten voor het afschaffen van de gratis babbelboxen voor meisjes.

De grote jongerenbladen, als *Yes* en *Tina*, plaatsen geen advertenties voor de 06-nummers. Bronkhorst denkt dat kinderen de nummers onder andere in de *Telegraaf* vinden; daarin worden ze wel geplaatst.

06-Lijn zou meisjes in gevaar brengen

(Van een verslaggeefster)

HENGELO - Exploitanten van 06-lijnen brengen jonge meisjes indirect in gevaar door hen via gratis babbelboxen in contact te laten komen met mannen. Volgens sommige ouders maken hun dochters afspraken met die mannen en worden ze dan seksueel misbruikt.

Dit blijkt uit een onderzoek van de Hogeschool Edith Stein in Hengelo. Deze school is onlangs gestart met een enquête naar de '06-verslaving' van kinderen in groep 8 van de basisschool. Het onderzoek is gedaan in vijf provincies.

Ongeveer 150 verontruste ouders hebben inmiddels hun beklag gedaan. Na het bellen van een 06-lijn maakten hun dochters een afspraak met een man. Daarbij zouden de meisjes onzedelijk betast en soms zelfs verkracht zijn.

Volgens de onderzoekers is het opmerkelijk dat tot nu toe geen enkele aangifte is gedaan van seksueel misbruik.

Par. 23/3

077 bellen kan 1 jaar kosten

Proces over reclame voor ontuchtige activiteiten

Van onze redacteur
John De Wit

Naar een 077-lijn bellen is niet zonder risico. Dat ondervond in elk geval de 35-jarige Pierre uit Woluwe, die nu in Brussel terechtstaat voor aansporing tot ontucht. Hij kan één jaar en 150.000 fr. boete krijgen. De vraag is immers: maakte Pierre via die lijn "reclame" voor pornovideo's met minderjarigen, die men bij hem thuis kon bekijken? Hij zegt van niet, een therapeut beweert van wel. Een pedofiele getuige moet nu uitsluitel brengen op 23 maart e.k.

Via een 077-lijn kwam Pierre in contact met een man van 31. Hij maakte een afspraak bij hem thuis. Samen bekeken ze een pornovideo waarin minderjarige jongens voorkwamen. Het bezit van dit soort video's is niet strafbaar, de verkoop wel. De vriend bleek

achteraf een pedofiel te zijn. Hij was in behandeling bij het Casc, waar men via gedragstherapeutische technieken poogde om hem tot een homoseksueel "om te vormen". Hij had op een therapeuti-

sche sessie verteld dat hij via de 077-lijn verbonden was met iemand bij wie je pedofiele cassettes zou kunnen bekijken. De oprichter van het Casc, Freddy Gazan, had dit op zijn beurt aan de politie doorverteld. Volgens Gazan ging het om reclame voor ontuchtige activiteiten en dat is verboden door het 2de lid van artikel 380

quater van het strafwetboek. Het gerecht meent dat Gazan zijn beroepsgeheim niet schond door dit feit mee te delen. Betrokkene is geen arts, jurist of maatschappelijk assistent is, maar criminoloog-seksuoloog en heeft dus geen beroepsgeheim. Gevolg: de GP viel op 18 juli 1994 binnen op de catering-

dienst van Sabena in Zaventem, waar Pierre werkte. De GP meende dat ze een internationaal netwerk van handel in pornografische video's had opgerold. Via Lufthansa zouden kilo's video's worden geïmporteerd. Pierre werd onmiddellijk aangehouden en zat tot 2 augustus in de cel. Men nam toen 183 cassettes in beslag,

Belgische primeur?

Voor procureur Pensis was dit proces een Belgische primeur. Artikel 380 quater is immers gewijzigd door de wet van 9 maart 1993 op de huwelijksbureaus. Men voegde er een derde lid over seksuele uitbuiting aan toe.

Sindsdien was er nog geen nieuwe zaak. Maar Pierre wordt niet vervolgd voor het veranderde deel. Dit proces toont echter toch heel duidelijk aan dat reclame voor ontuchtige activiteiten nu al strafbaar is. Het wetsontwerp van minister Wathelet om die reclame (vnl. voor 077-lijnen) te bestraffen is

dus grotendeels symbolisch. Somige straffen worden nu wel opgetrokken, maar in de zaak-Pierre zou er niets veranderen. De senaat keurde Wathelet's ontwerp al goed, maar in de kamercommissie voor justitie rezen vorige donderdag problemen. Zowel de VLD-er Coveliers als de SP-er Landuyt willen alles opnieuw bekijken.

De symbolische rol van Wathelet's ontwerp wordt nog duidelijker als men weet dat artikel 380 quater, 2de lid, nauwelijks wordt toegepast. Uit onderzoek van prof. Dirk Voorhoof voor de

commissie mensenhandel bleek dat er tussen 1984 en 1990 slechts 9 veroordelingen waren. Er was wel wat meer reclame voor ontucht en prostitutie.

Wetgevende problemen te over ook bij de term "ontucht". Het parlement bepaalde sinds 1844 bij herhaling dat ontucht een synoniem was van prostitutie. De rechtbanken interpreterden de term altijd ruimer. Volgens de recentste rechtspraak (het arrest-Vincineau van 23 april 1987) is strafbare ontucht nu: seks met minderjarigen, perversies (somasochisme en be-

stialeit bv.) en seks-zonder-liefde met wisselende partners. Voor sommige van deze feiten komen er zo twee verschillende straffen. Seks met minderjarigen is al bestraft door de wet op de verkrachting, sadomasochisme door deze op de slagen en verwondingen en bestialiteit door deze op de dierenbescherming. Dat scheidt niet alleen veel onduidelijkheid, maar ook rechtsongelijkheid: voor dezelfde feiten kan je al naargelang de kwalificatie een andere straf krijgen. Enige wetgevende "hygiëne" is hier op zijn plaats.

Regering pakt pedofielen harder aan

BRUSSEL — Het kabinet stemde gisteren in met een voorstel van minister van Justitie Melchior Wathelet (PSC) om pedofielen en incest-misdrijven harder aan te pakken. Het ontwerp sluit aan bij de bescherming van kinderen tegen de seks- of 077-lijnen (zie hierboven).

Het ontwerp wil in de eerste plaats vermijden dat klachten over seksuele misbruiken te gemakkelijk als „verjaard” worden afgewezen. Daarom stelt Wathelet voor dat de verjaringstermijnen pas beginnen te lopen vanaf de 18de verjaardag van het slachtoffer. Jongere kinderen staan vaak te sterk onder de invloed van het familielid dat het misbruik pleegde. De minister stelt eveneens voor een verkrachting van een

kind jonger dan tien jaar, voortaan door de korrektonale rechtbank te laten behandelen. Dat misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf staat, komt nu in principe voor een hof van assisen. Het gerecht wil de logge assisenprocedure met veel mediabelangstelling meestal vermijden, en kiest dan voor internering, of zelfs voor verjaring van het misdrijf.

Voor pedofilie-netwerken, en

voor seksueel misbruik dat gepaard gaat met geweld, blijft het assisenhof bevoegd.

Voor de centra die hulp bieden aan slachtoffertjes van seksuele mishandelingen drongen erop aan de procedure te versnellen, om het kind vlugger van zijn schuldgevoel te bevrijden.

Getuige

Wathelet wil ook de volwassenen die getuige zijn van seksueel misbruik verantwoordelijk stellen. De straf voor de weigering van bijstand aan een persoon in gevaar wordt

opgevoerd van zes maanden tot een jaar wanneer men geen hulp biedt aan volwassenen in gevaar; als het slachtoffer minderjarig is zelfs tot twee jaar.

Ten slotte worden de verhoren door de politie en medische onderzoeken van het misbruikte kind tot het minimum herleid, om het niet nodeloos te traumatizeren. Het kind kan zich bij de verhoren door een (meerderjarige) vertrouwenspersoon laten begeleiden.

Het sekstoerisme naar (vooral) Aziatische landen, kan dit ontwerp niet bestrijden.

Filip VERHOEST

maar slechts 4 bleken na onderzoek feiten met minderjarigen te bevatten. Door al het trammelant in sommige kranten werd Pierre bij Sabena op staande voet ontslagen. De man leeft nu van een uitkering van het OCMW, terwijl hij voor zijn twee kinderen alimentatie moet betalen.

Pierre ontkende dat hij op de 077-lijn zei dat men bij hem pedofiele porno kon bekijken. Hij wilde alleen een relatie met een andere man. Omdat de verklaring van de therapeut nogal warrig is, is niet precies duidelijk wat door hem en wat door de pedofiel is gezegd.

Daarom moet die laatste komen getuigen op 23 maart.

Procureur Pensis vroeg een voorbeeldige straf. De verdediging vond dat er helemaal geen misdrijf was omdat het bezitten en bekijken van dit soort video's door meerderjarigen in een privé-woning niet strafbaar is. Er was bovendien geen enkele commerciële bedoeling en dus is er geen ontucht. Pierre heeft de cassettes ook niet ingevoerd, hij had ze van een homoseksuele vriend, zo zei mr. Courtois in een superkort pleidooi.

Engerds, babbelboxen en de digitale schandpaal

06-Lijnen brengen meisjes in gevaar, stond in verschillende kranten. Het bericht was afkomstig van een Stichting die zich bezig houdt met 06-verslaving. De gegevens kwamen uit een enquête die via Internet is verricht door de Hogeschool Edith Stein uit Hengelo. De Hogeschool Edith Stein is zeer actief op Internet en levert aan meer dan 80 procent van de basisscholen in Overijssel een E-mailaansluiting op Internet.

Die E-mail-aansluiting biedt de mogelijkheid leerlingen op de scholen snel te benaderen. Dat gebeurde dan ook op verzoek van genoemde stichting. Aan het onderzoek deden leerlingen van de hoogste groep mee. We wisten dat er van die leuke

babbelboxen bestonden waar meisjes gratis in contact kunnen komen met leuke jongens. De jongens moeten overigens wel tegen de geldende 06-tarieven opbellen. Nu is het in disco's wel vaker het geval dat meisjes gratis binnen mogen en jongens moeten dokken, alleen zien de meisje daar wel welke jongens er binnenkomen. Alhoewel, 'al ziet men de lui, men kent ze nog niet' schreef Bredero. En in de gratis disco's zijn de meisjes doorgaans geen 11 of 12 jaar oud. Wat een weldenkend mens (helaas) wel kan bedenken is dat dit soort systemen op allerlei weirdo's een grote aantrek-

kingskracht uitoefent. Sommige meisjes hebben afspraken gemaakt met enge mannen die hen onzedelijk betastten, om over erger maar te zwijgen. De meeste jongerenbladen plaatsen dan ook geen 06-advertenties meer, een verstandig besluit, waar het petten en staartjesdragende 06-gilde weinig gelukkig mee zal zijn.

John Bronkhorst is op de Hogeschool Edith Stein verantwoordelijk voor de 06-enquête. Hij heeft ook een eigen gebied over telecommunicatie in het zustergebied van Primeur-Lijn, SLO-Lijn. In de groep organisaties en instellingen kun je nog nadere informatie over de enquête vinden. John vertelde me dat hij het met de publiciteit wel heeft geweten. Nadat de resultaten van de enquête aan het ANP

waren doorgegeven en vervolgens in alle landelijke dagbladen gepubliceerd, werd hij platgebeld door journalisten en verscheen hij afgelopen zondag in Brandpunt. Sex en Internet in één artikel: dan kan het journalistiek niet meer stuk, zo blijkt. '06-Lijn zou meisjes in gevaar brengen', zette Het Parool in de kop.

Dezelfde krant gaf in een ander verhaal een rigoureuze oplossing voor het enge-mannenprobleem. De feministe Germaine Greer stelt voor op Internet een vrij toegankelijk register op te zetten waarin de namen komen van veroordeelde verkrachters. In Nederlandse justitiële kringen is niet erg enthousiast gereageerd op Germaines plannen. Met zo'n digitale schandpaal zouden we een stap terug doen naar de middeleeuwen.

Jan Iepellak

Kamer verbiedt reclame voor sekslijnen en seksuele diensten

GVA 17.03.95

Van onze redacteur

Na de Senaat heeft nu ook de Kamer het wetsontwerp goedgekeurd dat publiciteit voor sekslijnen of voor seksuele diensten verbiedt. Op de valreep trokken vooral de VLD en Agalev nog van leer tegen het ontwerp van minister Wathélet dat ze inefficiënt en hypocriet noemden.

Opmerkelijk was tevens dat twee socialistische justitiespecialisten — Landuyt (SP) en Mayeur (PS) — zich ostentatief onthielden.

VLD'er Hugo Coveliers zei dat het ontwerp-Wathélet "totaal idioot" is, "hypocriet" en nooit toe te passen. "We verbieden nu reclame voor iets dat in se niet verboden is". Agalev-kamerlid Vera Dua verzette zich vooral tegen het ontwerp omdat "bepaalde ethische normen" — nl. christendemocratische — wil opdringen en dus de vrije meningsuiting beperkt.

Het ontwerp kreeg uiteindelijk de steun van de meerderheid, het Vlaams Blok en de PRL.

Ook de stemming over het voorstel-Eerdekens dat partijfinanciering wil afhankelijk maken van de mensenrechten, liet even de temperatuur in het halfrond stijgen. Joris Van Hauthem (Vlaams Blok) herhaalde zijn kritiek op het invoeren van een politiek criterium. VLD'er Pierco kondigde aan dat de Vlaamse liberalen zich zouden onthouden omdat dit voorstel een gevaarlijk precedent schept.

Merkwaardig genoeg stemden de VLD'ers even later allen prompt tegen. Vooral FDF'er George Clerfayt stal de show. Hij hoopte dat in de toekomst de Vlaamse partijen hun financiering zal worden afgenomen als ze de rechten van de Franstaligen in de Brusselse rand en in de Voerstreek niet willen herstellen.

De Kamer keurde tevens

met 145 voor, 7 tegen (o.a. van CVP'er Eric Van Rompuy) en 34 onthoudingen het nieuwe statuut goed voor de zowat 20.000 kinesisten. Ook Vlaams minister Van den Bossche stemde voor ondanks zijn aanvankelijke kritiek. Dat leidde even tot de situatie dat VB'er Annemans de Vlaamse minister hierover ondervroeg in het federale parlement. Van den Bossche herhaalde de essentie van het ontwerp goed te vinden, hoewel het veeleer een Vlaamse bevoegdheid is.

Vermelden we tot slot dat de Kamer in een zucht met 104 stemmen voor, 25 tegen en 58 onthoudingen de gemeenten de bevoegdheid gaf om voortaan gemeentelijke bedrijven op te richten. Een wet die vooral is geschreven op maat van Antwerpen. Opmerkelijk was dan ook dat naast de PRL ook het Vlaams Blok en Agalev zich onthielden. De VLD stemde tegen.

'Ik denk dat het tijd is om iets bekend te maken dat de CIA en de huidige regering trachten te verbergen. (...) In 1981, net na mijn afstuderen, werd ik aangenomen bij de CIA als telecommunicatie-medewerker.' Zo begint een bericht dat vrijdag op Internet verscheen en handelt over een arbeidsconflict tussen een voormalig employé en de Amerikaanse geheime dienst.

Enigszins warrig, maar zeer gedetailleerd doet de gefrusteerde medewerker zijn relaas. Tijdens zijn werk als systeembeheerder van een belangrijk communicatiecentrum ontdekte hij bij voortdurend fouten die zijn superieuren maakten. Plichtsgetrouw meldde hij die fouten en belandde als gevolg daarvan in een steekspel van intriges. 'Regelmatig werd ik gewaarschuwd dat ik moest leren om met de juiste mensen te borrelen. Aangezien ik geen zware drinker ben, paste ik niet goed in de staf en ook maakte ik ernstig bezwaar tegen een illegale bar die achter in een van de gebouwen werd gerund.'

De medewerker, die zich verschuilt achter de letters 'abc' maar wel zijn e-mail-adres bekend maakt, nam uiteindelijk in 1990 ontslag en begon een rechtszaak tegen zijn voormalige werkgever. 'Ik weet niet wat er met me zal gebeuren. Misschien eindig ik dood in een greppel, misschien verdwijn ik gewoon, maar als ook maar één iemand vragen stelt bij het handelen van de overheid, dan heeft dit bericht zin gehad', aldus het dramatische slot van zijn relaas.

Het bericht dook onder meer op in een discussiegroep die speciaal aan de CIA is gewijd. Er zijn meer ex-medewerkers die dit medium gebruiken om hun gal te spuwen. Andere belangstellenden gebruiken het om zo gedetailleerd mogelijk informatie uit te wisselen over de activiteiten van de dienst.

Niet alleen de CIA, die Internet overigens zelf gebruikt als voorlichtingsmiddel, ligt onder vuur. Ook aan het veel machtigere National Security Agency is een discussiegroep gewijd die door duizenden Internetgebruikers wordt gevolgd. Victor Ostrovsky, voormalig agent van de Israëlische geheime dienst Mossad, is een eigen informatieservice op het net begonnen over de activiteiten van zijn ex-collega's. Naar aanleiding van een vraag van een gebruiker vertelt hij nauwkeurig hoe de Mossad in Brussel de Canadese wetenschapper Gerald Bull executeerde omdat hij diensten verleende aan het Iraakse regime.

Ronduit bizar is de documentatie over een sekte genaamd de Finders, die door de CIA gebruikt zou worden als dekmantel. Volgens de rapporten en officieel ogende procesverbalen die op het net zijn gezet, zou de dienst door middel van deze sekte handelen in kinderen voor seksueel misbruik. De daders kunnen dan later door de dienst gechanteerd worden. Of alle verhalen waar zijn, valt natuurlijk niet te controleren. Maar dat maakt het alleen maar spannender.

Francisco van Jole

Scientology sekte jaagt op kritische Internet-gebruiker

Van onze medewerker Francisco van Jole

ROTTERDAM

Big Brother bestaat en hij is lid van de Scientology Church, een Amerikaanse sekte die wereldwijd actief is. De sekte heeft de jacht geopend op critici die Internet gebruiken om de geloofspraktijk van de kerk aan te klagen. Zij verwijt de critici dat ze auteursrechtelijk beschermd propagandamateriaal van de sekte via Internet openbaar hebben gemaakt. Om vervolging door de kerk te voorkomen is daarbij gebruik gemaakt van een uniek fenomeen op het netwerk: de *anonymous remailer*, een systeem dat het mogelijk maakt berichten te versturen zonder je identiteit prijs te geven. Een bericht wordt eerst naar het systeem gestuurd, dat haalt vervolgens de naam van de afzender weg en vervangt die door een unieke code. Reacties op het bericht worden door het systeem via diezelfde code weer doorgestuurd naar de oorspronkelijke verzender. Er zijn verschillende systemen beschikbaar op het net en bij alle zijn de beheerders ervan — zoals de Amsterdammer Alex de Jooide — benaderd door de Scientology Church die eisten te mogen weten wie de oorspronkelijke afzenders waren.

De sekte ving echter overal bot. Tot er vorige maand in een Zweedse krant plotseling een sensationeel verhaal verscheen dat de remailer in Finland werd gebruikt voor het verspreiden van kinderporno, een aanklacht die wel vaker wordt gebruikt door tegenstanders van de ongelimiteerde communicatievrijheid. Weliswaar is zulks praktisch onmogelijk omdat het systeem de verzending van beeldmateriaal niet toestaat maar op grond van deze — later onwaar gebleken — beschuldiging kreeg de Finse politie, waar de Scientology Church reeds een klacht had ingediend, een huiszoekingsbevel.

Systeembeheerder Johan Helsingius werd voor de keuze gesteld: of hij maakte bekend wie het Scientology-materiaal had verspreid of de hele administratie van de circa tweehonderdduizend anonieme verzenders werd in beslag genomen. Hij koos voor het eerste. Het schenden van de privacy is een schok voor de Internet-gemeenschap omdat de *anonymous remailer* in een belangrijke behoefte voorziet. Het is bij-

voorbeeld een van de weinige mogelijkheden om op discrete wijze ernstige beveiligingsproblemen in de openbaarheid te brengen. Helsingius heeft gebruikers de mogelijkheid geboden zichzelf uit het systeem te laten verwijderen.

VK 10.03.95

Kinderschänder bei Telefon-Sex gefaßt

EXP 18.03.95

Von JOACHIM BRÜCHER

exp Köln/Berlin - Fünf Jahre machte ein Berliner Schüler die Hölle durch. Seit seinem 8. Lebensjahr wurde der 13jährige Junge vom Nachbarn (35) sexuell mißbraucht.

Angefangen hatte alles mit einer Katze, die der skrupellose Gangster dem tierlieben Jungen in seiner Wohnung zeigen wollte. Dort verging er sich an dem Kind. Danach setzte er den Jungen mit massiven Drohungen derart unter Druck, daß der sich nicht traute, sich seinen Eltern anzuvertrauen. Jetzt sitzt der 35jährige Gangster in U-Haft.

Eine Kölner Telefon-Sexdame, der der Berliner seine abartige, kriminelle Veranlagung gestanden hatte, gab der Kripo den

entscheidenden Tip. Am Wochenende konnte der Junge aus der Wohnung seines Peinigers in Berlin-Neukölln befreit werden.

Am Samstag hatte die Polizei den außergewöhnlichen Hinweis erhalten. Die Anruferin stellte sich als Mitarbeiterin einer „Erotik-Hotline“ aus Köln-Mülheim vor, die in bundesweiten Anzeigen ihre telefonischen Sex-Leistungen anbietet. Die Frau schilderte den Beamten, daß sie gegen 11.30 Uhr einen Anruf erhalten habe, in dem sich ein Mann aus Berlin der Verbal-Erotik bedient und während des Gesprächs gestanden habe, daß er gerade ein Kind sexuell mißbrauchen würde. Offenbar ging der Anrufer davon aus, eine Dame dieses Gewerbes würde alle Sexualpraktiken akzeptieren.

Die Mitarbeiterin der „Erotik-Hotline“ zögerte keinen Moment, alarmierte die Polizei. Sofort erschienen auch zwei Beamte in der Firma. Außerst hilfreich war, daß in der Telefon-Sex-Branche üblicherweise jeder Kunde mit Anschrift und Rufnummer gespeichert wird, damit Rechnungen tatsächlich beglichen werden.

Zudem besaß das „Hotline“-Unternehmen, bei dem gleichzeitig acht Damen ihren Dienst versehen, einen Telefon-Computer, um Angaben direkt zu überprüfen. Die Beamten schalteten sofort die Berliner Kripo ein, die unmittelbar die Adresse aufsuchten, den nur teilweise bekleideten Sex-Gangster auf frischer Tat festnahmen. Der Sex-Gangster ist vorbestraft: Vor Jahren hatte er Kindern Pornofilme vorgeführt.

Man meldt seks via 06-nummer

Berlijn - Een Duitser die via een 06-seksnummer onthulde wat hij net gedaan had werd gearresteerd wegens het seksueel misbruiken van een minderjarige. De 35-jarige Berlijner draaide een nummer van een sekstelefoonlijn in Keulen, en na het geven van zijn naam en adres, voor de rekening, meldde hij de dame aan de andere kant van de lijn dat hij net seks met een kind had gehad. De dame, in het politiebericht omschreven als 'bewust van haar verantwoordelijkheden', informeerde de politie in Keulen, die op haar beurt de collega's in Berlijn waarschuwde. De 13-jarige jongen was nog in het appartement van de man aanwezig toen de politie arriveerde. De man bekende. Er wordt onderzocht of hij nog meer minderjarigen misbruikt heeft.

Kinderporno aus dem Computernetz

Erstmals kommen in London zwei Männer (26, 24) vor Gericht, weil sie Kinderporno ins internationale Datennetz „Internet“ eingespeist haben. Sie hatten über Computer der Uni Birmingham schweinsche Bilder in Umlauf gebracht — so pervers, daß sogar die Polizei entsetzt war. Ein japanischer Hacker war ihnen auf die Spur gekommen.

BIL 06.03.95

Telefacts-zaak beslecht

GVA 08.03.95

Lagere straffen voor
Buyle en Coenen

Hof van Beroep
Brussel

Van onze redacteur

Raadsheer Raspé veroordeelde dinsdag freelance journalist Martin Coenen en toenmalig Telefacts-eindredacteur Daniël Buyle tot twee maanden cel met een uitsstel van vijf jaar wegens overtreding van artikel

378 bis van het strafwetboek.

Deze wet straft iedereen die de identiteit van een verkracht slachtoffer zonder zijn toestemming op herkenbare wijze in de media verspreidt.

Het was het eerste arrest over dat artikel.

De twee journalisten moeten in totaal 110.000 fr. betalen aan de slachtoffers en hun ouders.

Toenmalig VTM-directeur-generaal Leo Neels werd — net

als in eerste aanleg — vrijgesproken. Buyle en Coenen kregen toen 6 maanden voorwaardelijk.

In de fameuze pedofilie-uitzending van het duidingsmagazine Telefacts op 12 maart 1991 werd een nachtportier van een Vilvoords ziekenhuis getoond in allerlei pedofiele standjes met jongens tussen 12 en 16 jaar. De uitzending kwam tot stand op basis van twee cassettes van de nachtportier zelf, die aan de toenmalige eindredacteur Daniël Buyle waren bezorgd.

Raspé vond dat de jongeren herkenbaar waren: hun gelaat was kort zichtbaar, voornamen en woonplaats werden genoemd.

Buyle had betoogd dat artikel 378 bis bepaalt dat de identiteit door "een gemiddelde burger" moest kunnen worden herkend vooraleer er sprake

was van een strafbaar feit. De ouders van de jongens zouden daar niet toe behoren. Volgens Raspé zegt artikel 378 bis daarover niets.

Buyle had ook gezegd dat de herkenbaarheid "slechts één element is bij de identificatie van de jongens". Née zo zegt Raspé: uit de herkenbaarheid kan iemands identiteit blijken.

Coenen had geopperd dat hij vrijuit moest gaan omdat hij niet had bijgedragen tot de verspreiding van de beelden, hij had de uitzending alleen maar gemaakt. Maar hij besliste niet of ze werd uitgezonden.

Omdat in alle andere vergelijkbare strafartikels uitdrukkelijk de producent en de verspreider apart worden vernoemd en in artikel 378 bis niet, meende Coenen dat hem geen schuld trof. Ook dat verwierp Raspé: "Zonder Coenen's medewerking zouden de beelden nooit zijn uitgezonden. Hij is wel degelijk mededader aan de verspreiding van de beelden".

Raspé zei uitdrukkelijk dat het misdrijf geen bijzonder opzet vereist. "Buyle en Coenen wilden de jongens niet schaden en hadden ook niet de bedoeling om hen herkenbaar op televisie te brengen. Maar ze waren onvoorzichtig en onachtzaamheid is voldoende om hen schuldig te verklaren. Het is al genoeg dat de daders de beelden toch wilden uitzenden terwijl ze wisten dat de jongens herkend konden worden".

De eerste rechter Vernimmen had Buyle en Coenen nog sensatiezucht verweten, Raspé was duidelijk milder. De straf werd ook op een derde gebracht.

Over Neels zei Raspé alleen dat zijn aandeel in de feiten niet was bewezen.

J.D.W.

REPORTAGE VTM

Réduction des peines

LDH 09.03.95

BRUXELLES — Pour un reportage choc dénonçant la pédophilie, diffusé sur la chaîne flamande VTM, les deux journalistes à l'origine de l'émission écopaient de six mois avec sursis devant le tribunal correctionnel en juin 93. Une peine sévère contre laquelle les journalistes interjetaient appel. La cour d'appel de Bruxelles vient de réduire la sanction pour les deux responsables du reportage, Daniel Buyle et Martin Coenen, à deux mois avec sursis. Comme lors du 1er jugement, le directeur général de VTM, Leo Neels, a été acquitté faute de preuves.

Dans la soirée du 12 mars 1991, VTM présentait un magazine Telefacts particulièrement percutant qui dépeignait l'horreur de la pédophilie et dévoilait les abus sexuels dont les enfants font trop souvent les frais. Certes, on avait placé des bandeaux noirs sur les yeux des jeunes acteurs de ce film classé X, mais les commentaires et les décors étaient tellement dé-

taillés qu'ils permettaient aux habitants de la localité, où cette co-chonnerie avait été tournée, de pointer un doigt sur les victimes. Les parents n'avaient pas du tout apprécié et avaient déposé plainte avec constitution de partie civile auprès d'un juge d'instruction bruxellois. Le parquet avait suivi et traîné devant les tribunaux trois prévenus: Léo Neels, le directeur général de la chaîne, Daniel Buyle, journaliste à l'époque, et Martin Coenen qui s'était occupé du montage de l'émission. Dans son arrêt, la cour d'appel, qui a donc réduit les peines infligées aux deux journalistes, a tenu compte du fait qu'ils disposent tous deux d'un casier judiciaire vierge et qu'ils n'ont vraisemblablement pas eu l'intention de nuire à qui que ce soit. Néanmoins, Martin Coenen a introduit un pourvoi en cassation et fait savoir qu'il s'adressera à la Cour européenne de justice car il est convaincu de n'avoir commis aucun acte répréhensible. D.Ste.

John Stamford verdedigt zich met hand en tand

Turnhout GVA 16-3

Van onze redactrice

"Ik heb de waarheid gesproken, en niets anders dan de waarheid". Dat zei de 55-jarige Engelsman John D. Stamford aan het einde van zijn verdediging voor de correctionele rechtbank van Turnhout. Stamford, stichter én voormalig hoofdredacteur van de Spartacus-gids voor homoseksuelen, wordt ervan beschuldigd geschriften te hebben verspreid die strijdig zijn met de goede zeden. De beklagde ontkent echter alle feiten.

Het betoog van John Stam-

ford was lang en uitgebreid, en nam twee volle dagen in beslag. Gisteren antwoordde hij vooral op de aantijgingen van de burgerlijke partijen. "In tegenstelling tot de beweringen van de burgerlijke partijen heb ik er lezers van de Spartacus-gids nooit toe aangezet naar derde-wereldlanden te reizen om hun seksuele lusten te bevredigen. Integendeel, ik heb seks-toerisme altijd ontmoedigd."

Ook over zijn zogenaamde pedofiele activiteiten wilde Stamford één en ander kwijt. "Tot in 1984 heb ik inderdaad pedofiele geschriften gepubliceerd, maar die magazines bevatten slechts onschuldige foto's en fictieve verhalen. De publikaties waren nooit bedoeld als pornografie of aanmoediging van seksuali-

teit tussen mannen en jongens. Ik wilde hiermee enkel het risico verkleinen dat pedofielen kinderen zouden misbruiken."

Volgens John Stamford is het dossier van de burgerlijke partijen gebaseerd op leugens en insinuaties. "Ik heb de echte waarheid verteld: er is geen verhaal of misdaad. Ik vraag geen vergiffenis voor mijn daden, gewoonweg omdat er geen misdaden zijn gepleegd. En zelfs als ik in strijd met de wet heb gehandeld, dan gebeurde dat omdat ik de wet niet goed kende. Daarvoor verontschuldigd ik me", besloot Stamford.

De zaak wordt woensdag 15 maart verdergezet met het pleidooi van mr. Luc Barthels, advocaat van John Stamford. K.J.

Vrijspraak Stamford gevraagd

GVA 16.03.95

Turnhout

Van onze redactrice
Kathleen Janssens

Mr. Luc Barthels moest gisteren niet veel toevoegen aan de lange monoloog die zijn cliënt John D. Stamford, alias Mister Spartacus, vorige week had gehouden.

Barthels ging vooral dieper in op de vraag tot herkwalficatie van de feiten en de schadevergoeding van de tegenpartij.

Als voormalig hoofdredacteur van de Spartacus-gids voor homoseksuelen en pedofielen zou Stamford lezers hebben aangezet tot seksuele uitbuiting van minderjarigen. Hij kan daarvoor een maximale gevangenisstraf van één jaar krijgen. De advocaten van de burgerlijke partijen gingen enkele weken geleden echter nog een stap verder en vroegen herkwalficatie van de feiten. "Wij willen John Stamford ook laten vervolgen omdat hij door zijn publikaties de prostitutie van minderjarigen zou hebben verge-

makkelijkt", zei mr. Flamme toen. Daarvoor kan Stamford 20 jaar dwangarbeid krijgen, maar dan wel voor het assisenhof.

Maar volgens mr. Barthels is een herkwalficatie onmogelijk. "De tegenpartij baseert haar pleidooi op bewijsmateriaal in het hele dossier, maar dat is onjuist. De concrete feiten beperken zich tot de bewijsstukken die de procureur des konings in zijn vordering heeft aangehaald. En daarin is niets in te brengen tegen mijn cliënt.

Uit de publikaties die het gerecht tijdens een huiszoeeking in beslag heeft genomen, blijkt niet dat Stamford zich heeft schuldig gemaakt aan pornografie of pedofilie. Zo verspreide hij louter wetenschappelijke studies over het fenomeen van de pedofilie.

De beruchte Spartacus-gids '93-'94 is gedrukt vóór de periode waarin mijn cliënt werd beticht. Mijn cliënt is totaal onschuldig, en ik vraag dan ook de vrijspraak."

Rechter Bergs doet uitspraak op woensdag 19 april.

Strafwet is nog beperkt

Openbare aanklager vordert één jaar tegen John Stamford

Van onze redactrice
Kathleen Janssens

Op het Spartacus-proces voor de correctionele rechtbank van Turnhout heeft de openbare aanklager de maximale gevangenisstraf van één jaar gevorderd tegen de 55-jarige Engelsman John D. Stamford. Deze stichter van de Spartacus-gids voor homoseksuelen — een uitgave die zich ook tot pedofielen zou richten — wordt ervan beschuldigd geschriften te verspreiden die strijdig zijn met de goede zeden.

Stamford ontkent alles. De vier niet-gouvernementele organisaties (NGO's) die zich burgerlijke partij stellen, beweren precies het tegenovergestelde. Zij vroegen zelfs dat de correctionele rechtbank zich onbevoegd zou verklaren.

De NGO's — Terre des Hommes, Sentinelles, Federatie tegen de Kinderprostitutie en Défense des Enfants International — menen immers dat Stamford zich niet heeft beperkt tot de loutere publikatie van de Spartacus-gids. "Integendeel," zei mr. Pieter De Loof, "door een code-systeem in deze uitgave en andere reisgidsen zette hij pedofielen ertoe aan naar verre landen af te reizen waar ze zonder risico hun seksuele lusten op minderjarige kinderen konden botvieren."

Om aan te tonen dat de reisgidsen inderdaad niet zo onschuldig waren als Stamford beweert, haalde mr. Jean Flamme enkele frappante voorbeelden aan uit een info-

blad voor de Filipijnen. Zo schreef Mister Spartacus dat een pedofiel zich buitengewoon kan vermaken op de Filipijnen. "Wij hebben zowel in Manilla als in de provincies

onze eigen specifieke knapen, en kunnen ze aan u voorstellen". Nog volgens de geschriften testte John Stamford de kinderen zelf uit en was hij overal persoonlijk aanwezig.

De burgerlijke partijen eisten een schadevergoeding van 50.000 fr. tot drie miljoen omdat zij zich persoonlijk benadeeld voelden. "Onze organisaties binden al jarenlang de strijd aan tegen kinderhandel en prostitutie. Om aan die situatie een einde te maken, hebben we heel wat geld, vrijwilligers en materiaal ingezet", verantwoordden ze zich.

Geen persmisdrijf

Openbaar aanklager Broeckx ging niet zo ver in zijn vordering. "De burgerlijke partij wil Stamford associëren met ontchthuizen in het buitenland waar met kinderen wordt gewerkt. Van die betichting is echter geen sprake. In recente Spartacus-gidsen staan geen directe aanwijzingen voor pedofielen. De beklagde heeft ook geen persmisdrijf gepleegd, omdat zijn publikaties onder gesloten omslag werden verstuurd."

Om die redenen vorderde de procureur een gevangenisstraf van één jaar. "Veel mensen zullen niet begrijpen dat deze strafvordering zo beperkt is", besloot hij. "Maar juridisch hebben we nog geen voet om op te staan. Want, hoewel er in ons land stemmen opgaan om de mensenhandel streng te beugelen, is de strafwet nog altijd niet bij machte om deze vorm van criminaliteit kordaat aan te pakken."

Woensdag 22 februari komt de verdediging aan het woord. Stamford zelf heeft alvast beloofd dat hij in een betoog van minstens twee uren zijn mening op de feiten zal geven.

verweer van 69 bladzijden

Van onze redacteur
Toon Horsten

Turnhout — "Op mijn 15de had ik een spirituele ervaring, en van toen af stel ik mijn leven in dienst van mijn God en mijn medemens", zo zei John Stamford woensdagochtend voor de correctionele rechtbank in Turnhout. Het was immers aan de verdediging van de voormalige hoofdredacteur van de "Spartacus-gids voor homoseksuelen en pedofielen" om zich te verweren. Stamford had een tekst van 69 bladzijden geproduceerd, die hij in het Engels paragraaf per paragraaf begon voor te lezen. Na elke paragraaf volgde een vertaling. Om 17.30 u. was men halverwege. De tweede helft leest Stamford op 8 maart.

Op de aantijgingen, die hem door de burgerlijke partijen

ten laste worden gelegd, ging hij woensdag nog niet in. Wel zette hij uiteen dat de fenomenen prostitutie en kinderprostitutie in Thailand en op de Filipijnen al lang bestonden en zelfs door de overheid werden ondersteund. Het bestaan van kinderprostitutie was zijn verantwoordelijkheid niet, zo vond Stamford. Even voordien had Bernard Boeton van "Terre des Hommes", één van de burgerlijke partijen, laten verstaan dat heel wat sekstoeristen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika hun informatie over kinderprostitutie uit de Spartacusgids halen.

"Terre des Hommes" moest het verderop in de uiteenzetting zwaar ontgelden. Stamford had het over "fascisten" die zich bedienen van "neonazi"-praktijken en die een heksenjacht op zijn persoon

zouden voeren. "Ze hebben de media misbruikt om leugens te verspreiden. Er zijn blijkbaar twee John Stamford's. De eerste, ikzelf, herken de tweede, die in de media wordt opgevoerd, niet. Dat zijn twee verschillende mensen". Tot slot zwaaide Stamford met een anonieme doodsbreiging die hij had ontvangen. "Duidelijk uit de hoek van de burgerlijke partijen", vond hij.

Professor als ooggetuige

"De gruwelijke verhalen, die de burgerlijke partijen vertellen over kinderprostitutie in de exotische landen zijn niet overdreven". Dat vertelt prof. Frans Swartelé, lector aan het departement Criminologie van de KU-Leuven. Hij verbleef onlangs in het opvangtehuis "Fountain of Life" voor minderjarige prostituées in Pataya, 150 km ten oosten van Bangkok.

"Ik had het geluk er te spreken met zeven kinderen tussen 9 en 12 jaar die zich hadden verenigd in een zelfhulpgroep. Twee meisjes vertelden over hun schokkende ervaringen. Eén van de kinderen moest zich regelmatig prostitueren voor

hun klanten, terwijl het andere werd opgesloten in een kast of WC."

Prof. Swartelé twijfelt er niet aan dat de Spartacus-gids het seks-toerisme naar deze arme landen heeft versterkt, maar hij beseft goed dat de rechtspraak niet over de juridische middelen beschikt om deze internationale mensenhandel te vervolgen. Toch meent hij dat het Spartacus-proces zijn nut kan bewijzen. "Hierdoor wordt het gerecht immers geconfronteerd met zijn eigen beperktheid. Misschien is de discussie nu geopend en wordt de samenleving dankzij dit proces verplicht eens serieus na te denken over deze materie."

'Ruim duizend kinderen tot prostitutie gedwongen'

ChildRight: Nederland speelt rol in seksuele exploitatie van kinderen

Geld. 20/3

Door onze verslaggever

AMSTERDAM - Het aantal kinderen dat in Nederland seksueel wordt misbruikt, loopt in de tienduizenden. Een deel van hen, meer dan duizend kinderen, wordt tot prostitutie gedwongen. Ze belanden veelal in gesloten bordelen. Het gaat vaak om kinderen uit gebroken gezinnen en uit allochtone bevolkingsgroepen.

Dit staat in het rapport Het Kind van de Rekening van de stichting ChildRight Worldwide, een initiatief van 114 Nobelprijswinnaars tegen kinderexploitatie.

Het rapport schetst een samenhangend beeld van seksuele exploitatie van kinderen in Nederland en de rest van de wereld. ChildRight Worldwide baseert zich op cijfermateriaal van onder andere CRI, Interpol, Terre des Hommes, de actiegroep Stop Kinderprostitutie in Aziatisch Toerisme en de VN

Commissie voor de Rechten van de Mens.

De kinderrechtenorganisatie hield gisteren in Amsterdam een herdenking voor de slachtoffers van kinderexploitatie. De Nobelprijswinnaars Simon van der Meer en Jerome Karle legden op het Museumplein 114 witte rozen neer. Ze deden vervolgens een oproep aan het Nederlandse publiek om petitie te ondertekenen tegen de seksuele exploitatie van kinderen. Eind april worden deze petitie aangeboden aan de Nederlandse regering, luchtvaartmaatschappijen en reisbureaus.

Strafbaar

De Nederlandse regering wordt opgeroepen om wetswijzigingen door te voeren die seksueel misbruik van kinderen in het buitenland door Nederlanders in Nederland strafbaar stellen. Luchtvaartmaatschappijen en reisbureaus krijgen

het verzoek om „informatie over de afschuwelijke praktijken van kinderprostitutie” toe te voegen aan alle tickets naar landen waar dit voorkomt. Daarnaast wordt tapijthandelaren en -importeurs gevraagd een tapijkeurmerk in te voeren als garantie dat er geen kinderhanden meer aan het maken van de kleden en tapijten te pas zijn gekomen.

De VN Commissie voor de Rechten van de Mens schat dat wereldwijd meer dan tien miljoen kinderen door volwassenen worden misbruikt. Dit aantal slachtoffers van kinderhandel, - prostitutie en -porno lijkt nog steeds te stijgen. Elk jaar worden, aldus een rapportage van het Europees Parlement, ruim een miljoen kinderen gekidnap, gekocht of op een andere manier gedwongen op de seksmarkt te werken. Daarnaast blijken tientallen miljoenen kinderen, vooral meisjes, die werken in huis-

houdens, ateliers, plantages en fabrieken, te worden gezien als seksueel eigendom van de boven hen geplaatste volwassenen.

ChildRight Worldwide brengt de wereldwijde seksuele exploitatie van kinderen nadrukkelijk in relatie met Nederland, omdat kinderhandel „vaak ten onrechte wordt gezien als uitsluitend een probleem van de Derde Wereld”. Volgens de organisatie leveren Nederlanders echter een aanzienlijke bijdrage aan de instandhouding van seksuele uitbuiting van kinderen in binnen- en buitenland.

Sekstoeristen

ChildRight schat dat jaarlijks meer dan tienduizend Nederlandse toeristen zich vergripen aan kinderen in landen als Brazilië, Indonesië, de Filipijnen, Sri Lanka, Thailand en Oost-Europa (Polen, Roemenië). Alleen al naar Sri Lanka en Thailand gaan jaarlijks 4500 Ne-

derlanders voor de kinderseks.

Ook is er, aldus de kinderrechtenorganisatie, een kinderseks-toerisme naar Nederland op gang gekomen. Hierbij zou het vooral gaan om pedofielen uit Amerika en Engeland. ChildRight heeft rapporten van de Nederlandse en Engelse politie en Interpol, waaruit naar voren komt dat Nederland „een grote rol speelt in vrijwel alle netwerken van pedofielen”. De Amsterdamse politie stelt dat de omvang van seksueel misbruik van kinderen nooit is onderzocht, maar dat hij vele malen groter is dan tot dusver aangenomen.

Nederland telt, aldus ChildRight, duizenden verzamelaars van kinderporno. Op kinderporno-video's die in Nederland in beslag zijn genomen, was circa de helft van de misbruikte kinderen blank en de andere helft gekleurd. Er waren tweemaal zoveel jongens bij betrokken als meisjes.

In Amsterdam is volgens de politie meer dan de helft van de in beslag genomen video's afkomstig uit het commerciële circuit. Ook de thuisvideo's komen, aldus een rapport van de CRI, vaak terecht in de commerciële distributie, waar grof geld wordt betaald, vooral „voor excessief gewelddadige handelingen met kinderen die vaker voorkomen in amateurvideo's dan in commerciële banden.”

De VN Commissie voor de Rechten van de Mens stelt dat Nederlandse criminelen betrokken zijn bij kinderelexport. Ook in Nederland worden, aldus VN-rapporteur Muntarhorn, „gekochte” buitenlandse kinderen tot prostitutie gedwongen.

De handel naar andere Europese landen van kinderen uit Oost-Europa of van andere continenten, loopt volgens Muntarhorn eveneens via Nederland.

BD 20 mrt 95

Van een verslaggever

AMSTERDAM - Het aantal kinderen dat in Nederland seksueel wordt misbruikt, moet in de tienduizenden lopen. Een deel van hen, meer dan duizend kinderen, wordt tot prostitutie gedwongen. Ze belanden veelal in besloten bordelen. Het gaat vaak om kinderen uit gebroken gezinnen en allochtone groepen. Dit staat in het rapport Het Kind van de Rekening van de stichting ChildRight Worldwide, een initiatief van meer dan honderd Nobelprijswinnaars tegen kinderexploitatie. In dit rapport wordt een beeld geschilderd van seksuele exploitatie van kinderen in Nederland en de rest van de wereld. ChildRight Worldwide baseert zich op cijfermateriaal van onder an-

dere CRI, Interpol, Terre des Hommes, de actiegroep Stop Kinderprostitutie in Aziatisch Toerisme en de VN-commissie voor de Rechten van de Mens.

ChildRight schat dat jaarlijks meer dan tienduizend Nederlandse toeristen zich vergripen aan kinderen in landen als Brazilië, Indonesië, Filipijnen, Sri Lanka, Thailand en Oost-Europa (Polen, Roemenië). Alleen al naar Sri Lanka en Thailand gaan jaarlijks 4500 Nederlanders voor de kinderseks. Ook is er, aldus de kinderrechtenorganisatie, een kinderseks-toerisme naar Nederland toe op gang gekomen. Hierbij zou het vooral gaan om pedofielen uit Amerika en Engeland. ChildRight heeft rapporten van

de Nederlandse en Engelse politie en Interpol, waaruit naar voren komt dat Nederland „een grote rol speelt in vrijwel alle netwerken van pedofielen”.

De Nederlandse regering wordt opgeroepen om wetswijzigingen door te voeren, waardoor seksueel misbruik van kinderen in het buitenland door Nederlanders in Nederland strafbaar is te stellen. Luchtvaartmaatschappijen en reisbureaus krijgen het verzoek om 'informatie toe te voegen over de afschuwelijke praktijken van kinderprostitutie' aan alle tickets naar landen waar dit voorkomt.

De VN-commissie voor de Rechten van de Mens schat dat meer dan tien miljoen kinderen wereldwijd door volwassenen worden misbruikt.

'Getallen van Childright Worldwide extreem hoog' Rapport kindermisbruik betwist

Van een verslaggeefster

AMSTERDAM - Justitie en politie zetten vraagtekens bij het rapport 'Kind van de rekening' van de Stichting Childright Worldwide over misbruik van kinderen in de seksindustrie. Volgens dat rapport zouden tussen de duizend en tienduizend kinderen in Nederland seksueel worden misbruikt, hetzij voor pornografie, hetzij voor prostitutie.

„Dit hoge aantal staat in geen enkele verhouding tot het aantal zaken over seksueel misbruik dat bij de Raad voor de Kinderbescherming staat geregistreerd”, aldus een woordvoerder van het ministerie van Justitie. Noch de Stichting Childright Worldwide, noch het rapport was bij hem bekend.

De politie heeft eveneens haar twijfels. Woordvoerder Wilting van de Amsterdamse politie noemt de cijfers van Childright Worldwide „astronomisch hoog”. „Natuurlijk worden er kinderen seksueel misbruikt, maar niet in die aantallen.” In Amsterdam is nooit onderzoek gedaan naar kinderprostitutie, harde cijfers ontbreken derhal-

e. Het aantal aangiften varieert. „Vorig jaar zullen er misschien drie of vier zijn geweest”, aldus Wilting.

Geen maatstaf

Project-coördinator Schrofer van de Stichting Childright Worldwide in Amsterdam geeft toe dat de schokkende cijfers die eergisteren naar buiten zijn gebracht, niet wetenschappelijk zijn getoetst. Ze zijn gebaseerd op onderzoeken van internationale organisaties, zoals Terre des Hommes en Interpol, en op gesprekken met de Nederlandse politie. „Het is een schatting. Precieze cijfers zijn moeilijk te geven, omdat prostitutie en kinderporno vrijwel altijd in een verborgen sfeer plaatshebben.”

Schrofer vindt het aantal aangiften bij politie en andere instanties geen maatstaf voor het bepalen van de omvang van seksueel misbruik. De drempel om aangifte te doen is erg hoog. Kinderprostitutie is in Nederland moeilijk aan te pakken. Alleen als de kinderen jonger zijn dan 12 jaar, mag de politie op eigen initiatief een onder-

zoek instellen. Bij 12- tot 16-jarigen kan dat pas nadat het kind zelf een klacht heeft ingediend. Dezelfde regels gelden voor misbruik van kinderen voor pornografie.

De Stichting pleit voor verandering van de Nederlandse wetgeving. Op verzoek van de politie zou de rechter-commissaris in alle gevallen van seksueel misbruik van kinderen een gerechtelijk vooronderzoek moeten kunnen instellen. Ook het bezit van kinderporno moet volgens de Stichting strafbaar worden gesteld.

Hoorzittingen

Dat Childright Worldwide nog weinig bekendheid geniet, is volgens Schrofer niet vreemd. De Stichting is pas vorig jaar opgericht door de inmiddels overleden Nederlandse Nobelprijswinnaar Tinbergen. Het eergisteren gepresenteerde rapport is het eerste 'wapenfeit' van de organisatie, die wordt gesteund door meer dan honderd Nobelprijswinnaars, onder wie Mandela en Gorbatsjov.

FRAGMENT:

Maar Thailand is evenmin bereid te voldoen aan alle westerse verlangens. Een paragraaf over uitvoering van verdragen van de VN-arbeidsorganisatie ILO stuitte op heftig verzet in de G77. Veel landen wezen een specifieke verwijzing af naar conventies over zaken als vakbondsrechten, dwangarbeid en - de grootste twistappel - kinderarbeid. Een groot deel van de G77 heeft die verdragen nooit ondertekend. Minister Ad Melkert (Sociale Zaken) toonde zich gisteren aangenaam verrast over de compromis-tekst: kinderarbeid wordt wel genoemd, al is er de term 'vrijwilligheid' aan vastgeknoopt.

Thailand - ook groeiwonder Thailand - geeft toe voorlopig niet in staat te zijn kinderarbeid over de hele linie uit te bannen. 'Vanaf je dertiende kun je in Thailand werken', zegt Jayanama. 'Er zijn allerlei beperkingen, over nachtwerk, gevaarlijk werk, zwaar werk. Maar in principe mag het.'

'Vooral armoede is schending mensenrechten'

(SOCIALE TOP VN)

Of en tegen welk loon kinderen gaan werken heeft de overheid niet in de hand. Dat is een zaak van vraag en aanbod; dat laatste wordt ook in Thailand bepaald door een achtergebleven arme sector van de bevolking.

Uitbannen van kinderarbeid is in Bangladesh al helemaal niet aan de orde. Reaz Rahman: 'In een land

waar zeker de helft van de bevolking onder de armoedegrens zit, waar 50 tot 70 procent geen of onvoldoende werk heeft, is dat niet reëel. Elk inkomen is beter dan geen inkomen. Het Westen had veel tijd om de sociale kwalen te genezen. Verwacht niet dat wij het van de ene dag op de andere kunnen.

VK 10-3

Kinderarbeid 'gewoon' in Bangladesh

Kinderarbeid leidt ^{VK}₀₋₃ niet altijd tot slavernij-praktijken

DE FNV heeft twee weken geleden tijdens een congres aangedrongen op een boycot van goederen die zijn gemaakt met behulp van kinderarbeid. Te denken valt aan tapijten, kleding en vuurwerk; veelal uit Aziatische landen. De FNV weet zich hierin gesteund door minister Melkert. Het is echter zeer de vraag of zo'n boycot wel het beoogde doel bereikt.

Laten we er van uitgaan dat de boycot op een bepaald artikel 'werkt', en de kinderen uit die bedrijfstak op straat komen te staan. Dan mogen we niet vergeten dat dit zal gebeuren in een maatschappij die geen geschikte alternatieve dagbesteding aanbiedt, en waarin gezinnen helaas vaak financieel sterk afhankelijk zijn van de verdiensten van hun kinderen.

Het logische gevolg zal dan ook zijn dat deze kinderen een andere baan zullen proberen te bemachtigen, waarbij het lang niet zeker is dat hun situatie hierdoor verbetert. Een boycot raakt nu eenmaal slechts een klein deel van de totale kinderarbeid, en wel de categorie loonarbeid. Veel kinderen prefereren juist loonarbeid boven allerlei andere vormen van werk.

Uiteraard is het weinig realistisch te denken dat een boycot op de import van deze produkten wereldwijd zou kunnen worden doorgevoerd, en is de kans groot dat Nederland of de Europese Unie alleen zal staan in het stellen van een dergelijke daad. Ook hier dreigt een averechts effect.

Lokale bedrijfjes zullen een deel van hun goed betalende afzetgebied verliezen, en naarstig op zoek gaan naar alternatieve afzetmarkten om toch de productie op peil en het hoofd boven water te kunnen houden. Goedkoper afzetten zal vaak de enige oplossing zijn, wat slechts kan resulteren in het nog verder terugdringen van de productiekosten, en dus verslechterende werkomstandigheden en het inschakelen van nog meer kinderen.

Een derde averechts effect van dergelijke maatregelen op internationaal niveau, is dat de nationale overheden in de ontwikkelingslanden in kwestie uit angst voor verdere sancties er alles aan zullen doen kinderarbeid te ontkennen en te verstoppen. Niet alleen lost dit het probleem van de kinderarbeid niet op, het onttrekt kinderarbeid ook nog eens aan mogelijke beschermende wetgeving. Zo wordt uitbuiting van kinderen in de hand gewerkt, en zal het zeker niet leiden tot betere werkomstandigheden voor het kind.

Gezien bovenstaande scenario's lijkt het erop dat een boycot op de import van produkten die gemaakt zijn met behulp van kinderarbeid, gedoemd is te mislukken. Willen we de situatie van werkende kinderen

in ontwikkelingslanden verbeteren, dan is een nuancering nodig van het beeld dat kinderarbeid per definitie slecht is. We moeten eerst eens luisteren naar de kinderen zelf. Dan zal duidelijk worden dat het werkende kind niet in alle gevallen moet worden gezien als een slaaf, maar als een denkend wezen dat in staat is keuzes te maken. En ook het recht heeft deze keuzes te maken; al zijn het naar ons idee keuzes tussen twee slechten.

Dan zal ook blijken dat werk voor deze kinderen tevens goede kanten in zich draagt, zoals een verhoging van de status van het kind, het leren van vaardigheden, het vergroten van het zelfvertrouwen en een voorbereiding op het volwassen leven. Zo'n voorbereiding moet dan echter wel geleidelijk zijn en het kind niet al op jonge leeftijd langer, zwaarder en gevaarlijker werk laten doen dan een volwassene.

Om uitbuiting tegen te gaan is het dan ook juist noodzakelijk dat kinderarbeid wordt erkend als bestaand feit, zodat overheden voor beschermende wetgeving kunnen zorgen en de belangen van de werkende kinderen behartigd worden in bijvoorbeeld kindervakbonden (iets wat in enkele landen al wordt geprobeerd). Alleen zo, zonder uit het oog te verliezen dat excessieve kinderarbeid op de lange termijn moet worden teruggedrongen, kan men langzaam komen tot wezenlijke, structurele veranderingen die het welzijn van de gehele maatschappij ten goede komen.

Ik ben een voorstander van protectionistische maatregelen tezamen met organisatie en 'empowerment' van de kinderen zelf. En een wereldwijde partiële boycot op de import van die produkten waarvan men weet dat de productie ervan bijzonder slecht is voor de geestelijke en/of lichamelijke gezondheid van zowel volwassenen als jeugdige arbeiders, kunnen een positief effect hebben.

De vraag die we ons bij een boycot dan ook steeds moeten stellen is of het werk van de kinderen in die betreffende branche inderdaad bijzonder schadelijk is, en of het werk dat ze doen hen zelf toch goed doet, of alleen ten nut is van de werkgever of van derden. Zo'n partiële boycot, mits niet samengaand met een algehele afkeuring van kinderarbeid, zou effectiever kunnen zijn dan protectionistische maatregelen die nu eenmaal altijd kampen met problemen van implementatie en controle op de naleving. Een ding moet echter altijd duidelijk blijven: niet het straffen, maar het helpen moet voorop staan.

Dr. Meindert Schaap

De auteur is geoloog en student jeugd-psychologie.

• Een Bengalees meisje draagt stenen voor bouwwerkzaamheden in een stadje ten oosten van Dhaka, de hoofdstad van Bangladesh. Als gevolg van armoede is kinderarbeid in het Aziatische land heel gewoon. Kinderen jonger dan veertien jaar maken er volgens hulpverleners zelfs ruim twaalf procent van de 'beroepsbevolking' uit.

Foto AFP

BD

22 Feb 95

Conny Vercaigne

Op zoek naar de gedaante in de schaduw

Jongensprostitutie in Brussel

Jeugd en samenleving maart 1995 3

Kinder- en jongerenprostitutie wordt door de gemeente Brussel beschouwd als een van de aspecten van het hedendaags (groot)stedelijke leven. In 1992 gaf het Brussels gewest de onderzoeksgroep jeugdcriminologie, verbonden aan de Katholieke Universiteit Leuven, opdracht om de jeugdige prostitutie in Brussel te exploreren en in kaart te brengen.¹ Er waren twee aanleidingen voor een dergelijk onderzoek: in de eerste plaats bestond bij een aantal Brusselse welzijnswerkers ongerustheid naar aanleiding van hun confrontatie met jongerenprostitutie.² Daarnaast veroorzaakten een aantal kranteaftitelingen over het fenomeen ongerustheid bij de bevolking en bepaalde overheden.

Omdat het onmogelijk was in één jaar de jeugdprostitutie in al zijn facetten te belichten, besloten wij na een eerste exploratieve fase ons toe te leggen op jongensprostitutie. Literatuur over kinderprostitutie deed vermoeden dat de gebruikelijke wetenschappelijke methodes niet toereikend zijn om dit verschijnsel in kaart te brengen. Kinderprostitutie bestaat voornamelijk in de vorm van kleine netwerken, georganiseerd door een of beide ouders of een kennis van het kind, die zelf de klantenkring selecteren. Veel meer dan de jongerenprostitutie is het een besloten vorm van prostitutie. De keuze om ons binnen de jongerenprostitutie toe te leggen op de jongens en minder op de meisjes is vooral het gevolg van onze samenwerking met Adzon. Deze hulpverleningsorganisatie komt, mede door haar ligging in de Brusselse homobuurt, in de praktijk vooral met mannelijke prostitués in contact.

Met de beperking tot jongensprostitutie waren echter nog niet alle keuzes gemaakt. Uit een eerste lezing van de bestaande literatuur vloeiden nog de volgende keuzes voort. We beperken ons tot jongerenprostitutie, waaronder we verstaan: elke vorm van seksuele dienstverlening tegen materiële vergoeding. Onze aandacht voor andere sectoren van de 'seksbusiness' beperkt zich tot die vormen waarbij jeugdprostitués betrokken zijn. Daarbij hanteren we als criterium dat het om jongeren moet gaan die zelf stappen ondernemen om in contact te komen met klanten. Omwille van het exploratief karakter van het onderzoek wilden we zicht krijgen op de verschillende sectoren van de prostitutie, nagaan of er een zekere hiërarchie bestaat tussen de verschillende sectoren en hoe het mobiliteitspatroon van de prostitués binnen deze hiërarchie eruit ziet. Tot slot: we belichten de prostitué, niet de klant of eventuele pooier.

Voor het verwerven van deze informatie hanteerden we verschillende onderzoeksmethodes. De belangrijkste waren literatuurstudie, dossieranalyse, semi-gestructureerde interviews en observatie. In dit artikel beschrijf ik de belangrijkste resultaten, geïllustreerd aan de hand van interviewfragmenten.

Mannenprostitutie: enkele algemene kenmerken

Het meest opvallende kenmerk van mannenprostitutie is het jonge karakter ervan. Eenmaal ouder dan 30 jaar is het voor een man moeilijk zich in de prostitutie te handhaven, zeker in de straatprostitutie. Door dit ontbreken van doorstroommogelijkheden, is de jongens- veel meer dan de meisjesprostitutie een aparte prostitutievorm. Dit wordt weerspiegeld in de onderzoeksliteratuur: er is meer onderzoek beschikbaar over jon-

gens- dan meisjesprostitutie.³ Daarbij besteden de meeste onderzoeken voornamelijk aandacht aan straatprostitutie.

Een belangrijk discussiepunt in de literatuur is het al dan niet spreken over jongensprostitutie in termen van homo- of gayprostitutie. Een aantal onderzoekers vindt dat wel terecht omdat jongensprostitutie zich vooral afspeelt in homobuurtjes (homobars, -sauna's, -massagesalons en -cinema's) en op cruisingplaatsen (voornamelijk openbare ontmoetingsplaatsen, zoals parken, parkeerplaatsen en stations, die worden opgezocht door mannen met de bedoeling voornamelijk anonieme en vluchtige seksuele contacten te hebben met mannen). In recente literatuur worden hierbij echter een aantal bedenkingen geformuleerd. Studies wijzen uit dat een aantal jongens zich niet als homoseksueel beschouwt en elke associatie met homoseksualiteit wil vermijden. Bovendien blijkt de meerderheid van de klanten geen 'echte' homo te zijn; de gemiddelde klant is een getrouwde man. Recent wordt dan ook gesproken over 'mannen met homoseksuele contacten', zodat er geen uitspraak wordt gedaan over de seksuele identiteit van de sekspartners.

Een aantal recente onderzoeken legt zich toe op klanten van mannelijke prostitués. De reden hiervoor is de groeiende aandacht voor seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) in het algemeen en AIDS in het bijzonder. De nadruk op AIDS zorgt er bovendien voor dat steeds meer studies zich beperken tot een HIV-test, met daarbij eventueel vragen over kennis van (on)veilige sekstechnieken en de uitvoering ervan, zowel professioneel als privé. Deze verschuiving brengt met zich mee dat steeds meer onderzoek naar prostitutie wordt uitgevoerd door een medisch team, terwijl dit vroeger het werk was van met name psychologen en sociologen.

Een laatste kenmerk van de mannelijke prostitutie dat we hier kort willen aanstippen, is de afwezigheid van pooierschap. De bevinding van de verschillende onderzoeken is op dit punt unaniem: de mannelijke prostitués, en in het bijzonder de straatprostitués, werken op zelfstandige basis - in tegenstelling tot een belangrijk deel van hun vrouwelijke collega's.

De jongensprostitutie in Brussel: op straat en thuis

In totaal voerden we zeventien gesprekken met prostitués, waarvan negen met straatprostitués en acht met 'adverteerders'. Om de twee groepen te bereiken gingen we op een verschillende manier te werk.

De straatprostitués wilden we aanvankelijk bereiken door samen met de straathoekwerker van Adzon mee te gaan. Op die manier wilden we een bekend gezicht worden voor de jongens en afspraken met hen maken. Adzon zou hierbij een bemiddelende rol spelen. Dit scenario verliep in de praktijk echter niet probleemloos. Afspraken om gezamenlijk de straat op te gaan konden moeilijk worden gemaakt, het meegaan werd soms als een belemmering voor het straathoekwerk gevoeld en vooral het voorstellen van de onderzoeker aan de jongens ging moeizaam. Door deze spanningen liepen we vertraging op, zodat we uiteindelijk besloten de jongens te vergoeden voor een gesprek (ongeveer 40 gulden voor een gesprek van één tot anderhalf uur). Het betalen van de jongens maakte voor de straathoekwerkers de rol van Adzon als bemiddelaar aanvaardbaar. Op Adzon en op verschillende plaatsen in de buurt werd een oproep opgehangen voor een gesprek. De straathoekwerkers wezen de jongens hierop, moedigden hen aan een afspraak te maken en hielpen de jongens die na te komen.

Voor het bereiken van adverteerders hielden we gedurende een aantal maanden systematisch de advertenties bij uit plaatselijke en landelijke dag- en weekbladen. In totaal verzamelden we op die manier 23 verschillende advertenties. Met alle adverteerders zochten we telefonisch contact. Dit resulteerde uiteindelijk in tien afspraken. Twee jongens waren niet thuis op het moment van de afspraak. Zowel de gesprekken met de straatjongens als met de adverteerders waren semi-gestructureerd.

Onze belangrijkste bevinding is het verschillende profiel van de jongensprostitués, afhankelijk van de sector waarin ze actief zijn - in de straat- of in de thuisprostitutie (prostitutie via advertenties). Deze twee groepen vormen de twee belangrijkste sectoren van de jongensprostitutie in Brussel.⁴ In tegenstelling tot in Nederland bestaan er in Brussel geen jongensbordelen of escortbureaus die uitsluitend met jongens werken.⁵ Hieronder beschrijf ik de verschillen tussen straat- en thuisprostitutie.

Leeftijd en andere achtergrondgegevens

De straatprostitués zijn jonger dan de adverteerders. In beide groepen vormen West-Europeanen de meerderheid. Er bestaat een opvallend verschil in opleidingsniveau: de adverteerders zijn gemiddeld hoger geschoold; de straatjongens hebben een opvallend laag opleidingsniveau. Meer straatjongens dan adverteerders hebben naast hun prostitutie nog een andere bron van inkomsten. Zowel adverteerders als straatjongens zijn hoofdzakelijk alleenstaanden, maar meer adverteerders dan straatjongens hebben een vaste partnerrelatie. De seksuele oriëntatie is in beide groepen overwegend homoseksueel, wat afwijkt van de bevindingen in ander recent onderzoek. Een minderheid van de prostitués noemt zichzelf biseksueel.

Het begin van de prostitutie

Opvallend is dat zeven van de negen straatjongens uit een gebroken gezinssituatie komen, terwijl van de adverteerders alle ouders getrouwd waren en samenleefden. Een tweede opmerkelijk verschil is dat op twee na alle straatjongens zowel thuis- als weglouperij hebben, en de adverteerders niet. Eveneens heeft de helft van de straatjongens in hun jeugdcontact met prostitutie gehad, in tegenstelling tot de adverteerders.

In vergelijking met de adverteerders begonnen de straatjongens op beduidend jongere leeftijd met hun prostitutie-activiteit. Straatjongens beginnen gemiddeld op 17-jarige leeftijd, de jongste op z'n 13e; adverteerders beginnen gemiddeld als ze 28 jaar zijn, de jongste op z'n 20e. Tevens hebben de straatjongens op het moment van het interview een langere prostitutie-loopbaan achter de rug: gemiddeld zes jaar, terwijl de adverteerders nu gemiddeld drie jaar in het vak zitten.

Een crisissituatie vormt vrijwel altijd de aanleiding tot het eerste contact met de prostitutie; bij de adverteerders is dit voornamelijk een financiële crisis, bij de straatjongens komt daarbij het ontbreken van een verblijfplaats. Een van de adverteerders vertelde:⁶

'Ik ben homoseksueel en woonde in Spanje. Ik heb iemand uit België leren kennen en we zijn samen gaan wonen, dat was in Spanje. Daarna heeft hij gevraagd om hier te komen werken. Hij had echter geen werk en ook geen geld. Mijn Frans was beperkt tot "merci, au revoir et un, deux, trois". Ik ben in een restaurant gaan werken. Toen heeft hij het voorstel gedaan om dit werk te gaan doen en na anderhalf jaar van discussies ben ik begonnen. Omdat hij teveel van mijn geld profiteerde ben ik gescheiden, dat was nog in Luik, en toen ben ik hier gekomen, niet met de bedoeling dit werk te

gaan doen, maar ik kwam hier aan zonder een frank op zak, zonder appartement, zonder iets... en voila, om te leven moest ik iets hebben.'

De adverteerders namen zelfstandig het initiatief tot prostitutie; de meerderheid van de straatjongens werd geïntroduceerd, meestal door een vriend of kennis die zelf in de prostitutie zit. Anderen werden opgepikt door een klant:

'Op een avond in de winter lag ik buiten te slapen op een bank, en zo is dat gebeurd, iemand heeft me meegenomen. Ik kende die wereld niet, maar het was koud, het vroom, ik had een lege maag, en zo ben ik meegegaan. De volgende dag in dat huis begon die man met mij te praten, bood ontbijt aan en daarna dus ook seks met hem, dat was nieuw voor mij. Zo heb ik de homoseksualiteit leren kennen. Ik ben ermee doorgeslagen tot nu. Ik heb mijn lichaam verkocht en zo heb ik dus mijn leven gemaakt omdat ik op straat was, zonder domicilie of iets.'

Een derde van de straatjongens zette de stap naar de prostitutie na weggelopen te zijn uit een instelling:

'Vanaf m'n 12e ben ik vaker weggelopen. Toen ik 12 was, was het maar voor één dag, want ik werd vlug door de politie opgepakt of door iemand naar de politie gebracht. Vanaf mijn 14e werd het een beetje langer, één week of twee, en na mijn 16e duurde dat soms een maand of zo. Om te kunnen leven tijdens die periodes ben ik begonnen met prostitutie.'

De klanten

De klanten van adverteerders en straatjongens zijn vooral getrouwde mannen, daarnaast komen ook paren. De adverteerders benadrukken dat de klant vooral komt voor de affectie:

'Toch hebben alle klanten één iets gemeen. Het zijn mensen die op zoek zijn naar intimiteit. Ze proberen voortdurend om er emotionaaliteit in te brengen. Ze doen dat ook met geld. Vaak zijn het mensen die geld hebben en ze proberen ons daarmee te verleiden. De mensen die hier komen, zijn materieel gezien mensen die alles hebben, maar het ontbreekt hen aan affectie. Bij ons is het precies omgekeerd en in feite is dat een zeer gekke situatie.'

De straatjongens daarentegen noemen seks en plezier als belangrijkste drijfveer bij de klanten:

'Hij zoekt vooral de seks, het zijn mannen die de gewoonte hebben daarvoor te betalen, het is hun domein. De klanten zullen niet altijd gevoel vragen, maar wel altijd seks en daarvoor zijn ze bereid te betalen.'

Geen enkele geïnterviewde beschrijft het eerste contact met een klant in positieve termen. De eerste keer wordt bij de adverteerders voornamelijk gekenmerkt door angst:

'Het was midden in de nacht. Iemand had gebeld om een rendez-vous af te spreken voor iemand van de ambassade. Hij gaf het adres en ik ben daar naartoe gegaan. Ik stond te trillen op mijn benen. Ik was niet bang in fysieke zin, maar wel om het abnormale karakter van de situatie. Het was echter een sympathieke omgeving waar ik terecht kwam, zeer luxueus, overal was er champagne. Dat stelde me op mijn gemak. Ik had het gevoel dat de klant meer ervaring had dan ik en dat hij het was die mij op mijn gemak stelde.'

Bij de straatjongens spelen vooral verlegenheid en onwennigheid een rol:

'In het begin had ik het vrij moeilijk omdat ik

nogal verlegen was, het was me ook niet uitgelegd hoe het nu eigenlijk ging met een klant. En hoewel ik nogal verlegen was, als de klant me daarnaar vroeg zei ik dat ik dat niet was. Maar hij merkte het toch omdat ik me bijvoorbeeld niet durfde uit te kleden voor hem; ik had me verstopt om me uit te kleden en toen ik terugkwam kroop ik onmiddellijk onder de lakens zodat hij me niet naakt zag. Dat was dus het begin, maar dat is veranderd, ik ben minder verlegen geworden en toen ging het wel.'

Zowel adverteerders als straatjongens hanteren een aantal principes. Het belangrijkste principe hebben ze gemeenschappelijk: als je dit beroep doet, moet je een minimum doen om een maximum te verdienen. De meest voorkomende seksuele handelingen zijn in beide groepen aftrekken en pijpen. De prijzen liggen bij de adverteerders gemiddeld hoger dan bij de straatjongens. Het tweede belangrijke principe is: geen anaal contact met de klant. Dit principe wordt minder door de straatjongens dan door de adverteerders gehanteerd. Ook door de adverteerders wordt echter voor bepaalde klanten een uitzondering op de regel gemaakt.

Door de straatjongens wordt de klant in de eerste plaats beschouwd als geldbron, door de adverteerders in mindere mate. De adverteerders benadrukken in hun relatie met de klant vooral de afstand die ze bewaren:

'Je schakelt als het ware over op je automatische piloot, zoals een vliegtuig dat zich in de automatische piloot zet, en de dingen gebeuren als het ware vanzelf.'

Beide groepen hebben echter ook een aantal klanten bij wie ze een andere houding aannemen:

'Het is waar, ik moet bekennen dat er één klant is waarvoor ik respect heb en daarom heb ik hem ook al verschillende keren voorgesteld om niet meer als klant te komen, want toen ik hem nodig had was hij er voor mij, en hij was de enige. Maar hij is wel een uitzondering.'

Ook het gevoel tegenover habitués is anders:

'Ik heb mijn klanten die ik regelmatig zie, ik beschouw ze meer als vrienden, zelfs als het altijd een klant blijft; er is iets dat ontstaat, een soort vertrouwen.'

Zowel adverteerders als straatjongens signaleren weinig moeilijkheden met klanten. Het door beide groepen meest genoemde probleem is de weigering van sommige klanten te betalen. Respectievelijk een adverteerder en een straatjongen vertelden:

'Het is een paar keer gebeurd dat een klant achteraf zei "nee, ik betaal niet", dan zeg ik "goed, dan bel ik de politie". Ja natuurlijk, dan betalen ze onmiddellijk, want ze zijn bang.' 'Ook klanten, je gaat met hen mee en achteraf willen ze niet betalen, ze smijten je op straat, dat gebeurt vaak. Ook ik liet in het begin nogal met me sollen, maar nu is dat anders. Voor ik begin met iets te doen, moet hij betalen en pas dan begin ik; zolang hij niet betaald heeft, doe ik niets.'

De loopbaan

De belangrijkste evolutie in de prostitutieloopbaan is zowel voor adverteerders als straatjongens het professioneler worden. De adverteerders benadrukken de invloed op hun materiële situatie:

'Ik ben zelf niet veel veranderd, maar ik heb wel een belangrijke verandering in mijn leven doorgemaakt: ik leef nu veel beter dan tien jaar geleden. Maar een verandering in mijn hoofd, nee, ik denk nog steeds hetzelfde als tien jaar

geleden.'

Dit komt minder voor bij de straatjongens. Zij situeren de invloed van de prostitutie meer op het vlak van hun persoonlijkheid:

'Het heeft me wel veranderd, ik ben bijvoorbeeld veel vlugger agressief, niet in de zin dat ik sla of zo, maar ik verdraag minder, ik vind me zeer vlug op, ik ben zeer prikkelbaar.' 'Misschien ben ik ook iets agressiever geworden in mijn woorden, ik denk ook omdat ik veel hartpijn heb gehad.'

Slechts een kleine minderheid van de adverteerders en straatjongens beschouwt prostitutie als een keuze. Een adverteerder:

'Voor mij is het een middel om mogelijk te maken te gaan waar ik wil, om te kunnen eten, om geen geld aan iemand te hoeven vragen, om niet opnieuw op straat te moeten slapen. Ik denk echt dat het de enige manier is om geld te verdienen voor mij.'

Prostitutie is in de eerste plaats een overlevingsstrategie. De positieve kanten van de prostitutie die de adverteerders noemen zijn zeer divers en liggen op het persoonlijke vlak, zoals contacten en relaties met mensen uit verschillende milieus, het kunnen experimenteren op seksueel gebied, versteviging en verdieping van de partnerrelatie. Voor de straatjongens is de positieve kant het geld dat ze ermee verdienen.

De negatieve kanten zijn zowel bij adverteerders als straatjongens talrijker. Beide groepen benoemen zich verschillend als professioneel: de adverteerders noemen zich 'masseur', de straatjongens 'gigolo'. Het gebruik van de term 'prostituë' wordt door beiden als pijnlijk ervaren.

'Ik gebruik nooit de term "hoer" of "prostituë". Al is dat technisch gesproken wel zo, ik denk nooit zo. Het zou ook heel erg pijn doen, mocht iemand dat zeggen. We noemen onszelf eerder "garçons de compagnie" en zelfs dat niet in conversaties, het doet sowieso pijn.' Interviewer: 'Waarom doet dat pijn?' 'Om morele redenen. Na enkele klanten hebben we samen heel veel geweend, we voelden onszelf hoeren. Toen hebben we tegen elkaar gezegd "nee, dat zijn we niet; we zijn voorzichtig, we kiezen onze klanten".'

De adverteerders leiden een dubbelleven: ze oefenen in het geheim hun werk uit en zijn daarnaast geïntegreerd in de samenleving. De adverteerders worden in veel belangrijker mate dan de straatjongens omgeven door 'een muur van stilte'. Van de straatjongens is het werk bekend in hun omgeving, maar die omgeving bestaat in ruime mate uit personen die eveneens in de prostitutie zitten of deel uitmaken van andere marginale groepen; hun binding met personen daarbuiten en de samenleving in het algemeen is gering.

Noch de adverteerders noch de straatjongens zien voor zichzelf perspectief in de prostitutie, maar een ander concreet project voor de toekomst ontbreekt bij de meesten ook. Bovendien wijzen beide groepen op het verslavende karakter van de prostitutie vanwege het geld dat ermee wordt verdiend. Een adverteerder:

'Dat is de valstrik hè. Je voelt dat heel goed in het begin: je geeft al het geld uit dat je verdient, er zijn inderdaad veel dingen die je koopt, maar later ga je daarover nadenken, ga je meer geld uitgeven aan dingen die blijven, bijvoorbeeld een auto, en later ga je zeggen "dat is het deel dat ik uitgeef en dat zet ik aan de kant". Het is wel altijd een provocatie; als je een beroep hebt waar je veel verdient, dan geef je ook veel uit. Ik verdien nu veel geld maar toch heb ik problemen op het einde van de maand,

net als iemand die maar 40.000 francs per maand verdient, om de huur te betalen, omdat ik veel uitgeef. Je verhuist, je wilt een groter appartement, en je hebt weer problemen om je huur te betalen.'

'Het is heel moeilijk ervan los te komen, het is geld dat vlug verdiend is voor bijna niets, dus gewoon werk met hard werken, dat is heel lastig, dat is moeilijk om te aanvaarden.'

Opvallend bij de straatjongens was dat een aantal van hen spontaan aangeeft 'gestopt' te zijn met prostitutie. In werkelijkheid gaat het echter om een vermindering van het aantal prostitutiecontacten en dit meestal onvrijwillig, ten gevolge van de verslechterde marktomstandigheden.

Overige contacten, gezondheid en hulpverlening

De adverteerders hebben onderling weinig of geen contact. Bij de straatjongens is dat anders: iedereen kent iedereen op zijn minst van gezicht. Onder de West-Europeanen bestaat bovendien een bepaalde vorm van solidariteit; de Oosteuropese vluchtelingen die zich recent in de Brusselse prostitutie hebben begeven worden door de straatjongens gezien als 'marktbedervers', omdat ze onder de prijs zouden werken en alles zouden toelaten.

Noch adverteerders noch straatjongens zijn beroepsmatig sterk betrokken bij andere sectoren van de seks-business. Een deel van de straatprostitués is wel actief als travestiet maar dat gaat vooral om optredens bij spektakels, als hobby, en niet zozeer om (prostitutie)werk. Bij de adverteerders komt travestie niet voor.

Adverteerders en straatjongens hebben onderling geen contact met elkaar. Beide groepen hebben een dubbele houding tegenover de andere groep. De adverteerders beschouwen straatprostitutie als een lagere prostitutievorm, maar tegelijkertijd hebben ze een zeker respect voor de straatprostitués vanwege het hardere karakter van hun werk. De straatjongens zien adverteerders ook als een hogere prostitutievorm, maar 'verkiezen' de straatprostitutie vanwege de anonimiteit van de straat en de geringe politiecontrole.

Een doorstroming van straatprostitutie naar adverteerders komt niet voor. Het mobiliteitspatroon van zowel adverteerders als straatjongens is er een van stabiliteit; de jongens blijven gedurende hun prostitutieperiode op de plaats in de hiërarchie waar ze begonnen.'

Prostitutie en gezondheid

Overvloedig alcoholgebruik komt bij de adverteerders niet voor, terwijl het als het ware een onderdeel vormt van de leefstijl van de straatjongens. Hetzelfde geldt voor het gebruik van hasj: slechts één adverteerder experimenteerde daar ooit mee, terwijl hasj algemeen is ingeburgerd onder de straatjongens. Het gebruik van harddrugs wordt slechts door een minderheid van de straatjongens vermeld en de onderzoeksvraag naar harddruggebruik riep bij een aantal straatjongens wreveld op. Ze verzetten zich met klem tegen de associatie tussen prostitutie en harddrugs die bij de publieke opinie - en overigens ook bij de adverteerders - leeft.

Op vragen over condoomgebruik in prostitutiecontacten antwoorden de adverteerders spontaan met het principe: 'geen anale penetratie met klanten'. Condoomgebruik is daardoor met hen extra moeilijk bespreekbaar. Wel wordt door de meesten toegegeven dat er voor bepaalde klanten een uitzondering wordt gemaakt. De straatjongens verwijzen niet naar dit principe als ze gevraagd worden naar hun condoomgebruik, wat erop kan wijzen dat de weigering van anaal contact bij hen minder sterk geldt. Bij de straatjongens laat de sociale wenselijkheid van condoomgebruik zich wel veel

duidelijker voelen; met het oog op AIDS-preventie weten ze dat een condoom in feite zouden moeten gebruiken.

Deze twee factoren indachtig wekt het dan ook weinig verbazing dat ruim de helft van de adverteerders (bij uitzonderingen waar toch anaal contact plaatsvindt) en straatjongens zegt steeds met condoom te werken. De helft van de straatjongens heeft wel een verschuiving in condoomgebruik door gemaakt: toen ze met prostitutie begonnen, vaak op zeer jonge leeftijd, gebruikten ze geen condooms; nu ze ouder en professioneler zijn geworden doen ze dat wel. Door een minderheid van de adverteerders en straatjongens wordt toegegeven dat op het principe van altijd-condoomgebruik-met-klanten uitzonderingen worden gemaakt, vooral als de prostituë zich aangetrokken voelt tot de klant en/of bij vaste klanten. Condoomgebruik bij andere seksuele technieken dan anaal contact is bij zowel adverteerders als straatjongens uitzonderlijk.

De meerderheid van de adverteerders en straatjongens heeft zich minstens één keer op AIDS laten testen; een minderheid laat zich regelmatig testen. Angst voor AIDS heeft volgens beide groepen weinig invloed op de prostitutie markt, noch voor de prostitués noch voor de klanten.

Over condoomgebruik met privé-partners hebben we te weinig informatie om een duidelijke conclusie te kunnen trekken. Wel bestaat de tendens soepeler om te springen met condoomgebruik in privé-contacten. Deze tendens is sterker aanwezig bij de straatjongens dan bij de adverteerders. Het belangrijkste verschil tussen prostitutie en privé-contacten ligt bij de adverteerders op lichamelijk niveau en bij de straatjongens op materieel niveau. Bij de adverteerders vormt het wegvallen van de fysieke grens (anaal contact) in privé-contacten het belangrijkste verschil tussen privé- en professionele contacten. Bij de straatjongens is het feit dat het geldelijke aspect wegvalt in privé-contacten het grootste verschilpunt. Daarnaast wijzen beide groepen op verschillen op gevoelsniveau.

Hulpverlening

De adverteerders uit ons onderzoek hebben geen contact met de hulpverlening en daar ook geen behoefte aan. De straatjongens die wij interviewden hebben we bereikt via de hulpverleningsinstelling Adzon, waarmee zij contact hebben.

Het is duidelijk dat er op het niveau van de hulpvragen een verschil is tussen beide groepen. De prostitutie van de adverteerders kan worden beschouwd, afgezien van mogelijke emotionele en/of sociale problemen, als een relatief probleemloze prostitutie; bij de straatjongens daarentegen gaat het wel om een problematische prostitutievorm. Hun problematiek is talrijk en divers, zowel op het praktische en materiële als het sociale en psychische vlak. De prostitutie vormt voor hen slechts één van de problemen of sterker nog: prostitutie is, zeker in de beginfase, voor de straatjongens vaak een poging tot oplossing van hun problemen. Dit laatste geldt ook voor de adverteerders maar het verschil is dat zij erin slagen door middel van hun prostitutie-activiteiten hun, voornamelijk financiële, problemen op te lossen en een bepaald niveau van materiële welstand te bereiken. De straatjongens slagen er, door hun bestedingspatroon, niet in hun problemen door middel van het prostitutiewerk op te lossen of een zeker welstandsniveau te bereiken; ondanks hun verdiensten zitten ze in constante geldnood.

Tot besluit

Uit de gesprekken met de prostitués blijkt dat zelfs wanneer met een duidelijke definitie van prostitutie wordt gewerkt deze term toch verschillende werelden dekt; de prosti-

tutie van adverteerders en straatjongens is zeer verschillend van elkaar. De relatief probleemloze prostitutie van de adverteerders staat in scherp contrast tot de problematische situatie van de straatjongens. Het problematische begint al met de 'startpositie'. Die wordt als het ware gekopieerd in het prostitutiewerk van de jongens, waardoor de straatjongens op beduidend jongere leeftijd beginnen. De crisissituatie, die de belangrijkste aanleiding is voor prostitutie, komt bij de straatjongens op veel jongere leeftijd voor dan bij de adverteerders. Bovendien is er bij de adverteerders met name sprake van een financiële crisis, terwijl er bij de straatjongens sprake is van een crisissituatie die samenhangt met hun achtergrond en zich uitstrekt tot verschillende domeinen.

Wanneer we de informatie uit de gesprekken met de prostitués vergelijken met de literatuur, zien we dat de informatie uit de gesprekken met straatprostitués in grote lijnen overeenkomt met de onderzoeksliteratuur. De grote verschillen die we vaststelden tussen adverteerders en straatprostitués, maken duidelijk dat de bevindingen in de onderzoeksliteratuur echter niet zonder meer opgaan voor andere sectoren van de jongensprostitutie.

Noten

1. De Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie houdt zich bezig met de thematiek van verstedelijking en heeft in het kader daarvan verschillende projecten ontwikkeld. De lezer die meer informatie over deze projecten wenst, kan zich wenden tot de Documentatiedienst van de Onderzoeksgroep, Hooverplein 10, 3000 Leuven, België.

Een volledige weergave van de onderzoeksbevindingen wordt gegeven in C. Vercaigne (1993), *Jongerenprostitutie in Brussel - Op zoek naar de gedaante in de schaduw*. Katholieke Universiteit Leuven, Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie.

2. Dit leidde tot de oprichting van de nieuwe vereniging zonder winstoogmerk *Adolescenten Zonder Naam* (Adzon). Het doel van deze organisatie is jongeren te bereiken die zich in zo'n marginale positie bevinden dat ze voor de samenleving 'geen naam' meer hebben. Deze doelgroep omvat onder anderen de jongerenprostitués.

3. Van de 37 onderzoeken die wij in onze literatuurstudie opnamen heeft slechts één uitsluitend meisjes als onderwerp, 10 zowel meisjes als jongens en 26 alleen jongens.

4. Een derde belangrijke vorm van straat- en raamprostitutie van jongens is travestie. Omdat deze vorm van mannelijke prostitutie in Brussel voornamelijk is gesitueerd in de vrouwelijke prostitutiebuurten, hebben we er bij het begin van het onderzoek voor gekozen deze prostitutievorm niet in ons onderzoek op te nemen. Als criterium hanteren we dat de jongen zich ook als jongen prostitueert.

5. In een aantal telefonische contacten met escortbureaus vernamen we dat de meeste grote escortbureaus wel een of twee jongens hebben die incidenteel voor hen werken. We slaagden er echter niet in contact met hen te krijgen, noch rechtstreeks noch telefonisch.

6. Omwille van de leesbaarheid zijn de citaten voor dit artikel enigszins bewerkt.

7. Zie ook Luckenbill 1986, p.286.

8. Een volledige bibliografie is opgenomen in het onderzoeksrapport. Niet-gepubliceerd materiaal kan worden opgevraagd bij de Documentatiedienst van de Onderzoeksgroep.

Literatuur

Able-Peterson, T. (1986), *Working the Streets. Issues surrounding Teen Male Prostitution*. New York, niet gepubliceerd.

Allen, D.M. (1980), 'Young Male Prostitutes: A Psychosocial Study', in: *Archives of Sexual Behavior* nr.9, p.399-426.

Brown, M. (1979), 'Teenage prostitution', in: *Adolescence* nr.56, p.665-680.

Cates, J.A. en J. Markley (1992), 'Demographic, clinical, and personality variables associated with male prostitution by choice', in: *Adolescence*, nr.107, p.695-706.

Celier, M., M. Dorais e.a. (1984), *La prostitution des jeunes: entre le drame et la banalité*. Montréal, Convergence.

Comité de protection de la jeunesse (1991), *La prostitution juvénile à Bruxelles*. Brussel, niet gepubliceerd.

David, H. en C. Earls (1992), 'Profil psychosocial et expériences sexuelles précoces de cent prostitués montréalais garçons et filles', in: *La prostitution - Quarante ans après la convention de New York*. Brussel, Bruylant.

Dorais, M. (1987), *Les enfants de la prostitution*. Québec.

Earls, P.D. en H. David (1989), 'A Psychosocial Study of Male Prostitution', in: *Archives of Sexual Behavior* 18, nr.5.

Gauthier-Hamon, C. en R. Teboul (1988), *Entre père et fils - La prostitution homosexuelle des garçons*. Paris, Presses Universitaires de France.

Gerrits, R. (1989), *Zwerfjongeren en jeugdprostitutie, in Den Haag een probleem? Niet gepubliceerd*.

Hanigan, P. (1992), 'La prostitution des mineurs (garçons et filles)', in: P. Hanigan, *La jeunesse en difficulté. Comprendre pour mieux intervenir*. Québec, Presses de l' Université du Québec.

Hazekamp J.L. (1991), *Streetwise. Survival of Boys in Prostitution*. Amsterdam, niet gepubliceerd.

Institut de travail social et de recherches sociales (1989), *La prostitution des jeunes*. Actes du Colloque 13 et 14 janvier 1989, Paris.

Lagemaat, G. van de (1989), *Jongensprostitutie: carrières en levensstijlen*. Amsterdam, niet-gepubliceerd onderzoeksrapport.

Luckenbill, D.F. (1986), 'Deviant Career Mobility: The Case of Male Prostitution', in: *Social Problems* nr.33, p.283-296.

Mc Mullen, R.J. (1987), 'Youth Prostitution: A Balance of Power', in: *Journal of Adolescence* 10, p.35-43.

Poel, S. van der (1991), *In de bisnis. Professionele jongensprostitutie in Amsterdam*. Arnhem, Gouda Quint.

Price, V., B. Scanlon en M.D. Janut (1984), 'Social Characteristics of Adolescent Male Prostitution', in: *Victimology: An International Journal* 9, nr.2, p.211-221.

Robinson, T. (1989), *London's Homosexual Male Prostitution: power, peer groups and HIV*. Londen, Social Research Unit Working Paper nr.35.

Schijndel, B. van (1988), 'Notitie jongensprostitutie en hulpverlening', in: *Gemeentebled afdeling 1*, nr.797, p.1685-1691.

Schrott-Ben Redjeb, G., A. Pant en D. Kleiber (1992), *Sexual Conduct and Sexual Identity in Clients of Male Sexworkers*. Amsterdam, Poster presented at the VIII international conference on AIDS.

Simon, P., E. Morse e.a. (1992), 'Psychological characteristics of a sample of male street prostitutes', in: *Archives of sexual behavior* 21, nr.1, p.33-44.

Simon, P., E. Morse e.a. (1992), 'Sexual behavior patterns of customers of male street prostitutes', in: *Archives of sexual behavior* 21, nr.4, p.347-357.

Weisberg, K. (1985), *Children of the Night. A Study of Adolescent Prostitution*. Lexington, Lexington Books.

Weiss, J. (1985), *Arraché au trottoir. Le drame de la prostitution infantile - Histoire vécue*. Paris, Garancière.

Wildekamp, A. (1989), *Notitie inzake zwerfjongeren en jongerenprostitutie*. Amsterdam, niet gepubliceerd.

A L'ECOUTE DES ENFANTS

LDH 28.03

Nouvelle campagne contre la pédophilie

CAMPAGNE "ARTICLE 34"
LANCÉE PAR LE GOUVERNEMENT DE LA COMMUNAUTE FRANÇAISE
A L'INITIATIVE DU DELEGUE GENERAL AUX DROITS DE L'ENFANT

AT & Ecoute-Enfants
0800/144 00
(appel gratuit)

SI TU ES VICTIME D'ABUS SEXUELS* NE RESTE PAS SEUL(E)

(*) Un grand ou un adulte ne peut pas te faire des choses sexuelles.

L'article 34 de la Convention internationale des droits de l'enfant protège l'enfant contre toute exploitation ou violence sexuelle.

CODEP ONF OFFICE DE LA NAISSANCE ET DE L'ENFANCE

L'affiche de Roba qui devra inciter les enfants à réagir. (Doc. DH)

BRUXELLES - Que de chemin parcouru ! Jamais une pétition n'avait été aussi suivie dans ses recommandations, que celle initiée, en mars 94, contre la pédophilie et qui a recueilli, rappelons-le, 348.894 signatures, avant d'être reçue par le roi Albert II en personne. Des effets, depuis, il y en a eu - et il y en aura encore !

Des suites législatives, tout d'abord, avec des propositions de loi qui devront modifier les textes actuels, dans le sens d'une meilleure protection des victimes de pédophiles et d'un alourdissement des sanctions pour ceux-ci. Suites sociales, ensuite, avec, sans cesse, de nouvelles campagnes concrètes pour lutter contre ce fléau. On se souvient, notamment, de ces deux CDs, de Julos Beaucarne et Christian Merveille, pour inciter les enfants à dénoncer ces actes odieux.

Brochures

« Alors que tout le monde s'accorde à dire qu'il faut améliorer la détection primaire des faits de pédophilie, explique Claude Lelièvre, délégué général aux droits de l'enfant, dans son rapport annuel, la prévention s'avère difficile à mettre en oeuvre. Les premiers intervenants du terrain - médecins, enseignants, travailleurs sociaux, mais aussi forces de l'ordre - ne sont pas assez formés à l'écoute des enfants et donc peu aptes à poser un diagnostic adéquat ».

Dès lors, pour pallier cette lacune, une nouvelle campagne vient de voir le jour et comporte plusieurs volets :

- le premier s'adresse à tous ces professionnels de l'enfance : pour leur donner toutes les informations utiles, un dépliant et une brochure ont été édités à leur intention, pour qu'ils sachent comment aborder le problème avec les enfants et comment assurer ensuite la prise en charge de ceux-ci.

- le second s'adresse au grand public et aux familles : une brochure (gratuite, chez Ecoute-enfants, au 0800/14400) qui reprend les informations essentielles, les conseils avisés et coordonnés importants.

- le troisième, enfin, s'adresse aux enfants et aux adolescents : dès après les vacances de Pâques, des affiches (l'une est dessinée par Roba, pour les enfants du primaire, l'autre par Pierre Kroll), apposées dans les écoles, inciteront les enfants à briser le mur de silence. Y figurera : le numéro d'appel de Ecoute-enfants. Et ce message, très simple : « Si tu es victime d'abus sexuel, ne reste pas seul(e). Un grand ou un adulte ne peut pas te faire des choses sexuelles ». Enfin, une affiche tout public (ainsi qu'un spot TV) est encore prévue et invitera le public à demander la brochure sus-mentionnée : un enfant n'est pas un partenaire sexuel.

Pour ne pas oublier que, chaque année, les équipes SOS-enfant prennent en charge près de 500 gosses victimes d'abus sexuels !

Nancy Ferroni

Sietske Dijkstra

Jeugd en samenleving maart 1995 3

Onderzoek naar seksueel misbruik van jongens

In een recent gemaakte videoband 'Hercules was nooit een kind' (Vervaart 1993) zegt één van de geïnterviewde seksueel misbruikte mannen dat hij in contacten met anderen zelf het heft in handen houdt. Het liefst laat hij de ander vertellen en blijft hij zelf buiten schot. Anderen mogen hem koste wat kost niet kwetsbaar zien. In hetzelfde jaar raadt een misbruikte jongen in een tv-programma andere jongens aan: 'Vertel het maar, je hoeft je nergens voor te schamen. Met mij is het toch ook gebeurd' (Korrelatie 1993). Deze voorbeelden laten zien dat jongens seksueel misbruik verschillend kunnen beleven. Ze nuanceren het cliché van de stoere, overcompenserende macho die het misbruik voor zichzelf nauwelijks toegeeft en het misbruik uitsluitend ontkent of bagatelliseert. 'Echte jongens overkomt dat immers niet!' Jongens en mannen vertellen steeds vaker openlijk over hun ervaringen met seksueel misbruik en sporen misbruikte seksegenoten aan om ook hun zwijgen te verbreken. Langzamerhand wordt duidelijk dat jongens op zeer verschillende manieren omgaan met ervaringen met seksueel misbruik, uiteenlopend van bedekken tot bespreken.

De afgelopen jaren verschenen de eerste Nederlandse ervaringsverhalen en literatuurstudies over seksueel misbruik van jongens en mannen. Benoeming, (h)erkenning en signalering van het probleem staan hierin centraal. Verder proberen de auteurs het taboe rond misbruik van jongens en mannen te verminderen en de negatieve seksuele ervaringen een naam te geven (Gianotten 1988a en 1988b; Van den Broek 1991; Van Outsem 1992). Ze maken zichtbaar dat het misbruik diepe sporen kan achterlaten in de levens van jongens en mannen en dat seksueel misbruik van jongens vaker voorkomt dan we denken.

In dit artikel ligt het accent op de bespreking van (onderzoeks)literatuur over misbruik van jongens.¹ Ik stel daarbij de volgende vragen aan de orde. Wat is bekend over de omvang, aard en gevolgen van misbruik van jongens? Welke verschillen zijn in de literatuur te vinden tussen misbruikte jongens en misbruikte meisjes? Wat valt op te merken over de relatie van de misbruikte jongen of het meisje met de pleger?

Vergelijkende studies naar de betekenis van seksespecifieke verschillen bij misbruik van jongens en meisjes zijn nog schaars (Gordon 1990; Watkins en Bentovim, 1992).² Daarom plaats ik de verschillen en overeenkomsten tussen misbruikte jongens en meisjes die uit de onderzoeken naar voren komen in een breder sociaal-cultureel perspectief en geef ik enkele aandachtspunten voor onderzoek.

Onder seksueel misbruik van jongens versta ik 'seksuele contacten van personen met een jongen onder de 16 jaar, die plaatsvinden tegen zijn zin of waarbij de jongen het gevoel heeft (gehad) de seksuele contacten niet te kunnen weigeren en die op het moment van ondervraging als negatief en onvrijwillig worden benoemd' (zie ook Draijer 1988). Het moment van ondervraging is bepalend voor de beleving van de vroegere gebeurtenissen. De beleving in de periode van het misbruik kan ambivalent zijn. Het seksuele contact wordt dan afwisselend of soms tegelijkertijd vrijwillig en onvrijwillig beleefd. De gebruikte definitie heeft betrekking op misbruik binnen en buiten het gezin. Ervaringen waarbij geen sprake is van seksueel/lichamelijk contact, zoals naakt fotograferen en een pleger die masturbeert in de aanwezigheid van de jongen, kunnen zeer schadelijk zijn, maar vallen buiten deze definitie van seksueel misbruik.

Vooraf past een relativerend woord. Representatief onderzoek naar seksueel misbruik van jongens ontbrekt. Kenmerkend voor de tot nu toe verschenen onderzoeksresultaten over seksueel misbruik van jongens is een gebrek aan consensus over bijvoorbeeld de aard van het misbruik, de gevolgen en de relatie tot de pleger (Van Outsem 1992; Watkins en Bentovim 1992). De tegenstrijdige bevindingen zijn deels te herleiden tot verschillen in definities van misbruik en gehanteerde operationalisaties. Daarnaast zijn resultaten vaak gebaseerd op selecte en kleine onderzoeksgroepen, zoals jongens die terecht kwamen bij de hulpverlening, die de Kindertelefoon belden of studenten, waardoor de geldigheid beperkt is. Meestal is de onderzoeksgroep niet vergeleken met een controlegroep die geen ervaring met seksueel misbruik heeft. Bovendien specificeren de onderzoeken vaak niet om welke plegers het gaat, zodat een onderscheid in de relatie tot de pleger (binnen of buiten het gezin, eenmalig of vaker, man of vrouw) dikwijls niet te maken is. Door deze (methodologische) mankementen is in de meeste onderzoeken niet na te gaan of sprake is specifieke verschillen tussen misbruikte jongens en meisjes. De discussie over misbruikte jongens en de vergelijking met misbruikte meisjes kan dan ook nog nauwelijks worden gevoerd op basis van 'harde' onderzoeksgegevens (Gordon 1990; Watkins en Bentovim 1992). Bescheidenheid bij het doen van algemeen geldige uitspraken over seksueel misbruik van jongens is nodig, om daarmee te voorkomen dat nieuwe stereotypen ontstaan of oude bevestigd worden. Er is juist theorievorming en onderzoek nodig dat meer recht doet aan de verschillende wijzen waarop jongens en mannen met seksueel misbruik te maken krijgen en dit beleven en verwerken.

Signalering van misbruik van jongens en hulpverlening

Recente, op onderzoek gebaseerde schattingen wijzen uit dat één op de vier of vijf misbruikte kinderen een jongen is (Watkins en Bentovim 1992). De gestage 'coming out' van seksueel misbruikte jongens en mannen blijkt allereerst uit de verschuivende tendensen in de registratiecijfers van de Bureau Vertrouwens Artsen (BVA's). Zo is zowel het absolute aantal als het percentage meldingen van misbruikte jongens bij de BVA's de laatste jaren aanzienlijk gestegen, van 13 procent in de periode 1985-1989 tot 24 procent in 1992 (336 meldingen; Landelijke Stichting Bureau Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling 1991, 1992). Dergelijke registraties leveren uiteraard geen representatieve gegevens op en laten vele vragen onbeantwoord. Zo zijn bijvoorbeeld de meeste misbruikte jongens die bij de BVA's gemeld worden tussen de 6 en 13 jaar, terwijl de meeste gemelde meisjes tot de leeftijdsgroep 12 tot en met 18 jaar behoren. Naar de verklaring voor dit verschil blijft het echter op grond van de beschikbare gegevens gissen.

Ook de media hebben bijgedragen aan het in de openbaarheid brengen van de problematiek van seksueel misbruik van jongens en mannen. Een gevolg van deze toenemende aandacht kan zijn dat de publieke bewustwording over misbruik van jongens en mannen wordt vergroot. Toch blijkt het aantal reacties van misbruikte jongens en mannen na uitzendingen over misbruik van jongens (nog) betrekkelijk gering in vergelijking met de stroom van reacties van misbruikte meisjes en vrouwen na programma's over misbruik waarbij telefonische opvang mogelijk was. De stichting Korrelatie (1993) vermeldt in haar verslag van de publieks-

opvang na een uitzending van Ursul de Geer over seksueel misbruik van jongens in oktober 1992 dat 52 mensen reageerden op de uitzending, van wie er 27 belden over problemen rond seksueel misbruik van jongens.³ Onder de bellers waren 16 mannen die zelf seksueel misbruikt zijn of worden, 9 moeders van wie één of meerdere zonen misbruikt zijn en 2 vrouwen wier partner vroeger seksueel misbruikt is. De nood bij deze betrekkelijk kleine groep blijkt echter hoog. Korrelatie typeerde de gesprekken als 'lang en emotioneel' en concludeert dat veel mensen die belden op zoek waren naar hulp en grote behoefte hadden om uitgebreid over hun misbruikervaringen te spreken.

Een andere, overigens ook selectieve, bron is de Kindertelefoon die eveneens een geleidelijke toename constateert van gesprekken met seksueel misbruikte jongens.⁴ Uit een signaleringsonderzoek van Frieling, Hulst en Drion (1990) bij de Kindertelefoon Groningen bleek dat steeds meer misbruikte jongens contact zochten. In de helft van de in 1987 en 1988 geregistreerde 121 gesprekken over seksueel misbruik waren jongens de bellers. Van deze groep waren 48 jongens zelf misbruikt (daarnaast zijn 3 plegers en 12 vrijwillige seksuele contacten genoemd). Opvallend in dit onderzoek was dat misbruikte jongens het misbruik vooral formuleerden als een actieve situatie waarover ze controle hadden: 'Ik ga met mijn moeder naar bed.' Misbruikte meisjes verwoordden het misbruik meer als slachtoffer: 'Mijn vader zit aan me.' Jongens die belden werden gemiddeld korter misbruikt dan meisjes, ze spraken er meestal voor het eerst over en meer in detail en hadden bovendien bijna allemaal ambivalente gevoelens over (de onvrijwilligheid van) het misbruik. Opvallend was dat de meeste jongens die contact zochten met de Kindertelefoon aangeven misbruikt te zijn door een bekende vrouwelijke pleger. Als tweede opmerkelijke feit vermelden de onderzoekers dat twaalf gesprekken met jongens gingen over vrijwillige seksuele contacten met familieleden, wat de auteurs op grond van de beschikbare gegevens niet goed konden plaatsen. 'In een aantal gevallen leken die contacten van jongens inderdaad wederzijds vrijwillig te zijn. In andere gevallen leek de vrijwilligheid

duidelijk alleen bij de jongen zelf aanwezig te zijn, wat hem dus in de plegercategorie deed belanden' (Frieling e.a. 1990, p.678).⁵ Meisjes blijken de Kindertelefoon niet te bellen over vrijwillige seksuele contacten met verwanten. Verschillen in misbruiksituaties, presentatie en beleving tussen misbruikte jongens en meisjes zouden, zo stellen de onderzoekers, in de toekomst nauwkeuriger onderzocht moeten worden.

Deze 'vrijwillige seksuele contacten van jongens met familieleden' komen opnieuw aan de orde in een recent verschenen landelijk signaleringsonderzoek van de Kindertelefoon naar 'jongens en seks' (Cremer en landelijke werkgroep Kindertelefoon 1994). Dit onderzoek wijst uit dat maar liefst 10 procent (527) van de telefoontjes van jongens over seks betrekking heeft op seksualiteit met familie en kennissen van familie. Deze zijn geregistreerd als 'niet-problematische seks met familie' vanuit de redenering dat de jongens zelf niet (expliciet) aangaven hiermee problemen te hebben. Jongens die vertelden seksueel misbruikt te zijn kwamen in de categorie (seksueel) geweld terecht en bleven buiten beschouwing in dit onderzoek. De onderzoekers concluderen dat diepgaander onderzoek naar dit lastig te interpreteren grijze gebied tussen vrije seks en seksueel misbruik wenselijk is. Jammer genoeg hebben ze de gegevens verder nauwelijks geproblematiseerd, noch gerelateerd aan het genoemde onderzoek van Frieling en anderen bij de Kindertelefoon (1990). Vanuit de weerstand tegen slachtofferschap en opvattingen over mannelijkheid en controle is het bekend dat jongens het soms verdraaglijker

vinden zichzelf als actor en initiatiefnemer te presenteren dan als iemand die tegen zijn zin of passief seksuele contacten heeft moeten ondergaan (Gianotten 1988a; Van den Broek 1991). Het is daarom aannemelijk dat een deel van de jongens die belt over vrijwillige seks met familieleden en kennissen tegen hun zin seksuele contacten heeft (gehad) of sterk ambivalent staat tegenover erkenning van het misbruik. Maar het seksuele contact kan door de andere partij ook ongewenst zijn. In die gevallen gaat het om een pleger van seksueel misbruik (zie ook Frieling e.a. 1990).

Seksueel misbruik van jongens komt dus langzamerhand meer aan het licht. Toch blijkt hulp voor misbruikte jongens en mannen nog steeds niet zo gemakkelijk te vinden. Zo signaleerde de Stichting Ondersteuning Mannenwerk (SOMAN) in 1993 dat het aantal verzoeken om gespecialiseerde hulpadressen voor misbruikte jongens en mannen gedurende een jaar meer dan verdubbelde, van 60 verzoeken in 1991 tot 130 verzoeken in 1992.⁶ Het is de vraag of misbruikte jongens en mannen inderdaad (al) goed terecht kunnen bij een RIAGG. Uit een peiling onder RIAGG's in het najaar van 1993 bleek namelijk dat de drie grootste knelpunten in de RIAGG-hulpverlening aan seksueel misbruikte jongens en mannen zijn: onbekendheid met de problematiek, moeite met signalering en het probleem het misbruik bespreekbaar te maken.⁷ In de meeste gevallen kregen jongens en mannen tijdens de intake geen standaardvraag voorgelegd over negatieve seksuele ervaringen. Ook zijn meestal geen registraties bijgehouden van het aantal misbruikte jongens en mannen dat jaarlijks bij een RIAGG hulp zoekt. Schattingen over het aantal behandelde misbruikte jongens en mannen in 1992 liepen op de afdelingen Volwassenen uiteen van 0 tot 35 en varieerden op de afdelingen Jeugd van 0 tot 10. Meestal ging het om ervaringen met voormalig seksueel misbruik, dat gestopt was voor het moment van aanmelding bij de hulpverlening (Dijkstra 1994a).

Onderzoek naar omvang, aard en gevolgen van seksueel misbruik

'The male incest victim is suffering in silence', schreef Nasjletti in 1980 om aan te geven dat misbruikte jongens moeite hebben te praten over het misbruik en dit als zodanig te benoemen. Deze uitspraak lijkt nog steeds geldig. Vooral bij misbruik door mannelijke plegers speelt de twijfel over de eigen seksuele geaardheid en de angst 'een mietje' te zijn een belemmerende rol, die wordt verbonden met de afweer die in onze samenleving tegen homoseksualiteit bestaat. Ook schaamte over onvoldoende verweer, ambivalente gevoelens over de spanning en fysieke opwindings die het misbruik oproept, en het idee slachtoffer te zijn, weerhouden misbruikte jongens ervan om over hun ervaringen te spreken of brengen hen ertoe het misbruik te ontkennen of te bagatelliseren. Deze denkbeelden van jongens spelen ook in onze samenleving een rol, waarin jongens en mannen tot voor kort vooral als plegers van seksueel geweld zijn beschreven en meisjes en vrouwen hoofdzakelijk naar voren kwamen als slachtoffers van seksueel geweld (Draijer 1988; Staffelen 1992). Onderwerpen als mannelijke slachtoffers en vrouwelijke plegers zijn in Nederland in de jaren tachtig slechts besproken in een 'subparagraaf' van de onderzoeksliteratuur. Langzamerhand treedt hierin echter een verschuiving en verbreding op.⁸

Ik geef hierna een korte bespreking van de omvang, de aard en de gevolgen van misbruik van jongens en meisjes. Daarna komen verschillen tussen misbruik van jongens en meisjes aan de orde.

Omvang

Voor gegevens over de omvang van sek-

seueel misbruik van jongens en mannen moeten we vooral te rade gaan bij buitenlands onderzoek. In niet-representatieve onderzoeksgroepen varieert de omvang van seksueel misbruik door verwanten en niet-verwanten bij jongens van 3 procent tot 31 procent en bij meisjes van 6 procent tot 62 procent. Het gaat hier om specifieke onderzoeksgroepen, zoals mannelijke psychiatrisch patiënten en mannen die hulp zochten, bij wie een hogere prevalentie verwacht wordt (Peters, Wyatt en Finkelhor 1986, aangehaald door Watkins en Bentovim 1992; zie ook Beelen 1993). Schattingen over de omvang van misbruikte jongens in de algehele populatie zijn vanzelfsprekend lager en lopen uiteen van 2,5 procent tot 8,7 procent (Watkins en Bentovim 1992). Het betreft hier zowel misbruik door verwanten als door niet-verwanten. Uit Nederlands representatief onderzoek is bekend dat 15,6 procent van meisjes onder de 16 te maken krijgt met seksueel misbruik door verwanten en 24,4 procent met misbruik door een niet-verwante. Zeven procent van de groep meisjes is voor haar 16e misbruikt door meerdere daders, waarmee in totaal ruim 32 procent van de groep onderzochte vrouwen ongewenste seksuele ervaringen voor het 16e jaar rapporteert (Draijer 1988, p.337). Bij de presentatie van de cijfers over de omvang van misbruik bij jongens en meisjes moeten we rekening houden met onderrapportage als gevolg van ontkenning en geleidelijke onthulling, zeker als voor het eerst over het misbruik wordt gesproken (Draijer 1988). Daarnaast kan bij misbruikte jongens en mannen het al genoemde flinkheidsbeeld parten spelen, waardoor ervaringen met misbruik verzwegen worden of gepresenteerd als gewenste contacten (Gianotten 1988; Watkins en Bentovim 1992).

Aard van het misbruik

Jongens worden vermoedelijk iets vaker dan meisjes misbruikt door bekende plegers buiten het gezins- of familieverband, zoals een voetbaltrainer, een pastor of dominee, een buurvrouw of een onderwijzer(es) (Van der Mey 1988; Coulborn-Faller 1989; Gordon 1990; Watkins en Bentovim 1992). Ook zijn er aanwijzingen dat jongens vaker in groepsverband worden misbruikt en door plegers die weinig van hen in leeftijd verschillen. Het leeftijdsverschil tussen misbruikte meisjes en de pleger is vaak veel groter (Reinhart 1987; Draijer 1988; Gordon 1990). Mogelijk verklaren die verschillen het feit dat bij misbruik van jongens vaker fysiek geweld en 'harde seks' wordt gebruikt, zoals sommige onderzoekers melden (Bolton e.a. 1989; Watkins en Bentovim 1992). Jongens zouden bovendien vaker anaal worden misbruikt (Pierce en Pierce 1985). Een recente overzichtsstudie geeft echter aan dat ook jonge meisjes vaak anaal misbruikt worden, wat bij hen lichamelijk gezien gemakkelijker is dan vaginaal contact (Watkins en Bentovim 1992). Plegers van seksueel misbruik zijn hoofdzakelijk mannen, maar ook misbruik van jongens en meisjes door vrouwen komt voor.

Over de leeftijd waarop het misbruik begon, de duur en de ernst van het misbruik bestaan veel tegenstrijdige gegevens. Sommige (klinische) studies vermelden dat de duur van het misbruik bij jongens gemiddeld korter is dan bij meisjes (Frieling e.a. 1990; Hunter 1991; Watkins en Bentovim 1992). Wanneer zussen in het gezin misbruikt worden, kan dit volgens sommige klinici een indicatie zijn dat ook de jongens in dat gezin seksueel worden misbruikt. Deze klinische bevinding, die in de richting wijst dat zich in het gezin tegelijkertijd meerdere misbruiksituaties kunnen voordoen, is nog nauwelijks systematisch onderzocht (Van der Mey 1988; Watkins en Bentovim 1992). Een algemeen onderschreven conclusie is

ten slotte dat hoe hechter de relatie tussen kind en pleger is, des te frequenter het misbruik plaatsvindt en des te langer het duurt (Hunter 1990; Watkins en Bentovim 1992).

Gevolgen van het misbruik

In de literatuur over de gevolgen van misbruik wordt meestal een verdeling gemaakt in elkaar deels overlappende categorieën van psychische, (psycho)somatische gevolgen, seksuele problemen en gedragsproblemen. Daarnaast onderscheidt men problemen op korte en lange termijn. Voor beide seksen vermeldt de literatuur langetermijengevolgen als seksuele problemen, problemen met relaties, nabijheid en intimiteit, angsten, depressie, fobieën, verslaving, nachtmerries, leer- en concentratieproblemen, een geringe zelfwaardering en wantrouwen. Weinig lijkt nog geschreven over (psycho)somatische klachten op lange termijn bij misbruikte jongens en mannen. Wat dat betreft is over (onverklaarbare) (psycho)somatische klachten van meisjes en vrouwen, zoals hoofd- en buikpijn, al veel meer bekend (zie ook Draijer 1988).

Sekse en seksueel misbruik: discussie over verschillen

In vergelijkende studies over misbruik van jongens en meisjes keren drie verschillen steeds terug als variaties op een thema. Het gaat hier om de discussie over externaliserend versus internaliserend gedrag, de relatie tussen misbruik en de angst voor homoseksualiteit, en om de vermeende relatie tussen ervaringen als slachtoffer en later plegergedrag.

Een eerste opvallend verschil is dat misbruik van jongens in de klinische praktijk vaker in verband wordt gebracht met acting-out gedrag, zoals agressie, ordeverstoring gedrag en criminaliteit. Bij misbruikte meisjes wordt meer aan tegen zichzelf gericht gedrag gedacht, zoals zich terugtrekken, depressief worden of zelfbeschadigend gedrag.⁹ Toch blijkt uit een recent overzicht van Watkins en Bentovim (1992) acting-out bij misbruikte jongens alleen significant vaker dan bij misbruikte meisjes voor te komen in de leeftijdsgroep jonger dan 6 jaar. Wellicht doet zich hier (ook weer) het verschil gelden tussen de selecte klinische praktijk en survey-onderzoek in de populatie. Daarnaast is het echter ook mogelijk dat sociale (on)wenselijkheid en seksstereotypie hierbij een rol spelen. Ordeverstoring en agressief gedrag zijn immers lastiger te hanteren voor de buitenwereld en wekken minder sympathie op dan terugtrekken, verdriet en naar binnen gekeerd zijn (zie ook Tavecchio 1989). Het is mogelijk dat acting-out bij misbruikte jongens eerder verwacht en daardoor ook bevestigd wordt dan bij misbruikte meisjes het geval is. De heersende opvatting stuurt dan als het ware de waarneming. Interessant in dit verband is dat Schoemaker (1991), die het verwerkingsproces van 133 seksueel misbruikte volwassenen (100 vrouwen en 33 mannen) onderzocht, slechts één opmerkelijk 'seks'-verschil vond. Mannen leken minder steun te krijgen vanuit hun sociale omgeving bij de verwerking van het seksuele trauma.

Een tweede verschil dat in de literatuur genoemd wordt is de grote twijfel die misbruikte jongens uiten over hun seksuele gaardheid. Vragen zoals 'ben ik misbruikt door een man, omdat ik homoseksueel ben' of 'ben ik homoseksueel, omdat ik door een man misbruikt ben' kunnen de jongen verwarren. Vooral als het een mannelijke pleger betreft kunnen jongens het misbruik gaan opvatten als een teken van hun (verborgen) homoseksualiteit. Dat idee wordt versterkt als ze zich naar hun eigen idee onvoldoende hebben verzet en fysiek opgewonden raakten (Gianotten 1988a; Van Outsem 1992). Het taboe op homoseksualiteit zou hierin

een bepalende rol spelen. Een gevaar bij deze redenering is dat homoseksualiteit zonder meer als een problematisch gevolg van seksueel misbruik wordt gezien. De rechtlijnigheid van deze aanname werd onlangs door Pruisman (1994) bekritiseerd: 'Wanneer cliënten twijfel en vragen over hun seksuele identiteit hebben, komt dat niet omdat hun eventuele homoseksualiteit zijn wortels heeft in seksueel misbruik, maar omdat de ontwikkeling van hun positieve homoseksuele identiteit verstrengeld is geraakt met de traumatisering door het misbruik' (SOMAN 1994; p.68). Hieraan is toe te voegen dat het begrip 'homoseksualiteit' in dit verband vaak lijkt te worden gebruikt als een containerbegrip. Het zou verhelderend zijn wanneer men een duidelijker onderscheid maakt tussen de angst voor homoseksualiteit, homoseksueel gedrag (heteroseksuele plegers kunnen een kind van de eigen sekse misbruiken) en het ontwikkelen van een homoseksuele voorkeur. Daarnaast is het van belang na te gaan of misbruik gepleegd door een vrouw bij jongens ook kan samenhangen met verwarring over de seksuele identiteit en hoe deze mogelijke samenhang geïnterpreteerd kan worden.

Een derde punt dat in het oog springt is dat bij misbruikte jongens veel sneller een verband wordt gelegd met (toekomstig) plegerschap, terwijl bij misbruikte meisjes het accent meer lijkt te liggen op revictimisering en het zelf dader worden veel minder aan de orde komt. Vrouwelijke plegers die zelf vroeger misbruikt zijn en mannen die herhaald slachtoffer worden van misbruik blijven daardoor eerder buiten zicht. Ook in de literatuur over plegers wordt regelmatig een link gelegd naar ervaringen met misbruik in de jeugd. Ongetwijfeld zullen sommige misbruikte jongens tevens dader worden. In zulke gevallen is de kans groot dat ze tijdens de adolescentie de eerste seksuele delicten plegen. Toch past hier ook een relativering. Onderzoek onder plegers is namelijk meestal gebaseerd op selectieve groepen die in aanraking kwamen met justitie en hulpverlening (Staffeleu 1992). De koppeling tussen slachtoffer- en plegerschap als een algemeen voorkomend patroon lijkt een eigen leven te leiden in de publieke opinie, maar tot op heden is hiervoor onvoldoende empirische ondersteuning gevonden. Wat in individuele gevallen klopt hoeft niet algemeen geldig te zijn. Deze opinie, die ook wel wordt aangeduid als een cyclus van zich herhalend misbruik of geweld in de volgende generatie, is bovendien zeer schadelijk en stigmatiserend voor de betrokkenen (zie ook Van Outsem 1990; Dijkstra 1994c) en kan als een drempelverhogende factor worden beschouwd bij het zoeken van hulp.

Vrouwelijke en mannelijke plegers

De laatste jaren wordt steeds vaker discussie gevoerd over de verhouding tussen het aantal vrouwelijke en mannelijke plegers van seksueel misbruik. Sommige onderzoekers betogen dat het aantal vrouwelijke plegers van seksueel misbruik in onze samenleving sterk is onderschat (Banning 1989) en rapporteerden hoge percentages vrouwelijke plegers in hun onderzoek (Pierce en Pierce 1985; Frieling e.a. 1990). Anderen blijven bij de stellingname dat hoofdzakelijk mannen plegers van misbruik zijn (Staffeleu 1992). Wellicht in het kielzog van deze discussie verscheen een aantal klinische casestudies die moeder-zoon incest specifiek aan de orde stellen (Coulborn-Faller 1989; Krug 1989; Kasl 1990; McCarthy 1986). In deze casestudies worden misbruikende moeders beschreven die hun zonen als emotioneel en seksueel substituuut beschouwen voor een partner, overcontroleerend zijn of hun zoon blijven behandelen als een klein kind. Sommige onderzoekers beschrijven de zogenaamde 'kind-moeders' als een aparte cate-

gorie met als gemeenschappelijk kenmerk onvolwassen gedrag ten opzichte van hun kind. Zij zouden hun (puber)zoon gebruiken als beschermer, steunpilaar en sekspartner, een gebrekkig besef hebben ontwikkeld over hun rol als moeder en soms hun eigen geschiedenis van misbruik herhalen bij hun eigen kind.

Er circuleren veel verschillende getallen over de verhouding tussen vrouwelijke en mannelijke plegers gerelateerd aan de sekse van het slachtoffer. De hoge percentages vrouwelijke plegers die in sommige klinische studies over misbruikte jongens zijn gevonden hebben echter beperkte waarde, omdat ze niet te generaliseren zijn (Pierce en Pierce 1985; Coulborn-Faller 1989). Watkins en Bentovim (1992) schatten dat tussen de 5 procent en 15 procent kinderen door een vrouwelijke pleger misbruikt worden. Uit de landelijke registratiecijfers van de BVA's van 1992 blijkt dat in 12 procent vrouwen als pleger van seksueel misbruik worden genoemd. Uit Nederlands en Amerikaans survey-onderzoek naar seksueel misbruik van meisjes door verwanten komt naar voren dat respectievelijk 2 en 5 procent van de meisjes misbruikt wordt door een vrouwelijke verwante (Draijer 1988; Russell 1986 in Staffeleu 1992). We mogen aannemen dat mannen de grootste groep plegers van seksueel misbruik vormen, zowel bij misbruikte jongens als meisjes (Reinhart 1987; Gordon 1990; Staffeleu 1992).

Uit het bovenstaande blijkt dat klinische observaties en signaleringsonderzoek tot een veel hoger aantal vrouwelijke plegers komen dan survey-onderzoek. Tussen beide typen onderzoeken bestaat natuurlijk een essentieel verschil in onderzoeksopzet, selectie van respondenten en reikwijdte. De vraag is of dit verschil mogelijk ook inhoudelijke gronden heeft en wijst op onderrapportage van vrouwelijke plegers in survey-onderzoek.

Op misbruik door vrouwelijke plegers rust nog steeds een taboe, dat de media en hulpverleners langzamerhand slechten. Met name (feministische) vrouwen zouden weerstand hebben (gehad) om seksueel misbruik door vrouwen aan de orde te stellen. Dit gegeven zou tegen hen gebruikt kunnen worden en mannen aanleiding geven om te zeggen: 'Zie je nou wel, jullie vrouwen doen het net zo goed ook!' (Kasl 1990). Daarnaast leeft de gedachte dat vrouwen geen misbruik kunnen plegen of dat misbruik gepleegd door vrouwen niet schadelijk zou zijn. Misbruik door vrouwen blijkt (nog) moeilijk te definiëren (Bolton e.a. 1989; Kasl 1990). Hoe omschrijf je (seksuele) handelingen van een vrouw die een kind tegen haar borsten drukt of een moeder die haar zoon van 12 nog steeds in bad doet? Daarom wordt ervoor gepleit om bij vrouwelijke plegers per geval nauwkeurig aan te geven wat wordt bedoeld met het seksuele misbruik (Kasl 1990). Dit lijkt me zeker van belang met het oog op bewustwording en verbetering van de hulpverlening, maar is niet zonder problemen voor onderzoek. Verschillen in operationele afbakening van seksueel misbruik hebben immers de vergelijkbaarheid van onderzoek vaak ernstig bemoeilijkt.

Een derde argument voor de relatieve onzichtbaarheid van vrouwelijke plegers is dat vrouwen in onze cultuur vrijer kunnen omgaan met kinderen dan mannen. Het is tamelijk 'gewoon' dat vrouwen kinderen helpen in toilet- en badkamersituaties en kinderen aanraken en knuffelen (Watkins en Bentovim 1992). Tevens is het maatschappelijk gezien een feit dat vrouwen als minder machtig worden beschouwd (Davis 1991; Kasl 1990). Jongens die door een vrouwelijke pleger worden misbruikt beschikken soms ook niet over de 'taal' om dit als zodanig te benoemen, zoals de volgende seksueel misbruikte man aangeeft: 'Mijn groei van jongen naar man is verstoord omdat iemand mij

over de grens heeft getrokken, mij niet meer de keus heeft gegeven om te groeien naar een volwassen seksualiteit, maar mij ertoe gedwongen heeft. Ik was daar niet aan toe. Wat voor naam moet ik daar nu aan geven? Ben ik verkracht? Ben ik aangerand? Die woorden associeer ik met de man als pleger en in mijn geval was dat een vrouw. Dat heeft het mij altijd moeilijk gemaakt om over te praten.' (Van den Broek 1991, p.45).

Hoe belangrijk het ook kan zijn om meer studie te verrichten naar vrouwelijke plegers, het blijft zoals gezegd een feit dat de meeste jongens en meisjes misbruikt worden door mannen. Opmerkelijk is dan dat deze klinische gevalsbeschrijvingen van moederzoon incest in scherp contrast staan tot het geringe aantal onderzoeken over vader-zoon incest. Verbazingwekkend is dat studies en gevalsbeschrijvingen over (stief)vaders die hun zoon misbruiken vrijwel ontbreken, evenals onderzoek naar andere mannelijke verwanten die jongens misbruiken (Bolton e.a. 1989; Vander Mey 1988; Van Montfoort 1990; Watkins en Bentovim 1992). Een verklaring hiervoor is dat het taboe op incest en dat op homoseksueel gedrag samen lijken te vallen, wat leidt tot ontkenning en onderrapportage (Vander Mey 1988; Gianotten 1988a). Echter ook in geval van verwaarlozing, fysieke mishandeling en ontwikkelingsproblemen van hun kinderen blijken vaders een tamelijk veronachtzaamde en 'onzichtbare' groep voor de hulpverlening (Martin 1984; Phares en Compas 1992; Dijkstra 1994c).

Daarnaast is misbruik door (verwante) leeftijdgenoten (broers, zussen, neven) nog nauwelijks systematisch onderzocht, wellicht omdat in Amerikaans onderzoek dikwijls het criterium van een leeftijdsverschil van 5 jaar voor misbruik heeft gedomineerd, waardoor misbruik door leeftijdgenoten geen aandacht heeft gekregen.¹⁰

Volgens recent onderzoek lijken de relatie tussen de pleger en het misbruikte kind en de seksegelijkheid of juist het sekseverschil belangrijke sleutels voor de voorspelling van de aard, de betekenisgeving en de gevolgen van het misbruik (Gordon 1990; Watkins en Bentovim 1992). Door het accent meer te leggen op de relatie tot de pleger en de betekenis van sekse krijgt het relationele machtsverwicht of het subjectief ervaren overwicht meer aandacht. Zo beschijft Kasl (1990) een meisje dat door haar één jaar oudere broer seksueel misbruikt werd, die in huis de positie had van ongekroonde prins. Ook het omgekeerde is bekend: een ietwat oudere zus misbruikt vanuit een (relationeel) machtsverwicht haar jongere broer, die zich hieraan niet kan onttrekken (Gianotten 1988b). Hieruit valt te leren dat het objectieve criterium van het leeftijdsverschil om de machtsverhouding te bepalen niet noodzakelijkerwijze hoeft te corresponderen met subjectieve gevoelens van (on)macht en de wijze waarop macht in een bepaalde relatie wordt gedefinieerd en beleefd (Dijkstra 1993a; 1993b). Verschillende facetten in de machtsverhouding tussen de pleger en het slachtoffer komen daardoor meer voor het voetlicht. Bovendien wordt ruimte geschapen om gevoelens van spanning en ambivalentie, die het misbruik kan oproepen, naar voren te halen en beter te analyseren. Macht is immers niet een op zichzelf staand gegeven maar is altijd gebonden aan sekse, een bepaalde context en een relatie (Davis 1991), en dit geldt zeker ook voor seksueel misbruik.

Discussie

Beelden van mannelijkheid en vrouwelijkheid lijken een belangrijke rol te spelen in de discussie over de vergelijking tussen seksueel misbruik van jongens en meisjes. Deze beelden worden vertaald in de machtsver-

houding tussen mannen en vrouwen en meningen over hoe mannen en vrouwen zich volgens bepaalde rolpatronen horen te gedragen en te voelen: meisjes zijn slachtoffer; jongens zijn pleger. Het gevaar is aanwezig dat dergelijke sekspecifieke normen te rigide worden toegepast op individuele ervaringen van misbruikte jongens en meisjes. Sekspecifieke rolverwachtingspatronen kunnen daarbij gemakkelijk gereproduceerd worden en onrecht doen aan individuele verschillen. Zo kan het schadelijk zijn om vrouwelijke plegers van seksueel misbruik over het hoofd te zien en om (stief)vaders die hun zonen misbruiken 'onzichtbaar' te maken. En het stereotiepe beeld van de stoere, overcompenserende jongen die het misbruik 'overschreeuwt' vormt hoogstens één zijde van de medaille. In het verlengde hiervan wordt het vraagstuk van de generatiegewijze overdracht van slachtoffer- en daderschap en de betekenis van sekse vaak eenzijdig behandeld. Diepgaander onderzoek op dit punt lijkt dringend noodzakelijk.

Een tweede punt is dat een discussie over sekspecifieke verschillen in de beleving en gevolgen van seksueel misbruik op dit moment nog moeilijk te voeren is zonder in de valkuil van de seksestereotypie te vallen. Er is nog weinig algemeen geldende kennis over seksueel misbruik van jongens en een op onderzoek gebaseerde vergelijking tussen misbruikte jongens en meisjes is moeilijk te maken. Vast staat wel dat de betekenis van sekse in geval van seksueel misbruik tamelijk gecompliceerd is en vermoedelijk lastig te onderzoeken valt. Opvattingen over verschillen tussen misbruikte jongens en meisjes lijken nauw samen te hangen met de wijze waarop sekspecifieke rolpatronen geconstrueerd worden (zie ook Davis 1991). Niet alleen misbruikte jongens en meisjes geven een bepaalde betekenis aan hun eigen ervaringen, maar ook in de overwegingen en het handelen van professionals klinken opvattingen en denkbeelden door over sekspecifiteit en sekse(on)gelijkheid. Zulke opvattingen en denkbeelden van de verschillende 'actoren' kunnen elkaar versterken en leiden tot voorspellingen die zichzelf waarmaken.

Daarnaast is het ook vanuit het oogpunt van empirisch onderzoek eenvoudig te vroeg om eenduidig vast te stellen dat er significante verschillen zijn in reactiepatronen van misbruikte jongens en meisjes. In de meeste onderzoeksstudies is immers niet zorgvuldig onderscheid gemaakt in relatie tot pleger, duur en aard van het misbruik. Het feit dat sommige auteurs vooral de nadruk leggen op overeenkomsten en anderen vooral op verschillen lijkt dikwijls op het vergelijken van appels met peren. Zo is er onderzoek waarin jongens die misbruikt werden door een niet-verwante man zijn vergeleken met meisjes die misbruikt werden door een mannelijke verwant (Gordon 1990). Macht en sekse lijken belangrijke begrippen, die echter pas inhoud en betekenis krijgen wanneer ze in hun specifieke samenhang worden geanalyseerd (Davis 1991). Het maken van onderscheid in relatie tot de pleger is daarbij nodig. Zo kan misbruik plaatsvinden in groepen en door één pleger. Misbruik kan gepleegd worden door een verwant of een niet-verwant, betrekking hebben op verschillende generaties of leeftijdgenoten en de pleger kan van gelijke of de andere sekse zijn.

Bovenstaande discussiepunten geven naar mijn idee aanwijzingen dat sekspecifieke verschillen gerelateerd zijn aan de aard en context van het misbruik, de leeftijd waarop het misbruik begon en de relatie tot de pleger. Mogelijke sekspecifieke verschillen tussen jongens en meisjes moeten beschouwd worden in de context van misbruik. Ze zullen tal van interactie-effecten en aanzienlijke verschillen tussen misbruikte jongens en meisjes onderling laten zien. Onderzoek naar meisjes en jongens die door

een en dezelfde pleger zijn misbruikt, zoals de vader of de moeder, bieden vermoedelijk nieuwe aanknopingspunten en empirische onderbouwing bij de discussie over de interpretaties en de betekenis van sekspecifieke verschillen bij seksueel misbruik (Gordon 1990). Daarnaast zijn sommige gevolgen van seksueel misbruik wellicht gebonden aan een bepaalde ontwikkelingsfase, zoals bijvoorbeeld de angst van misbruikte jongens voor homoseksualiteit. In de puberteit staat immers de ontwikkeling van een seksuele identiteit centraal. Het is bijvoorbeeld de vraag of bij volwassen mannen die misbruikt zijn de vragen over en angst voor homoseksualiteit nog zo'n allesoverheersende rol spelen. Ondersteuning voor deze veronderstelling levert de eerder genoemde peiling onder de RIAGG's. Problemen rond seksuele identiteit bij volwassen misbruikte mannen werden namelijk nauwelijks genoemd. Hulpverleners werkzaam bij de afdelingen Jeugd vermeldden het daarentegen als een van de meest frequente signalen (Dijkstra 1994b). De angst voor homoseksualiteit lijkt bij misbruikte meisjes en vrouwen min of meer afwezig (Draijer 1988). Het zou van belang kunnen zijn om na te gaan wat de achtergrond hiervan is en te onderzoeken of meisjes die misbruikt worden door een vrouwelijke pleger dergelijke gevoelens ook kennen.

Het valt te verwachten dat het aantal misbruikte jongens en mannen dat zich aanmeldt bij de hulpverlening zal groeien. In lang niet alle gevallen zal het misbruik (rechtstreeks) naar voren komen als aanmeldingsklacht. Extra en specifieke deskundigheid in de hulpverlening is nodig. Het gaat dan om kennis over de aard en gevolgen van misbruik van jongens en mannen en om gevoeligheid voor signalen die op misbruik van jongens en mannen kunnen wijzen. Toenemende ervaring met behandeling en methodiekontwikkeling kan ons juist vanuit de praktijk verder helpen om beter zicht te krijgen op seksueel misbruik van jongens. Een bruikbare aanzet hiertoe wordt gegeven door het werk van SOMAN die studieverlagen uitbrengt en trainingen op maat biedt om de deskundigheid over misbruikte jongens en mannen verder te vergroten (SOMAN 1994).

Noten

1. Dit artikel is gebaseerd op een onderzoek dat is uitgevoerd bij de vakgroep Vrouwenstudies Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Er is een literatuuronderzoek verricht en een enquête gehouden over seksueel misbruik van jongens en mannen onder de RIAGG's. Het onderzoek is mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van het Nationaal Fonds Geestelijke Volksgezondheid en de Stichting Fonds Wervingsacties Volksgezondheid. Met dank aan de commentaren van Joop Beelen (SOMAN), Marianne Grünell (Vrouw en Beleid, Vrije Universiteit Amsterdam), Renée Römken (Vrouwenstudies Universiteit Utrecht) en Han Spanjaard (Paedologisch Instituut, afdeling GT, Amsterdam).

2. In dit artikel wordt gesproken over de betekenis van sekspecifieke verschillen, dat de laatste jaren binnen vrouwenstudies met het begrip 'gender' wordt aangeduid. De beschrijving van louter sekspecifieke verschillen leverde een teplatte analyse op. Het begrip 'gender' is breder. Het gaat er hierbij vooral om de betekenis van de relatie tussen de seksen te achterhalen en deze te relateren aan de sociale organisatieprincipes in een specifieke context.

3. Veertien gesprekken gingen over seksueel misbruik van meisjes (Korrelatie 1993).

4. De gegevens van de Kindertelefoon geven signalen en trends weer maar zijn uiteraard niet representatief. De laagdrempeligheid van de Kindertelefoon draagt ongetwijfeld bij aan de toename van gesprekken met misbruikte jongens. Daarnaast hangt de toename vermoedelijk samen met de in 1992 gestarte campagne over kindermishandeling, 'Over sommige geheimen moet je praten'. Deze campagne was speciaal op kinderen gericht en spoorde hen aan over kindermishandeling te praten. De Kindertelefoon werd genoemd als een van de instanties waar kinderen hun verhaal kwijt konden.

5. Daarnaast vermelden de onderzoekers dat medewerkers bij de KT Groningen regelmatig dachten dat het verhaal van de jongen niet waar was. Deze twijfelgesprekken zijn echter niet meegenomen in het onderzoek (Frieling e.a. 1990, p.674).

6. Ook kreeg SOMAN vragen binnen over informatie, boekjes en studiedagen over seksueel misbruik van jongens en mannen. In totaal werden in 1991 163 en in 1992 351 vragen gesteld.

7. Er werden 116 vragenlijsten verstuurd, uitgesplitst naar RIAGG-afdelingen jeugd en volwassenen, waarvan 44 lijsten zijn geretourneerd. Het responspercentage is slechts 37 procent. De resultaten zijn dus niet representatief. Wel is verondersteld dat de teruggestuurde vragenlijsten een redelijke afspiegeling zijn van de wijze waarop de RIAGG's omgaan met de problematiek van misbruikte jongens en mannen.

8. Andere thema's zijn bijvoorbeeld ritueel misbruik, onderzoek naar het verband tussen dissociatieve stoornissen en seksueel misbruik en preventie van seksueel misbruik gericht op kinderen.

9. Uit de RIAGG-enquête blijkt dat gedragsproblemen van jongens het meest frequente signaal zijn voor hulpverleners dat er mogelijk sprake zou zijn van seksueel misbruik, direct gevolgd door problemen rond de seksuele identiteit. De gedragsproblemen bij de jongens werden meestal omschreven als agressief, onhandelbaar, ordeverstoring en overcompenserend gedrag. Bij signalen van meisjes werden gedragsproblemen niet genoemd. Ook bij deze bevinding kunnen we ons afvragen in hoeverre hulpverleners zich in hun waarneming laten leiden door seksestereotypen (Dijkstra 1994b).

10. Maar er zijn ook onderzoeken bekend waarbij de operationalisatie van seksueel misbruik op andere criteria werd gebaseerd. Zo heeft Draijer (1988) het leeftijdsverschil doelbewust als criterium laten vervallen in haar onderzoek naar seksueel misbruik van meisjes door verwanten. Seksualiteit met iemand van vijf jaar ouder hoeft immers geen misbruik te zijn. En een (relatieve) leeftijdgenoot kan een kind wel degelijk seksueel misbruiken. Draijer gebruikte de volgende vier criteria, die overigens nauw met elkaar bleken samen te hangen: onvrijwilligheid, subjectief ervaren overwicht, ongewenheid en negatieve beleving.

Na incest verder met je vader

Het CLAS-project bij het Jeugdorp Bethanië lijkt succesvol daar waar bet meersporenbeleid bij seksuele mishandeling vaak faalt: de relatie in het gezin wordt in veel gevallen hersteld. En dat is wat bet slachtoffer vaak bet liefste wil.

Marriëlle is seksueel misbruikt door haar vader. Het misbruik kwam aan het licht toen Marriëlle's moeder een briefje in de zak van Marriëlle vond, waarop haar dochter over het misbruik had geschreven. Als moeder vader confronteert met het briefje geeft vader na een nacht lang praten toe. De moeder neemt contact op met de Riagg, die haar verwijst naar het CLAS-project. De CLAS-begeleider en de Riagg-hulpverlenster bezoeken het gezin thuis. Daar blijkt dat de moeder absoluut niet wil weten wat er precies is voorgevallen, de vader Christel, Marriëlle's 14-jarige zusje, is vreselijk kwaad op haar zus en geeft haar de schuld, Marriëlle laat weten dat ze niet wil dat haar ouders gaan scheiden. Dat willen ze geen van allen. De CLAS-begeleider geeft aan dat daaraan gewerkt zal worden. De meisjes krijgen twee keer per week gesprekken met de Riagg, de ouders praten individueel, soms samen. Elke twee maanden worden gezinsgesprekken gevoerd. Na twee maanden komt Marriëlle in de meesjesgroep van het CLAS-project, na vier maanden sluit de vader zich aan bij de meesjesgroep, na veertien maanden de moeder bij de vrouwengroep.

Thuis heerst er een sfeer van wantrouwen, de meisjes voelen zich voortdurend door moeder gecontroleerd. Moeder blijft dreigen met echtscheiding. Haar zelfvertrouwen heeft een enorme knak gekregen, ze voelt zich misluikt als moeder en als partner. Haar grip op het gezin is ze kwijt. Het CLAS-project helpt vader de verantwoordelijkheid van deze schadelijke gevolgen van zijn gedrag op zich te nemen en te werken aan het herstellen van vertrouwen in het gezin: hij moet ervoor zorgen dat hij nooit met Marriëlle alleen in een ruimte is, zodat zijn vrouw zich geen zorgen hoeft te maken. CLAS stelt vader verantwoordelijk voor het verbeteren van het contact met zijn vrouw en zijn kinderen, door eraan te werken dat zijn vrouw haar eigenwaarde ten opzichte van hem en ten opzichte van de kinderen terug krijgt en dat de relatie tussen de beide zusjes wordt hersteld.

Na tweeënehalf jaar wordt de hulp aan

Het meest wezenlijke van het project is het actief betrekken van - zo mogelijk - alle gezinsleden bij de hulp. Het hulpaanbod is divers en wordt flexibel geboden. Alle gezinsleden krijgen individuele gesprekken, vaak gesprekken met enkele gezinsleden en soms met het hele gezin samen. De helft van de cliënten gaat deelnemen aan een groep. Er zijn drie groepen voor meisjes, twee vrouwen(moeder)groepen, twee dadergroepen, een groep voor mannelijke slachtoffers en sinds kort een gemengde groep. In die groepen is het lotgenotencontact, het gebruik maken van ervaringsdeskundigheid, heel belangrijk. De leden helpen elkaar, stimuleren andere groepsleden tot actie, nemen weerstanden weg die hulpverleners nooit kunnen wegnemen.

Ook het onderzoek van het Provinciaal Incestteam Noord-Brabant (2) bevestigt dat, ondanks de afspraken en de vaak grote inzet van de individuele werkers, de hulpverlening op basis van het meersporenbeleid vaak niet of zeer moeizaam van de grond komt. In slechts vijf van de 22 zaken die onderzocht werden werd gestart vanuit het meersporenbeleid. In twee gevallen boden de daders zich vrijwillig aan voor behandeling. Maar na enkele gesprekken trokken zij zich weer terug. Van werkelijke daderbehandeling kwam niets terecht.

Kenmerkend voor dit project is de actieve opstelling van de hulpverleners. Het belangrijkste is om een opening naar het gezin te maken. Daarvoor zijn allerlei manieren (onverwachts huisbezoek, een brief, telefonisch), maar essentieel is dat de hulpverleners zich niet snel laten afschepen. Als een cliënt niet komt opdagen, nemen de CLAS-begeleiders altijd en zo nodig meerdere malen het initiatief tot contact.

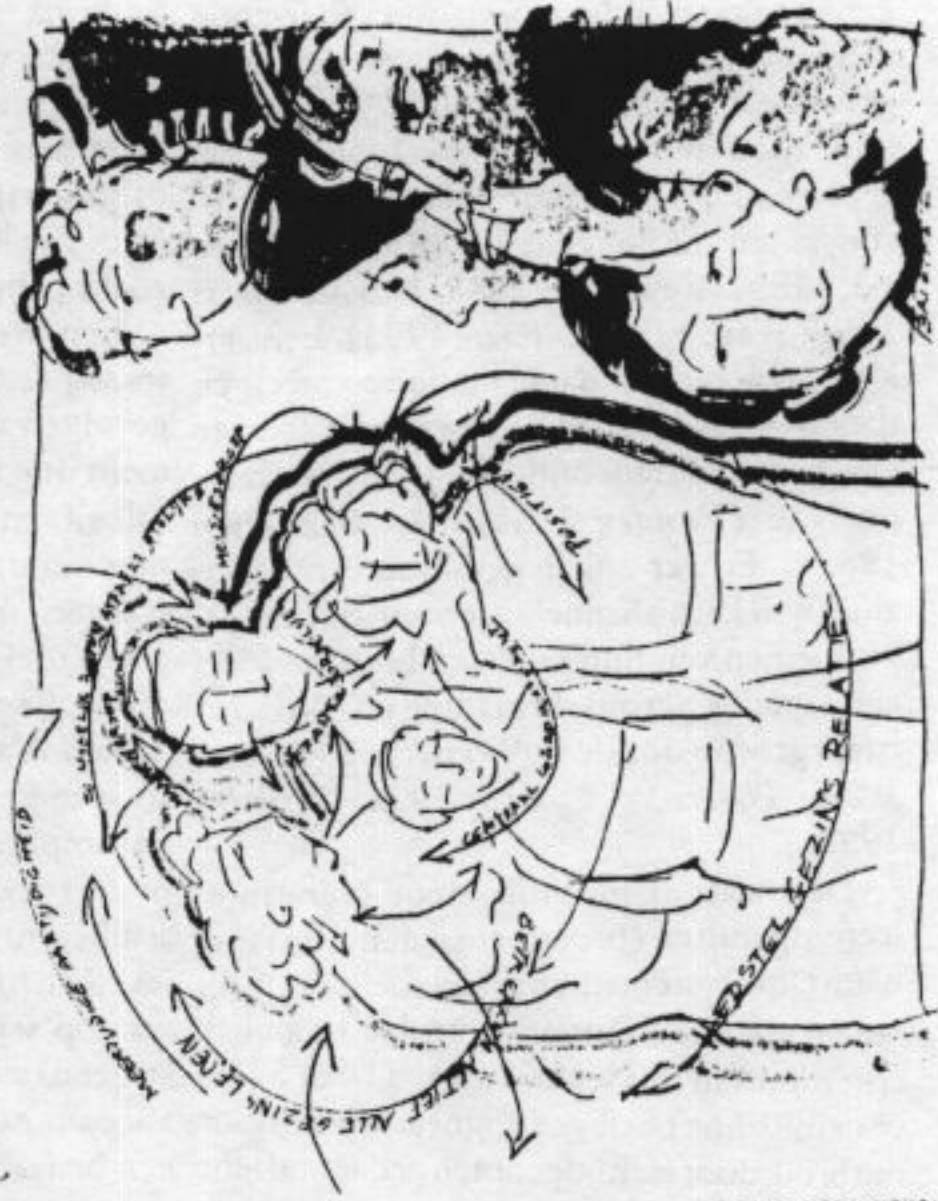
Van de hulpverleners wordt een meezijdig, partijdige houding verlangd. Melles: 'Er wordt geprobeerd te voorkomen dat hulpverleners zich identificeren met één cliënt. Daar wordt begeleiding voor gegeven. Maar die meezijdige partijdigheid wordt ook veregemaklijkt omdat alle hulpverleners hetzelfde belang hebben, namelijk de relatie in het gezin herstellen. Ze hebben meerdere delen van het systeem in behandeling. Er

wordt vooral ingespeeld op de positieve aanknopingspunten, waardoor de kracht van het systeem wordt benut.

LOYALITEIT

Het CLAS-project is eind 1990 met subsidie van (toen nog) WVC van start gegaan. Het is geïntroduceerd door Els Nieskens van het Jeugdorp Bethanië, die tijdens een studiereis naar de Verenigde Staten geïnspireerd werd door het Child Sexual Abuse Treatment Program van Giorotto in Californië. Kenmerkend voor dit programma is de grotere inzet van ervaringsdeskundigen en de zelfhulpgroepen. Daarnaast vond zij herkenning in de filosofie van de contextuele gezinstherapeut Boszormenyi-Nagy, waarbij met name zijn aandacht voor de loyaliteit tussen ouders en kinderen en zijn ethische en positieve benaderingswijze haar aansprakten.

Per 1 januari 1995 is de subsidie gestopt en valt CLAS onder het Jeugdorp Bethanië. Sinds de start zijn er 221 slachtoffers en betrokkenen in behandeling geweest, waarvan 41 daders. Exacte cijfers over de resultaten zijn niet voorhanden. Toch mag gezien het grote aantal daders dat zich voor hulpverlening meldt, van een succes gesproken worden. Melles is dan ook niet de enige die zeer positief is over het project. Zo probeert men in de regio Den Haag ook iets dergelijks van de grond te tillen. Grote stimulator daarachter is Marjon Groefsema van de GGD en coördinator van het Regionaal Steunpunt Seksueel Geweld in Den Haag. Zij zou het liefst zien dat er een instellingsverwijzend team wordt opgericht. Daarin zouden vaste hulpverleners van de vier Riaggs, het maatschappelijk werk en verschillende jeugdhulpverleningsinstellingen hecht met elkaar moeten samenwerken, volgens de wijze van het CLAS-project. Groefsema: 'In het CLAS-project blijkt dat het doel - herstellen van de gezinsrelatie - vaak wordt bereikt. De pleger bekent schuld, niet voor de rechter, maar voor het slachtoffer, waardoor het schuldgevoel waarmee veel slachtoffers kampen wordt

KENNEN BRIGIDA

weggenomen. In haar visie zouden in dat team een zestal hulpverleners zo'n zestien uur per week voor dit werk vrijgesteld moeten worden. 'Wij je deze vorm van hulpverlening goed opzetten dan is dat per definitie erg intensief'. Voor de coördinatie en deskundigheidsbevordering zou subsidie moeten worden aangevraagd.

Hoewel Harrie Schut, hoofd afdeling Jeugd van de Riagg Westhage de CLAS-methode positief beoordeelt staat het voor hem nog niet vast dat er een dergelijk team opgezet kan worden. Schut: 'Gebleken is dat het huidige meersporenbeleid moeilijk realiseerbaar is. Met het meersporenbeleid is de hulp aan slachtoffers van seksuele mishandeling wel verbeterd, maar die gescheiden hulpverlening levert in de praktijk toch veel problemen op. Hulpverleners neigen zich toch vaak te identificeren met hun eigen cliënt, waardoor het herstellen van de gezinsrelatie lang niet altijd lukt. Daarnaast komt de daderhulpverlener slecht van de grond. Maar je kunt de CLAS-methode niet zomaar kopiëren. Bij het Jeugdorp Bethanië valt het project onder één instelling. Hier in Den Haag heb je te maken met veel meer instellingen, die al jaren bij incesthulpverlening betrokken zijn.

Wel kun je een aantal elementen uit de CLAS-methode overnemen. Je zou op een andere manier met politie en justitie kunnen samenwerken. Nu bedenken daders zich wel vijf keer voordat ze bekennen omdat ze dan gestraft zullen worden. Daders zouden zich waarschijnlijk veel verantwoordelijker opstellen als justitie zich veel terughoudender zou opstellen, zodat daders niet direct bedreigd worden met strafrechtelijke maatregelen. Straf zou dan vervangen moeten worden door hulp.

Maria van Rooijen

(1) Het meersporenbeleid in de praktijk geëvalueerd, R.J. Melles, A.J. van Montfoort, 1993, Utrecht, NIZW

(2) Het spoor bijster?, W. Zeldernrust, 1993, Tilburg, Provinciaal Incestteam Noord-Brabant

Binnenkort brengt het NIZW een methodebeschrijving van de CLAS-methode uit, onder redactie van R.J. Melles. Voor meer informatie over het CLAS-project: Reinilde Melles/A. van Montfoort, 030 - 306311

Straatverbod straft 'kinderverkrachter'

ZIE OOK
p 26 UN 18-3

Op 14 april verlaat een wegens ontucht veroordeelde Zeistenaar de gevangenis en gaat als 'vrij man' terug de maatschappij in. Het liefst zou hij in zijn eigen woning zijn leven weer oppakken, maar de ouders van één van de seksueel misbruikte kinderen in de buurt proberen via een kort geding dit te voorkomen. Deze week eisten zij voor de Utrechtse rechtbank een straatverbod. Moet de dader nogmaals worden gestraft en elders een goed heenkomen zoeken of moeten de slachtoffers in bescherming worden genomen en geen enkel risico lopen de dader tegen het lijf te lopen? Een dilemma. Dinsdag doet de rechtbank uitspraak.

Daders van zedendelicten worden bij hun vertrek uit de gevangenis steeds vaker achtervolgd door hun slachtoffers met schadeclaims en straatverboden. (Foto UN/AC-Koos Smid)

Door Jos Verlegh
Utrecht

De 'kinderverkrachters', zoals zedenklanten in de gevangenis worden genoemd, hebben achter de tralies geen leven. Mede-gedetineerden ruiken al snel wat voor vlees ze in de kuip hebben en als de kans zich voordoet wordt de laagsten op de gevangensladder nog een extra lesje geleerd. Na hun straf zijn sommigen nog niet altijd vrij om te gaan en staan waar ze willen. Rechters mogen immers iemand een straatverbod opleggen. Daders ervaren dat vaak als een extra straf.

Vorig jaar veroordeelde de rechtbank een Zeistenaar tot 24 maanden

cel waarvan acht voorwaardelijk wegens ontucht met meerdere kinderen. Een buurtgenoot eist nu dat de man na zijn straf uit de wijk vertrekt in het belang van het slachtoffer. „We kunnen het kind helpen het leed te verwerken door haar in ieder geval een veilige woonomgeving te bieden”, hield de advocaat van de ouders de rechter voor. In afwachting van de uitspraak van het kort geding wil de Zeister familie niet praten over hun eis.

De advocaat van de veroordeelde Zeistenaar betitelde tijdens het kort geding een gedwongen verhuizing als onnodig en onterecht: „Mijn cliënt wil helemaal geen confrontatie met het meisje en zal niet bij haar in de buurt komen”,

verdedigde mr. Hummels. Ook de Utrechtse raadsman wil niet inhoudelijk op zaak in gaan nu die onder de rechter is.

Het opleggen van een straatverbod is niet nieuw. De Amsterdamse advocaat mr. G. van Driem blies het wetsartikel in 1982 nieuw leven in en staat sindsdien als expert te boek op het gebied van straatverboden. Van Driem: „Strafrecht is er om een dader te veroordelen. Civielrecht is voor een slachtoffer van seksueel geweld het enige middel tegen haar belager. Als het om een bekende verdachte gaat is het niet moeilijk een schadevergoeding en een straatverbod te krijgen. De Hoge Raad stelt dat een slachtoffer trauma's over kan

houden, ook als een dader na zijn gevangenisstaf geen contact zoekt. De dader zal daarom verijdingsgedrag in acht moeten nemen en zich moeten houden aan het straatverbod.”

Niet alleen het aantal strafzaken wegens zedendelicten neemt toe maar ook de civielrechtelijke procedures. „Dat komt omdat meer slachtoffers bereid zijn aangifte te doen”, meent Van Driem. „Mensen durven de laatste jaren vaker een drempel over te gaan, ook omdat ze zien dat ze niet alleen staan.”

Volgens Van Driem slaat de weegschaal van het recht vaak door naar de slachtoffers als het om het opleggen van een straatverbod gaat. „Gelukkig wel. Het is voor slachtoffers van seksueel geweld vaak van levensbelang.”

In Nieuwegein speelde een aantal jaar geleden een grote ontuchtaffaire in een wijk. Net als in Zeist verdween de dader voor een aantal maanden achter de tralies en wilde na zijn detentie terug naar zijn woning. Gezien de weerstand in de buurt verhuisde hij naar Leerdam. De man kon niet wennen aan zijn nieuwe woonomgeving en keerde tot ontzetting van de ouders terug in Nieuwegein. Met man en macht werd geprobeerd de terugkeer te beletten, maar omdat hij in een andere wijk een woning kreeg vingen de ouders bot. Uit wraak heeft iemand anoniem bij alle omwonenden een brief in de bus gestopt met de waarschuwing dat er een pedofiel in de buurt woont.

Vier jaar na dato blijkt de ontuchtzaak diepe sporen te hebben getrokken in de levens van de gezinnen. Een enkel gezin is ontwricht, verschillende kinderen moesten in therapie en er zijn spanningen geweest tussen buurtbewoners.

Enkele kinderen hebben de man na zijn gevangenisstraf gezien en kwamen overstuur thuis. „Nog steeds komen er bij de kinderen rare dingen boven en wie weet wat er op latere leeftijd nog naar boven komt”, vrezen enkele ouders.

Een moeder: „Een straatverbod was in ons geval niet aan de orde maar ik kan me goed voorstellen dat ouders dit eisen. Maar als ouder wil je ook zicht hebben op de dader. Je wilt weten waar hij woont, wat hij doet. Ook als hij bij wijze van spreken in Friesland zou wonen. Als je maar weet dat hij niet nog eens in de buurt van je kinderen kan komen.”

GGD stuurt geen cliënten meer naar omstreden therapie

Van onze verslaggever

GRONINGEN VK 3-3

De GGD en de sociale dienst in Groningen verwijzen cliënten voorlopig niet meer door naar het Instituut voor Video-Gestalttherapie (IVG). De instellingen willen een onderzoek van de inspectie gezondheidszorg afwachten naar klachten over de manier waarop het IVG cursisten tot therapeut schoolt. Het instituut behandelt vooral slachtoffers van incest.

Het psychotherapeutisch centrum kwam in opspraak na een publicatie in het blad *Intermediair*. De auteur van het stuk is Rob Nanninga, secretaris van de Stichting Skepsis, die zich te weer stelt tegen niet-reguliere geneeswijzen. Het instituut zou worden geleid door een 'paranoide, meedogenloze vrouw'.

Inspecteur gezondheidszorg W. Klijnsma zegt dat er de afgelopen dagen zes klachten zijn binnengekomen. Hij bevestigt dat cursisten 'extreem ontevreden' zijn. Ze moesten de banden met hun eigen milieu opgeven. Enkel kwamen als patiënt binnen; kort daarna werd gevraagd of ze een opleiding tot behandelaar wilden volgen.

Het IVG wijst de aantijgingen van de hand. Het instituut voelt zich doelwit van 'acties van een ex-medewerkster en een kleine groep die samenwerkt met Nanninga'.

Minister: aandacht voor seksueel geweld

Door onze correspondent NRC

UTRECHT, 3 MAART. De gemeentelijke geneeskundige diensten (GGD) moeten actiever worden in de preventie van seksueel geweld. Bij het verzamelen van gegevens over de gezondheidstoestand van de bevolking moet ook gekeken worden naar de relatie tussen seksueel geweld en gezondheidsklachten.

Dit zei minister E. Borst-Eilers (volksgezondheid) gisteren in Utrecht bij de opening van TransAct, een landelijk centrum voor 'seks-specifieke zorgvernieuwing' en bestrijding van seksueel geweld. Het centrum bundelt de expertise van vijf organisaties op het gebied van hulpverlening voor vrouwen en mannen en tegen kindermishandeling. TransAct moet die deskundigheid in de komende drie jaar overdragen op de bestaande instellingen in de gezondheidszorg.

Eind 1997 eindigt de financiering. Daarna moeten de instellingen, koepelorganisaties, verzekeraars, beroepsgroepen en opleidingsinstellingen samen met de provinciale en lokale overheden ervoor garant

staan dat de bestrijding van seksueel geweld onderdeel is van hun beleid. Ook moeten de instellingen streven naar „seks-specifieke zorg”, aldus de minister. „Zowel mannelijke als vrouwelijke hulpverleners zullen moeten beseffen dat hulpvragen en gezondheidsproblemen kunnen samenhangen met het man- of vrouw-zijn van hun cliënt.”

Minister Borst kondigde aan dat de hulpverlening in de psychiatrische instellingen systematisch getoetst zal worden aan de vraag of rekening wordt gehouden met seksgebonden klachten.

TransAct-directeur R. Kok noemde de fusie van vier vrouwenorganisaties met een organisatie voor hulpverlening aan mannen een „unicum” in de huidige emancipatiebeweging. Een gescheiden optreden van mannen en vrouwen wordt tegenwoordig steeds meer als contraproductief beschouwd, aldus Kok. Zij keerde zich tegen het besluit van minister Borst om per 1 januari 1996 al twintig procent te bezuinigen op de activiteiten van TransAct.

Seksueel geweld vrijwel altijd door bekende

DEN HAAG - Seksueel geweld wordt vrijwel altijd gepleegd door een bekende van het slachtoffer. Slechts in 4,2 procent van de gevallen gaat het om een volstrekt onbekende. De Stichting Korrelatie heeft dit vanmorgen bekendgemaakt op basis van de ruim 14.000 hulpaanvragen die vorig jaar werden gedaan.

Volgens Korrelatie wordt seksueel geweld in 71,7 procent

van de gevallen door een familielid van het slachtoffer gepleegd. In 18,7 procent is het een andere bekende en in 5,4 procent een hulpverlener.

Het feit dat seksueel geweld gepleegd wordt door een bekende verklaart ook waarom er zo weinig aangiften bij de politie worden gedaan. In slechts 20 procent van de bij Korrelatie bekende gevallen werd vorig jaar de politie ingeschakeld.

In 88 procent van de gevallen zijn de daders van seksueel geweld mannen, in 5,2 procent vrouwen. Bij de mannen richt het geweld zich in 79 procent van de gevallen op vrouwen en meisjes en bij de vrouwen in 62,5 procent op mannen en jongens. Korrelatie kon in 60 procent van de gevallen hulp bieden. Voor het overige werden de hulpvragers naar andere instanties verwezen.

ENKELE weken geleden deed de president van het Amsterdamse gerechtshof, mr. J. Willems een opmerkelijke uitspraak in een verkrachtingszaak ten tijde van de Bijlmerramp. Hij sprak een verdachte vrij die het slachtoffer was geworden van een valse aangifte.

Met het vonnis erkent de president dat er sprake is van misbruik van de wet door vrouwen die zich het slachtoffer voelen van een mislukte vrijage en uit frustratie daarom aangifte doen van verkrachting.

Volgens de Alkmaarse advocaat mr. Chris Veraart, specialist op het gebied van zedenzaken, is er sprake van een groot maatschappelijk probleem, waardoor levens van onschuldigen verwoest kunnen worden.

door RON COUWENHOVEN
en HENNY KORVER

ALKMAAR, zaterdag „Mijnheer, hoe heeft u het gepresteerd op de avond dat Nederland in diepe rouw was gedompeld een vrouw te verkrachten?" Zo begon rechtbank-president mr. J.W.F. Honig het proces in Amsterdam tegen de verdachte, die door een goede vriendin was aangeklaagd. Daarmee was onmiddellijk de toon gezet voor het verloop van dit verkrachtingsproces, waarin de verdachte tot zeven maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf werd veroordeeld.

Het zedenmisdrijf gebeurde volgens de aangifte op 4 oktober 1992 om kwart voor tien 's avonds. Enkele uren eerder had een neerstortend El Al-vrachtvliegtuig zich in de flatgebouwen Groeneveen en Kruitberg in de Bijlmermeer geboord. Televisie-kijkend Nederland keek ontzet naar de laaiende vuurzee die de ruïnes van de kolossale gebouwen in een ware hel had veranderd en uiteindelijk 43 mensenlevens zou eisen.

Drie dagen later meldde zich een vrouw bij de politie in Amsterdam en deed aangifte van een brute verkrachting door een goede vriend, die zij al ruim vijftien jaar kende. Meer dan twee jaar later, op 12 januari van dit jaar, sprak de verdachte zijn laatste woord voor het Gerechtshof in Amsterdam, dat zijn zaak in hoger beroep behandelde: „Zij zegt dat ik 4 oktober 's avonds rond kwart voor tien bij haar langs kwam. Zij was net thuis toen ze mij belde. Ze had drie tot vier glazen port gedronken. Ik ging met een taxi naar haar toe en zou haar toen in tien minuten tijd bruut verkracht hebben."

De verdachte ging verder: „In werkelijkheid belde zij mij in de loop van de avond van de vijfde oktober. Tot twee keer toe. Ze had flink gedronken en vroeg mij haar te troosten, omdat ze zo van streek was door de Bijlmerramp. Ik maakte me zorgen, want ik kende haar drankgebruik en wist wat voor problemen dat haar had gegeven: hulp van het RIAGG, het niet voltooien van haar studie en veel in de ziektewet. Om twaalf uur was ik bij haar. Zij huilde over de Bijlmerramp. Het troosten ging over in een wederzijdse vrijage. Omstreeks halfvier verzocht ze mij weg te gaan. Ze lag naakt op de bank. Ik belde een taxi, kleepte me aan en ging naar huis. Allemaal heel ontspannen."

De volgende dag deed de vriendin aangifte van verkrachting. Begin december 1992 werd de 'dader' gearresteerd en drie dagen in hechtenis genomen. „De politie-agent die mij verhoorde, verzekerde mij

dat zij signalen heeft gegeven van afweer en verzet", zei de verdachte tegen gerechtshof-president mr. J. Willems. „Ik zei: 'Als er signalen waren dan heb ik die niet gehoord of verkeerd geïnterpreteerd'. 'Meneer', zei de agent, 'moet u eens luisteren, wij zijn mannen onder elkaar: heeft u het initiatief tot de geslachtsdaad genomen of zij?' 'Dat heb ik'. 'Dus heeft u uiteindelijk het initiatief genomen'. 'Ja, zo gezien wel'. Mij is niet gezegd en ik heb me ook niet gerealiseerd dat ik met deze woorden een verkrachting heb toegegeven. Hiertegen heb ik me altijd verzet en dat doe ik nu nog. Ik ben onschuldig."

Veertien dagen later deed mr. Willems een uitspraak die van groot gewicht is voor de rechtspraak rond zedenzaken. De president vernietigde de uitspraak van de rechtbank en sprak de verdachte vrij. Bovendien gaf hij een uitvoerige motivatie van zijn uitspraak, die als een waarschuwing opgevat kan worden aan vrouwen die mannen vals beschuldigen van verkrachting.

„Voor het eerst dat een uitspraak in dit soort zaken zo duidelijk is gemotiveerd"

Mr. Chris Veraart uit Alkmaar, die in de 'Bijlmer-zaak' pleitte en een van de meest vooraanstaande advocaten in ons land op het gebied van zedenmisdriven is, zegt: „Het was een zeldzame uitspraak, die van groot belang is voor toekomstige vergelijkbare zaken. De president stelde in zijn uitspraak vast dat er naar het oordeel van het Hof niet van een verkrachting kan worden gesproken. Uit niets is gebleken dat de man geweld of bedreigingen heeft gebruikt. Evenmin is gebleken dat de vrouw zich expliciet heeft verzet. De

man werd in feite door het Hof gerehabiliteerd. Dat is hoogst uitzonderlijk. Ik heb dat nog nooit meegemaakt in zo'n zaak."

„Op grond van mijn praktijkervaring beschouw ik dit geval als een van de vele voorbeelden van een mislukte vrijage. Het komt met regelmaat voor dat vrouwen, door wat voor oorzaak dan ook, gefrustreerd raken na een vrijpartij die voor hen niet bevredigend is verlopen en waarvan ze achteraf veel spijt hebben. Dat reageren ze dan emotioneel af door een valse aangifte van verkrachting te doen. Op die manier wordt het recht als wapen gebruikt. Dat is een griezelige situatie, waardoor de betrokken mannen voor jaren de cel in dreigen te gaan en carrières worden gebroken. Hun hele leven kan er door worden verwoest."

Mr. Willems kwam tot zijn opzienbarende uitspraak nadat Veraart een uiterst grondig onderzoek had ingesteld naar de juiste gang van zaken in de 'Bijlmer-kwestie'. Mr. Veraart, die al jarenlang aan multiple sclerose lijdt, maar desondanks gedreven blijft vechten tegen het onrecht, zegt: „Mensen die van een zedendelict worden beschuldigd, verliezen gelijk alles om zich heen. Niemand wil zich meer met hen bemoeien. Ze hebben dan nog maar één persoon die iets voor hen kan doen. Dat is hun advocaat. De praktijk wijst uit dat de politie, die toch alle gegevens grondig dient te onderzoeken, in zedenzaken vaak eenzijdig te werk gaat. Aan de verklaringen van de verdachte wordt niet of nauwelijks aandacht besteed. Men gaat er vanuit dat hij fout is en men probeert de zaak zo snel mogelijk af te ronden door hem na uitputtende verhooren een bekentenis te ontfoetselen. In de 'Bijlmer-zaak' ging dat zelfs zo ver dat de president van de rechtbank in zijn allereerste zin partij tegen de verdachte koos met haar opmerking: 'Meneer, hoe kunt u in hemelsnaam een vrouw verkrachten als heel Nederland in diepe rouw is gedompeld?'"

Vier jaar geleden signaleerde mr. Veraart het probleem ook al, toen hij de Alkmaarder Ad Schagen met succes verdedigde tegen een valse aangifte van een dochter van een ex-vriendin. Schagen, die 's nachts van zijn bed werd gelicht en vier dagen lang ondervraagd, zegt: „Als het om verkrachting gaat gelooft niemand je. Noch de politie, noch de hulpverleners. Je klopt overal vergeefs aan. Alleen al door de manier waarop de mensen naar je kijken, voel je dat ze al hebben veroordeeld. Je krijgt nergens de tijd om de waarheid te vertellen. 'Volgende klant. U moet weg'. Inbrekers, moorde-

naars, oplichters, leugenaars. Naar hen wordt wel geluisterd. Maar waar zijn de professionele wetenschappers die kunnen doorgronden dat je het slachtoffer van een leugenaar bent? Je vecht in je eentje tegen de rest van de wereld."

Mr. Veraart noemt moeiteloos 20 zaken uit zijn eigen praktijk waarbij sprake was van valse beschuldigingen als gevolg van mislukte vrijages. Al die mannen liepen het risico voor jaren achter de tralies te verdwijnen. „Als het in zo'n proces misgaat, is dat een ramp waarbij emoties loskomen die hun weerga niet kennen", zegt Veraart. „De politie heeft voor dit soort onderzoeken een blinde vlek, alhoewel ik ervan overtuigd ben dat men het werk volkomen te goeder trouw doet. Maar men kijkt vooral naar het belang van de vrouw, zonder het verhaal van de man grondig te onderzoeken. Het gaat hier om zaken waarbij vrijwel nooit getuigen aanwezig zijn. Men vergeet hoeveel verdriet en pijn er met deze aanklachten aangericht kan worden."

Een dag voor de uitspraak van de 'Bijlmer-zaak' stuurde de Raad van Hoofddistricten van politie een brief aan alle korpschefs met het verzoek na te gaan of er wel voldoende mogelijkheden waren zedendelicten te bestrijden. C. Breure, directeur van de Raad, verklaarde dat door de reorganisatie van de politie „het specialisme een beetje was weggevoerd. Er zijn signalen dat het lang niet overal even goed loopt"

De minister van Justitie mr. Winnie Sorgdrager had zich eerder die week zorgen gemaakt over de gevolgen van het wegvallen van de zedenpolitie. Wil Coenen, de 39-jarige chef van de jeugd- en zedenpolitie Hollands Midden, verklaarde naar aanleiding van de ministeriële be-

langstelling tegenover het ANP: „Ik werk nu dertien jaar bij de politie. In die periode heb ik driemaal meegemaakt dat de zedenpolitie bij de meeste korpsen moest worden uitgehold. Dit onderdeel van de politie vormt nu eenmaal vaak het sluitstuk als je weer eens moet bezuinigen. Dan gelden economische motieven en dan is de jeugd- en zedenpolitie vaak de dupe, want bij dit werk zijn de resultaten minder duidelijk zichtbaar dan bij boeven vangen."

De afdeling van Coenen, een van de weinige gespecialiseerde afdelingen die nog bestaan, kwam vorig jaar bijna 700 maal in actie. Negentig maal bij verkrachtelingen, 120 keer bij aanrandingen, 60 maal in verband met incest en 400 gevallen van openbare schennis van de eerbearheid, vooral exhibitionisme. De cijfers geven aan hoe omvangrijk het probleem is. Coenen: „Dit is nog maar het topje van de ijsberg. Zorgwekkend en triest."

„Er is de afgelopen 30 jaar een geweldige ommekeer in het denken over seks gekomen"

Mr. Veraart zegt over de gang van zaken bij de politie: „Specialisatie alleen is nog geen verbetering. Er moet een mentaliteitsomslag komen. Het rond maken van een zaak is nog wat anders dan het afdwingen van een bekentenis door handige ondervragingstactieken. Er is de afgelopen dertig jaar een geweldige ommekeer in het denken over seks gekomen. Tot de jaren zestig was het onderwerp volstrekt taboe in ons land. Als een meisje bij de politie kwam met de mededeling dat ze was verkracht, werd haar gezegd: 'Dan had je maar niet zo'n korte rok moeten aantrekken. Ga maar gauw terug naar je moeder'. Toen kwam de seksuele revolutie met de pil, de flower-powerbeweging en het Woodstock-festival, waar de liefde in het openbaar werd bedreven. Phil Bloom verscheen naakt op de televisie. Partneruil werd populair. Alles kon ineens. Maar ook het feminisme was in opkomst. Er was plotseling een heel andere mentaliteit."

„De vrouwen hadden volstrekt gelijk. Op zich is het terecht dat hun belangen worden bewaakt. Maar het gevaar was tegelijkertijd dat die vrouw een machtig wapen in handen kreeg. Je kon iemand kapot maken door hem te betichten van incest of verkrachting. Natuurlijk worden deze misdrijven gepleegd. Dat is afschuwelijk, maar er duiken ook steeds meer gevallen op van volstrekt valse aangiften. En als een man tijdens het verhoor toe-

geeft dat hij bepaalde signalen van de vrouw met wie hij naar bed is geweest niet heeft begrepen, hangt hij al. Zonder dat hij het beseft vat de politie dat op als een bekentenis."

De Alkmaarse advocaat haalt een aantal recente voorbeelden uit zijn praktijk aan. „Een zakenman werd op Schiphol tot zijn verbijstering gearresteerd wegens incest met zijn stiefdochter. Hij werd dertien dagen verhoord. Al zijn relaties en kennisken keken hem met de nek aan. Hij kreeg vrijspraak, maar het stempel zit voor altijd op hem."

„Het griezelige is dat dit iedereen kan overkomen. Of hij nu wel of niet een seksuele belevenis heeft gehad," zegt mr. Veraart. „De politie zou aangiften veel kritischer moeten bekijken. De motieven van de vrouwen die deze valse beschuldigingen uiten, zijn zeer uiteenlopend. Het meest voorkomend is dat een vrijage is mislukt en dat de vrouw zich afgewezen voelt. Dan komt de jaloezie. De taalkundige Wil Bijlsma, met wie ik nauw samenwerk en die veel verstand heeft van seksuologie, noemt dat het zogenaamde 'tearoom-tango-effect' naar het beroemde lied van cabaretier Wim Sonneveld 'Je hebt me bedonderd. Je hebt me belààzèrd'. Het is natuurlijk ook niet niks, als een vrouw met haar pianoleraar vrijt en er achterkomt dat hij dat met nog meer vrouwen doet."

„Dan is er de excuus-theorie. Een aangifte als verontschuldiging tegenover haar vaste partner dat ze een slippertje heeft gemaakt. Maar de smerigste categorie is de 'aangifte met een ander doel'. Dat gebeurt met regelmaat tussen gescheiden huwelijkspartners, waarbij de vrouw er op uit is de man te betichten van incest zodat hem de omgang met zijn kinderen wordt verboden."

In de zaak van de 'Bijlmer-verkrachting' zei de vrouw tegen een kennis: „Zo, ik heb hem nu eindelijk een lesje geleerd." Het politie-onderzoek in deze zaak rammelde aan alle kanten. Mr. Veraart: „Ik ben in deze affaire enorm ver gegaan. Mijn cliënt was een man van onbesproken gedrag. Gewoon een aardige, vriendelijke vent. Zijn leven dreigde door deze zaak vernietigd te worden. Hij vond nergens gehoor. In hoger beroep verzocht ik onmiddellijk om een nieuw onderzoek door de rechter-commissaris. Het was een hele toer het Openbaar Ministerie te overtuigen dat het noodzakelijk was."

„Veel mensen zeggen tegen me: 'Maak je niet zo druk om zo'n kleine zaak'. Het ging hier tenslotte maar om een straf van zeven maanden. Maar voor mij zijn dit hele grote zaken. Groter dan het verdieden van een cocaïne-dealer die duizenden kilo's drugs het land heeft binnengesmokkeld. Die weet welke risico's hij loopt. Maar in dit soort zedenzaken gaat het regelmatig om onschuldigen, die zich op geen enkele manier kunnen verdedigen tegen alle vooroordelen en onbegrip."

„Deze maatschappij is niet ingesteld op onschuldige mensen"

Toen Alkmaarder Ad Schagen destijds na drie slopende jaren volledig werd gerehabiliteerd, doordat zijn zogenaamde slachtoffer bekende dat zij alles uit haar duim had gezogen, verklaarde hij: „Bij justitie lag men helemaal niet wakker van die valse aangifte. Maar voor mij was het een geestelijke moord. Het grote probleem is dat deze maatschappij niet is ingesteld op onschuldige mensen. Daar weten ze totaal geen raad mee."

Mr. Chris Veraart: „De zaak-Schagen liep vier jaar geleden af en was toen zeer geruchtmakend. Sindsdien is er niets veranderd. De problematiek is zo ernstig dat er dringend wetenschappelijk onderzoek nodig is naar de motieven van de vrouwen die deze aangiften doen. Pas dan kunnen politie en justitie een veel betere methodiek ontwikkelen om de valse aangiften van de goede te scheiden. Dat kan onnoemelijk veel leed voorkomen."

Naar kind werd niet omgezien, behalve voor seks

In hoger beroep vier en twee jaar geëist in Helderse ontuchtzaak

Geld. 4/3

AMSTERDAM (ANP) - Procureur-generaal mr. H. Vos heeft gisteren voor het gerechtshof in Amsterdam vier en twee jaar gevangenisstraf geëist tegen respectievelijk de vader en de stiefmoeder van een nu 13-jarig meisje, dat jarenlang door een wisselende groep mensen ernstig seksueel is misbruikt.

Volgens Vos zijn beide verdachten medeplichtig geweest aan het misbruik, door het kind aan haar lot over te laten terwijl zij, als ouders, op de hoogte waren van hetgeen er met het meisje gebeurde.

Ten aanzien van de 36-jarige vader eiste Vos bevestiging van het vonnis dat de rechtbank in Alkmaar in diens zaak uitsprak. De vader werd toen weliswaar vrijgesproken van

de beschuldiging van het eigenhandig plegen van ontucht met het kind, maar hij was er wel medeplichtig aan door niet in te grijpen, hoewel hij wist van het misbruik. Zijn veroordeling gold verder een bedreiging met moord en verkrachting aan het adres van zijn ex-vrouw, de natuurlijke moeder van het slachtoffer, om aangifte te verhinderen.

De rechtbank sprak de 25-jarige stiefmoeder van het meisje vorig jaar vrij, na een eis van 3,5 jaar. Ten onrechte, aldus Vos, omdat veel van het bewijs tegen de vader ook van kracht zou moeten zijn tegen de stiefmoeder. „Dit kind moet jarenlang in een hel hebben geleefd. De stiefmoeder had het kind daartegen moeten bescher-

men”, zei procureur-generaal Vos. Onder anderen twee broers van de vrouw werden veroordeeld tot twintig maanden celstraf en tbs met dwangverpleging.

Verwaarlozing

De zaak deed vorig jaar veel stof opwaaien in de woonplaats van de verdachten, Den Helder. Aanvankelijk lieten justitie en vervolgens een Alkmaarse advocaat doorscheremen dat er sprake zou zijn geweest van ritueel misbruik van het kind. Daarvan is echter niets gebleken. De Alkmaarse rechtbank tekende vorig jaar aan dat het misbruik heeft plaatsgevonden in een sfeer van alcoholisme, gokverslaving, bedreigingen, geweld, affectieve en lichamelijke verwaarlo-

zing, afwezigheid van normbeseft en „verregaande seksuele bandeloosheid”.

Het slachtoffer is door verschillende personen (buurjongens, familieleden) bijna dagelijks misbruikt, vermoedelijk vanaf haar vierde tot haar tiende jaar, doorgaans in de woning van de vader, die in 1985 van de natuurlijke moeder van het kind scheidde. Hij kreeg tal van mensen over de vloer, die zich doorgaans te buiten gingen aan overmatig drankgebruik. Naar het kind werd niet omgezien, tenzij bezoekers hun lusten wilden bevredigen. Het meisje werd ernstig verwaarloosd; ze liep in stinkende kleren rond, stond 's morgens moedertiel alleen op om naar school te

gaan, om aldaar veelvuldig te worden gepest.

Opgesloten

Het hof hoorde gisteren twee mannen die als minderjarigen veelvuldig ontucht met het meisje hebben gepleegd. Het kind werd daarbij soms tot bloedens toe misbruikt. Een enkele keer werd zij vervolgens opgesloten en alleen achtergelaten. Beide mannen gingen vrijuit, omdat zij destijds minderjarig waren en hun misdaden zijn verjaard. Voor het hof hebben zij de wanpraktijken toegegeven.

De vader gaf helemaal niets toe. „Ik ben onschuldig”, was ook voor het hof zijn credo. Daarin wordt hij door tal van getuigen tegengesproken, onder wie zijn eigen zus. Volgens procureur-generaal Vos hing de vader „het oude verhaal” op: „Iedereen wist het, behalve meener. Hij had, toen hij ervan hoorde, zijn dochter in zijn armen moeten nemen en zorgen dat het nooit meer gebeurde. Maar vader deed helemaal niets. Hij was altijd dronken en liet zijn dochter links liggen.”

Na tussenkomst door de Kinderbescherming werd het slachtoffer in een tehuis geplaatst. Ook daar ging het misbruik echter door. De vader bezocht het meisje in gezelschap van de mannen die het kind in Den Helder ook al hadden misbruikt. In de auto gingen de mannen opnieuw hun gang, zonder dat er een haan naar kraaide. Het meisje heeft een meervoudig-persoonlijkheden-syndroom (MPS) opgelopen en is voor het leven beschadigd. Zij is te zeer getraumatiseerd geraakt om in de zaak als getuige een verklaring af te leggen. Het hof doet uitspraak op 17 maart.

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM - Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren de 36-jarige C.B. uit Den Helder vrijgesproken van betrokkenheid bij het jaren durende seksueel misbruik van zijn nu 13-jarige dochter. Ook de stiefmoeder van het kind, de 25-jarige B.T., is bij gebrek aan bewijs vrijgesproken.

De rechtbank in Alkmaar veroordeelde vader B. vorig jaar tot vier jaar gevangenisstraf. Twee weken geleden eiste procureur-generaal mr. H. Vos voor het hof dezelfde straf. De stiefmoeder hoorde in hoger beroep twee jaar tegen zich eisen. Zij was eerder vrijgesproken door de rechtbank, ook toen bij gebrek aan bewijs.

Volgens het gerechtshof is tijdens de zitting wel gebleken dat het meisje veelvuldig is misbruikt door verschillende daders. Daarmee is haar zeer ernstige psychi-

Verdachten ontucht vrij bij gebrek aan bewijs

PAR 10-3

sche schade toegebracht, die waarschijnlijk nooit meer is te herstellen, aldus het hof.

Het meisje heeft door haar ervaringen een meervoudig-persoonlijkheden-stoornis (MPS) opgelopen. Zij is van haar vierde tot haar tiende jaar talloze malen misbruikt.

Ook toen zij al in een tehuis was geplaatst, zag een aantal daders nog kans zich tijdens bezoeken aan haar te vergrijpen.

Ook tekende het hof aan dat vast is komen te staan dat het kind ernstig is verwaarloosd en dat in huize B. anderen volop de gelegenheid kregen het meisje te misbruiken.

Harde bewijzen dat B. - die overigens steeds heeft ontkend - opzettelijk die gelegenheid tot misbruik van zijn dochter heeft gecreëerd, kon het hof echter niet uit het dossier halen. Dit in tegenstelling tot de rechtbank vorig jaar in Alkmaar. Op grond van dezelfde overweging is de stiefmoeder gisteren vrijgesproken.

Het meisje is bijna dagelijks misbruikt door buurjongens en familieleden. Een aantal van hen is inmiddels veroordeeld. Twee buurjongens gingen vrijuit, omdat zij ten tijde van het plegen van de feiten minderjarig waren en hun misdaden zijn verjaard. Zij hebben hun uitpattingen overigens wel toegegeven.

JAC. VAN VEEN

VN 11.03.95

Geen volledig beeld op de zitting

Dat de rechtspraak in ons land openbaar is, wil nog niet zeggen dat publiek en pers altijd en overal een volledig beeld krijgen van de zaak waarover de rechters moeten oordelen.

Twee voorbeelden daarvan eind vorige maand op één dag en in hetzelfde paleis van justitie: 's morgens tijdens de behandeling van een zaak tegen een vijftienjarige man door het Amsterdamse gerechtshof en 's middags bij de berechting van een veertigjarige vrouw door een andere strafkamer van dit hof.

De bejaarde verdachte stond terecht omdat hij herhaalde malen een vrouw anoniem voor haar grievende kranteknipsels zou hebben gestuurd en op haar huisdeur hakenkruisen zou hebben geschilderd. De politierechter in Alkmaar had hem schuldig bevonden en veroordeeld, maar daartegen was hij in appel gekomen. 'Ik ben niet de verzender van die knipsels en met die hakenkruisen op de deur heb ik ook niks te maken,' zei hij. De door mr. G.A. Walkate voorgezeten strafkamer hield zich vrij uitvoerig bezig met wat er aan mogelijk bewijs ter tafel lag en met hetgeen anderzijds een getuige à décharge naar voren bracht, maar over eventuele motieven en achtergronden kregen we in 't geheel niets te horen.

Dat er bij die knipsels afbeeldingen waren van een varkenskop met daarbij de woorden 'vette Marie', kon nog worden uitgelegd als een vulgare manier om degene voor wie het bestemd was met haar lichaamsomvang te kwetsen. Maar waarom ook een tekst als: 'Nazischwein', en wat was de bedoeling van die swastikatekens op de deur?

Het is niet goed voorstelbaar, dat daar in het vooronderzoek geen aandacht aan is besteed en dat het resultaat daarvan niet in het dossier zou liggen. De president kon de ontken-

nende verdachte daarover uiteraard moeilijk vragen stellen, maar hij had dat wel kunnen doen aan de vrouw die de verdachte had aangegeven. Zij was in de zaal aanwezig om als beledigde partij haar eis tot schadevergoeding toe te lichten; de procureur-generaal had haar niet als getuige opgeroepen en de president voelde kennelijk geen behoefte haar alsnog ambtshalve als zodanig te horen. Zodat het voor de toeschouwers en toehoorders op de zitting volstrekt duister bleef of - en zo ja, in hoeverre - het oorlogsverleden in deze zaak een rol kon hebben gespeeld.

De tweede zaak deed zich later op de dag voor op de zitting van de door mr. J.M.J. Chorus gepresideerde strafkamer, waar een mevrouw uit Den Helder zich moest verantwoorden wegens uitlokken en bevorderen van ontucht. Zij zou haar twee minderjarige dochters ter beschikking hebben gesteld van mannen die bij haar op bezoek kwamen en dat gedurende enkele jaren. De rechtbank in Alkmaar had haar in eerste aanleg vrijgesproken, maar de officier van justitie had zich daar niet mee kunnen verenigen. Uit het gerechtelijk vooronderzoek was gebleken dat de verdachte vaak dronken was, mannen mee naar huis nam en haar dochters dan midden in de nacht wakker maakte om een glaasje te komen drinken. Zij had er nooit iets van gemerkt dat er daarna tussen die mannen en de meisjes seks werd bedreven. Dat kwam, zoals advocaat mr. R.H. Berts het uitdrukte, omdat zij volgens de dochters meestal laveloos op bed lag.

De oudste van die dochters was als getuige opgeroepen. Zij was wel verschenen maar - gebruik makend van het verschoningsrecht -

zij weigerde een verklaring in een zaak tegen haar moeder af te leggen. Ze wilde ook verder de zitting liever niet bijwonen en verliet in geëmotioneerde toestand de rechtszaal. Het gerechtshof moest het dus noodgedwongen doen met de bij de stukken liggende gegevens over wat zij in een eerder stadium had verteld. Dat gold ook voor de mannen die door de recherche waren ondervraagd, maar van wie er geen in de zaal aanwezig was om onder ede te worden ondervraagd. Geen optimale situatie voor een openbare behandeling. Daarbij kwam nog dat de president zich bij wat hij uit het dossier voorlas, beperkte tot de verklaringen die nogal belastend leken voor de verdachte. Weliswaar noemde hij de namen van nog een aantal mannen die in het vooronderzoek waren gehoord, maar op wat die hadden gezegd ging de president niet in. Mr. Berts deed dat in zijn pleidooi wel, en zo kregen we toch nog te horen dat er in het dossier ook anders luidende verklaringen lagen. Verder maakte de verdere melding van de manier waarop de recherche de verklaring van een van de mannen op papier had gezet. Daar stond dat de verdachte haar dochter te koop had aangeboden. Bij zijn latere verhoor door de rechter-commissaris zei de man hierover: 'Dat heb ik absoluut niet gezegd, er is door haar nooit om geld gevraagd. Dat is een interpretatie van de politie, die op zoek naar een motief de zaak wat harder heeft willen maken.'

Verdachten van rijden onder invloed zeggen op de zitting zelden dat zij zo-

veel hebben gedronken, als uit de blaastest of de bloedproef is gebleken; het is volgens hen altijd minder. Voor een deel heeft dat te maken met een opzettelijk bagatelliseren om de strafmaat te drukken; het kan ook zijn dat ze tijdens het drinken de tel zijn kwijtgeraakt. Maar de zeventienjarige Achmed K. was het in een geheel ander opzicht oneens met het in het proces-verbaal vermelde aantal van vijf glazen bier. 'Welnee, het zijn er veel meer geweest. Het was de laatste dag van mijn vorige werkkring en dat afscheid is een te gek feest geworden,' zei hij in zijn verhoor door de Rotterdamse politierechter mevrouw mr. J.C.M. Middeldorp. De verdachte was al eerder wegens rijden onder invloed met justitie in aanraking geweest. Hij werd toen veroordeeld tot een geheel voorwaardelijke straf, waarvan de proeftijd - twee jaar - nog maar net was afgelopen ten tijde van het afscheidsfeest. Van die voorwaardelijke straf kon de officier van justitie dus geen tenuitvoerlegging vragen. Achmed was inmiddels wel tot 'ander inzicht' gekomen en dat was te danken aan het volgen van de zogeheten alcoholverkeerscursus van de politie. De confrontatie met slachtoffers van dronken rijden had diepe indruk op hem gemaakt. 'Zo levenslang in een rolstoel moeten zitten... dat is niet niks,' zei hij. Voor officier mr. R.C.A. Duindam werd die houding reden om een gecombineerde straf te vorderen: zes maanden waarvan drie voorwaardelijk plus een boete van 1250 gulden. De politierechter wilde Achmed een nog grotere kans geven: het werd zes maanden geheel voorwaardelijk. De boete ging weliswaar iets omhoog (1500 gulden), maar die mocht hij in termijnen betalen.

Ook in hoger beroep incestzaak Zandpol

ontkend

Van onze justitiemedewerker
Emil Pot

LEEUWARDEN - Ook in het hoger beroep in de geruchtmaakende incestzaak Zandpol, ontkenen de drie hoofdrolspelers hardnekkig de tegen hen ingebrachte strafbare feiten. De 46-jarige K.W. verkondigde gisteren voor het hof, dat hij door de rechtbank in Assen tot zes jaar cel en tbs was veroordeeld voor dingen waar hij part noch deel aan had. Zijn 46-jarige echtgenote R. de V. en de 31-jarige G.K., beiden vrijgesproken door de rechtbank, ontkenen ook dat er ooit sprake was geweest van seksueel misbruik van de

kleinkinderen van eerstgenoemde.

Procureur-generaal mr. S. Zwerwer liet zich door de stellige ontkenningen niet van de wijs brengen. Hij vorderde tegen De V. 24 maanden gevangenisstraf waarvan acht voorwaardelijk en nam tegen W. het oordeel van de rechtbank over. De zaak tegen K. werd aangehouden voor nader verhoor van de oma van een slachtoffer.

De uiterst gedetailleerde verklaring die De V. over seksueel misbruik van haar kleinkinderen bij de politie aflegde, trok ze voor de rechtbank in Assen plotsklaps in. Haar man

W. beweerde op diezelfde plaats dat zijn eerdere verklaringen over misbruik van zijn stiefkinderen onder druk waren afgelegd en in strijd zijn met de waarheid. De enige belastende verklaringen die daarna nog voor de rechtbank overbleven, waren die van de slachtoffers: de drie stiefkinderen van W. en de drie zeer jonge kleinkinderen.

De 28-jarige zoon van De V., zelf misbruikt door W., erkende als enige de verkrachtingen van zijn eigen kinderen. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee en half jaar en tbs.

Tijdens de zitting vertelde

De V., die volgens het psychiatrisch rapport functioneert op het niveau van een 4-jarig kind, dat ze bij de politie overstuurd was. Rechter mr. W.W.M. Boon vond dat als je zo in de war bent, je niet zo'n gedetailleerd verhaal verzint. De feestjes waarbij de kleinkinderen door de vier werden misbruikt, deed De V. af als: "Vroeger wel gezellig, maar nu niet meer zo mooi meer." Op de vraag van mr. Boon wat ze daar precies mee bedoelde, antwoordde ze: "Weet ik niet."

Enigszins onduidelijk was wanneer de seksuele handelingen plaats hebben gevonden. De slachtoffers verklaarden dat

dit in de woning van W. in Zandpol gebeurde. Onderzoeken bij verschillende woningcorporaties maakten echter niet precies duidelijk wanneer de leden van de familie daar hebben gewoond.

De vrijspraak van de rechtbank had betrekking op deze onduidelijkheid. Zij achtte voor De V. en K. niet bewezen dat de seksuele handelingen te herleiden zouden zijn tot een exact tijdstip in de tenlastegelegde periode. Procureur mr. Zwerwer vond gisteren dat voor een bewezenverklaring voldoende was, dat dit hoogst waarschijnlijk vaststond.

Het psychiatrisch rapport

van zowel De V. als W. gaf aan dat het in hun gezinssituatie niet vreemd was, als ouders het met hun kinderen deden. Kans op herhaling achtte het rapport bij de vrouw echter nihil, dit in tegenstelling tot haar echtgenoot W.

De raadsman van W., mr. P.W. van Wetter, vond de overgebleven verklaringen van de slachtoffers onvoldoende en onbetrouwbaar en pleitte voor vrijspraak van zijn cliënt. Tevens achtte hij zes jaar cel en tbs een wel erg zware straf en vroeg het hof te kiezen voor één van beide.

Het hof doet op 16 maart uitspraak.

N.V.N. 17-3-95
ZOWIND

Vier jaar cel en tbs voor incest

LEEUWARDEN - Het gerechtshof in Leeuwarden heeft gisteren de 47-jarige K.W. uit het Drentse Zandpol tot vier jaar gevangenisstraf en tbs veroordeeld. Het hof acht de man schuldig aan incest met zijn drie stiefkinderen en ontucht met het dochtertje van zijn stiefzoon.

De incest-affaire speelde zich af in de jaren tachtig. Tegen W. was zes jaar en tbs geëist, gelijk aan het vonnis van de rechtbank in Assen. Zijn vrouw, de 47-jarige R. de V., kreeg acht maanden celstraf wegens ontucht. Tegen haar was twee jaar geëist waarvan acht maanden voorwaardelijk. De stiefzoon van W., die vroeger zelf misbruikt is, zit op dit moment zijn straf uit wegens incest met zijn driejarige dochtertje. In deze zogenaamde Zandpol-affaire zal binnenkort nog een verdachte voor het hof verschijnen. Het gaat om de 32-jarige G.K. Hij was kostganger bij de familie en wordt verdacht van ontucht met de kinderen. Zijn zaak is twee weken geleden aangehouden door het hof.

Ouders eisen dat aanrander verhuist

Van een onzer verslaggevers
Zeist/Utrecht

Mag de 38-jarige Zeistenaar, die een toen 8-jarig meisje uit zijn buurt meerdere keren seksueel heeft misbruikt, terugkeren in zijn woning als hij op 14 april uit de gevangenis komt? Of moet hij gedwongen worden om meteen na vrijlating op minstens twee kilometer afstand van het huis van het slachtoffer te gaan wonen, om elke confrontatie te vermijden?

Die vragen, waarop rechter mr. W.L. de Koning dinsdagochtend antwoord geeft, vormen de kern van het kort geding dat de ouders van het misbruikte meisje C. aangespannen hebben tegen hun buurtgenoot. Volgens de huisarts en het Riagg is het nu 9-jarige meisje nog vreselijk in de war en is een ontmoeting met haar aanrander zeer ongewenst.

De Zeistenaar, zelf vader van vier kinderen, heeft erkend dat hij tussen 1 juni '93 en 30 april '94 het meisje vijf keer tegen haar zin gedwongen heeft tot het doen van ontuchtige onhandelingen. De rechter heeft hem daarvoor op 6 september vorig jaar veroordeeld tot 24 maanden cel, waarvan 8 maanden voorwaardelijk. Na aftrek van voorarrest en de gebruikelijke maanden 'goed gedrag' betekent dat, dat hij op 14 april vrijkomt. Hij wil dan weer bij zijn gezin aan de Oude Arnhemseweg gaan wonen, op 250 meter van het slachtoffer. Dat willen de ouders van het slachtoffer voorkomen. Zij willen via het kort geding bereiken dat de rechter de man een straatverbod oplegt (tegen een dwangsom van 1000 gulden per overtreding) en hem dwingt te verhuizen naar een huis, minstens twee kilometer bij het slachtoffer vandaan (tegen een dwangsom van 1000 gulden per dag). Voorts eisen zij een voorschot van 25.000 gulden op een nog na-

der vast te stellen schadeclaim voor geleden materiele en immateriele schade.

Advocaat I. Boelens wees er namens de ouders op dat het nog geen jaar geleden is dat het slachtoffer haar verhaal heeft durven vertellen. „Niet alleen heeft ze maandenlang tegen haar zin seksuele handelingen moeten verrichten, ze heeft ook moeten leven met de dreigementen dat ze het niet mocht vertellen. Er mag dan weliswaar geen sprake geweest zijn van gemeenschap, dat maakt het leed er niet minder om. Wat gebeurd is, zal nog lange tijd doorwerken, wellicht tot in latere relaties. We kunnen haar helpen het leed te verwerken door haar in ieder geval nu een veilige woonomgeving te bieden.“ Volgens de ouders is aan het meisje al te merken dat ze voelt dat de dader vrijkomt: „Haar prestaties op school worden minder en ze moet een keer in de week naar het Riagg. Ze glijdt echt af.“

'Onnodig'

Raadsman E. Hummels van de gedaagde achtte een gedwongen verhuizing onnodig en onterecht. „Mijn cliënt wil helemaal geen confrontatie met het meisje; hij zal niet bij haar in de buurt komen. Hij wordt sinds 19 augustus vijf dagen in de week behandeld in de Utrechtse Van der Hoevenkliniek. Hij neemt zijn daden heel serieus en doet er alles aan om herhaling uit te sluiten. Drs. Mulder van de kliniek acht de kans op herhaling ook klein. We moeten beseffen dat hij nu een andere man is dan begin vorig jaar.“ Volgens Hummels is het ook geenszins de bedoeling dat de man met zijn gezin aan de Oude

Arnhemseweg blijft wonen. „Hij wil het huis eerst opknappen en dan verkopen. Door de hoge hypotheek zou hij zichzelf ruïneren als hij het onder de prijs verkoopt.“ De gedaagde zelf vulde daarop verzoek van de rechter op aan dat hij de woning voor de zomer verkocht wil hebben.

Voor de ouders van het meisje is dat nauwelijks acceptabel omdat volgens hen de kans op confrontatie dan groot blijft. Boelens verwees naar een recente uitspraak van de Alkmaarse rechtbank waar een man in een soortgelijke zaak drie maanden uitstel had gekregen. „Maar die had er alles aan gedaan om voor zijn vrijlating te verhuizen. Dat is hier niet gebeurd.“ Rechter De Koning wilde tijdens het kort geding niet al te diep ingaan op schade-eisen. „Voor de ouders en hun dochter is van belang te weten op welke termijn de dader uit hun buurt vertrekt.“ Zij doet dinsdag uitspraak.

ZIE OOK
PAG 23

Straatverbod voor pleger van ontucht

Van een onzer verslaggevers
Zeist/Utrecht

De 38-jarige Zeistenaar die op 14 april vrijkomt na een gevangenisstraf van acht maanden wegens het plegen van ontucht met een destijds 8-jarig plaatsgenootje, mag niet meer in de straat van het slachtoffer komen en moet bovendien voor 15 juli zijn verhuist. Dat heeft de Utrechtse rechtbank gisteren bepaald. Het straatverbod en de verhuisplicht was geëist door de ouders van het slachtoffer.

Het straatverbod is ingegaan 24 uur na tekening van het vonnis. De verdachte, die aan de Oude Arnhemseweg woont, heeft daarmee dus al een straatverbod gekregen nog voordat hij op vrije voeten is gesteld. De reactie van de moeder van het slachtoffer is kort en duidelijk: „We hebben bereikt wat we wilden bereiken. Daarmee is de kous af.“ De verdachte, die op een steenworp afstand van het gezin woont en zelf vader is van vier kinderen, heeft in de periode van 1 juni 1993 tot 30 april 1994 het meisje tot vijf keer toe gedwongen ontuchtige handelingen met hem te plegen. September vorig jaar werd de man tot 24 maanden cel veroordeeld, waarvan er acht voorwaardelijk

waren. Na aftrek van voorarrest en strafverkortung wegens goed gedrag komt de man op 14 april vrij. De man was voornemens weer bij zijn gezin aan de Arnhemse Bovenweg te gaan wonen.

De rechter stelde de ouders van het slachtoffer in het gelijk dat een confrontatie tussen slachtoffer en dader met alleen een straatverbod niet kon worden uitgesloten. Om het trauma goed te kunnen verwerken is het echter absoluut noodzakelijk dat de dader het slachtoffer nooit meer onder ogen komt.

Volgens de advocaat van de ouders was een straatverbod alleen niet voldoende. Het slachtoffer voelt volgens hem dat de dader binnenkort vrij komt en weer in de buurt komt wonen. Daarom zou verhuizing absoluut noodzakelijk zijn. De rechter was het met het standpunt van de raadsman eens.

De rechter heeft verder bepaald dat de verdachte duizend gulden schadevergoeding aan het gezin moet betalen wegens geleden materiële schade. Voor elke overtreding van het straatverbod moet hij 150 gulden boete betalen. Voor elke dag die hij na 15 juli nog in het huis aan de Arnhemse Bovenweg verblijft, moet hij 250 gulden betalen.

UN
22/3

Jaar cel geëist na ontucht met jongetjes

NVHN 23-3

ASSEN - "Het ene moment is het een aardige man die alles vóór je doet. Het andere moment is het een vieze man die alles mét je doet." Officier van Justitie mr. E.C. van de Vliert citeerde gisteren één van de aangiften uit het proces-verbaal. Terecht stond de 43-jarige, momenteel in Diever woonachtige, H.J. van der W. Tussen 1983 en 1991 zou hij in Assen, waar hij destijds woonde, ontucht hebben gepleegd met minstens vier minderjarige jongens en één meisje. Van twee andere jongetjes vond de officier dat die feiten niet bewezen konden worden.

De slachtoffers, die bij hem in de buurt woonden, kwamen meestal bij hem thuis. Soms moest hij op ze passen. Van het een kwam vervolgens het ander. "Het ging allemaal vanzelf," wilde hij de rechtbank doen geloven. Pas nadat hij onder behandeling was van het STAPP in Groningen (ambulante hulpverlening), was hij gaan inzien dat zijn gedrag het

stempel 'pedofiel' had. Vordien wilde hij dat nooit geloven.

De officier van justitie meende dat gisteren in de rechtszaal weer de echo rondwaarde van alle zaken, waarbij kinderen het slachtoffer zijn van de seksuele afwijkingen van volwassenen. Ze zei met verbazing kennis te hebben genomen van het contract dat Van der W. met het STAPP had afgesloten. "Ik dacht dat die behandelingsdagen achter elkaar duurden. Maar het blijkt om slechts vijftien afspraken van één uur te gaan," schamperde mr. Van de Vliert. Ze eiste een jaar gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk. Als bijzondere voorwaarden eiste ze dat de man zich onder toezicht laat stellen van de reclassering en dat hij 1500 gulden schadevergoeding aan één van de slachtoffers betaalt. De andere slachtoffers hadden geen claims ingediend.

De rechtbank doet op 5 april uitspraak.

DEN HAAG

Zes jaar geëist voor ontucht met meisjes

14/3
HC

Den Haag - Wegens ontucht met vier meisjes in de leeftijd van acht tot twaalf jaar is bij het gerechtshof in Den Haag zes jaar gevangenisstraf geëist tegen een 57-jarige Hagenaar. Met een van de meisjes zou de man daadwerkelijk seksuele gemeenschap hebben gehad. De verdachte ontkent dit. Door de rechtbank is de man in eerste aanleg veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf. De Hagenaar is in hoger beroep gegaan, omdat hij de straf te hoog vindt en hij is teruggekomen op een aantal eerder afgelegde verklaringen.

Logeren

Volgens procureur-generaal mr. M. van der Horst hebben de ontucht en de gemeenschap plaatsgehad tussen 1990 en maart 1994. De ouders van de slachtoffertjes lieten de meisjes

vaak in de weekeinden, bij de Hagenaar, die ook wel opa werd genoemd, logeren. De man werd min of meer als familie beschouwd.

De verdachte erkende voor het hof dat hij de meisjes wel regelmatig had bevoeld en zei dat hij „had toegelaten dat de meisjes ook aan hem zaten”. De slachtoffertjes zeggen echter, dat de Hagenaar een actieve rol speelde. Volgens de verklaringen vonden de meisjes het allemaal niet prettig. Of de man dat had gemerkt, wilde een van de raadsheren weten. „Als ik het merkte, stopte ik. Maar de andere dag was ik het weer vergeten. Het is mijn fout geweest. Het is meer stoeienderwijs en onverwacht gebeurd”.

Waarom de verdachte de meisjes in hun blootje in zijn bed liet slapen, terwijl hij zelf ook naakt was, was een volgende vraag.

Hierop gaf de man geen antwoord. Wel verklaarde hij dat hij had uitgerekend dat de meisjes in totaal zo'n zeshonderd nachten bij hem hadden geslapen. Er gebeurde volgens de 57-jarige vaak genoeg niets. De meisjes hadden toch ook een leuke tijd gehad: hij nam ze mee naar de Efteling of ging op vakantie naar Londen. „Het is niet mijn opzet geweest, ze daar mee af te kopen”.

Procureur Van der Horst citeerde in zijn requisitoir uit verklaringen van de slachtoffertjes.

Eén meisje had verteld, dat ze er jaren niet over had durven praten en als ze er aan dacht, voelde ze zich heel verdrietig.

Een ander meisje heeft psychische problemen en is onder behandeling van het Riagg.

Het gerechtshof doet op 27 maart uitspraak.

Capellenaar bekent ontucht met 18 jongens

NVHN
6-3

CAPELLE AAN DEN IJSSEL - Een 68-jarige man uit Capelle aan den IJssel heeft tegenover de politie in zijn woonplaats toegegeven vanaf 1983 ontucht te hebben gepleegd met zeker 18 jongens uit verschillende steden in Nederland. De man is inmiddels voorgeleid aan de officier van justitie en heeft een volledige bekentenis afgelegd.

Volgens de politie heeft de

man tussen 1983 en 1994 zijn slachtoffers meermalen seksueel misbruikt. Hun leeftijden varieerden van 8 tot 15 jaar. De Capellenaar kon jarenlang ongestoord zijn gang gaan, omdat hij het vertrouwen van de ouders van de kinderen genoot. Geen van de slachtoffers is afkomstig uit Capelle aan den IJssel. De man heeft zich volgens de politie niet schuldig ge-

maakt aan verkrachting of ander geweld.

De afdeling jeugd- en zedenzorg van het politiedistrict IJsselgemeenten heeft ruim vier maanden aan de zaak gewerkt. Die kwam aan het licht door een tip over naaktfoto's van jonge jongens, die een getuige had opgemerkt in het huis van de man. Daarna bleek dat de man de kinderen tijdens de lo-

geerpartijtjes in zijn huis fotografeerde. Het onderzoek wees verder uit dat er sprake was van 27 verschillende jongens op de foto's.

Volgens de politie bleek tijdens de verhoren dat de slachtoffers bang waren geweest om uit de school te klappen over de seksspelletjes. Niet alleen omdat hun Capelse oom aardig was, maar ook omdat de man

een goede bekende van hun ouders was. De kinderen kwamen na hun verblijf in Capelle dikwijls thuis met enthousiaste verhalen, waardoor de ouders geen enkele argwaan koesterden. Hoe gewiekst de Capellenaar te werk ging, bleek wel uit het feit dat soms meer jongens uit één gezin waren misbruikt, terwijl de broertjes dat van elkaar niet wisten.

zaterdag 4 maart 1995

Nep-schoolarts pleegt ontucht met meisje (14)

TEL

Van onze Rotterdamse redactie

ROTTERDAM, zaterdag

Een uiterst geraffineerd te werk gaande pseudo-schoolarts heeft deze week in Rotterdam kans gezien ontuchtige handelingen te plegen met een 14-jarig meisje dat hij thuis had opgezocht, zogenaamd in het kader van een onderzoek.

De politie van Rotterdam vermoedt dat de man vaker op deze manier kinderen tot ontucht heeft gedwongen en roept ouders op om aangifte te doen.

De pseudo-schoolarts nam enige weken geleden telefonisch contact op met het gezin van het 14-jarige slachtoffertje. De man zei namens de schooldienst te bellen en stelde vragen over het aantal kinderen in het gezin en informeerde naar hun leeftijden. Voorts liet hij weten een brief te zullen sturen, dan wel binnenkort een keer te zullen langskomen.

Uitkleden

Afgelopen donderdagmiddag werd er omstreeks twee uur bij het 14-jarig meisje aangebeld. Het slachtoffertje was thuis, evenals twee jongere zusjes en de moeder, die slecht Nederlands spreekt. De

man vertelde van de schooldienst te zijn en noteerde enkele gegevens. Daarna trok hij zich met de 14-jarige in haar slaapkamer terug om, zoals hij zei, het kind te 'onderzoeken'. Het meisje moest zich uitkleden, waarna de man de ontuchtige handelingen pleegde. Kort daarop verliet de pseudo-arts de woning.

De politie denkt dat de man het adres van het meisje uit het telefoonboek heeft gehaald. Hij is tussen de 35 en 40 jaar oud, is ongeveer 1,70 à 1,75 lang, heeft een kalend voorhoofd en donkerblond golvend haar, een kleine snor en een bol gezicht.

De nep-arts heeft voorts een dikke buik, zeer korte nagels en droeg tijdens het bezoek aan zijn slachtoffertje een bordeaux-kleurige halflange jas en een groen overhemd met lange mouwen. Hij zou een verstopt roker zijn. Mensen

Nep-arts misbruikte meisje bij huisbezoek

Geld 4/3

ROTTERDAM (ANI) - De regiopolitie Rotterdam-Rijnmond is op zoek naar een man die zich uitgeeft voor schoolarts en onder valse voorwendselen een meisje seksueel misbruikte in haar eigen huis. Een Rotterdamse vrouw van buitenlandse afkomst en haar 14-jarige dochter hebben van deze zaak aangifte gedaan.

Volgens de politiewoordvoerder is de man zeer berekenend te werk gegaan. Hij had zich enkele dagen tevoren telefonisch aangediend als schoolarts, waarbij hij vragen over de gezinssituatie stelde. De man kondigde aan een brief te sturen waarin het 'medisch onderzoek' zou worden toegelicht.

In plaats daarvan belde de nep-arts afgelopen donderdag bij het gezin aan. De moeder spreekt slecht Nederlands en stemde erin toe dat de man haar dochter in haar eigen slaapkamer zou onderzoeken.

met een soortgelijke ervaring kunnen vertrouwelijk bellen met de recherche in Rotterdam (010-4243203).

Man bekent ontucht met zeker achttien jongens

ANP

CAPELLE AAN DEN IJSSEL

Een 68-jarige man uit Capelle aan den IJssel heeft tegenover de politie in zijn woonplaats toegegeven sinds 1983 ontucht te hebben gepleegd met zeker achttien jongens uit verschillende steden in Nederland. De man is voorgeleid aan de officier van justitie en heeft een volledige bekentenis afgelegd.

Volgens de politie heeft de man tussen 1983 en 1994 zijn slachtoffers meermalen seksueel misbruikt. Hun leeftijden varieerden van acht tot vijftien jaar. De Capellenaar kon jarenlang ongestoord zijn gang gaan, omdat hij het vertrouwen genoot van de ouders van de kinderen. De man heeft zich volgens de politie niet schuldig gemaakt aan verkrachting of ander geweld.

De politie heeft een veertigjarige Zwollenaar aangehouden voor het plegen van ontucht met minderjarigen onder 16 jaar, en voor het vervaardigen van kinderporno. De man heeft inmiddels bekend. De Zwollenaar, die sinds 1990 ontucht pleegt, heeft januari vorig jaar de Homo Jongeren Contact Club opgericht, met de bedoeling om via advertenties en een servicelijn homojongeren met elkaar in contact te brengen. De club, die uitgroeide tot ongeveer vijftien leden, bestond hoofdzakelijk uit jongeren ouder dan zestien jaar. In de weekenden ontmoette de jongeren elkaar bij de Zwollenaar thuis. Daar werden de video-opnames gemaakt. Bij één van de opnames was een jongen van 14 jaar betrokken, waarvan de ouders aangifte hebben gedaan. Een achttienjarige jongen waarmee de verdachte ontucht pleegde toen hij nog veertien jaar oud was, heeft ook aangifte gedaan. Het landelijk kantoor van het COC heeft de zedenpolitie tijdens het onderzoek bijgestaan en hulp geboden aan de jongens die door het onderzoek in de problemen kwamen.

XL

Capellenaar misbruikte 18 jongens jarenlang

Van onze Rotterdamse redactie

CAPELLE a/d IJSSEL, TEL 6-3 maandag

Een 68-jarige inwoner van Capelle aan den IJssel heeft ruim tien jaar lang zeker achttien jongens meermalen seksueel misbruikt.

De slachtoffers, in leeftijd variërend van 8 tot 15 jaar, kwamen uit diverse delen van het land. De seksspelletjes vonden plaats in de woning van de Capellenaar als de jongens bij hem kwamen logeren.

De zaak kwam aan het rolen toen een getuige een grote hoeveelheid naaktfoto's opmerkte in het huis van de man. Uit onderzoek van de politie bleek dat de 68-jarige de jongens tijdens hun loogerpartijtjes vaak fotografeerde.

De Capellenaar kon jarenlang (sinds 1983) ongestoord zijn gang gaan, omdat de ouders van de misbruikte kinderen juist zo'n goed contact met hem hadden.

De jongens durfden zelf niets over de ontuchtige handelingen te vertellen, uit angst voor straf of dat ze niet werden geloofd. In een geval ging het om broertjes uit een gezin, die niet van elkaar wisten dat ze seksueel werden misbruikt.

Rechter vraagt naar oordeel van publieke tribune

Huisvrouwen 'veroordelen' incestpleger

BD 10 mrt 95

Na ondervraging van een verdachte in een incest-zaak leunt de rechter in Den Bosch achterover en vraagt aan het publiek: 'Is deze verdachte schuldig of onschuldig?'. 'Schuldig', klinkt het unaniem. De advocaat van de verdachte maakt zich overigens geen zorgen dat de rechter zich laat beïnvloeden.

Van een redacteur

DEN BOSCH - Nadat voor de rechtbank in Den Bosch alle kanten van een Helmondse incestzaak door de staande magistratuur was belicht, mocht de 37-jarige verdachte de rechtszaal verlaten. De Helmonder stond afgelopen woensdag terecht voor ontucht met zijn zevenjarige zoon. Vorig jaar was hij door zijn vrouw betrappt, toen hij zich aan hun kind vergreep. Hij bleek regelmatig een half uurtje 'weg te gaan' met zijn kind. Het slachtoffer

verklaarde later dat zijn vader dan 'vies deed'.

Toen de verdachte na het verhoor door de parketpolitie was weggeleid, leunde rechter J. Dijkshoorn achterover en verzag de publieke tribune, vanwaaraf 25 leden van de Nederlandse Vereniging voor Huisvrouwen tijdens een excursie de zaak had gevolgd. De rechter nam het woord: „Dames, was deze man schuldig of onschuldig?” Het antwoord

kwam met een snelheid die alle Amerikaanse jury-records zou slaan: 'Unaniem schuldig'. Gelukkig voor de verdachte was de vraag informeel.

Tamelijk uniek

De advocaat van de verdachte, mr. H. van Stiphout noemde het gisteren 'tamelijk uniek' dat een rechter het publiek om een mening vraagt, maar hij kan het zich wel voorstellen. „Gewoon uit nieuwsgierigheid. Het gebeurt steeds vaker dat rechters na afloop van een zitting het publiek gelegenheid geven tot het stellen van vragen. Dat alles met de bedoeling de rechtspraak dichter bij de mensen te brengen. De publieke belangstelling voor rechtszaken is de laatste jaren toegenomen. Mensen krijgen daardoor een beter beeld van de rechtspraak, leren wat verdachten en slachtoffers moeten doormaken.”

De persrechter mr. W. Hop-

pers: „Het gebeurt wel eens meer, dat als er publiek op de tribune zit, een rechter tussen de bedrijven door om een reactie vraagt.”

De advocaat van de verdachte maakt zich geen enkele zorg dat rechter Dijkshoorn zich zal laten beïnvloeden door het oordeel van de vrouwen. „We hebben in Nederland een onafhankelijke professionele rechtspraak en daar vertrouw ik volledig op. Rechters laten zich ook niet beïnvloeden door verslagen in de krant en die zijn ook lang niet altijd volledig.”

Vrijpraak

Advocaat Van Stiphout: „Ik heb gepleit voor vrijpraak van mijn cliënt. Volgens mij is het bewijs tegen de incestpleger onvoldoende wettig en overtuigend. Nee, ik ben absoluut niet bang voor beïnvloeding. En dat zal ook wel blijken, want over twee weken wordt mijn cliënt vrijgesproken.”

POLITIE ZOEKT GETUIGEN D.v.A. 22-3

Jongen (12) slachtoffer ernstig zedenmisdrijf

ALMERE - Een 12-jarige jongen is donderdagavond slachtoffer geworden van een grove aanranding en poging tot verkrachting. Tevens heeft de dader getracht hem van het leven te beroven. De politie heeft een buurtonderzoek gehouden maar dat heeft nog niet tot een aanhouding geleid.

De knaap fietste 's avonds omstreeks 19.45 uur over het Madisonpad nabij het tennispark. Hij was vanaf het Klein Brandt sportpark onderweg naar huis in de Waterwijk toen de jongen plotseling van zijn fiets werd gesleurd door een bestuurder van een motor- of bromfiets. Het betrof een ongeveer 30 tot 35-jarige blanke man met donkere kleding. Hij droeg zijn haar in een paardestaart. De man droeg een witte integraalhelm met getint scherm.

De man nam de jongen op zijn brommer/motor mee naar Almere-

Buitenhout. Daar heeft hij met geweld geprobeerd het slachtoffer te misbruiken. Omdat de jongen zich verzette, heeft de man geprobeerd hem van het leven te beroven. Vermoedelijk in de veronderstelling dat hem dat was gelukt, heeft de dader de knaap achtergelaten.

Het slachtoffer is even later bij kennis gekomen en door een passant thuisgebracht. Vervolgens werd de politie in kennis gesteld en vond er een doktersbehandeling plaats.

Door de politie is gelijk een technisch onderzoek gestart. Vervolgens is de taakgroep Ernstige Delicten vrijdag met een buurtonderzoek gestart. Dit heeft nog niet geleid tot de aanhouding. De politie vraagt daarom iedereen die iets van het voorval gezien meent te hebben dit te melden via telefoonnummer: 5383838.

Mislukte moordpoging op Almeerse jongen (12) na grove aanranding

Een 12-jarige Almeerder is donderdagavond slachtoffer geworden van een ernstig zedenmisdrijf in het buitengebied van Almere-Buiten. De jongen is door een onbekende man op grove wijze aangerand en daarna heeft de dader vermoedelijk gepoogd het slachtoffer om het leven te brengen.

De jongen was donderdagavond rond kwart voor acht van sportpark Klein Brandt op weg naar huis. Op het Madisonpad werd hij door een bromfietser of motorrijder van zijn fiets gesleurd en op de voorzijde van het rijwiel getrokken. De man nam hem op deze wijze mee naar Almere-Buiten.

Met geweld heeft de man gepoogd de jongen sexueel te misbruiken. Het slachtoffer verzette zich hevig, waarop de dader de jongen om het leven wilde brengen. De man heeft vermoedelijk gedacht dat dit gelukt was en liet de 12-jarige Almeerder buiten bewustzijn achter in het bos. De jongen kwam even later bij kennis en werd door een voorbijganger thuisgebracht. Het slachtoffer heeft zich later onder doktersbehandeling laten stellen.

De Taakgroep Ernstige Delicten van de Almeerse

politie deed diezelfde avond nog een technisch onderzoek en startte de volgende dag een buurtonderzoek. De dader heeft met het slachtoffer vanaf het Madisonpad waarschijnlijk de route Steurstraat, Pijlrogstraat, Kreeftstraat, langs het water van de Hoge Vaart, Kraanvogelweg en Eksterweg gevolgd.

De politie wil graag in contact komen met mensen die de man en het slachtoffer hebben zien rijden. De dader is vermoedelijk in de leeftijd van 30 tot 35 jaar, heeft een blanke huidskleur, is lang en draagt zijn haar in een paardestaart. Hij was gekleed in donkere kleding en droeg een witte integraal helm met getint scherm. Getuigen worden verzocht zo snel mogelijk contact op te nemen met de Almeerse politie.

Politie houdt 14-jarige aan na verkrachting

Door een onzer redacteurs
SCHOONHOVEN, 14 MAART. De politie van Schoonhoven heeft een veertienjarige jongen uit Bergambacht gearresteerd, die vrijdag een twaalfjarig meisje uit Schoonhoven zou hebben verkracht en daarna zou hebben geprobeerd haar te vermoorden.

De jongen is inmiddels voorgeleid voor de Haagse officier van justitie en heeft een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De rechter-commissaris heeft opdracht gegeven de jongen te onderwerpen aan een psychiatrisch onderzoek. In afwachting daarvan blijft hij in voorarrest. Hij wordt verdacht van verkrachting en poging tot doodslag.

Kort na het middaguur fietste het meisje van Schoonhoven naar Bergambacht. Rond het middaguur werd zij achterop gereden door een haar onbekende jongen, die haar al fietsend begon te betasten. Even later reed hij haar klem en trok haar van de fiets. Hij sleurde haar mee naar een schuur en verkrachtte haar daar. Vervolgens probeerde de jongen haar met een touw te wurgen. Toen dat niet lukte, duwde hij het meisje in de sloot in een poging haar te verdrinken. Eenmaal in de sloot wist het meisje te ontsnappen door weg te zwemmen.

Volgens persofficier van justitie F. Silts is de psychische toestand van de gearresteerde jongen momenteel labiel. De officier acht het nog te vroeg uitspraak te doen over mogelijke strafvervolg-ing. Indien uit het psychiatrisch onderzoek blijkt dat de jongen volledig ontoerekeningsvatbaar is, komt het niet tot een strafzaak.

Handen af van kinderen

TEL 3/3

Onze samenleving gaat aan tolerantie ten onder als we onze grenzen van wat toelaatbaar is maar blijven verleggen. Het wordt hoog tijd dat we het misselijk-makende motto 'alles moet kunnen' overboord gooien. Hoe diep zijn wij gezonken, dat we werkeloos toezien hoe weerloze kinderen bijna doodgemarteld worden door op geld beluste lieden, die dat zonder scrupules doen voor een stel totaal verziekte geesten? Het maakt mij eigenlijk niet zoveel uit met wie iedereen het doet en hoe ze het doen, zolang maar twee regels absoluut niet overschreden worden: het moet in alle opzichten vrijwillig gaan en handen af van kinderen. Als er twee criminelen tijdelijk in één cel worden ondergebracht en hun tandenborstel niet op tijd krijgen aangereikt, worden er vragen in de Kamer gesteld, maar nu blijven we zwijgend langs de zijlijn staan en halen machteloos onze schouders op.

AMSTERDAM, Marlies Mullenders

WAT ANDEREN ERVAN DENKEN

Stuur of fax uw reactie naar postbus 376, 1000 EB Amsterdam, fax 020-585 2113

Ex-directeur van jongensintermaat vrijgesproken

Van onze correspondent WAPENVELD, woensdag De 57-jarige Sjaak K. uit Heerde, voormalig directeur van het justitieel jongensintermaat De Dreef in Wapenveld, is gisteren in hoger beroep door het gerechtshof in Arnhem vrijgesproken van vermeende ontucht met pupil-

Dagvaarding dag te laat: geen straf voor ontucht

AMSTERDAM, WEESP, ALMERE - Door een procedurefout van het openbaar ministerie is een 45-jarige Weesper ontsnapt aan een mogelijke veroordeling wegens ontucht met zijn stiefdochter. De Amsterdamse rechtbank bepaalde dat de dagvaarding een dag te laat was uitgebracht, en verklaarde het openbaar ministerie daarom niet-ontvankelijk in haar vervolging. Officier van justitie mr. S. de Ruiter had op de zitting anderhalf jaar gevangenisstraf tegen de Weesper geëist, waarvan een half jaar voorwaardelijk.

De Weesper, die vroeger met zijn gezin in Almere woonde, werd ervan beschuldigd dat hij zijn stiefdochter van haar elfde tot haar veertiende jaar seksueel zou hebben misbruikt, eerst in Almere en na hun verhuizing in Weesp. Volgens het meisje moest zij betastingen van haar borsten en vagina van hem dulden om haar zakgeld te krijgen. De ontucht duurde volgens haar voort tot haar stiefvader in '92 van haar moeder scheidde.

De Weesper zelf ontkent de beschuldigingen. Aan de vraag of het bewijs tegen hem voldoende is voor een veroordeling, kwam de rechtbank echter niet toe. Advocaat mr. Bulterman wees er tijdens de zitting op dat de dagvaarding tegen zijn cliënt een dag later was uitgebracht dan de wet voorschrijft. De wettelijke sanctie op zo'n fout is niet-ontvankelijkheidsverklaring van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie kan de Weesper nu niet meer opnieuw dagvaarden.

VK 22-3

ONTUCHT Een 63-jarige Delftenaar heeft bekend gedurende ruim vijf jaar ontucht te hebben gepleegd met twaalf krantenbezorgers. Hij 'beloonde' de kinderen met geld en drugs. Het ging om zowel jongens als meisjes van ongeveer veertien jaar oud. De politie had de man gearresteerd wegens aanranding van een zestienjarige krantenbezorgster. De Delftenaar werkte op een uitgiftestation voor kranten in zijn woonplaats. Hij benaderde de krantenbezorgers met onzedelijke voorstellen, onder andere op zijn werkplek. Een andere keer liep hij hen na in hun wijk. Bij twaalf kinderen leidde dat tot ontucht.

Gezocht: man die voeten van jongens streeft

MELBOURNE (Reuter) - De Australische politie maakt jacht op een man die in huizen insluip en de voeten van kinderen kietelt. Hij heeft dat sinds oktober 1990 18 keer gedaan.

Hij heeft nooit iets gestolen en nooit iets gezegd tegen de kinderen, die hij kietelde, vooral jongens. Het laatste incident gebeurde zondag toen een 13-jarige jongen ineens wakker werd omdat iemand met z'n tenen speelde. Een aantal slachtoffertjes heeft psychiatrische behandeling nodig. GE 21-3

Puberen op je tiende

Tikken en knikkeren,

UN 29-3

De puberteit, met alle bijgeleverde grillen, begon traditioneel op dertien, veertienjarige leeftijd. Pubers anno 1995 zijn echter nog maar tien jaar oud. Meisjes die zich opmaken en zich hopeloos verliezen in giechelbuien. Jongens die enorme interesse hebben voor het andere geslacht, maar nog helemaal niet weten wat ze nou met hun verkering moeten dóen. Moeders zijn verrast, onderwijzers maken vergelijkingen met vroeger en een hoogleraar zoekt naar oorzaken.

Gerry van der Lit

Kinderen zijn het nog. Negen, tien jaar oud leren ze op schoolstaartdelingen, hoe een egel leeft en hoeveel provincies Nederland telt. Ze zijn bedreven in tikspelletjes en knikkeren, staan open voor alle nieuwe ontdekkingen in het leven. Toch is zo'n kind niet meer wat het was. Tienjarige balanceren al op het randje van een nieuwe levensfase. Het ene moment zijn ze puber, het andere weer helemaal kind. Leerkrachten van de basisschool vergelijken met verbazing op schoolfoto's de jonge vrouwen die tegenwoordig in hun klassen zitten, met de melkmuiltjes van vroeger. Professor Wim Meeus van de Universiteit Utrecht erkent dat een opmerkelijke verschuiving gaande is in de lichamelijke en psychische ontwikkeling van de jeugd. Dat de Nederlandse jeugd steeds eerder in de puberteit belandt, blijkt uit verschillende onderzoeken. Meisjes worden eerder ongesteld, bij jongens komt de eerste zaadlozing op veel jongere leeftijd dan vroeger. Als professor Meeus, de jeugdspecialist, de statistiek laat zien die aantoont dat de eerste menstruatie van meisjes

sinds begin deze eeuw anderhalf jaar is vervroegd, ontvalt hem een bewonderend 'fantastisch'. „Biologische gegevens veranderen heel langzaam, dit is echt een geweldige ontwikkeling.” Elke tien jaar is de gemiddelde leeftijd waarop de eerste menstruatie plaatsvond met 3,5 maanden vervroegd. Grootmoeders van nu gingen niet alleen later menstrueren dan hun kleindochters, ze deden er naar verhouding ook nog eens veel langer over voor ze aan hun eerste vrijage toe waren. Tussen hun eerste bloeding en de eerste geslachts-gemeenschap zat minstens tien jaar, bij meisjes van tegenwoordig is dat niet meer dan vier, vijf jaar, zo blijkt uit onderzoek van Ron van der Vliet (Nisso/1990). „Als mijn dochter van tien wil zoenen, dan vind ik dat best,” zegt Trijntje Knaapen. „Het is een soort ontdekkingtocht voor haar. Ik was wel ouder toen ik zoenen uitprobeerde, een jaar of veertien. Mijn moeder was nog ouder, die was 25 denk ik.” Trijntje Knaapen (40) en Mieke de Waal (38) zijn beiden moeder van een tienjarige en wonen in de Utrechtse wijk Wittevrouwen. Knaapen heeft twee dochters van tien en elf, De Waal twee zoons van zeven en tien. Zoon Boris heeft

verkering, dochter Merel heeft háár eerste verkering alweer achter de rug. Toen Knaapen aan haar dochter vroeg wat dat nou was, verkering, was haar antwoord geruststellend. „Het is niet zoals bij jullie, dat we willen samenwonen enzo. Je kiest elkaar bij koninginnetje (een spelletje met zoenen), en met gym. Soms doen we wat samen en soms gaan we naast elkaar zitten.”

Een soort kinderliefde, die in de ene schoolklas meer speelt dan in de andere. Mieke de Waal noemt het 'snuffelen zoals hondjes aan elkaar snuffelen'. „Een maand geleden, bij de eerste klasse-avond van Boris, kreeg iedereen ineens verkering. Er werd gedanst en ook geschuifeld. Boris vindt dat hij een heel leuk meisje heeft. Die verkering doet hem goed, hij is echt trots. Maar hij speelt nooit met meisjes; hij is gek op voetballen. Die verkering verward hem. Hij vroeg me: 'wat doe je nou met meisjes?' In deze tienjarige kinderhoofden en kinderlijfsjes gebeurt iets wat de ouders verrast doet constateren dat hun kinderen pubers zijn geworden. Knaapen: „Floor van elf zit met haar vriendin maar te giechelen, daar word ik niet goed van. Op woensdagmiddag zit ik

mer met vier meiden, dan voel ik me buitengesloten. En maar grapjes maken.”

De Waal herinnert zich dat haar zoon voor haar stond met allemaal gel in zijn plat achterovergekamde haar. „Dat had hij nog nooit gedaan. Toen zei hij nonchalant: 'ik ga even de stad in, wat kopen'. Ik was perplex. Hij wilde naar een winkel vlakbij en kocht speelgoed, maar het leek of hij in één nacht veel ouder was geworden.”

Onder de kinderlijke oppervlakte gaat de ontluikende seksualiteit schuil, een onderwerp dat de diepe interesse van de tienjarigen opwekt. Ze zijn er intens mee bezig, naast het touwtje springen en voetballen. Soms lopen feestjes waarbij tienjarige jongens en meisjes op één kamer slapen, daardoor uit de hand.

De Waal: „Gemengde partijtjes veroorzaken nogal heftige discussies tussen ouders. De ene ouder vindt het niet erg als kinderen el-

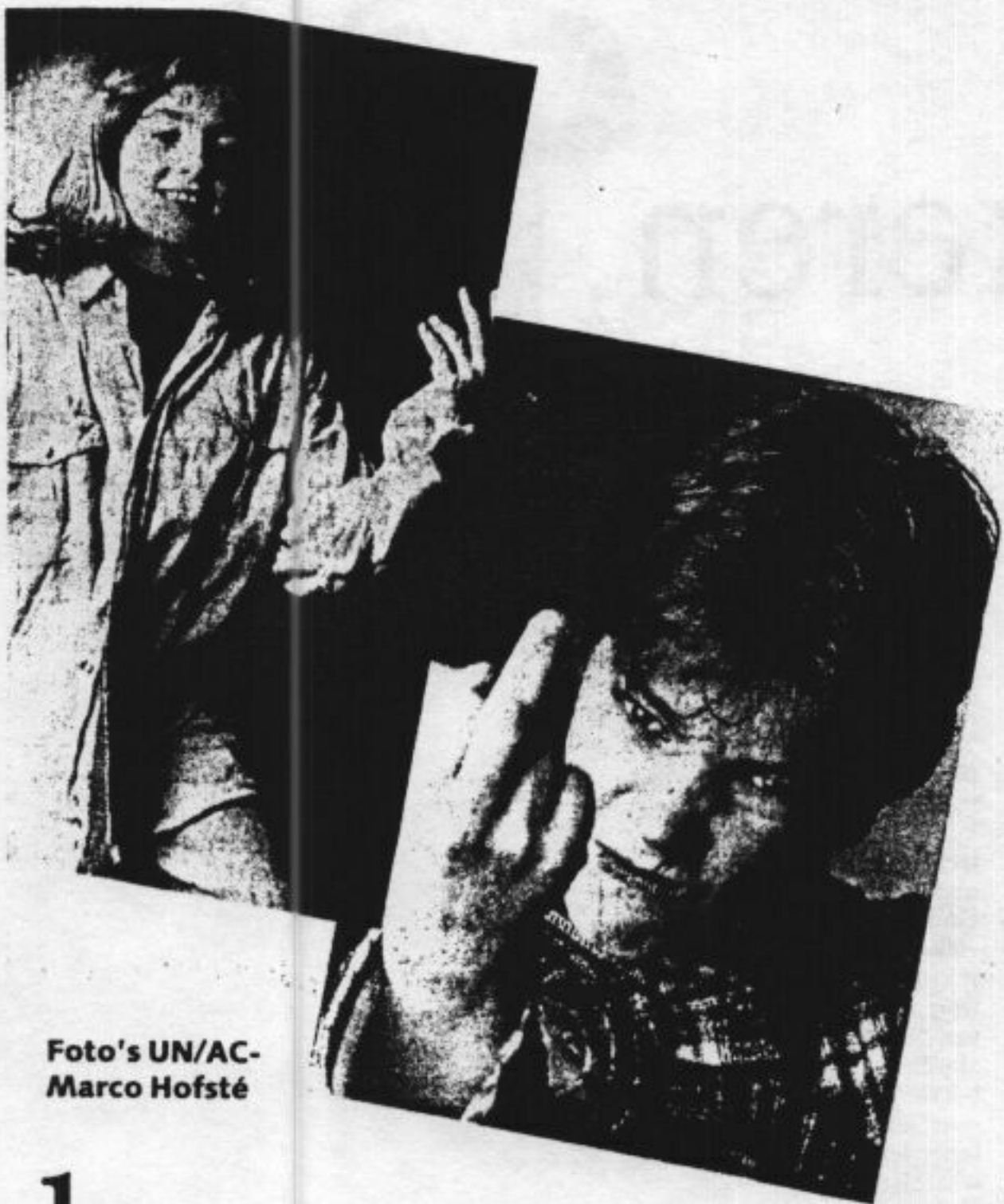
kaar hun piemel laten zien en rangschikt dat in de categorie doktertje spelen. Een ander is bezorgd vanwege de sfeer waarin dat gebeurt. Er wordt stoer gepraat van 'ik zou wel met die en die willen neuken'. Er ontstaat een enorme spanning.”

Zelf zou De Waal een gemengd feestje van haar tienjarige zoon geen punt vinden, maar ze zou wel tevoren afspreken dat niemand wordt buitengesloten. „Dat is hetzelfde als wanneer een kind om een bril wordt gepest, alleen gaat het nu om seks. Seks in een kinderlijke variant.” De dochter van Trijntje Knaapen zoende voor het eerst tijdens een schoolkamp, vorig jaar al.

Negen was ze toen. Knaapen: „Dat was helemaal die sfeer op dat kamp. Ik heb zelf twee dagen meegedraaid. Een jongetje en een meisje lagen samen in één bed, ik zag het gebeuren. Dat vind ik schokkend. Docenten laten dat gewoon gaan. Ze menen dat het immers volkomen onschuldig is. Maar ik vind dat het te ver gaat, een jongen en een meisje van tien samen in een bed.” Grootouders zullen zich wellicht bezorgd maken om hun vroegrijpe kleinkinderen, professor Meeus deelt, als deskundige, die zorg niet. De tijden veranderen, de kinderen ook. Meeus wijst drie oorzaken aan: een lichamelijke, een opvoedkundige en een commerciële. Een belangrijke verklaring voor de vervroegde puberteit wordt gevonden in beter

voedsel, minder lichamelijke arbeid voor kinderen en betere leefomstandigheden. Meeus: „Vrijwel alle huizen zijn tegenwoordig verwarmd. Er is een stelling dat een mens over een bepaalde portie energie beschikt. De energie die niet wordt gebruikt voor lichamelijke inspanning of om het lichaam warm te houden, gebruikt het lichaam om te groeien. Een lichaam dat sneller groeit, bereikt de puberteit ook eerder.” Een tweede verklaring vindt professor Meeus in het opvoedingsklimaat dat sinds het begin van deze eeuw enorm is veranderd. „Kinderen krijgen grotere vrijheden. Ouders bieden hen de mogelijkheid zelf te beslissen, dingen zelf uit te zoeken. Daardoor wordt de psychologische zelfstandigheid van kinderen bevorderd.” Mieke

Foto's UN/AC-Marco Hofsté

kussen en schuifelen

De onderwijzer:
„En dan denk ik als ouwe lul:
het staat je hardstikke goed,
maar veel te volwassen...”

de Waal: „Puberaal gedrag van mijn kinderen van zeven en tien is in feite eigenzinnigheid, die erg wordt aangemoedigd in hun opvoeding.”

Peter van Bijsteren, directeur van de Rictendakschool in de Utrechtse wijk Zuilen, zag de meisjes veranderen. „Toen ik begin jaren zeventig voor de klas stond waren kinderen als kinderen gekleed, nu zien elfjarigen er uit als zestienjarigen. Veel uitdagender. Bij de kerstmaaltijd, als iedereen zich extra mooi opdoft, verschijnen die meiden opge-maakt. En dan denk ik als ouwe lul 'het staat je hartstikke goed, maar veel te volwassen'. Vroeger dachten meisjes er niet aan hun lichaam te accentueren, ze waren zich niet zo bewust van hun lijf.”

Soms komt die vroege 'volwassenheid' tegen wil en dank. In Zuilen, een wijk met veel gezinnen in achterstand-situaties, maken kinderen dingen mee waarvan ze al heel snel 'groot' worden. Van Bijsteren: „Vechtpartijen, schieten op straat, dronken ouders, thuis kijken naar pornovideo's, dat heeft invloed. Bovendien wordt in sociaal minder sterke gezinnen heel veel getolereerd van kinderen.”

Zijn collega Bert Beenen: „Soms zitten ouders met de handen in het haar omdat ze geen raad weten met het gedrag van hun kinderen, ze hebben geen vat meer op hen. Ze voeren als excuus aan dat het in de puberteit zit. Ik ben in mijn klas heel strikt in regels en eis respect.”

Van Bijsteren: „Buitenlandse kinderen zijn ook eerder volwassen. Zij moeten vaak al zo jong verantwoordelijkheid dragen voor hun ouders, soms zijn ze vanaf hun zesde jaar steun en toeverlaat.”

In Wittevrouwen, waar veel hoger opgeleide mensen wonen en basisscholen koketteren met Jenaplan, Freinet en Montessori, krijgen kinderen een opvoeding die erg is ge-

richt op zelf beslissen. Trijntje Knaapen: „Ik vind het steeds belangrijker dat mijn dochters doen wat ze zelf willen, dat zeg ik ook steeds maar tegen ze. Ik hoop dat ze daaraan vast blijven houden. Ik wil ze heel erg meegeven dat je het moet laten merken als je niet wilt dat een ander aan je zit.”

Professor Meeus noemt tot slot de commercie als een belangrijke invloed van de vervroegde puberteit. De jeugd duurt steeds langer, omdat jongeren langer naar school gaan. „De grotere economische mogelijkheden van gezinnen hebben een jeugdcultuur geconstrueerd. Sinds begin jaren vijftig ontstond een jeugdmarkt. Nu bestaan er uitvoerige strategieën om kinderen te commercialiseren.”

My first Sony, Telekids, Kindermet, Nintendo-club. Meeus: „Er is een muziek en video-markt voor kinderen. Kinderen van negen jaar kopen hun eigen cd's. Je doet als

kind dingen die in orde zijn, en je geeft dus ook feestjes die okee zijn.”

Leerkracht Beenen: „Kinderen mogen zelf uitmaken wat voor kleren ze kopen. Als ze een gympie kwijt zijn, zeggen ze: 'ik koop vanmiddag wel nieuwe'. Kinderen worden overspoeld door commercials, reclame, sterren, voetballers. Er zijn zoveel prikkels waardoor ze worden beïnvloed. Wij hadden vroeger alleen Ivanhoe. Ik zeg wel eens, kinderen krijgen hier in Zuilen een materiële opvoeding, geen emotionele. Sommige ouders gebruiken hun kind als pronkstuk.”

Trijntje Knaapen: „Over de vroegrijpheid van mijn eigen kinderen maak ik me geen zorgen. Wel over die andere kinderen, met wie ik werk, die niet zo'n fijn huis hebben, niet zoveel positieve aandacht krijgen. Die kinderen missen de onschuld van de mijne. Die hebben ouders die denken, 'word maar gauw groot, dan heb ik geen last meer van je.'”

Symposium Rutgers Stichting/NISSO 'KLEINE MENSEN, GROTE GEVOELENS'

SEKSTANT MRT/APR

Op 22 november 1994 maakte de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport bekend dat ze de Rutgers Stichting met ingang van 1 januari 1996 geen subsidie meer wil verlenen. De NVSH verklaarde zich onmiddellijk solidair met het protest van de Rutgers Stichting, via een persbericht dat op 25 november werd uitgegeven. Op dezelfde dag bleek nog eens, ten overvloede, hoe belangrijk het werk van de Rutgers Stichting is.

Vrijdag 25 november organiseerden de Rutgers Stichting en het NISSO (Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek) het symposium 'Kleine mensen, grote gevoelens', vanwege de toenemende behoefte van ouders en opvoeders aan informatie, praktische tips en ondersteuning bij seksuele opvoeding van kinderen tot twaalf jaar. In de diverse lezingen werd ingegaan op achtergronden van seksuele opvoeding, op de verschillende ontwikkelingsfasen van kinderen, op de seksuol-ontwikkeling en op vragen en problemen van ouders en opvoeders op dit gebied. In de workshops werden handreikingen gegeven voor seksuele voorlichting in de praktijk.

Volwassenen maken in hun omgang met kinderen onderscheid tussen informatie over seksualiteit en informatie over andere onderwerpen. Kinderen kennen dat onderscheid in eerste instantie nog niet. Seks is voor hen een onderwerp als alle andere. Ze zijn nog onbevraagd in hun vragen en opmerkingen.

Maar veel mensen vinden dat seksualiteit iets is dat bij volwassenen hoort en niet bij kinderen. Seksualiteit wordt voor kinderen het liefst geheim gehouden. Ze mogen er niet over horen en het zien, hoewel tegelijkertijd seks de maatschappij doordrongen heeft, via films, boeken en tv. De meeste volwassenen gaan ervan uit dat je kinderen pas iets

moet vertellen over seks als ze wat ouder zijn en er dan zelf om vragen, en vergeten dat kinderen over een heleboel andere onderwerpen gevraagd informatie krijgen. Maar door de reactie van volwassenen pikken kinderen vrij snel op wat ze wel en niet moeten vragen, waar ze wel en niet gewoon over kunnen doen, en waar ze dus maar het beste over kunnen zwijgen, giebelen of stoer doen.

Dus over seks kun je als kind vaak maar beter niet gewoon doen, want je ouders doen het ook niet. Het kind Aart Staartjes was hierop geen uitzondering. Bij ontvangst van het eerste exemplaar van het boek *Kleine mensen, grote gevoelens* (uitgeverij De Brink; een recensie vindt u op pagina 22) zorgde hij, met zijn persoonlijke relaas uit zijn jeugd, voor het hoogtepunt van de dag. De auteur van het boek, Sanderijn van der Doef, die Staartjes het werk overhandigde, is ontwikkelingspsychologe en tevens medewerker van de Rutgers Stichting en adviseur van het maandblad *Kinderen*.

Het symposium leerde me het volgende. De seksuele ontwikkeling is niet universeel, het is een sociaal leerproces. De hechting, de kwaliteit van de relatie met de ouders is van invloed op de seksuele ontwikkeling. Kinderen afkomstig uit warme gezinnen blijken zich meer te richten op geestelijk contact in seks, kinderen uit koudere gezinnen richten zich

meer op het lichamelijke contact. Meer praten in het gezin over seksualiteit heeft een preventieve werking wat betreft negatieve ervaringen: het kind heeft eerder door dat er iets niet klopt en kan beter hulp vragen als dat nodig is. Verder wordt seks door meer praten genormaliseerd: kinderen gaan ervaren dat wat ze voelen, denken en doen geaccepteerd wordt. De helft van de Nederlandse jeugd is al op het vijftiende jaar met iemand naar bed geweest, maar veel ouders vinden dat niet normaal. Gelukkig erkent de tijdgeest al wel (weer) dat verschillend gedrag van jongens en meisjes inderdaad normaal is.

Helaas is het ook normaal en noodzakelijk dat bij dit soort symposia moet worden gewezen op het belang van het in 1994 uitgekomen boek *Handelen bij vermoeden van seksueel misbruik van kinderen en jeugdigen*, waarin richtlijnen voor alle beroepsbeoefenaars staan. En juist die laatste vormden de zwakke plek in dit symposium.

Uit de beroepsopgave van de 243 deelnemers, uit het veld 'kinderwerk', aan dit symposium blijkt namelijk een grote ondervetegenwoordiging van één van de doelgroepen, de leidinggevendende basisscholen. Er waren zegge en schrijve twee deelnemers vanuit het basisonderwijs. De belangstelling kwam dus veel meer uit de hoek met meer kortstondige, meer hulpverlenende contacten met kinderen dan uit die met meer langdurige, meer opvoedende contacten met kinderen, hoewel de organisatoren een toenemende vraag van opvoeders signaleerden.

Ongetwijfeld speelt hierbij een rol dat de goed vertegenwoor-

digde doelgroepen veel makkelijker dan docenten van basisscholen tijd en geld beschikbaar krijgen voor deelname aan dit soort broodnodige symposia. Waarbij we terug zijn bij het subsidieprobleem, nu niet alleen van de organiserende en in 1994 jubilerende Rutgers Stichting, maar ook van 'vrijwillig' opvoedende deelnemers als basisschooldocenten.

Dit leidde tot onverwachte problemen voor het redactieteam van het televisieprogramma *Via Ria*, dat bij dit symposium naarstig op zoek was naar basisschooldocenten die wilden deelnemen aan de aflevering over seksuele opvoeding van maandag 28 november.

Ook in de studio bleek dat seksuele opvoeding eigenlijk nauwelijks (nog?) een item is op basisscholen: het onderwerp ligt nog steeds te gevoelig om je er als docent actief mee te willen of durven bezighouden. De behoefte aan goede informatie over kleine mensen en grote gevoelens zal dus blijven, precies zoals de organiserende instellingen van dit symposium hebben opgemerkt. De NVSH heeft dus, naast de Rutgers Stichting en het NISSO, nog steeds veel te doen en zou ook op sprekersniveau een belangwekkende bijdrage kunnen en moeten leveren.

Wout Heukelom (NVSH)

→ Negen jaar verschil

Ik zit nu op een zondag helemaal alleen in de kamer. Ik heb het twee dagen geleden uitgemaakt met mijn vriend. Niet omdat ik niet van hem hou, maar omdat het leeftijdsverschil nogal groot is. Ik ben namelijk 16 en hij 25. Het probleem is dat ik hem alleen op zondagmiddag en zaterdagavond kon zien, omdat hij doordeweeks tot heel laat in de avond moet werken. Omdat ik ook mijn vriendinnen graag wil blijven zien, zijn de zondag en de zaterdag niet eens zeker. Mijn moeder vindt de negen jaar verschil ook helemaal niet leuk. (Mijn ouders zijn gescheiden en verschillen tien jaar.) Ze zegt dat ik van mijn jeugd moet genieten met een vriend die meer tijd voor me heeft en ongeveer even oud is.

Ik voel me nu heel alleen en mis hem zo ontzettend. Ik heb hem gezegd dat ik hem een hele tijd niet meer wil zien, maar dat wil ik wel! Ik durf hem niet meer te zien. Ik mocht van m'n moeder ook niet bij hem slapen (hoewel ik dat al acht keer heb gedaan). Iedereen zegt dat ik wel weer een andere vriend krijg, maar dat wil ik niet. Ik heb zo'n spijt. Mensen met hetzelfde probleem of advies, schrijf me alsjeblieft.

VPKs 11-3 Een meisje van 16

BEZORGDE OUDERS

Een nieuw verschijnsel vormen boekjes bestemd om ouders voor te lichten hoe ze op hun beurt hun kinderen seksueel kunnen voorlichten. De trend werd gezet door Kitty van Rossum met *Seks wat is dat?*, bestemd voor ouders van 3-9-jarigen. In haar nieuwe incarnatie Kitty Verheul schreef zij nu *Zoemen en vrijen* (Kosmos, f19,90) voor ouders van 10-15-jarigen terwijl *Kleine mensen, grote gevoelens* door Sanderijn van der Doef (De Brink, f24,95) zich richt op dezelfde doelgroep als haar eersteling. Het zijn allebei nogal dunne boekjes - Verheul 120, van der Doef zonder bijlagen slechts 72 pp. - die toch veel herhalingen bevatten, want de centrale boodschap moet er bij de lezer wel ingepompt worden. Beide schrijfsters hebben hun bezorgdheid als uitgangspunt en veronderstellen een minstens even grote bezorgdheid bij hun publiek. Gezien alle onzekerheid door de vaak sensationele berichtgeving over echt en vermeend seksueel misbruik van kinderen, kan mij ik daar wel iets bij voorstellen.

Van der Doef, geruggesteund door een brede groep adviseurs onder wie de naam van Francien 'poppenmethode' Lamers opvalt, predikt het uitgangspunt dat kinderseks iets totaal anders is dan volwassenseks en slechts onder een zeer brede definitie daarmee samen valt te nemen: "dingen doen en gevoelens hebben die met hun eigen lichaam - en dat van een ander - te maken hebben en een speciaal gevoel veroorzaken". Volgens mij vallen psalmzang en een doelpunt scoren daar ook onder. De schrijfster wil door praten er achter komen waar de kids mee bezig zijn en tegelijk normen en waarden overbrengen, in elk geval voorkomen dat ze hun informatie van de straat halen. Zij behandelt "de meest gestelde vragen" als een soort *Lieve Lita*. Dat gaat vooral over de schaduwkanten: gevaarlijke confrontaties met iets waar ze nog lang niet aan toe zijn. Naast haar stroeve, belerende toontje komt de gemoedelijke babbelen van moeders Kitty prettiger op me over.

Haar zorg is dat het gesprek tussen ouders en puberkinderen gaande blijft of weer op gang komt, ook al is het moeilijk te accepteren dat ze al zo groot zijn en zo in seks geïnteresseerd, maar ja, de natuur laat zich niet tegenhouden. Om dat te onderstrepen reserveert zij bijna de helft van haar ruimte voor de weergave van groeps-gesprekken met enkele 13- en 14-jarigen m/v, geselecteerd op hun vermogen vrijmoedig - met haar - over seks te praten. Dat levert ten minste een fraai tijdsbeeld op, en leer hopelijk de doelgroep naar pubers te luisteren in plaats van tegen hen aan te oreren. Een misser vind ik dat het thema homoseks wordt weggedrukt op nog geen drie pagina's met als enige boodschap dat die lui dat vooral zelf moeten weten.

Gorrit Goslinga

ACHTERPAGINA

NRC DINSDAG 21 MAART 1995

Meisjes snakken ook aan seks

Kamil, een wat bedeesde Turkse jongen van achttien jaar met een knap en intelligent gezicht, komt naar me toe met een exemplaar van *Turks Fruit* in zijn handen. Ik sta met de leerlingen van 4 havo in de schoolbibliotheek; van de zes boeken dit ze dit jaar moeten lezen, mogen ze er één zelf uitkiezen. „Meneer...” zegt Kamil, zijn ogen vregend op mij gericht, terwijl hij mij het boek toont.

Daags daarvoor lasen wij klassikaal het artikel *'Het vlies van eer'* dat nog niet zo lang geleden in het zaterdagbijvoegsel werd gepubliceerd. Het ging over Marokkaanse meisjes die, geen maagd meer, het maagdevlies operatief lieten herstellen teneinde problemen in de huwelijksnacht te voorkomen. Na dit artikel te hebben gelezen moesten de leerlingen enige vragen beantwoorden, waaronder deze: moet een vrouw haar maagdelijkheid tot het huwelijk bewaren?

„Ja”, vond Kamil, die drie jaar in Nederland is. *Want vrouwen zullen trouwen. En een man zal nooit accepteren dat zijn vrouw voor hun huwelijk met iemand in een bed gelagd hebt.*

Nu, hier in de bibliotheek, herinner ik mij nog heel goed Kamils opvattingen omtrent maagdelijkheid. Dus zeg ik voorzichtig tegen hem: „Turks Fruit... Ik weet niet of dat wat voor jou is, d'r zit wel veel seks in...”

„Oh... nee...” zegt Kamil zacht, draait zich beslist om en zet het boek weer terug. Kennelijk is het voor hem vanzelfsprekend dat hij iets dergelijks niet leest. En ergens wist ik dat ook wel — Kamil is een serieuze, zelfs wat saaie jongen met een louter technische belangstelling, het type van de ingenieur, degelijke HTS'er in de dop. Maar dat hij niet eens nieuwsgierig is, naar seks, zo'n achttienjarige jongen, dat verbaast me toch ook weer.

Volgde natuurlijk de vraag of de man zijn maagdelijkheid dan ook tot het huwelijk moest bewaren. Dat vond Kamil echter niet nodig. *Want mannen kunnen niet zwanger worden ze hebben geen maagdevlies.* Een nogal technische benadering.

Murat is een heel ander type jongen, ook een Turk en net als Kamil bijdetijds gekleed in spijkerbroek en baseballjack, maar veel feller, strenger dan zijn in wezen zachtmoedige landgenoot. Er is iets nasaals in zijn stem dat daar al op wijst. In de twee jongens heerst wellicht dezelfde rigide moraal maar toch... Kamilt lijkt deze moraal te ondergaan, er het hoofd voor te buigen als voor een wet; Murat daarentegen hanteert zijn principes als een zwaard, een wapen dat op afstand houdt wat hem bedreigt en beschermt wat hem lief is. Toen Sieu, een zich laconiek voordoeende Vietnamees, tijdens een klassikaal gesprek over vriendjes, vriendinnetjes, aan Murat vroeg „of hij niet nog een

leuke zus had” reageerde deze als door een adder gebeten. Met een rukje draaide hij zich om, woedend, en verbood Sieu over zijn zuster te spreken. Aan het einde van de les vroeg ik Murat waarom hij een en ander niet wat luchtiger opnam; Sieu maakte immers maar een grapje. „Ik kom uit een omgeving waar de eer boven alles staat, meester”, verklaarde hij plechtig.

Ali, uit Marokko, is een leuke jongen om te zien, een serieuze jongen ook, en al gelden deze dingen ook voor Kamil, de twee jongens hebben weinig gemeen. Ali is op subtiele wijze cool — en dus ook stoer maar die stoerheid ligt er evenmin dik bovenop. Het is een jongen die, met een vonkje skepsis in zijn blik, van achterin de klas de kat uit de boom kijkt, goed luistert, en spreekt op het beslissende moment. Hij geniet enige achting in deze klas en is misschien alleen geen leider omdat het hem te weinig interesseert de leider te zijn: te veel sores aan zijn kop; hij is meer het type van de Einzelgänger. In zijn opvattingen omtrent seks toont deze Ali zich waarlijk verlicht. *Wat mij betreft mag het wel (maagd blijven) maar het hoeft niet, want ik*

vind dat een meisje ook aan seks snakt en nodig heeft vóór het huwelijk, en het werkt precies zoals bij mannen. Het is namelijk zo dat een meisje ook haar behoefte kwijt wil raken.

Naast Ali zit de Marokkaanse Shahrzad, mooi, negentien jaar al, immer modern gekleed, een meisje aan wie je nauwelijks kan zien dat ze Marokkaanse is. Zij bereikt in haar opvattingen bijna, bijna dezelfde graad van verlichting als buurman Ali — Shahrzad meent dat het gewoon spannender, leuker is om te wachten tot het huwelijk en je te laten ontmaagden door degene om wie je echt geeft, dan zomaar met de eerste de beste het bed induiken en achteraf zeggen 'oh, had ik dat maar niet gedaan'.

Modernere vrouwelijk standpunt van islamitische zijde treft men in deze 4 havo niet aan. De mening van Shahrzad lijkt trouwens eerder door persoonlijke dan door religieuze motieven ingegeven, terwijl zij zich toch moslim noemt. Bij Mouna ligt dat anders. Zij is in deze klas het enige meisje dat in een hoofdhoek gehuld gaat. Voor Mouna dient een vrouw haar maagdelijkheid te bewaren, ook als je dat niet voor je echtge-

noot wil doen, doe dat dan voor je familie en voor je godsdienst, want als je dat niet doet dan breng je je familie een grote schande en je overtreedt de godsdienstregels, want de Koran verbiedt een gemeenschap te hebben met een niet-moslim of met diegene waar je niet mee getrouwd bent, want we zijn geen dieren.

De Marokkaanse Soumaya heeft nooit in Marokko gewoond. Toch kleeft haar iets ouderwets aan, wellicht omdat zij bij voorkeur de soort zwarte broek draagt die als pantalon wordt aangeduid — bij voorkeur, zeg ik, want zij draagt ook wel jeans en ziet er dan gewoon, modern uit. Nieuwsgierigheid dunkt mij haar meest opvallende karaktertrek, of het moest kattigheid zijn, waartoe Soumaya mij meer dan haar klasgenoten in staat lijkt. Ze heeft de ogen van een kat en kan daarmee venijnig kijken. Nieuwsgierig is ze vooral naar jongens. Ik weet dat zij vorig jaar een vriendje had en dat dat uit ging en dat zij daarvan veel verdriet had. Iets van dat verdriet lijkt in dit zwarte katje omgeslagen in wrok en vervolgens te zijn doorsijpeld in haar opvattingen. Zij vindt bijvoorbeeld operaties

met als doel het maagdevlies te herstellen, niet goed. *Als Marokkaanse meisjes horen dat je het maagdevlies kunt herstellen op de kosten van het ziekenfonds nog wel, dan zal niemand zijn maagdevlies bewaren tot het huwelijk.* Ware zij zelf arts dan zou zij dergelijke operaties, ook slechts bij hoge uitzondering verrichten, in ieder geval zeker niet voor iemand die gewoon geslachtsgemeenschap heeft gehad. Als een meisje verkocht is, is het wat anders, maar dan nog: *dan zal ik het pas doen als ik zeker van mijn zaak ben. Dus als iemand bij mij een maagdevlies zou willen herstellen, dan zal zij heel wat vragen moeten beantwoorden.*

„Maar als nu zo'n meisje”, zeg ik tegen Soumaya, tijdens de discussie naar aanleiding van dit onderwerp, „als nu zo'n meisje veel van haar vriend houdt, en denkt dat ze met hem gaat trouwen, en dan met hem naar bed gaat... En dan laat die vriend haar plots in de steek! Zo'n meisje zou je ook niet helpen?” Beslist schudt ze van nee — en er zit iets vernijngs in die beweging.

„Nee?” vraag ik.

„Nee, 't is haar eigen schuld. Dan had ze maar niet zo stom moeten zijn om naar hem te luisteren.” „Maar Soumaya — zo'n meisje heeft iets uit liefde gedaan. Als jij dat maagdevlies niet herstelt, kan ze wellicht nooit met een Marokkaanse man trouwen. Moet zij haar hele leven boeten voor iets dat ze uit liefde deed? Als je iemand doodschieft hoef je niet eens je hele leven de gevangenis in...” Zoete argumenten, dunkt mij, maar het katje volhardt, koppig als het is. „'t Is haar eigen schuld. Moet ze maar niet zo dom zijn.”

„Voor een foutje op jonge leeftijd begaan, moet ze haar hele leven boeten?”

„Ja.” Geen greintje medelijden. De leerlingen die met de voorschriften uit de Koran niets te maken hebben, Sieu uit Vietnam, de twee Colombiaanse meisjes in deze klas („Meneer, vinden Nederlandse mannen borsten echt belangrijker dan billen?”) en de beeldschone Sanja uit Bosnië nemen het leven ontegenzeggelijk makkelijker dan hun islamitische klasgenoten. Ja hoor, schrijft Sanja, als arts zou zij die maagdevliesherstellende operaties wel verrichten, *als het veel verdient dan maak ik voor alle stoute Marokkaanse meisjes: nieuwe maagdevlies.* Als ze deze opvatting ook tijdens de discussie ventileert, wordt daar wel om gelachen; men herkent de spot en kan die blijkbaar wel hebben van Sanja. Niemand heeft de behoefte haar te bekeren, ik vermoed omdat deze moslims het al wel gewend zijn temidden van uiteenlopende opvattingen hun eigen weg te gaan.

KEES BEEKMANS

Children are obscene but not heard

IND 07.03.95

Before Roald Dahl's flautulent Big Friendly Giant and Humphrey Cartwright's apologetic wizard Mr Majeika claimed my daughter's full attention, there were a couple of illustrated children's books of which she was especially fond. One featured a violent rabbit named Fwo Fwo who roared through the forest on a souped-up tricycle, bopping tigers, gobbling and wriggly worms on the head with a wooden mallet. Fwo Fwo's reign of terror came to an end when the Good Fairy caught up with him and turned him into a goonie - a trembling, green shade of his former self, sans mallet. The other book told the story of a wayward child called Nicola who refused to wear her pants. Nicola's knickerless state - draughty, sticky and endangered by splinters - ended happily when her mother bought her three pairs of patterned knickers, but not before the reader had been fully briefed, as it were, on the territory of Nicola's untethered bottom.

These books appeared a few years ago, before British children's publishers got the hang of political correctness. Now it is hard to imagine Nicola or Little Rabbit Fwo Fwo getting beyond passport control at the PC frontier. The combined strength of the American market, and of the library service that accounts for 90 per cent of children's book sales in the United Kingdom, has decreed that pictures of bottoms are just not on: and that delinquent rabbits like Fwo Fwo - a prototypical, dungareed Hell's Angel - display an unacceptable level of racial prejudice and unprovoked violence which sits uneasily beside more modestly correct stories of good, well-integrated children, evenly divided among the sexes, properly clad and devoted to self-betterment.

To be a children's author or illustrator today is to be hedged around with requirements. Whatever the story you wish to bring to your tiny readers, and however good it may be, you will soon be assailed by formulaic demands undreamt of even by Mills & Boon with its infamous tip-sheets. You must be constantly alert to racial and sexual prejudice (an illustrator friend was once ticked off by her publisher for picturing a black girl wearing her hair in plaits. But, my friend protested, I know lots of black girls with plaits. Quite so, came the reply - it's a stereotype). Your characters must inhabit a blandly universal landscape that would not seem dismayingly alien to a reader in Kansas or Kuala Lumpur. They must not be seen to be more than averagely well-off (another female author had her wrist slapped for writing about a party of girls going off to have riding lessons - too "elitist"). They must be clothed in a quasi-uniform of trainers, jeans and patterned jumpers. Their domestic accoutrements must be standardised. ("Children don't have larders now," I was told by a right-on editor, "they have fridges.") Characters cannot be pictured roaming alone about the countryside (unless they are small animals). Children should never be naked. And buried somewhere within your text there should be A Message.

The Message should not, broadly speaking, be "Kill the bastards", or you may suffer the recent fate of *Abigail at the Beach* by Felix Pirani. The book was displayed on

the shelves of Sainsbury's but was removed by the supermarket chain in January after objections from readers: Mr Pirani's heroine threatens to mow down some intrusive boys with a machine-gun if they keep kicking her sand-castle. The stifling of this nursery-level *Natural Born Killers* is perhaps the most egregious modern example of a powerful commercial organisation caving in before the Taste Police.

A lot of the taste initiatives come, like political correctness itself, from America. "If you want to get your books sold in the United States," says Liz Attenborough, publisher of children's books at Penguin, "you don't have your characters taking their clothes off. And you never, never mention lavatories - Americans throw up their hands in horror if you talk about lavatories. There are lots of things we have to be wary of. We can no longer include pictures of double-decker buses, for instance, or policeman wearing helmets and milk bottles on doorsteps. Of course, you can put these things in - we would never tell an author not to, only advise her - but you'd probably lose the order. And the present economic situation makes that difficult. It's necessary to keep an eye on foreign markets to survive. The illustrated children's book market is just not sustainable in this country alone."

Paying lip-service to the sensibilities of American publishing's moral guardians, who might faint at the sight of a milk bottle or a loo brush, is bad enough. But there are disarming signs that the grim hand of the EC has also clamped around nursery reading. Koray Paul, the illustrator who has given the world such gems as Captain Teachum, the monstrously wicked pirate with the soft heart and nagging wife, and Professor Puffendorf, the lady scientist with the dastardly assistant, is infuriated by what he sees as the standardisation of chil-

children's literature in Europe. "When I draw a street scene, I put in the names of the shops - bakery, butcher's - but then you get this nonsense about having to put them on an overlay, so that the French or whoever can change it to *patisserie, boulangerie* and so forth. It's very irritating - we should be rejoicing in the differences between countries, not racing to hide them."

"I did a book about a cat once, in which the cat knocked over a pile of books. Naturally I put all my own titles in the pile in English, but they made me take them out so that foreign editions could have their own book titles. It was ridiculous: it was an English cat in an English house - there wouldn't have been any French books there." Worse was to come. Once he illustrated an educational book for a British publisher, who was going to sell it to America. "You can't put cats on the left in America," they said. "Put them on the right." I said, "Don't be ridiculous, this is an English town I'm drawing, cars don't go on the right in England." After a while, they came back and said: "All right then, put them going down the middle of the road..."

There's an inspired lunacy about all this that seems terribly modern - redolent of left-wing local councils in the Seventies and the wilder shores of doctrinaire feminism in the Eighties - but in fact it's hardly new. People have been suspicious of children's literature for centuries. In the late 18th century, Sarah Trimmer, author of the sentimental *History of the Robins*, worried that children's books had "multiplied to an astonishing and alarming degree and much mischief lies hid in them". Her unsmiling contemporary Hannah More launched in 1790 a series of *Cheap Repository Tracts* - stories of noble virtue rewarded - to counter the shocking proliferation of children's books that displayed no interest in humility and good works. Despite the campaigning zeal of Trimmer and More, it is not their *Tracts* and *Robins* that are read and re-read in the 20th century, but just the kinds of book she was fighting to suppress: stories such as *Gulliver's Travels* (what chance would the Yahoos have had in the 1990s?), *Tom Thumb*, *The Babes in the Wood*, *The Prodigal Daughter* - and later, *Belle's Cautionary Tales*, *Streetwrecker*, *Just William*, *The Borrowers*, Saki...

The standardisation of children's books allows no room for genius or eccentricity, offers no showcase for foreign traits and characteristics, stimulates no interest in differences, encourages no enjoyment of the strange, delivers no *frisson* of fear. It is not just a deeply boring tendency, but a wholly inappropriate one: the example of Roald Dahl should be sufficient indication that children are most passionately drawn to tales of disobedience, amorality, challenge and fright.

Books should be about interest and discovery. They should provoke discussion, not stifle it. Above all, they should be fun, not objects aimed solely at scoring points in the game of political correctness. "It seems a terrible shame to me," says Liz Attenborough, "that it should be considered necessary for all children's books to do children good all the time. Adults read for pleasure, not for all White-bread children."

Jugendarbeit - selbstgestrickt

SWAG 03.95

Der „Überzeugungstäter“

Werner Fritz

sorgt in

Kassel für

Aufregung

it der ersten Sendung im Offenen Kanal in Kassel hat er 1993 zunächst ein stadtwweit verbreitetes Anzeigenblatt in helle Aufregung gebracht. „So nicht, Männer“, titelte es in fetten Lettern einen Artikel, der die klaren Worte des 47-jährigen in „Schwul is kuhl“ verstört zur Kenntnis nahm.

Steine des Anstoßes waren so harmlose Worte wie „ficken“ und „blasen“. Werner Fritz Courage, der er in seinen Sendungen freien Lauf läßt, loteten ihn aber auch knapps Gefängnis: Sechs Monate auf Bewährung brachten ihm zwei Beiträge ein, in denen er sich mit einer Jugendrichterin angelegthätte. Mehr Erfolg war ihm mit seiner öffentlichen Kritik an der Arbeit des Kasseler Jugendamtes beschieden. Schwulen Jugendlichchen riet er, „das Jugendamt und seine Mitarbeiter“ auf jeden Fall zu vermeiden wie die Pest, denn die dort versammelte Inkompetenz ist sprichwörtlich: „Nicht nur, daß das Amt die Existenz schwuler Jugendlicher bis Anfang dieses Jahres ignorierte. Eine Mitarbeiterin soll eine türkische Mutter auch schon mal ganz unsensibel aufgeklärt haben, „daß ihr Sohn seinen Arsch verkauft“, begründete Werner Fritz. Obgleich nicht gerade glücklich über das negative Abschneiden, erkennen die Mitarbeiter des Jugendamtes mittlerweile, daß es auch in Kassel schwule Jugendliche gibt, die ein Recht auf Betreuung haben. Sie nahmen Kontakt zu Kassels Schwulengruppen auf, um sich zu informieren. Spät zwar und nur, weil Werner Fritz sie aufgeweckt hat, aber immerhin, so ein Mitarbeiter. Mit Werner Fritz selbst aber mögen sie nicht zusammenarbeiten. Er hat ebenfalls kein Interesse, mit dem Amt zu kooperieren. Wenn er mit dem Staat zusammenarbeite, werde er ungläubwürdig. Sowohl bei seiner Sendung im Offenen Kanal, als auch bei seiner Arbeit mit Jugendlichen. Er arbeitet unter anderem mit Strichern, die er am „Weinberg“, Kassels Cruising-Ge-

biet, aufammelt und zu denen er Kontakt hält. Für ein Gruppentreffen an jedem Donnerstag hat er Räume in unmittelbarer Nähe des Parks organisiert.

Werner Fritz mag nicht mit ansetzen, wie etliche der „Wänste“, wie er die Jugendlichen nennt, ohne einen Hauch von Selbstwertgefühl leben müssen. Immer wieder verschwänden auch Kinder, ohne daß ein Hahn nach ihnen krähe. Sorgen mache sich um die Kids in Kassel außer ihm niemand so richtig. Das Jugendamt reagiere bislang selbst dann nicht, wenn der Behörde die Kinderregulierung aufgedrängt würden. Vor einem Jahr habe er das Amt auf Dirks Situation aufmerksam gemacht: Die Eltern konnten dem Jungen nicht viel geben, die Schule unterforderte ihn hoffnungslos. In der Zwischenzeit habe Dirk mehrere Diebstähle hinter sich, sei auf Strich und Droge gewesen. Seit einigen Monaten kümmert sich nun Werner um den Jungen und hat ihn so wohl vom Strich weg, als auch von der Droge heruntergebracht. Sein Rezept ist einfach und immer wieder gleich: „Jemanden herauszuholen geht nur mit Liebe.“ Damit meint er nicht nur die Beziehungs-sondern auch die freundschaftliche Liebe.

Zwar ziehen die guten Beziehungen zu Jugendlichen mitunter die Bezeichnung „Kinderficker“ nach sich; sie kommt von Leuten, die Werner Fritz nicht selbst kennen, aber alles über ihn wissen. Auch der Sitte läßt der Gedanke an eine eventuelle Verletzung des Jugendschutzparagrafen 182 Strafgesetzbuch keine Ruhe. Um die Kenntnisse der Polizei über Schwule ist es ähnlich bestellt wie um die des Jugendamtes: Bis vor kurzem waren ihrem Pressesprecher schwere Strukturen so unbekannt, daß er nicht zwischen einer Schwulen-Gruppe und einer Schwulen-Zeitung unterscheiden konnte.

Wie sollen die Beamten dann Werner Fritz verstehen, wenn er sagt: „Ich vermittele eine vernünftige Einstellung zur Sexualität“, was zu deutsch heißt: Sex fängt nicht beim Paragrafen 182 an, sondern mit der Geschlechtsreife.

Nicht später, aber auch nicht früher. Das ist die Überzeugung, nach der sich Werner Fritz richtet. Jugendlichen etwas von Strafgesetzen zu erzählen, sei ohnehin ganz fehl am Platz. Sie müßten lernen, selbst zu erkennen, was in Ordnung und was daneben ist. Wenn das die Eltern nicht leisten können, muß es eben jemand anderes tun. „Wenn den Kids alles immer nur verboten wird, kannst du auch einen Computer hinstellen.“ Genau das versucht Werner Fritz aber zu verhindern, findet in der nordhessischen Metropole jedoch wenig Rückhalt. Weil er sich nicht nach den üblichen Gesellschaftsnormen richtet, nachdrücklich und unannahmehaft seine Ansichten vertritt, würde er aus der konventionellen Szene ausgeschlossen: Werner Fritz sollte tun, was er für richtig halte - aber ansonsten sei er ein „Kotzbrocken“, „völlig unsensibel“, und überdies habe er „Besonders schwer zu verstehen ist Werner Fritz für die an den Pragmatismus der 90er Jahre gewöhnten Schwulen. „Die Wahrheit ist das wichtigste überhaupt“, erklärt er, und er sage immer genau das, was er denke. Leicht besteht da die Gefahr, daß er dabei den einen oder anderen überfährt. Aber er weiß, daß er recht hat. Deshalb weicht er keinen Deut von seiner Meinung ab. Eineinhalb Stunden Monolog sind dann schon drin, wenn er sich vor Gericht verteidigen muß und seinen Widersachern gleichzeitig ihre Schwulenfeindlichkeit verdeutlichen will.

Aufklärungsarbeit betreibt er auch als PDS-Mitglied innerhalb seiner Partei und während des Wahlkampfs auf der Straße. Damit sich endlich etwas in dieser Stadt ereignen hat er noch einige andere Ideen: Ein autonomes Schwulenzentrum müsse her und ein Infobus, der durch die umliegenden Dörfer touren soll. Das Beratungsangebot müsse auch andere Sprachen umfassen, um auch Migranten eine Chance zu geben. Jedenfalls: Werner Fritz kämpft offensiv gegen bürgerliche Scheindile und Ignoranz. Wann er wieder auf die Matthebe darf, ist noch nicht raus. ■ Kai Grüber

'Jongenszaak' brak De Mérode op

Rob Bakker, regisseur van jeugdtheatergroep De Citadel, maakt theater voor een meisje van tien jaar oud dat bij hem in De Oosterpoort woont. "Kinderen zouden zich eigenlijk met nog maar één ding bezig moeten houden. Met kunst."

NvHN 8-3

Van onze kunstmedewerker Bram Hulzebos

GRONINGEN - *Meester en de jongens* is de titel van het toneelstuk van De Citadel dat vrijdag in De Studio aan de Akkerstraat in première gaat. Jan Veldman schreef de tekst, voor kinderen vanaf acht jaar, over de tragische levensloop van de protestants-christelijke, maar ook homoseksuele dichter en schoolmeester Willem de Mérode (1887-1939). Van 1906 tot 1924 was De Mérode (pseudoniem voor Willem Eduard Keuning) onderwijzer aan de gereformeerde lagere school te Uithuizermeeden. Net als Bakker probeerde hij kinderen - "af en toe is De Mérode een dikke zamel," meent Bakker - de schoonheid van kunst te laten zien.

"Bij mij in de wijk woont dat meisje. Tien jaar is ze en ze heeft geen moeder meer. Pa kan het niet zo goed aan. Ik zie haar vaak over straat lopen. Ze gaat naar V & D. Jat. Voor dat soort kinderen maak ik theater. Het is verdomme niet eenvoudig om kind te zijn in een wereld waarin ze steeds meer liefdeloosheid ervaren. Je moet ze liefde teruggeven. Schoonheid, muziek en literatuur."

Precies wat De Mérode (achteraf gezien wat al te voortvarend) deed: in *Meester en de jongens* lopen drie van zijn leerlingen de deur plat bij hun meester, die ze overvoert met klassieke muziek (van Bach, Gilles en Monteverdi), gedichten (van De Mérode) en interessante wetenswaardigheden (over het heelal en mythologie). En passant worden ook de kinderen die naar de voorstelling kijken, geconfronteerd met 'schoonheid, muziek en literatuur' die ze thuis of op school niet zo snel voorgeschoteld krijgen, vreest Bakker. "Er wordt kinderen zoveel rotzooi aangeboden. De scholen die hier komen, weten dat we het hun leerlingen niet gemakkelijk maken."

■ Jeugdtheatergroep De Citadel speelt 'Meester en de jongens', Regisseur Rob Bakker: "Ik toon het belang voor kinderen van een inspirerende meester." © NvHN/Wolter Kobus

Met *Meester en de jongens* sluit De Citadel een literaire trilogie af. In 1991 stond de Groninger dichter Hendrik de Vries centraal in een jeugdvoorstelling, in 1993 speelde De Citadel *De legende van Raaides Klok*, een bewerking van het Orpheus en Euridice-verhaal. Bakker: "Ik heb dit keer voor De Mérode gekozen omdat hij net als Hendrik de Vries een belangrijk Groninger dichter is en omdat er een verhaal aan hem kleefte. Ik hecht niet zo aan zijn persoon. Eigenlijk vind ik hem af en toe een vervelende man. Lamenterend. Zijn levenshouding en het besef van z'n seksualiteit, zijn overigens on-Gronings." Zijn (homo-)sexuele gaardheid is De Mérode lelijk opge-

broken: op 26 februari 1924 werd hij gearresteerd en acht maanden gevangenzet, omdat ontucht met een van zijn ex-leerlingen bewezen werd geacht. Deze 'jongenszaak' betekende het einde van zijn onderwijzerscarrière. Bovendien werd de dichter door zijn gereformeerde geloofsgenoten uit de kerk verstoten.

Ekko Ubbens, een van de door De Mérode aanbeden jongens, staat centraal in *Meester en de jongens*. De Mérode schreef liefdesgedichten voor en over hem, leent hem boeken en hovendieven hebben ze een intensieve briefwisseling.

De intimiteiten in *Meester en de jongens* blijven beperkt tot enkele onhandige omhelzingen en een kus bovenop het hoofd.

Bakker laat in het midden of en wát er zich, naast een idyllische vriendschap, eigenlijk nog meer heeft afgespeeld tussen meester en de jongens. Het vonnis daarentegen, dat op 17 april 1924 in Groningen tegen De Mérode werd uitgesproken, laat er geen twijfel over bestaan dat hij aanmerkelijk verder ging dan een gestolen kusje hier en een omhelzing daar.

Bakker: "Ik toon het belang voor kinderen van een inspirerende meester. En ik laat de treurigheid zien van iemand die ouder wordt en naar de schoonheid van jonge mensen kijkt. Maar wat er destijds precies gebeurd is tussen die jongens en de meester, weet ik eigenlijk niet."

In Uithuizermeeden werd in

1987 een monument voor De Mérode opgericht (en onthuld door de toen inmiddels 81-jarige Ekko Ubbens). De sculptuur legt, door de er op aangebrachte citaten, sterk de nadruk op het christelijk dichterschap van De Mérode. Of men in Uithuizermeeden, meer dan zestig jaar na de 'jongenszaak', uiteindelijk oog heeft gekregen voor de minstens zo prominent aanwezige homo-erotische kant van zijn dichterschap, zal op 16 maart blijken, wanneer er in een dependance van museum Het Hoogeland een permanente tentoonstelling over Willem de Mérode wordt geopend.

Meester en de jongens speelt tot en met 29 april in De Studio aan De Akkerstraat, Groningen.

en bungelede benen. Er daalt zelfs een plechtstaag Fongersrijwiel af. Boven zit meester symbolisch gevangen in spotticht, daaronder bevindt zich zijn geheel met pluche, lampkap en boeken beklede kamer. Het publiek neemt plaats in brave Ot en Sien schoolbankjes en is vanaf het begin gevangen in een bijzondere ruimtelijke ervaring, die nog versterkt wordt door indringende klassieke muziekfragmenten.

De Citadel heeft het zich niet gemakkelijk gemaakt. Het stuk volgt in grote lijnen wat met name door Hans Werkman aan biografische gegevens is vastgelegd. We zien meester Keuning, drie van zijn geliefde leerlingen en een gecombineerde ouderling/boer/vader, die er fijntjes op wijst dat de mens niet meer dan één boek nodig heeft: "De rest is ballast." Centraal staat de jongenswereld, die niet alleen gekleurd wordt door ontluikende seksuele gevoelens, maar ook door schoonheidservaringen die ver af staan van kikkers vangen en gedonderjaag in de rietlanden. In de meester komen beide lijnen samen. Tegelijkertijd moet er een historisch min of meer juist beeld worden geschapen, waarin ook nog ruimte is voor de poëzie. Op de meest ongelegen momenten in de handeling barst meester los in gedragen versregels. Het is aardig om te zien welke situatie de dichtader niet wat er wettelde en wong! Diep in mijn ziel, wat onrust hij bezwoor./ Zijn lach was argeeloos gelijk tevoor./ Zijn oogen als zijn zingen stralend jong." Jaren had Willem Keuning, voldoende aan zijn ogen en zijn verbeeldingskracht, maar toen het verliangen ook bezit nam van zijn handen onttaarde dat in een Gronings schandaal: na een gevangenisstraf was hij meester af.

Renée Zonneville bedacht een schitterend ontwerp om de enorme studio van De Citadel (de voormalige drukkerij van Wolters-Noordhoff) te herscheppen tot een uitdagende speelruimte. Met wilgetenen bedekte wanden leveren het rietland vol kruip door, sluip door-mogelijkheden. Een langere plankier stijgt omhoog en vraagt om achtervolging

meeste kans.

A7C DONDERDAG 30 MAART 1995

De meester en zijn liefde voor poëzie en schooljongens

Voorstelling: Meester en de Jongens door De Citadel, vanaf 8 jaar. Tekst: Jan Veldman. Regie: Rob Bakker. Spel: Peter Schneider, Maarten Wemelsfelder e.a. Gezien: 29/3, De Studio Groningen. Aldaar nog: 31/3 t/m 2/4, 28/4 en 29/4. Informatie: 050 - 718232

Door BREGJE BOONSTRA
Na de hommage aan Hendrik de Vries in *Het huis van mijn leven* zet jeugdtheatergroep De Citadel nieuw de schijnwerper op een Groningse dichter: Willem de Mérode (1887 - 1939). Als Willem Keuning stond hij zeventien jaar op de dorpschool van Uithuizermeeden, geliefd bij zijn leerlingen, want hij had aandacht voor muziek en kon mooi vertellen. De genegenheid was wederzijds, vooral voor de jongens. Sommigen kwamen op zijn vrijegezellenkamer, waar ze tussen de chocoladerepen door kennis maakten met de wereld van het Schone en het Goede en waar meester balancerend op de armenleuning van zijn crapaud voordroeg uit eigen werk.

In de betrekkelijke anonimiteit van zijn poëzie kon De Mérode de gevoelens verwoorden, waarvoor binnen de steil gereformeerde dorpsgemeenschap en ook binnen zijn eigen christelijke normen geen enkele ruimte was: "Hij wist niet wat er wettelde en wong! Diep in mijn ziel, wat onrust hij bezwoor./ Zijn lach was argeeloos gelijk tevoor./ Zijn oogen als zijn zingen stralend jong." Jaren had Willem Keuning, voldoende aan zijn ogen en zijn verbeeldingskracht, maar toen het verliangen ook bezit nam van zijn handen onttaarde dat in een Gronings schandaal: na een gevangenisstraf was hij meester af.

meeste kans.

Willem de Mérode voor de jeugd verklaard

THEATER **VK 1-9-95**
Meester en de jongens van Jan Veldman door De Citadel. Regie: Rob Bakker. Vanaf 8 jaar. In: De Studio, Groningen.

De meester luistert naar Bach, doet parfum op zijn polsen en heeft een foto van een blote man op zijn bureau. Dat is raar, maar zijn leerlingen kunnen wel met hem praten over de natuur, over God, over kunst. En kom daar eens om in Uithuizermeden, een Gronings gehucht waarin de enige muziek uit het kerkorgel komt en elk boek, behalve de bijbel, als aanstellerij wordt beschouwd.

Willem de Mérode, de Groningse dichter (1887-1939), stond als Willem Keuning jarenlang voor de klas op een gereformeerde school. De leerlingen waren dol op hem, hij ontving ze ook thuis, maar zijn homoseksualiteit wekte argwaan in de norse boerengemeenschap. Het bracht hem in de gevangenis en leidde tot zijn ontslag.

Op zijn biografie is *Meester en de jongens* gebaseerd van de Groningse jeugdtheatergroep De Citadel. We schieten heen en weer in de tijd, zien hoe de jongens kikkers vangen en dromen van meisjes die hun rokken optillen, terwijl de dichter in zijn knusse studeerkamer leeft tussen boeken en muziek.

In de Groningse studio staan die werelden mooi naast elkaar. De zanderige vloer, omzoomd door wilgetenen biedt alle ruimte voor rennen en pesten. Het publiek zit er

HUMO Het ging er wél vrolijk seksueel aan toe in uw vroege boek 'In beslag genomen' - dat je allicht graag in beslag had zien genomen worden.

VAN DEN BROECK • Dat is in een soort lachstuip geschreven - het was héél gauw klaar - in die krankzinnige periode dat een Minister van Justitie een boek in beslag liet nemen dat door een andere minister met de staatsprijs werd bekroond ('*Gangreen I*' van Jef Geeraerts, nvdr). Die repressie van al wat seksualiteit is, daar keek ik toen met de verbazing van een buitenstaander tegen aan. Dat was weer eens een probleem van de katholieke samenleving. Wij van de cité waren vanaf ons achtste levensjaar seksueel bedrijvig in alle bosjes van het dorp, in alle standjes, groepsseks inbegrepen, en met een verbeeldingskracht die Bataille nog van dienst had kunnen zijn.

HUMO 2/2/95

middenin, gepropt in ouderwetse schoolbanken. Opzij kijken we de studeerkamer in waar de dichter declameert uit zijn poëzie en de jongens inwijdt in de kunst.

Hij adoreert zijn beschermelingen, vooral Ekko is zijn lieveling. Als de jongen tijdens een van hun ontmoetingen zijn armen om de man heen slaat, overdekt die het jongenshoofd met kussen. De man is in verwarring, zegt dat het hem spijt, maar het argeloze joch vindt dat er niets is gebeurd.

Het is een prachtig moment, de dichter moet noodgedwongen zijn liefde bedwingen, die kan hij alleen kwijt in zijn poëzie. Die versregels zijn geen makkelijke kost voor de schooljeugd. De Mérode dichtte in bloemrijke strofen, en zo spreekt de acteur ook hier. Dat heeft dikwijls iets geforceerd, maar het benadrukt wel de plechtstatigheid van de jaren twintig.

De voorstelling geeft een mooi tijdsbeeld en toont hoe boerse nuchterheid slecht mengt met romantische hoogvliegerij. Rob Bakker regisseerde zijn spelers zorgvuldig in een fraai, afwisselend ritme. Door hun jongensogen kijken we naar de gekwelde dichter die zijn gevoelens zo duur moest betalen.

Marian Buijs

IKON-programma- maakster beschuldigt Polygram Video

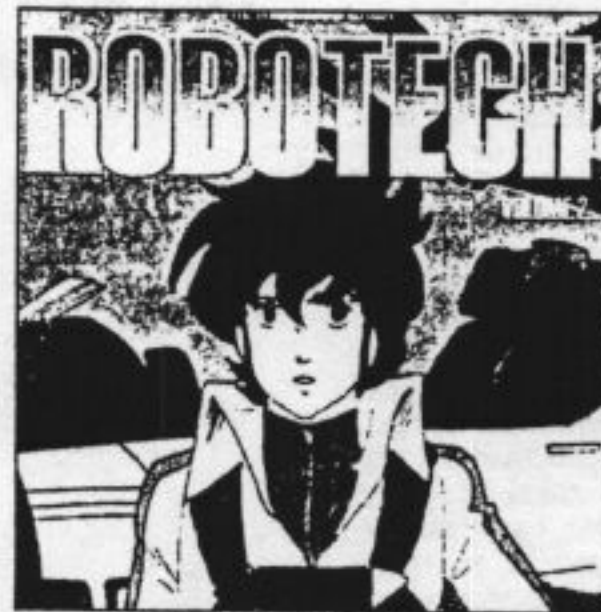
In het jongerenmagazine *Fast Forward* ditmaal **Londer** meer aandacht voor *Manga*, Japanse animatiefilmpjes 'waarover zoveel te doen is' kondigt de IKON enigszins suggestief aan. Hebben wij iets gemist? Volgens Nicolette de Wolff van het programma wel: 'Alle kranten hebben er over geschreven en het is ook in het programma Karel geweest. Manga staat voor Japanse animatie-filmpjes die heel erg gewelddadig zouden zijn en voor een belangrijk deel alleen maar over seks zouden gaan. Maar dat is helemaal niet waar. De stripcultuur in Japan is erg rijk en van de meest leuke strips worden animatiefilms gemaakt. Voor een brede categorie kijkers, kinderen en volwassenen. Het vertelt veel over de Japanse cultuur. Dat in de media tot dusver alleen maar aandacht is gegeven aan de gewelddadige en pornografische films is onterecht. In onze uitzending zie je jongeren die over de achtergronden praten. Zij leggen hun fascinatie uit en protesteren tegen het stigma dat zij opge-

DUITSLAND ONDER DE INDRUK VAN FILM NAAR VAN DANTZIG

Maarten Smit en Jeroen Krabbé in 'Voor een verloren soldaat'. Foto: Concorde Film.

Na een bescheiden succes in de Amerikaanse bioscopen is 'Voor een verloren soldaat' van Roeland Kerbosch ook enthousiast ontvangen in Duitsland. De film naar het boek van Rudi van Dantzig heet er 'Der verlorene Soldat'. Het homoblad *Siegessäule* noemde het een "beïndrukende Verfilmung". Oorspronkelijk zou de film niet gedistribueerd worden in Duitsland. Het Duitse homoblad *Magnus* vond de film zo mooi dat men besloot de film zelf uit te brengen. De eenmalige actie had succes. *Magnus* is inmiddels uit de kosten.

Manga: voor een brede categorie kijkers

drukt krijgen als ze een manga-video gaan huren. Want je ouders en je vriendin zeggen: 'heb je nu weer zo'n gore film gehurd', terwijl het heus niet alleen gore films zijn.' De reportage wil dus niet waarschuwen tegen het geweld in de Mangafilms maar juist laten zien wat de waarde ervan is? 'Inderdaad,' klinkt mevrouw De Wolff strijdbaar. 'Manga betekent letterlijk strip, alleen Manga-video is een label geworden en importeur Polygram heeft uitsluitend de gewelddadige titels hier naar Nederland gehaald. Maar er zijn heel

veel meer labels die animatie uit Japan halen en die speciaal voor meisjes zijn bijvoorbeeld. En daar zitten ook hele mooie films bij.' Mevrouw De Wolff zegt verder dat in haar reportage te horen zal zijn dat van de honderd Japanse animatiefilms er 'slechts' tien gaan over geweld en seks terwijl van de honderd in Nederland geïmporteerde Japanse animatiefilms, wel 99 stuks in de categorie seks en geweld vallen. De Wolff: 'Dat is de manier waarop Polygram Video het naar Nederland heeft gehaald.' Die zit. Wat vinden ze bij Polygram Video van deze beschuldiging?

Theo van der Schaaf meldt: 'Polygram brengt uit wat er in Engeland wordt uitgebracht en conformeert zich aan het release-beleid dat daar bestond. Dat is geen laffe opstelling dat is een feit. En wij doen dat ongecensureerd. De cijfers van die dame van de IKON kloppen trouwens helemaal niet. Ik weet niet hoe zij dat onderzocht heeft. Wij voeren heel veel films die juist schitterend om hun animatie zijn en helemaal niet zo gewelddadig. Ja, actiefol! Maar dat is een kerngegeven van Manga. We voeren een aantal labels, waaronder ook Jumbo-home-video, daarin zit nooit geweld, nooit iets bloots, en het richt zich op kleine kindertjes en op lievigheid. Tja, het is voor ons een marketing-tool, en ook Manga is voor ons een marketing-instrument.' (adg)

■ Nederland 1, 18.57-19.31 uur

De leraar heeft onnette gedachten

door Arjan Peters

Meer dan tien jaar geleden leverde Gerard Reve *De Vierde Man* in bij de CPNB, die hem om een Boekenweekgeschenk had gevraagd. Maar zoveel onkuisheid als daarin voorkwam, had de stichting niet bedoeld, en ze deinsde terug voor publikatie. Reve's toenmalige uitgever Manteau bracht de novelle als regulier boek uit. Om zijn kernachtigheid en spanning werd het door de kritiek lovend ontvangen.

Dit jaar is er weer een Boekenweekgeschenk van Gerard Reve, *Op Zoek*, en wederom betreft het

een alternatief voor het officiële CPNB-geschenk van Leon de Winter. De jarige firma De Bijenkorf heeft zich over Reve ontfermd.

De Volksschrijver verhaalt geduldig en onderhoudend van de aardrijkskundeleraar Arthur Huisman (32 jaar), wiens bestaan welbeschouwd te kleurloos voor woorden is. Hij bewoont een modaal huis, geniet een fatsoenlijk inkomen en heeft daarbij aan Magda een tevreden vrouw.

Alleen die onbestemde en onverklaarbare hersenspinsels, die kunnen Huisman nog wel eens uit zijn evenwicht brengen.

Of er eigenlijk iets 'aan de hand is' blijft zestig bladzijden lang de vraag. Een zekere Hennie die in telepatie liefheeft, heeft Huisman gezworen dat hij bedrogen gaat worden. Die voorspelling lijkt al gauw uit te komen, wanneer de leraar eerder dan verwacht naar huis is gereden, en voor zijn neus een onbekende mooie jonge man naar binnen ziet sluipen.

Zou Magda met hem...? Dat heet immers bedrog? Maar waarom gevoelt Huisman zich dan opgewonden bij dat idee? En aan wie herinnerde die helderziende Hennie hem toch?

Aan Bennie, een jongen van lang geleden. Soepel schakelt Reve van de ene versnelling naar de andere, tussen het onrustige heden en de belevenis uit het verleden waardoor Huisman onnette gedachten zijn ontwaakt.

Op Zoek zou het begin van een kernachtige en spannende novelle of roman kunnen zijn. 't Is afgelopen voordat je het weet, maar deze jongste aflevering uit de reeks *Oudoom Gerard* Vertelt valt niet tegen. Neen, zij valt mede.

Gerard Reve: *Op Zoek*. De Bijenkorf, f 4,95

Aantal scholen wil geschenkenovelle De Winter niet

Door onze redacteur
HANS DEN HARTOG JAGER

AMSTERDAM, 27 FEBR. Een aantal gereformeerde en reformatie-sche scholen heeft besloten om *Serenade*, het door Leon de Winter geschreven en door de CPNB gratis gedistribueerde boekenweekgeschenk, niet te accepteren. Op 15 maart zal de novelle in een oplage van 170.000 exemplaren over alle scholen in Nederland worden verspreid in het kader van het boekenweekthema 'De Vijftigste mei, de Tweede Wereldoorlog in de Nederlandse literatuur'.

"Ik ben nu door een vijftal gereformeerde scholen gebeld met de vraag of *Serenade* voor hen geschikt is," zegt H. Kraima, directeur van de CPNB. "Ik zeg dan onmiddellijk: 'nee', want het is duidelijk dat het verhaal niet strookt met hun orthodoxe levenswijze. Bij het verschijnen van het eerste boekenweekgeschenk belden al evangelische boekhandels of het wel geschikt voor hen was. Ik zei dan altijd: verkoopt of leest u normaal boeken van Hermans, Claus of Reve? Nee natuurlijk, en dan moeten ze hier ook niet aan beginnen."

De hoofdpersoon van *Serenade* is de joodse componist Benny Weiss, wiens moeder, de die oorlog in Bosnië op de voet volgt, plotseling naar het oorlogsgebied verdwijnt. Met haar 77-jarige vriend vertrekt Weiss naar Split om haar te zoeken. Deze combinatie biedt De Winter de gelegenheid de verschrikkingen van Auschwitz met de oorlog in Bosnië te verbinden. "In dat opzicht vind ik het ook een zeer geslaagd boek," zegt Hans Werkman, criticus van het reformatie-sche *Nederlands Dagblad* en docent Nederlands aan het Johannes Fontanus College in Barneveld. "Maar de manier waarop het engagement erin tot uiting komt vind ik bezwaarlijk. De personages die De Winter opvoert verzwakken hun betrokkenheid bij de wereld door zich in hun eigen leven met seksuele uitvreterij af te geven. Zo reist de vaste vriend van de moeder naar Joegoslavië om haar te redden, maar schroomt hij niet

om op een hotelkamer vreemd te gaan met de eerste de beste serveerster. Dat doet voor mij sterk afbreuk aan hun betrokkenheid." De Winter stelt enigszins ironisch dat hij het volledig met zijn critici eens is. "Ik vind dat ze volledig gelijk hebben. Mijn boeken zijn moreel volstrekt verwerpelijk, en ze moeten ze ook absoluut niet lezen." Hij vraagt zich echter af hoe de gereformeerde critici zelf met seksualiteit omgaan: "Wanneer je een boek onder kinderen wilt kunnen verspreiden zul je die kinderen toch eerst moeten verwekken."

Voor de leerlingen op de reformatie-sche scholen betekent de weigering van hun docenten dat ze dit jaar geen boekenweekgeschenk zullen ontvangen. Al eerder dit jaar werd *De rand van het heelal*, het boekenweekgeschenk dat door het Christelijk Literatuurcontact zou worden verspreid teruggetrokken. Deze novelle handelde over een docent met kanker, maar, zoals een woordvoerder van de CLK het uitdrukt, werd erin 'op al te onorthodoxe wijze over het lijden verhaald'. Daarnaast bestond er onder gereformeerde docenten kritiek op de 'onverholene erotiek' in de novelle van Ter Andere.

Werkman: "Ik heb geen bezwaar tegen erotiek in boeken, want in dat geval zouden we ook het hele *Hooglied* uit de bijbel moeten schrappen. Ik vind het echter erg jammer dat juist nu de boekenweek in het thema van de herdenking van de Tweede Wereldoorlog staat, er een novelle verschijnt die een dergelijke seksuele moraal uitdraagt. Tegen *Transit* van Hella Haasse, het geschenk van vorig jaar, hadden we bijvoorbeeld geen enkel bezwaar, dat heb ik zelfs van harte aanbevolen. *Serenade* zou ik ook niet willen verbieden, maar wel rustig met de scholieren willen bespreken. Daarvoor is nu geen tijd meer. En ik ben toch bang dat wanneer 15-jarige mavo-scholieren dit boekje lezen zonder begeleiding ze de thematiek niet zullen doorgronden. Dan vliegen ze meteen op die seks-scènes af."

Dat Leon de Winter zijn Boekenweekgeschenk *Serenade* niet geheel naar tevredenheid van het christelijk volksdeel had geschreven, bleek toen tientallen bijbelvaste schooldirecteuren enkele weken geleden bijkans steigerden van misnoegen. Eenvoudig zou hun protest, althans in luidheid, het gemor hebben kunnen overtreffen van de stammen van Israël die destijds doelden door de woestijn Sinai. *Serenade* bevat, aldus de schoolbazen, nogal wat schunnigs aan 'sex en gevloek'.

Dat kwam hen niet zo goed uit. Vandaag, bij het begin van de zestigste Boekenweek, zouden 170 duizend leerlingen in het voortgezet onderwijs *Serenade* immers krijgen uitgereikt. En wat dan te doen met christelijke scholieren die de jaren des onderscheids nog niet hebben bereikt of anderszins tegen zichzelf in bescherming dienen te worden genomen? Mogen die zomaar geconfronteerd met de 'vuilspuiterij' van De Winter?

Weigeren kun je zo'n presentie natuurlijk altijd, liet de CPNB bij monde van directeur H. Kraima voortvarend weten. Maar de te Amersfoort zetelende Unie voor Christelijk Onderwijs heeft intussen een beter antwoord geformuleerd. Laat maar komen dat boek, lijkt de Unie met haar uitgave *I will survive* uit te drukken. Christenen zijn niet 'bang of kinderachtig', zoals de Bijbel 'geen kinderachtig boek' is.

En voor andere boeken, schrijft R. Rijnbende van de Unie in het voorwoord tot *I will survive*, geldt steeds hetzelfde 'oude richtsnoer'. Indachtig de woorden die de apostel Paulus de Thessalonicenzen per post deed toekomen, zou Rijnbende willen opmerken: "Toets alles en behoud het goede."

Over de inhoud van *Serenade* wordt verschillend gedacht, meldt hij voorts ten overvloede. 'Er zijn leraren die deze novelle afwijzen en hun leerlingen dit boek niet cadeau willen doen. Hun standpunt laat ons niet onverschillig. Als er Bijbelse waarden en normen worden overtreden, moet dat gezegd worden. We willen daarom zowel het

Christelijk antwoord op schunnig geschenk

Voorkant van Leon de Winters 'Serenade'.

Boekenweekgeschenk lezen, als de bezwaren bestuderen van de bezwaarde leraren.

I will survive, vernoemd naar de *seventies*-hit van Gloria Gaynor, is een 'werkschrift met gespreksmateriaal'. Het zou bovendien een bijdrage kunnen vormen aan de discussie over

moderne Nederlandse literatuur 'in relatie tot het eigen karakter van de christelijke school'. Met behulp van de door de Veenendaalse docent A. van Dijk samengestelde bundel is het dus 'lezen en toetsen' geblazen. Alleen zo kunnen 'jonge mensen anno 1995 zelf tot een oordeel komen'.

Dat moeten zij doen aan de hand van talloze knipsels, zoals we daar hebben: een column uit *NRC Handelsblad* van de hand van Paul Scheffer; een deel uit een interview met Kristien Hemmerchts in *de Volkskrant*; de tekst van een *Kyrie*-gezang; de tien grondrechten van de lezer zoals de Franse schrijver Daniel Pennac die opstelde; de bespreking van *Serenade* door Hans Werkman, literatuurrccensent van het confessionele *Nederlands Dagblad* ('De erotische passages zijn in het verhaal overigens niet functioneel'). Uiteraard ontbreken ook de fragmenten uit *Serenade* niet.

Samensteller Van Dijk verluichtigt de geharnaste taal met een soort wedstrijd ('Ontwerp het Boekenweekgeschenk 2000') en vragen als: 'Is de novelle *Serenade* van De Winter *camp*? Voor alle duidelijkheid - de leerlingen mochten eens niet weten wat *camp* is - voegde hij ook een woordenlijst toe. Daarin is eveneens een verklaring van het begrip *virtual reality* te vinden. Van Dijks uitleg: 'Een werkelijkheid die slechts in schijn bestaat.' En zijn snaakse toevoeging: 'Bijvoorbeeld het geschenk *Serenade* zonder vloeken.'

Onder het kopje *Demontage* gaat Van Dijk in op het beeldcitaat dat de voorzijde van *Serenade* is. Sinds jaar en dag hult de Duitse muziekkuitgever Peters zijn partituren in een soortgelijk omslag. Van Dijk vraagt zich daarbij een hoop af, maar niet of zoets is toegestaan. Tuurlijk niet; ook de voorkant van zijn *I will survive* is gejat van 'Edition Peters'. De Unie voor Christelijk Onderwijs had nog iets verder moeten lezen in Paulus' eerste brief aan de Thessalonicenzen. Daar staat ook (hoofdstuk 5, vers 22): 'Onthoudt u van alle soorten van kwaad.' Of valt plagiaat daar niet onder?

Henrico Prins

SCHOLEN WEIGEREN BOEKENWEEKGESCHENK

„Veel seks en grof”

HILVERSUM - In orthodox-christelijke kring is de banvloek uitgesproken over de Hilversumse schrijver Leon de Winter en het Boekenweekgeschenk *Serenade*, dat over twee weken in de boekwinkels ligt. Volgens critici bevat de novelle te veel „seksueel geweld en grof woordgebruik”.

„Ik begrijp niet waarover die mensen het hebben. Het zijn fundamentalisten die blind zijn voor de objectieve werkelijkheid. Er komt slechts één keer een seksuele handeling in voor. Verder betichten zij mij van het ontbreken van normen en waarden, terwijl ik juist heel sterk bezig ben met het formuleren van een nieuwe moraliteit, die past in de huidige tijd”, zo zegt Leon de Winter in reactie op de reacties.

Serenade gaat over een jonge componist van reclamedeuntjes en zijn 74-jarige joodse moeder. De wredeheden in Tweede Wereldoorlog en wat er nu gebeurt in Bosnië lopen als een rode draad door het boek.

Ruim 220.000 exemplaren van

FOTO: GERRIT SERNE & PARTNER
• LEON DE WINTER

het Boekenweekgeschenk zullen cadeau worden gedaan aan alle eindexamenkandidaten van vwo, havo, mavo en voorbereidend beroepsopleiding, ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB).

Enkele streng christelijke middelbare scholen in Amersfoort

hebben echter laten weten dat zij het geschenk weigeren. Rector G. J. van Middelkoop van de Amersfoortse gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès zei aanvankelijk 'argeloos' ja tegen het aanbod. Maar na telefoontjes van verontruste ouders stelde hij alles in het werk om het boekje alvast te bemachtigen. „Na lezing ben ik bekeerd”, zegt hij.

Van Middelkoop heeft zich gestoord aan passages over „orale seks van een bejaarde”, maar zegt vooral problemen te hebben met de algehele sfeer, die de novelle zou uitademen van „je doet maar in het leven waar je zin in hebt, zonder normen en waarden en leiding van God.”

Volgens CPNB-directeur H. Kraima heeft de „fundamentalistische hoek” elk jaar problemen met het Boekenweekgeschenk, maar komt dat nu extra sterk naar voren door de verspreiding van de novelle op middelbare scholen. „Wij gaan niet met een rode pen door het manuscript. Zelfs 'jeetje' mag niet in hun ogen, omdat het een verbastering is van Jezus.”

Ook kind moet naar rechter kunnen stappen

VK
11-3

HOOFDCOMMENTAAR
door René Zwaap

Het digitale kordon van Schengen

GA 29-3

Terwijl Hans Dijkstal nog de blauwe verf uit zijn haren stond te wassen die hij als stand-in voor Frits Bolkestein tijdens de 'Nederland Bekent Kleur'-manifestatie in de Bijlmermeer over zich heen had gekregen, ging Europa afgelopen weekend met een druk op de knop van de centrale computer van het Schengen Informatie Systeem (SIS) in Straatsburg tamelijk geruisloos een nieuw, uiterst bedreigend tijdperk in. De vele verhitte debatten over de plaats van vreemdelingen in Nederland werden daarmee gelijk tot achterhoedegevechten geminimaliseerd. Terwijl Den Haag de hele treurige estafette van debatten over spreiding en inburgering, zoals die ook al eind jaren zeventig werden gevoerd, op aandringen van de hardleerse Bolk nog eens dunnetjes gaat overdoen, is er sinds afgelopen zondag rond vooralsnog negen EG-lidstaten (Nederland, België, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië en Griekenland) een elektronische muur opgeworpen die ervoor moet zorgen dat Fort Europa zich solider dan ooit te voren kan weren tegen de vloed van arme sloebers om ons heen.

George Orwells Big Brother had tenminste nog een gezicht. De grote broer van het Europa van Schengen zie je niet. Verscholen achter rustieke bloemenperken, in een tamelijk onopvallend gebouw in de parel van de Elzas, pompt de centrale SIS-computer van Frans-Duitse makelij per dag miljoenen gegevens in het rond over lieden die op een of andere manier ongewenst zijn in het nieuwe Europa van Kohl en Mitterrand.

♦ ♦ ♦

Politie, justitie en binnenlandse veiligheidsdiensten hebben onbepaald toegang tot de bestanden, in tegenstelling tot de burgers, die op bijna geen enkele wijze kunnen toetsen wat er precies aan persoonsgegevens is opgeslagen. Alleen in het geval van een sterk, duidelijk geformuleerd vermoeden dat de gegevens niet met de werkelijkheid stroken, is er op initiatief van een gedupeerde inzage en eventueel correctie mogelijk. Maar dan moet de persoon in kwestie al exact weten waar 'm de kneep zit. En dat is geen sinecure, daar toegang tot de SIS-gegevens strikt voorbehouden is aan overheidsdiensten.

Zoals de emeritus-hoogleraar volkenrecht Herman Meijers van de Universiteit van Amsterdam in december 1989 tegenover Elsevier opmerkte: 'Het gevaarlijke van het SIS is dat daar niet alleen de namen van veroordeelden in worden opgenomen. Nee, het systeem signaleert iedereen die een bedreiging vormt voor de veiligheid of de openbare orde van een van de lidstaten. Maar die begrippen worden niet nader omschreven, zodat de kans bestaat dat je in het systeem belandt zodra je activiteiten ontploopt die de politie als strijdig met de veiligheid of de openbare orde beschouwt.'

Ook de Nederlandse Orde van Advocaten constateerde reeds een 'juridisch gat' in het Schengen-akkoord: 'Het creëert uitsluitend nieuwe bevoegdheden voor overheden. Het klassieke strafvorderlijke model, waarin de bevoegdheden van de overheid in een weloverwogen evenwicht worden gebracht met de rechten van de verdachte burger, is geheel losgelaten.'

Vanuit de Nederlandse politiek is daar,

op een enkele gunstige uitzondering na (men herinnert zich de trillende woede waarmee Maarten van Traa zich binnen de PvdA als Schengen-dissident opstelde), geen enkele weerstand van betekenis tegen gerezen. De 'positieve grondhouding' die in de era-Lubbers tegenover het Europese integratieproces werd gevorderd, confronteert de burger nu met voldongen feiten die in een later stadium onherroepelijk tot grote jammerklachten en protesten zullen leiden, als de natie dan tenminste niet al is gedresseerd tot een grote kudde makke schapen. De SIS-heerschappij over de Schengen-gemeenschap zal straks worden gecompleteerd met het al even drastisch persoonsbestanden aan elkaar koppelende Europool in Den Haag, de Europese FBI die na hevig aandringen van Kohl binnenkort ook de terrorismebestrijding mag gaan doen. De juridische afwijkingen die binnen de EG over de diverse landen bestaan, zullen dan spoedig weggeharmoniseerd zijn.

Zo werd in het kader van het SIS reeds een Canadees in Nederland de toegang tot het land afgewezen vanwege iets wat hij in Duitsland op zijn kerfstok zou hebben. Dat meldt de Euro Citizen Action Service (ECAS), de vanuit Brussel opererende burgerrechtenbeweging die als een van de laatste strohalmen voor een leefbaar Europa mag gelden (subsidiëring van de ECAS werd afgelopen jaar dan ook resoluut stopgezet door de Europese Commissie).

Gegeven de ruimhartige definitie van terrorisme die het Haagse Openbaar Ministerie al hanteert in de Opstand-zaak, is die juridische egaliserende van de grondrechten van de burgers al hard aan de gang. In de naaste toekomst zullen verschillen in benadering per land van een organisatie als de PKK (in Duitsland verboden, hier niet) dan ook verdwenen zijn. Eveneens in navolging van Duitsland is Nederland momenteel driftig in de weer met de gegevensverzameling ten behoeve van een 'vreemdelingenbestand', een datasysteem waartegen in de Bondsrepubliek grote protesten zijn gerezen vanwege de oncontroleerbaarheid en de absolute heerschappij van dat computerbestand.

♦ ♦ ♦

Zo wordt er met Schengen een grote stap gedaan naar een toekomst waarin de digitale dubbelganger die ieder individu in de gecomputeriseerde samenleving inmiddels van staatswege heeft meegekregen, in feite zwaarwegender wordt dan de persoon van vlees en bloed. Decennialange inspanningen van burgers op het gebied van privacybescherming en aanverwante zaken zijn zonder al te veel hoofdbreken geheel en al weggevaagd. De droom van een vrij personenverkeer binnen Europa is geëindigd in een zo rigide mogelijk afweersysteem voor mensen van buitenaf.

De klachtenlijn van de ESAC is sinds zondag overspoeld met verhalen van vooral Oost-Europeanen die sinds de activering van het Schengen-akkoord opeens niet meer Duitsland in mogen. Alleen geniale computerkrakers kunnen Europa nu nog redden van het SIS.

MAIKE is twaalf en wordt door haar vader en moeder al heel lang geslagen. Ze heeft al een keer geprobeerd hulp te krijgen via de Raad voor de Kinderbescherming. Maar die heeft niets gedaan; haar vader en moeder zeiden dat ze het allemaal had verzonnen. Daarna heeft Maïke's vader haar nog harder geslagen. Het is wachten op het moment dat zij durft weg te lopen.

Hannah is een Marokkaans meisje van zestien jaar. Haar grootste wens is huisarts worden. Van haar vader mag Hannah niet studeren: hij vindt dat ze moet trouwen met de man die hij heeft uitgekozen. Ze vraagt haar leraar met haar ouders te praten, ze gaat naar hulpverleners en probeert hen te laten bemiddelen. Hannah's vader wil er niets van weten. Hij heeft al een huwelijksdatum vastgesteld.

De dertienjarige Joost woont in een klein dorp op de Veluwe. Hij wordt streng gereformeerd opgevoed. Joost hoort in het *Jeugdjournaal* dat er een polio-epidemie heerst. Hij smeekt zijn ouders om tegen de ziekte te worden ingeënt. Zij weigeren. Ook de huisarts werkt niet mee.

De situaties van Maïke, Hannah en Joost staan niet op zich. Zij kunnen om hulp vragen bij een huisarts, het algemeen maatschappelijk werk, een kinderrechtswinkel, een kindertelefoon, een JAC - of honderden andere hulpverleningsinstellingen. Maar wanneer de hulpverleners zijn uitgepraat, is het voor Maïke, Hannah, of Joost onmogelijk uiteindelijk zelfstandig naar de rechter te stappen. Ze zijn immers minderjarig.

Kinderrechtswinkels en kindertelefoons zien en horen jaarlijks tientallen kinderen voor wie het van groot belang zou zijn om dat wel te kunnen. Bijvoorbeeld omdat zij worden mishandeld of door scheidende ouders worden verscheurd. Momenteel wordt in die gevallen nog wel eens een juridische omweg bewandeld door het inschakelen van een bijzondere curator.

Ook de Raad voor de Kinderbescherming kan in uiterste gevallen opkomen voor kinderen door aan de rechter een kinderbeschermingsmaatregel te vragen. In die gevallen is het al flink mis, en blijft de jeugdige afhankelijk van de welwillendheid en het oordeel van volwassenen. Internationale verdragen bieden een ieder - en dus ook kinderen - het recht op een onafhankelijk oordeel van de rechter.

De vraag is waarom jeugdigen in het Nederlandse recht dan nog steeds niet zelfstandig naar de rechter kunnen. De meeste argumenten hiertegen zijn varianten van de volgende vier punten.

Ten eerste de notie dat ouders verantwoordelijk zijn voor hun kinderen; zij kunnen namens hun kinderen naar de rechter. Dat is natuurlijk waar en het gebeurt in de praktijk ook, bijvoorbeeld als minderjarigen een conflict met een winkel hebben over een leverantie.

Er zijn echter ook situaties waarin de ouders juist niet de aangewezen belangenbehartigers zijn van hun kind. Bijvoorbeeld als zij zelf de rechten van hun kind schenden door fysieke of seksuele mishandeling, psychische bedreigingen of door ernstige emotionele verwaarlozing. In die gevallen kan er uiteindelijk behoefte zijn aan een oordeel van de rechter.

Een tweede argument tegen een individuele rechtsingang voor kinderen is dat gezinsverhoudingen niet in juridisch vaarwater moeten komen. Ook dat is in zijn algemeenheid waar. Maar soms zijn die gezinsverhoudingen langdurig en ernstig verstoord. En eerder zal geen enkele minderjarige naar de rechter stappen, zo leert de ervaring van kinderrechtswinkels.

Het kan dan juist een oplossing zijn als een onafhankelijke derde zich ermeem bemoeit. Het zou ons niet verbazen als het simpele feit dat een minderjarige uiteindelijk naar de rechter kan stappen al een stok achter de deur is om de problemen binnen het gezin op te lossen. Een derde bezwaar kan zijn dat

de rechterlijke macht al overbelast is, daar zouden geen nieuwe zaken bij moeten komen. Dat de rechters de handen vol hebben, valt niet te ontkennen. Maar er moet ook niet worden verwacht dat er opeens duizenden zaken per jaar bij komen.

Toen een eenvoudige rechtsingang voor kinderen werd ingevoerd betreffende omgang met gescheiden ouders, bleken in het eerste jaar slechts achttien kinderen de stap naar de rechter te zetten. Laten we wel zijn: het is uiteindelijk nogal een stap. De kans dat kinderen om futiliteiten als 'weinig zakgeld' de rechter opzoeken, is gering.

Maar er is een veel principiëler argument. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) bepaalt dat iedere burger het recht heeft op een onafhankelijk oordeel van de rechter. De rechtspraak heeft bevestigd dat dit recht ook voor minderjarigen geldt. Het mag weliswaar worden beperkt, maar niet op zo'n manier dat het recht voor alle minderjarigen wordt uitgehouden. Dat betekent dat de overbelasting van de rechterlijke macht en de bijbehorende kosten nooit doorslaggevende argumenten kunnen zijn om dit fundamentele recht in de Hollandse wind te slaan.

Het vierde en laatste argument tegen het recht op rechtsingang voor kinderen is dat minderjarigen niet goed kunnen oordelen over hun situatie. Natuurlijk is het voor kinderen die in een benarde situatie verkeren moeilijk een objectief beeld te geven. Dat geldt echter ook

Nederland neemt kinderen te weinig serieus

voor volwassenen. Juist in die situaties kan een oordeel van een rechter ruimte bieden voor nieuwe kansen.

Bovendien zijn jeugdigen vaak beter in staat zich een oordeel te vormen van hun eigen situatie dan wordt gedacht. Eigenlijk wordt er op allerlei fronten in onze samenleving van uitgegaan dat jeugdigen vanaf een jaar of twaalf mondig en zelfstandig zijn: in de verhoudingen in de meeste gezinnen, in de reclame, in het besteden van geld. Alleen als het op fundamentele problemen aankomt geven we niet thuis.

Soms is een situatie zo uitzichtloos dat de betrokkenen niet vatbaar zijn voor overleg of therapie. Soms moeten er knopen worden doorgemaakt waar het kind de middelen niet voor heeft. In die gevallen moet het een onafhankelijk juridisch oordeel kunnen vragen.

Vooralsnog moet dat gelden voor jeugdigen vanaf twaalf jaar, vinden wij. Bij minderjarigen vanaf twaalf die het voeren van een procedure te belastend vinden, bijvoorbeeld bij incestzaken, moet de rechter een bijzondere curator aanstellen. De keus voor deze leeftijdsgrens is een pragmatische: dat is een leeftijdsgrens die ook in andere delen van het recht is geaccepteerd. Daarbij aansluiten voorkomt juridisch-technische problemen. De jeugdige zou verplichte bijstand moeten krijgen van een advocaat.

DEZE week is het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind in Nederland in werking getreden. De boodschap van het verdrag is duidelijk: neem kinderen serieus en geef ze eigen rechten. In Nederland hebben kinderen het zo slecht nog niet. Maar als er zich ernstige problemen voordoen, zoals seksueel misbruik, kunnen minderjarigen niet zelf voor hun rechten opkomen. Dat zou wel moeten kunnen. De kinderen zijn er rijp voor.

Nanda Ammerlaan-Oosterlaan
Karin Kloosterboer

De auteurs zijn respectievelijk lid en beleidsmedewerker van de Raad voor het Jeugdbeleid.

De klas uit of in de kring?

Docenten twijfelen over aanpak seksuele intimidatie

Marc van Bijsterveldt

"Ik zie mijn vader niet tijdens de hoogtepunten in zijn leven: de sex en zijn werk. En terwijl mijn zusje moeder kan imiteren, moet ik me maar zien te redden met het gegeven dat ik een 'man' ben. Maar wat is dat dan? Ik ben een niet-vrouw, ik ben een vent!" Zo beschrijft Lauk Woltring, docent aan de Hogeschool van Amsterdam, het lot van een opgroeiende jongen. Hij moet zich bewijzen als man, maar heeft alleen maar karikaturen als model. En die zijn hem niet echt tot voorbeeld. Vanuit de onzekerheid die dat oplevert, gaan jongens op de versierde nogal eens over de schreef bij meisjes, betoogde Woltring tijdens een conferentie over jongens en seksuele intimidatie.

Theatergroep Steil in een andere productie.

Hogeschooldocent Lauk Woltring was een van de sprekers op een conferentie over 'Jongens en seksuele intimidatie' die op 26 januari georganiseerd werd door het Landelijk Adviescentrum Vorming, Arbeid en Scholing (LAVAS) en het Landelijk Centrum GVO. De bijeenkomst werd gefinancierd door de MateM, informatiecentrum voor emancipatie in het onderwijs.

Woltring probeerde bij zijn gehoor begrip te kweken voor het gedrag van jongens. "Let wel", bezwoer Woltring het publiek, "dat betekent niet dat ik seksuele intimidatie goed praat. Maar als we jongens alleen maar aanspreken als 'potentiële daders', dan zijn we ze kwijt als gesprekspartner." Zijn publiek - voornamelijk docenten uit het voortgezet onderwijs en collega's uit het middelbaar beroepsonderwijs - knikte begrijpend.

meisjes meer 'af'

Hoe zit dat dan met die onzekerheid van jongens? Woltring schroomde niet om een deel van de verklaring te zoeken in de ontwikkelingsachterstand die jongens al bij de geboorte zouden hebben. Jongens doen langer over hun lichamelijke groei - kijk maar eens rond in een brugklas - maar ook hun emotionele ontwikkeling loopt achter bij de andere sekse. "Er zijn aanwijzingen", zo stelde Woltring met veel misen en maren, "dat meisjes neurologisch gezien meer 'af' zijn bij de geboorte." Jongens hebben daardoor vanaf het begin een zwaardere ontwikkelingsopgave te vervullen, vond hij. Zij moeten hun achterstand inhalen en hebben daarbij ook nog eens minder steun van levenschte modellen dan hun zusjes. Papa moet immers vroeg naar zijn werk. En vriendjes zijn al net zo onzeker, dus bluffen de jongens elkaar op hun zevende na dat ze een vent zijn. Woltring: "En wij krijgen al vroeg een hekel aan die baasjes."

Het heeft geen zin om als reactie op grensoverschrijdend gedrag van jongens alleen maar te zeggen dat het niet mag, meent Woltring. Jongens weten dat over het algemeen echt wel. Het helpt ook niet om hen alleen maar te vertellen dat ze respect moeten hebben voor de grenzen van anderen. Ze hebben immers hun eigen grenzen nauwelijks leren kennen.

Eerst en vooral, zo betoogde Woltring, zul je dus moeten werken aan het zelf-respect van jongens, gebaseerd op een betere kennis van de eigen motieven en van het eigen lichaam. Als jongens zichzelf kennen, hoeven ze niet meer bang te zijn om zich 'te laten kennen'. En dan pas kunnen ze echt intiem worden met meisjes, zonder dwang te hoeven gebruiken om hun onzekerheid te overschreeuwen, aldus Woltring.

puberale etters

Het valt nog niet mee om deze wijze raad in de praktijk te brengen, zo bleek tijdens een van de workshops in het middagprogramma. De Amsterdamse meespeel-theatergroep Steil zette - bij wijze van try-out - enkele scènes op toneel, waarin puberale etters het leven van een klasgenote zuur maakten. Een meisje waagt zich voor het eerst in een spannende korte broek op school. Als ze voor het bord een gedicht moet voordragen, kan een jongen op de achterste bank het niet laten steeds flauwe opmerkingen te maken over haar uitdagende kleding. "Het gaat hier niet over de benen van Lisa", sust de docent. "Die bespreek je maar op het schoolplein."

Sommige workshop-deelnemers zaten te morren over de chaos in de gespeelde klassituatie. "Die jongen zou bij mij niet eens de kans krijgen; hij zou al lang de klas zijn uitgevloegen", zei een docente. Anderen vonden dat de docent te laks had gereageerd. Hij vond de orde in zijn les kennelijk belangrijker dan het lot van Lisa voor het bord. Op het schoolplein mocht de jongen wat hem betreft zijn gang gaan en daarmee help je het meisje niet, vonden enkele toeschouwers.

In een andere scène maken leerlingen zelfstandig een wiskunde-opdracht. Twee jongens moeten steeds 'toevallig' bij een paar meisjes zijn om iets te vragen of een potlood op te rapen. De meiden hebben duidelijk geen zin in het gewriemel van hun klasgenoten. De docente krijgt er ook genoeg van en stopt de les om een kringgesprek over het getreiter te beginnen.

Voor enkele workshopdeelnemers is dat niet realistisch. "Je kunt wel een kringgesprek willen houden, maar als de situatie zo uit de hand loopt, moet je niet

in discussie gaan met dertig leerlingen in de klas", vond een van hen. Een ander: "Ik zou stoppen met de vrije opdracht en klassikaal verder gaan. Later kun je in een andere les eens op het vervelende gedrag van de jongens terugkomen."

ordeprobleem

Het dilemma tussen meteen ingrijpen of signaleren en later actie ondernemen is moeilijk. Als je incidenten oplost als een gewoon ordeprobleem, dan ben je aan het bestraffen, en Woltring had nu juist verteld dat dat niet werkt. Maar als je meteen inspringt op een vervelende gebeurtenis, dan maak je het probleem misschien groter dan het is. En voor het meisje in de gespeelde scène wordt het wellicht nog gênanter om haar ervaring meteen tot plenair gespreksonderwerp gepromoveerd te zien, zo vreesden sommigen in de zaal.

De docenten twijfelden dus over de pedagogisch-didactische aanpak van opdringerige jongens, maar ook vroegen enkele deelnemers zich af of het lot van meisjes in de klas soms niet wat overtrokken wordt. Een docente: "Ik vond het niet zo erg dat het meisje in een scène ongemakkelijk voor de klas stond in haar sexy kleren. Ze is aan het ontdekken dat ze indruk kan maken met haar mooie benen. En dat ze daar een beetje onzeker over is, hoort er ook bij. Er wordt veel te snel geroepen dat het seksistisch is als een jongen daarop reageert."

Nadere informatie

Nadere informatie is te verkrijgen bij Annelies Kuyper (LAVAS), telefoon 030-369228, of bij Marcel Linthorst (LCG, sectie Onderwijs), telefoon 030-543888. Meer informatie over theatergroep Steil is te verkrijgen bij Prima Rima, telefoon 020-6204827. Wie in de klas aandacht wil besteden aan seksuele intimidatie, kan nog steeds gratis het magazine *Jongensspecial* met bijbehorende docentenhandleiding bestellen bij het ministerie van Sociale Zaken, telefoon 070-3334455.

M.A.J. van Bijsterveldt is journalist van Tijdschrift Gezondheidsvoorlichting.

TIJDSCHRIFT GEZONDHEIDSVORLICHTING ■ JAARGANG 12 ■ NUMMER 3 ■ MAART ■ 1995 ■

Structuur in beleid tegen seksuele intimidatie

23-2-95

aan te bieden en hun de voordelen daarvan te laten inzien."

's Middags konden deelnemers kiezen uit enkele workshops met een algemener karakter. Tijdens de workshop *In gesprek met de dader*, die gegeven werd door Ton van de Meché, werd gediscussieerd over de aanpak van een gesprek met een negatieve bood-

schap. De meeste aanwezigen vervulden op school de functie van vertrouwenspersoon. Het merendeel had enige ervaring met mannelijke leerkrachten die over de schreef waren gegaan. Zij vroegen zich af welke rol een vertrouwenspersoon heeft in een conflict. "Het doel van het gesprek

met de aangeklaagde is dat het gedrag ophoudt", zei Van de Meché. "Een vertrouwenspersoon is er op de eerste plaats voor de klager. Als de aangeklaagde stelling ontkent of agressief wordt, kun je beter meegeven, anders wordt zo'n gesprek alleen maar feiler. Toon begrip voor de dader. Je kunt

best respect hebben voor een persoon zonder dat je het gedrag goedkeurt." Ook moeten vertrouwenspersoon een slecht-nieuwsgesprek kort houden. "Je moet er niet te lang omheen draaien, want erkenning van de bood-

schap is erkenning van de persoon. Anders gaat een aangeklaagde hoog van de toren blazen. Als hij toch gaat loeien, probeer dan het gesprek samen te vatten en de boodschap kort te herhalen. Als het geloei ophoudt, kun je verder gaan met het gesprek. Je moet zelf achter het idee staan dat je wilt dat het gedrag ophoudt." (AVU)

Een school moet visie hebben op relaties en seksualiteit van jongeren. Leerkrachten moeten bereid zijn zelfonderzoek te doen naar eigen gedrag en normen en waarden rond seksualiteit. Dat waren enkele bood-

schappen van inleider Ite Beentjer van het Drents Vrouwenbureau tijdens de conferentie 'Jongens en seksuele intimidatie' eind januari in Ede.

De deelnemers bogen zich over de vraag hoe jongens bewust gemaakt kunnen worden van hun gedrag tegenover meisjes. Beentjer verzekerde de aanwezigen dat zij geen 'kookboekrecept' kon voorleggen, omdat aandacht voor seksuele intimidatie afhankelijk is van de samenstelling van de klas. "Allochtonen jongeren hebben andere

normen meegekregen over seksualiteit dan Nederlandse. Leer ze kennen", was haar advies.

Een beleid tegen seksuele intimidatie mag zich niet beperken tot klassikale voorlichting. Volgens Beentjer moet de

aandacht gestructureerd zijn. Dat is mogelijk door een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie in te stellen. Ook moet gekeken worden naar de omgangscultuur op school. "Je kunt jezelf de vraag stellen: Is seksualiteit bespreekbaar? Hoe ziet het

wandelgangcircuit er uit? Waar botsen visies over normen en waarden? Trek grenzen tussen toelaatbaar en niet-toelaatbaar gedrag. Structuur aanbrengen is een hoop werk, maar met een goed beleid komt er rust in de organisatie."

Met een goed voorlichtingsprogramma kunnen leerkrachten jongens bewust maken van hun eigen gedrag. "Je kunt ingaan op de gevolgen, de ernst en omvang van seksueel geweld, de verschillen in beleving van seksualiteit. Het taalgebruik en het respecteren van elkaars grenzen kun je aan de orde stellen. Ten slotte is het allerbelangrijkste om gedragsalternatieven

AFWIJKEN VAN NORM MOET GEWOON WORDEN

Leerlingen moet leren omgaan met overeenkomsten en verschillen en leren daarin hun eigen houding te bepalen. Scholen moeten daarom een leef-werkgemeenschap vormen van jongens en meisjes, mannen en vrouwen met verschillende culturele achtergronden, of seksuele geaardheid. Ook homoseksuele/lesbische leerkrachten die dit in gedrag kenbaar maken, vallen onder de Algemene wet gelijke behandeling.

UITLEG NR. 9 22 MAART 1995

OC. A. W. MIN. V.

Een school die iedereen wil en waar iedereen zich gekend en erkend kan voelen. Daarvoor pleitte staatssecretaris Netelenbos op de studiedag 'Onderwijs en homoseksualiteit' op 11 maart. Voor de organisatie tekenden de homowerkgroepen van de onderwijsbonden ABOP, KOV, NGL EN PCO. 'Zijn er studiedagen voor nodig, vroeg ik mij af, om iets te bevorderen dat in mijn ogen de normaalste zaak van de wereld is? Namelijk dat op een school vogels van zeer divers pluimage rondlopen, zowel bij de leerlingen als bij de docenten, die met elkaar in harmonie moeten leven en leren.

Want wat is immers een school anders dan een leef-werkgemeenschap waarin jongeren de kans krijgen zich voor te bereiden op een leven als volwassene in beroep, sociale verbanden en vrije tijd en waarin docenten hen helpen hun vorming vorm te geven. Zo'n leef-werkgemeenschap vooronderstelt de aanwezigheid van jongens en meisjes, mannen en vrouwen met verschillende culturele achtergronden, verschillende religies, of verschillende seksuele geaardheid. Het is de kunst van het onderwijs leerlingen te leren omgaan met overeenkomsten en verschillen en hen daarin hun eigen houding te leren bepalen.'

Geen wassen neus
Dit blijkt echter minder vanzelfsprekend. De staatssecretaris: 'De noodzaak voor studiedagen als deze blijkt ook uit de gang van zaken rond de behandeling van de Algemene wet gelijke behandeling. De discussies over die wet vormden voor mij bepaald geen hoogtepunt in mijn leven als Kamerlid. Ik vind dat de vrijheid van onderwijs, vrijheid voor

mensen betekent en geen vrijheid voor discriminatie. Ik ben dan ook nog steeds onder de indruk van de magistrale wijze waarop Ien Dales dit wetsvoorstel verdedigde. Met name de discussie over 'het enkele feit' ligt mij nog vers in het geheugen. Dales heeft daarover duidelijke taal gesproken in een interruptie-debat met Kamerleden van de drie kleine christelijke partijen. Ze zei: 'Het kabinet is thans van mening ... dat deze gedragingen zodanig mogelijk moeten zijn dat geen mens daardoor meer in de vernieling wordt gebracht, van zijn baan beroofd of daarin niet toegelaten'. Wat Dales duidelijk heeft gemaakt is dat de wet in principe geen onderscheid maakt tussen de seksuele geaardheid op zichzelf en het zich daarnaar gedragen; ook in de werkgemeenschap, op school. De bescherming

van de Algemene wet gelijke behandeling is geen wassen neus.' Het aanvaarden van de wet is weliswaar belangrijk, maar op zich geen garantie dat in de dagelijkse schoolpraktijk homoseksualiteit een geaccepteerd gegeven is. Er is nog werk aan de winkel. Netelenbos onderscheidde daarbij twee invalshoeken: • hoe kun je bereiken dat lesbische en homoseksuele onderwijsgeevenden goed kunnen functioneren in het onderwijs? • hoe kun je zorgen dat in het onderwijs op een goede manier aandacht wordt besteed aan homoseksualiteit en dat op school een klimaat heerst, waarin alle leerlingen, ongeacht hun - ontluikende - seksuele geaardheid, zich veilig kunnen voelen?

De staatssecretaris: 'Beide kanten van de zaak zijn uitermate belangrijk. Ik kan mij voorstellen dat het voor u van groot belang is dat u openlijk uit kunt komen voor uw geaardheid en daarin geaccepteerd en gerespecteerd wordt. Het 'goed in je vel zitten en je veilig voelen' is een voorwaarde om optimaal te functioneren.' Ook voor het onderwijs en de plaats van leerlingen daarin is het belangrijk dat homoseksuele en lesbische leerkrachten zich geaccepteerd en gerespecteerd voelen. Netelenbos: 'Juist voor leerlingen die op zoek zijn naar hun eigen houding in deze is het belangrijk dat zij kunnen zien dat homoseksueel zijn een normaal verschijnsel is en geen aanleiding geeft tot besmukte grapjes. Helemaal voor leerlingen, die ofwel al ontdekt hebben dat zij homoseksueel of lesbisch zijn ofwel in dat proces zitten, zijn positieve voorbeelden bij de onderwijsgeevenden essentieel. Gegeven het feit dat zo'n vijf procent van de bevolking homoseksueel is, ►

zal homoseksualiteit zich op vrijwel iedere school voordoen. Leerlingen hebben behoefte aan identificatiemogelijkheden. Dit geldt overigens niet alleen voor hen, maar evenzeer voor allochtonen, voor meisjes en anderen.'

Aansluiten bij leerling
'In het onderwijs is iets nog niet in orde. Als scholen zouden doen wat zij zeggen te doen en hun pedagogische opdracht waarmaken, dan is het vertrekpunt de situatie van de leerling. Dan sluiten zij in het onderwijs aan bij de achtergronden en mogelijkheden van hun leerlingen. Als dat het geval zou zijn, zouden we geen beleidsnotities over intercultureel onderwijs hoeven te schrijven en geen actieprogramma's tegen geweld in scholen hoeven te maken. Ik bezin mij in het kader van het jeugdbeleid op de vraag welke rol het onderwijs kan spelen in de ontwikkeling van kinderen op weg naar volwassenheid. Wij vragen nogal wat van jongvolwassenen. Zij moeten kunnen functioneren in een beroep, sociale verbanden en vrije tijd. We verwachten dat zij democratisch handelen en bereid zijn hun aandeel aan onze samenleving te leveren, maar in hun schoolse periode blijven we hen behandelen als onmondige kleine kinderen en bepalen wij wat op welk moment goed voor hen is. Ik denk dat leerlingen heel wat meer verantwoordelijkheden aankunnen dan hen gegeven worden. Ik zou hen dan ook een aanzienlijk centralere plek in het onderwijs willen geven. Zij moeten immers hun eigen oplossingen vinden, hun eigen houding bepalen en leren hun eigen leven vorm te geven. Ik denk dat als we daarin slagen we tegelijkertijd een klimaat kunnen scheppen waarin het vanzelfsprekend is dat afwijkingen van de 'norm' geaccepteerd en gewoon worden gevonden.

Voorlopig zijn we daar nog niet, en is er nog een lange weg te gaan. Uw conferentie is nog steeds nodig. Ik wens u veel succes en hoop dat u allerweer een stapje verder kunt komen op weg naar die school die wij allen willen, waarin een ieder zich gekend en erkend kan voelen.'

Vorig jaar zijn voor het primair en voortgezet onderwijs brochures verschenen over de manier waarop scholen een homo/lesbisch emancipatiebeleid kunnen voeren en in hun onderwijs aandacht kunnen besteden aan homoseksualiteit. De brochures 'Homo/lesbisch emancipatiebeleid op ...' zijn verkrijgbaar bij COC Rozenstraat 8, 1016 NX Amsterdam, telefoon: 020-6234596. ■

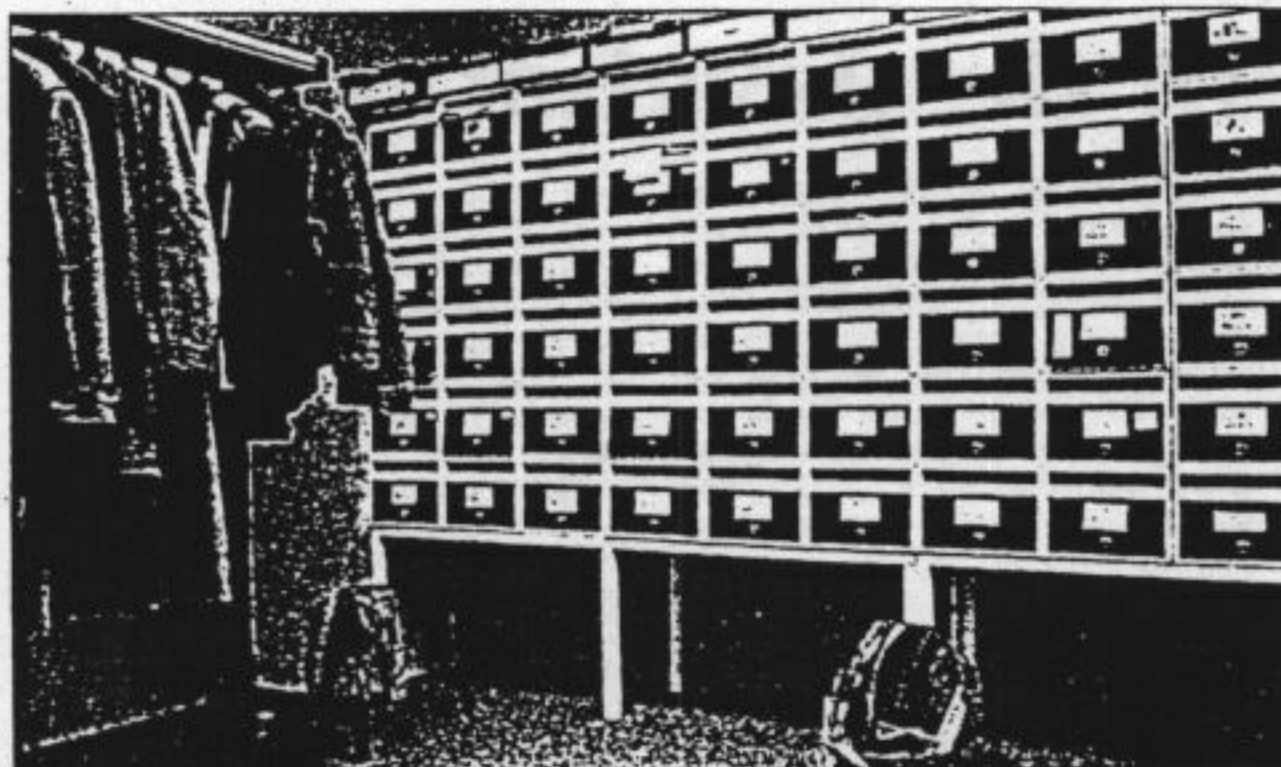

FOTO: BART VERSTEEG

NRC HANDELSBLAD 3

Hervormden roepen op tot aanvaarding van homo's

Door een onzer redacteuren
DOORN, 16 MAART. Homoseksuelen behoren „ten volle aanvaard" te worden binnen de Nederlands Hervormde Kerk. Hun geaardheid en leefwijze mogen geen aanleiding zijn voor het nemen van maatregelen van kerkelijke tucht. Dit heeft het moderamen van de Hervormde Kerk vanochtend in een verklaring vastgelegd.

Aanleiding voor de verklaring was het synodebesluit van november vorig jaar dat hervormde gemeenten die bezwaren hebben tegen homoseksualiteit homoseksuele gelovigen konden weren bij het Avondmaal en hen verzoeken dit elders te vieren. Volgens de vandaag uitgegeven verklaring blijken velen in dat synodebesluit „een legitimering van discriminatie jegens homoseksuele gemeentelieden te hebben gelezen." Ten onrechte, volgens de synode. De synode tekent er wel bij aan dat

aanvaarding van de homoseksuele leefwijze niet door haar kan worden afgedwongen. Daarom roept de synode de hervormde gelovigen op „elkaar in Christus te aanvaarden en om daar, waar geloofsovertuigingen uit elkaar gaan, een veilig klimaat te scheppen en zorgvuldig met elkaar om te gaan."

In de nieuwe verklaring wordt erop gewezen dat de opvatting dat geen kerkrechtelijke maatregelen jegens homoseksuelen genomen mogen worden, niet door elk belijdend lid wordt gedeeld. Binnen de Hervormde Kerk bestaan principiële bezwaren tegen de homoseksuele leefwijze. „Voor zover hier sprake is van een verschillend verstaan van de bijbel, dient daarover het gesprek verder te gaan", aldus de verklaring.

Synode komt terug op 'homobesluit' nrc

DOORN, 25 MAART. Hervormde gemeenten die gewetensbezwaren hebben tegen homoseksualiteit, mogen homo's niet vragen om het avondmaal elders te vieren. Daarmee kwam de synode gisteren terug op haar omstreden homobesluit van november vorig jaar. Verder nam de vergadering een verklaring aan waarin wordt gesteld dat homoseksuelen in hun geaardheid en leefwijze in de

kerk ten volle aanvaard behoren te worden. Aanleiding voor de aangenomen verklaring waren de 405, vaak emotionele reacties op het synodebesluit van november. Het was bedoeld om tucht tegen homo's te voorkomen. Velen lazen daarin echter een legitimering van discriminatie jegens homoseksuele gemeentelieden. De synode besloot verder om de bestudering van de verschillen in bijbeluitleg rond seksualiteit en homoseksualiteit voorlopig te laten rusten.

Geld. 17/3 Meeste gezinnen voor adoptie door homo-paar

DEN HAAG (ANP) - Een meerderheid van de gezinnen in Nederland (70 procent) vindt dat adoptie van kinderen door een homo-echtpaar moet kunnen. Ook staat een meerderheid (69 procent) positief tegenover de mogelijkheid van een huwelijk tussen twee mannen of vrouwen. Beide zaken zijn momenteel wettelijk niet mogelijk.

De gegevens zijn afkomstig uit een onderzoek verricht in opdracht van het Nationaal Comité van het Internationaal Jaar van het Gezin. De gegevens worden vandaag gepresenteerd tijdens de slotbijeenkomst van het gezinsjaar in Den Haag. Aan het onderzoek deden duizend gezinnen (man/vrouw jonger dan vijftig jaar, getrouwd of samenwonend, met kinderen) uit heel Nederland mee. Uit het volgens het comité representatieve onderzoek blijkt verder dat de meeste ondervraagden een ruime opvatting hebben over welke

leefvorm als een gezin kan worden gedefinieerd, als er maar kinderen in het spel zijn. Het predikaat gezin geeft 96 procent aan man en vrouw, samenwonend, met kinderen, 81 procent aan twee samenwonende mannen met kinderen en 80 procent aan een gescheiden vrouw met kinderen.

Een krappe meerderheid van 56 procent vindt dat ook een echtpaar zonder kinderen als een gezin kan worden beschouwd. Een minderheid (44 procent) vindt een man en vrouw, samenwonend, zonder kinderen eveneens een gezin.

Amsterdam vraagt minister om opheffing bordeelverbod

Van onze verslaggever
Özkan Gölpinar

AMSTERDAM

VK 23-3

De Amsterdamse gemeenteraad is woensdag akkoord gegaan met een voorstel om het gedoogbeleid voor bordelen te vervangen door een gemeentelijk vergunningstelsel. Burgemeester Patijn van Amsterdam wil, het liefst samen met Rotterdam, Den Haag en Utrecht, op korte termijn minister Sorgdrager van Justitie vragen het bordeelverbod, zoals omschreven in artikel 250 bis van het Wetboek van Strafrecht, op te heffen.

Gerry van der List, columnist van de Volkskrant en lid van het wetenschappelijke bureau van de VVD, bekritiseerde in 1992 op ironisch-provocerende manier een pleidooi voor het instellen van staatsbordelen. Van der List lanceerde daarbij in zijn column de term de *Happy Hooker Hogeschool*; een beroepsopleiding, gesponsord door de staat, voor mensen die graag de prostitutie in willen. In Amsterdam is overigens vorige maand een opleiding begonnen voor potentiële Happy Hookers, een cursus prostitutie voor beginners.

De Amsterdamse GroenLinks-fractie is al jaren van mening dat de positie van prostituties in Amsterdam moet veranderen. Voormalig raadslid A. Onstenk schreef in 1992

een nota getiteld: *Groen licht voor rode lampen*. Onstenks nota werd woensdag als pre-advies op de gemeentelijke nota door de raad overgenomen. 'Groen licht voor rode lampen' bevat diverse voorstellen ter verbetering van de positie van prostituties, waaronder richtlijnen voor de exploitatie van prostitutiebedrijven.

GroenLinks-raadslid A. Schutte zegt dat de gemeenteraad bijna alle voorstellen uit de GroenLinks-nota heeft overgenomen. 'Alleen onze ideeën over een tijdelijke werkvergunning voor illegale prostituties zijn in verkeerde aarde gevallen. In Amsterdam werken naar schatting zesduizend mannen en vrouwen in de prostitutie. Ongeveer 70 procent komt uit oost-Europa en Derde-Wereldlanden. Dan kun je toch niet eisen dat alleen bedrijven die geen illegalen in dienst hebben, over een dergelijke vergunning kunnen beschikken?'

Ook stelt Schutte voor de leeftijdsgrens in de prostitutie te verlagen van achttien naar zestien jaar. 'De overheid moet zich niet al te veel bemoeien met de lichamelijke integriteit en de seksuele belevenissen van de jongeren. Voor tientallen zaken zijn ze oud genoeg, waarom dan niet voor de prostitutie.' Ook dat voorstel haalde het gisteren niet.

In de GroenLinks-nota wordt tevens gepleit voor 'het uit de straf-

rechtelijke sfeer halen van de prostitutie'. Voor de ondernemers in deze sector kan dat volgens GroenLinks een prikkel betekenen tot een normale bedrijfsvoering. 'Ook de hoeren worden op hun beurt gesteund bij het eisen van goede arbeidsvoorwaarden.'

Legalisering houdt volgens GroenLinks meer in dan het schrappen van het verbod op exploitatie van bordelen. 'Legalisering impliceert de erkenning van prostitutie als arbeid, met alle daarbij behorende rechten op verzekering en bescherming. Het één kan niet zonder het andere.'

Als het vergunningstelsel wordt ingevoerd, kunnen gemeenten vergunningen uitdelen aan bordelhouders en exploitanten van sexhuizen. Het stelsel kent echter ook een bepaling waardoor het vrouwen van buiten de EU praktisch onmogelijk wordt gemaakt als hoer te werken. Exploitanten die prostituties uit die landen in dienst hebben, krijgen geen vergunning.

PvdA-raadslid A. Grewel zegt dat na de invoering van het vergunningstelsel, bordelen een stap dichterbij de legaliteit komen. 'Maar wat de positie van illegale prostituties wordt, blijft onduidelijk. De vrouwen krijgen door de wetswijziging geen extra rechten of bescherming.' Volgens Grewel moet de wijziging er niet toe leiden dat er een opjaagbeleid voor illegalen komt.

Conservatieve Buchanan stelt zich kandidaat

Van onze correspondent
Oscar Garschagen

WASHINGTON

VK

21-3

De aartsconservatieve pit bull van de Amerikaanse politiek, CNN-commentator Pat Buchanan (56), heeft zich maandag in de noordoostelijke staat New Hampshire kandidaat gesteld voor het presidentschap van de Verenigde Staten.

Politieke commentatoren achten de kans klein dat de katholieke Buchanan de race om de kandidatuur van de Republikeinse Partij wint. Maar hij zal wel een grote rol gaan spelen in de verkiezingsdebatten over abortus, positieve discriminatie, immigranten en het 'herstel' van normen en waarden.

Buchanan, een populist, noemt zich een 'culturele conservatief' en 'een economische patriot'. Hij verzet zich consequent tegen de legalisering van abortus, sex en geweld op radio en televisie, gelijkberechtting van homoseksuelen en tegen internationale handelsverdragen en illegale immigranten. Met steun van religieus rechts en het groeiende netwerk van conservatieve radio- en televisiestations zal hij de kansrijke en financieel beter georganiseerde kandidaten, de senatoren Dole en Gramm, dwingen verder naar rechts op te schuiven.

Conservatieve commentatoren als de auteur Kevin Phillips en de campagnestrateeg Ed Rollins zeiden gisteren dat Buchanan het veel beter zal doen dan op het ogenblik wordt verwacht. 'Hij is een van de beste debaters in de VS, hij is een straatvechter en hij werpt zich op als de kampioen van de kleine man. Op zijn minst zal hij Dole en Gramm dwingen op terreinen die zij willen vermijden - zoals abortus - duidelijkheid te creëren', aldus Phillips, een gezaghebbende schrijver over het Amerikaanse conservatisme en de middenklasse.

Dole, Gramm en de voormalige gouverneur van Tennessee, Lamar Alexander, leggen in hun campagnes het accent op het verkleinen van de overheid en het verlagen van de belastingen. Buchanan vindt dat niet voldoende om de 'morele crisis in de VS' te bestrijden en 'de culturele oorlog tegen het liberalisme' te winnen.

Buchanan zei maandag in Manchester (New Hampshire), waar hij drie jaar geleden in de voorverkiezingen president Bush vernederde: 'Ik kom met een totaal andere agenda, die de essentiële waarden van de westerse beschaving en het christelijk geloof weerspiegelt'. Het terugdraaien van de abortuswetgeving, het afschaffen van positieve discriminatie, het verbieden van homoseksualiteit, de invoering van het gebed op openbare scholen behoren tot de kern van zijn program.

Illegale immigranten wil hij desnoods met de hulp van de Nationale Garde, het reserveleger, opsporen en het land uit zetten. Hij wil ook opkomen voor 'de vergeten mannen en vrouwen in de fabrieken en bedrijven'. De belangen van de doorsnee, hardwerkende, gelovige Amerikaan worden volgens hem door de overheid verkwaanseld aan buitenlandse regeringen en ondernemingen, die door middel van duurbetaalde lobbyisten in Washington DC betere ingangen hebben dan de gewone man of vrouw.

De voorspellingen dat hij kansloos is, omdat hij anders dan in 1992 moet concurreren met goed georganiseerde, draagkrachtige Republikeinen, doet Buchanan af met een brede grijns. 'Eens werd gezegd dat Barry Goldwater niet genomineerd zou worden, dat Nixon nooit de verkiezingen kon winnen en dat Reagan het nooit kon winnen van Jimmy Carter. Werd George Bush in 1991 niet onoverwinnelijk geacht?'

Op de eerste dag van zijn campagne werd Buchanan meteen geconfronteerd met zijn antisemitische en anti-Israëlische uitspraken. Twee demonstranten brachten luidruchtig in herinnering dat Buchanan in 1992 het Capitool 'door Israël bezet gebied' noemde en betwijfelde of in Treblinka duizenden joden zijn vernietigd. De CNN-commentator, die een bewonderaar is van generaal Douglas MacArthur, senator Joseph McCarthy en de Spaanse dicator Francisco Franco, is van mening dat aids een 'afschuwelijke vorm van natuurlijke vergelding' is tegen homoseksuelen.

Buchanan heeft niet het financiële vermogen voor een volwaardige campagne, maar zegt over 25 duizend kleine geldschietters te beschikken.

Minister E. Borst-Eilers:

- U wilt de pil schrappen uit het ziekenfondspakket, maar alleen als de pil dan verkrijgbaar is bij de drogist. Hoe groot schat u de kans dat die maatregel doorgaat?

'Op 80 procent. Ik kan niet voor 100 procent garanderen dat de pil werkelijk bij de drogist terecht komt. Want het is nog niet eerder vertoond dat je uit een hele reeks van gelijksoortige middelen er een paar uit licht. Al die pillen bestaan namelijk uit dezelfde stoffen in wisselende combinaties. De ene remt de vruchtbaarheid, de andere werkt tegen pukkeltjes of botontkalking. Voor geneesmiddeldeskundigen is het een conglomeraat van verwante middelen. Het is dus niet vanzelfsprekend om er een paar uit te halen en te zeggen: die gaan voortaan niet meer op recept en niet meer via de apotheker, maar die mogen

voortaan bij de drogist liggen.

'Maar ik ga er stevig tegenaan. Ik zal het College ter beoordeling en registratie van geneesmiddelen bevoegdend toespreken en zeggen: probeer alsjeblieft een lijst te bedenken waardoor dit gewoon kan.'

- Het schrappen van de pil moest negentig miljoen besparen. Dat lukt niet, blijkt uit uw nota. Waarom niet?

VK 25-3

'We hebben gezegd: waar doen we het eigenlijk voor? Niet om een verworvenheid van de Nederlandse vrouw af te schaffen, namelijk dat ze probleemloos over de anticonceptiepil kan beschikken. Die beschikbaarheid wordt niet minder. De pil moet heel goedkoop en dremelloos verkrijgbaar zijn. Dus bij de drogist. Een Nederlandse pil die veel wordt voorgeschreven, kost acht gulden in de maand. Dat is een van de duurste. Hij wordt vrij veel voorgeschreven. Maar de meeste pillen kosten nu al slechts de helft. Ik heb het persoonlijk allemaal in het *Farmacotherapeutisch Kompas* opgezocht. Het is belangrijk om zelf nog eens in de boeken te duiken, hoewel je dat als minister absoluut niet mag doen. De ambtenaren duiken in de boeken, en ik luister. Maar dit heb ik dus zelf gezien.'

„Geef seks ruimte in de psychiatrie”

S+E
13/3

DEN HAAG (GPD) - Patiënten in psychiatrische ziekenhuizen hebben vaak geen ruimte voor seksualiteit en intimiteit. Dat maakt het leven voor hen in deze ziekenhuizen er niet gemakkelijker op. In de Week van de Psychiatrie, die vandaag begint, zal daarom gepoogd worden dit onderwerp bespreekbaar te maken.

„Vaak vinden hulpverleners het moeilijk over seksualiteit en intimiteit van de patiënten te praten”, zegt Paul Anzion van de werkgroep die de week organiseert. „Er wordt tijdens de opleidingen gewoon te weinig aandacht aan besteed. Hulpverleners moeten

iets uitstralen, cliënten moeten met hun problemen bij hen terecht kunnen. Ze moeten dus met de hulpverleners ook over seksualiteit kunnen praten.”

„Maar het gaat niet alleen om de seks”, aldus Anzion. „Ook intimiteit in het algemeen is heel belangrijk. Mensen moeten elkaar kunnen aanraken. Daar hebben de cliënten ook behoefte aan. De hulpverlener moet een professionele distantie bewaren, maar dat moet niet omslaan naar een kille uitstraling.”

Gedurende de Week van de Psychiatrie nodigen verschillende psychiatrische ziekenhuizen in Nederland deskundigen uit om over het onderwerp te praten.

Student start kruistocht tegen seksles

GHE 3/3

SACRAMENTO (DPA) - Een ex-student van de Californische staatsuniversiteit in Sacramento eist vier miljoen gulden schadevergoeding voor seksuele overlast, veroorzaakt door een lesbische professor.

Volgens ex-psychologiestudent Craig Rogers leed hij mentale pijn en liep hij concentratieverlies en emotionele storingen op, toen doente Joanne Marrow haar studenten een les

gaf over de vrouwelijke anatomie en seksuele behoeften. Daarbij maakte ze gebruik van pornografische dia's.

De 33-jarige student was gewaarschuwd, dat de professor dat materiaal zou tonen. Het advies om de lesruimte te verlaten als hij zich onbehagelijk zou voelen, volgde Rogers echter niet op uit vrees om belangrijke informatie voor het examen te zullen missen.

De advocaat van de aanklagde professor vindt de beschuldigingen ongegrond. Hij vermoedt dat Rogers, die lid is van een christelijke kerk, bezig is met een „religieuze kruistocht” aan de universiteit, wat een bedreiging vormt voor de academische vrijheid.

BYEK TSJECHIË:

UN 13-3

Van de ontdekking van kinderporno, te vervaardigen voor de Duitse markt, valse briefjes van duizend kronen en valse dollars kijkt evenmin iemand meer op. Net zo min als over de vondst van de zoveelste vermoorde burger (vorig jaar 278), het verdwijnen van waardevolle beelden uit een kerk of de ontdekking van een illegale distilleerderij.

Overleven

Schietpartijen, toenemend wapenbezit en wapenhandel, de vondst van granaten in een Praags restau-

rant, het zijn allemaal feiten in het dagelijks leven geworden. Dat de Staatsveiligheidsdienst politieke partijen blijkt te bespioneren, is niet eens meer een rel. Net zo min als de constatering dat vorig jaar bijna driehonderd agenten zijn aangehouden omdat zij burgers bestalen. Banken die sluiten omdat zij failliet zijn of verzekeraars die niet meer uit kunnen betalen, het is allemaal normaal geworden. Van de Tsjechen denkt 56 procent dat de situatie in het land niet zal verbeteren. De Tsjech is bezig te overleven in een land waar iedereen eerst aan zichzelf denkt.

ADVERTENTIE

Do you know this boy?

call
023 - 27 67 84